REPORTAJ PE GLOB

R. D. GERMANĂ

Dresda — un oraş al înnoirilor

Mihaela Brumă

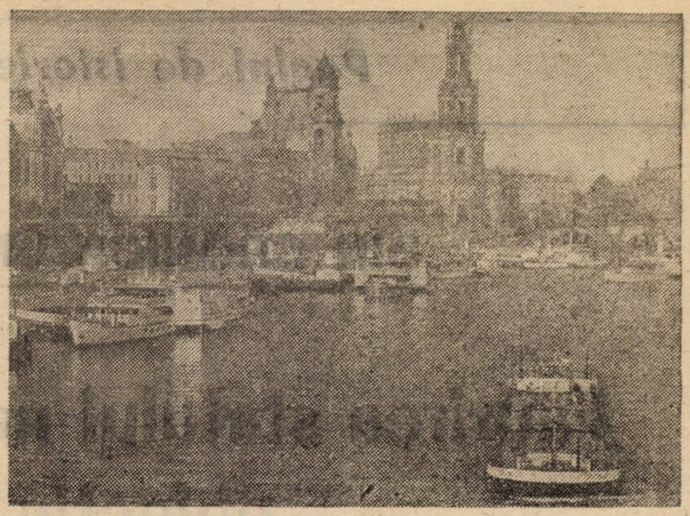

Imaginea Dresdei de pe fluviul Elba

Cea mai puternică impresie ce ţi-o conturează Dresda este îngemănarea perfectă a prezentului cu trecutul. Florenţa Elbei, cum i se spunea frumosului oraş saxon, păstrează astăzi anume, în chiar centrul său, ca o tristă aducere aminte a ororilor celui de-al doilea război mondial, ruinele celebrei „Frauenkirche". În urmă cu 43 de ani, inima oraşului a fost aproape complet distrusă de bombardamente. Astăzi, locul respiră parcă o altă existenţă : noul inundă centrul Dresdei : arhitectura modernă, funcţională a clădirilor din perioada postbelică se alătură „cuminte" stilului impunător al palatelor din preajma Zwinger-ului, conferind un interes deosebit pentru miile de turişti de pretutindeni, care invadează oraşul.

Coordonata principală a Dresdei, de la est la vest, este fluviul Elba, pe malurile căruia se înalţă edificii cultural-istorice reprezentative : Zwinger-ul (aflat, în prezent, în plin proces de restaurare), domeniul palatului, Academia de artă. Împrejurul acestor valoroase mărturii ale trecutului, se construiesc în prezent locuinţe, aşezăminte culturale, spaţii comerciale. Coordonata nord-sud a oraşului începe de la gara Oraşului Nou (Neustadt), traversează Elba, întîlneşte gara centrală şi continuă pînă în perimetrul Universităţii tehnice. Pe această axă se înalţă moderna clădire a Palatului Culturii, de pe Prager Strasse, una din arterele importante ale Dresdei, care concentrează, în afara blocurilor de locuinţe, hoteluri, magazine etc. Dar Dresda îşi leagă renumele, în primul rînd, de existenţa celebrelor colecţii de artă, de numeroasele sale muzee, care o aşază pe un loc aparte în rîndul celorlalte lăcaşe de cultură ale Republicii Democrate Germane.

Este evident, însă, că identitatea acestui al treilea oraş al ţării, după Berlin şi Leipzig, depăşeşte, astăzi, cadrul strict al renumelui său istoric şi cultural.

Autorităţile au acordat o deosebită atenţie atît restaurării centrului vechi al oraşului, dar şi refacerii potenţialului industrial, afectat grav în anii războiului. Fabricile au fost concentrate în anumite zone, în ideea ca efectele nocive ale poluării industriale să fie cît mai reduse asupra cartierelor de locuit şi a clădirilor cu valoare istorică şi culturală. În eforturile de reconstrucţie, spaţiile de locuit au ocupat un loc prioritar. Avînd o suprafaţă de 224 kmp, oraşul numără peste 550 000 locuitori. Edilii au prevăzut o „dezvoltare" a construcţiilor spre interior, adică în limitele spaţiului deja existent. Ideea calităţii străbate peste tot, cînd este vorba de o construcţie nouă ; edificiile moderne îşi etalează, la tot pasul, faţadele cochete şi multicolore.

În Dresda, unul din oraşele cu cea mai densă populaţie din R.D.G., electrotehnica şi electronica reprezintă cele mai importante sectoare industriale, care asigură 16 la sută din producţia totală a ţării în aceste domenii.

În ultimii ani, microelectronica s-a dezvoltat mai rapid decît toate celelalte ramuri industriale reprezentate în Dresda ; între 1981 şi 1986, producţia de microcalculatoare „Robotron" a sporit cu aproximativ 800 la sută. Recent, a fost înfiinţat, la Dresda, Centrul de cercetare şi tehnologie în domeniul microelectronicii, care produce circuite integrate de înaltă tehnologie şi echipament special pentru această ramură industrială modernă.

Un alt gigant industrial este combinatul electrotehnic, cea mai mare unitate producătoare de motoare electrice din Europa. Întreprinderile Dresdei exportă în multe ţări maşini-unelte cu randament înalt, precum şi echipament de tipografie, maşini agricole, care se bucură de o reputaţie deosebită.

Dresda ocupă, astăzi, un loc de frunte şi în domeniul cercetărilor ştiinţifice. Aici este concentrată a şasea parte din potenţialul de cercetare din R.D.G. În fiecare an, Dresda găzduieşte aproximativ 100 de conferinţe ştiinţifice internaţionale. Oraşul dispune de nouă licee de cultură generală şi 25 şcoli medii tehnice, frecventate de aproximativ 46 000 de elevi. Cel mai mare centru politehnic este Universitatea tehnică din Dresda. Ea asigură pregătirea la 60 de obiecte de studiu, cursurile fiind urmate de 13 000 studenţi.

La Dresda, între ştiinţă şi industrie există o strînsă colaborare, fiind în permanentă creştere participarea cadrelor didactice şi a cercetătorilor la procesele de producţie. În fabrici, personalul angajat are o înaltă calificare. Din 1 000 de oameni ai muncii, 590 sînt muncitori calificaţi, 131 sînt absolvenţi ai liceelor tehnice, iar 79 absolvenţi ai unor instituţii de învăţămînt superior.

Dresda realizează peste 11 la sută din volumul total al producţiei industriale din R.D.G.

Refăcînd, în cîteva rînduri, o călătorie la Dresda, îţi dai seama, în cele din urmă, că, în prezent, dimensiunea economică este o parte integrantă a realităţilor marelui oraş saxon de pe Elba. Prezentul şi trecutul, modernul şi tradiţia se îngemănează perfect, alcătuind imaginea unor locuri care invită, oricînd, la reîntîlnire.

Schiţate aici, realizările Dresdei, profilul ei modern sînt doar una din expresiile concludente ale eforturilor constructive ale R.D. Germane, eforturi apreciate de poporul român prieten, între România şi R.D.G. dezvoltîndu-se ample raporturi de conlucrare pe multiple planuri, în avantajul reciproc. Forţa motrice a evoluţiei acestor relaţii o reprezintă conlucrarea strînsă dintre P.C.R. şi P.S.U.G., rolul determinant revenind întîlnirilor frecvente şi înţelegerilor convenite între tovarăşii Nicolae Ceauşescu şi Erich Honecker. Acestea au dat, de fiecare dată, noi şi puternice impulsuri colaborării prieteneşti în domenii de activitate de interes reciproc, spre binele ambelor ţări şi popoare, pentru cauza socialismului şi păcii. Este, de altfel, convingerea comună că, acţionînd în spiritul înţelegerilor stabilite cu prilejul convorbirilor la cel mai înalt nivel de pînă acum, ca şi al celor care se desfăşoară, în aceste zile, la Berlin, cu prilejul vizitei de lucru a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, la invitaţia tovarăşului Erich Honecker, raporturile de colaborare se vor extinde şi aprofunda în continuare, în interesul ambelor ţări, pentru cauza socialismului, a progresului şi păcii în întreaga lume.

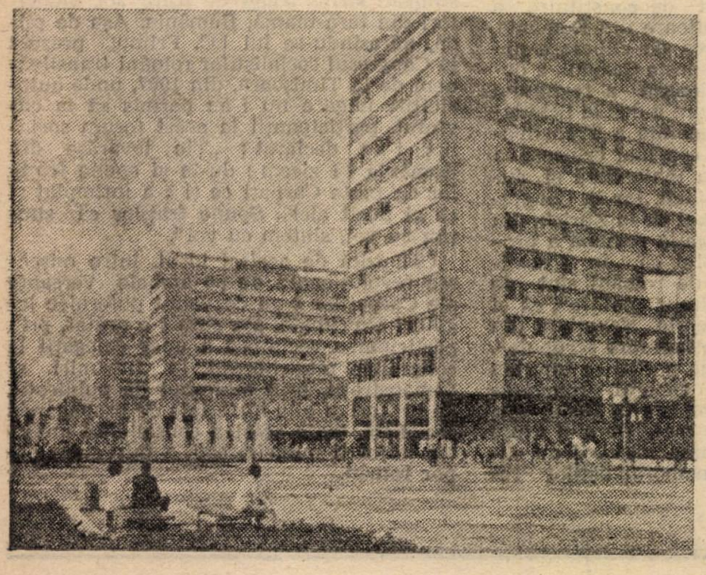

În centrul oraşului se aliniază numeroase edificii moderne

DIN CRONICA UNIRII: 1918 — 1988

Făurirea statului naţional unitar român — obiectiv fundamental în gîndirea şi acţiunea clasei muncitoare

Realizarea statului naţional unitar român în anul revoluţionar 1918 a fost rodul luptei maselor largi populare, al muncitorimii, ţărănimii, intelectualităţii, cercurilor înaintate ale burgheziei, operă a întregii naţiuni române. În cadrul acestui consens naţional, fiecare clasă şi categorie socială şi-a adus propria ei contribuţie.

Integrîndu-se organic în viaţa social-politică a ţării, proletariatul român a participat, de la început, alături de masele largi de ţărani, de cărturari, la toate marile momente ce au jalonat istoria noastră în secolul trecut — revoluţiile din 1821 şi 1848, Unirea din 1859, cucerirea independenţei depline de stat a României în 1877 —, devenind, pe măsura dezvoltării sale, aşa cum apreciază tovarăşul **Nicolae Ceauşescu, „purtătorul idealurilor celor mai revoluţionare ale maselor populare, exponentul aspiraţiilor vitale ale întregului popor muncitor spre dezvoltarea patriei pe calea progresului, spre o viaţă liberă şi demnă, spre făurirea unităţii naţionale".**

După cucerirea independenţei depline de stat a României, progresul societăţii reclama, ca o cerinţă obiectivă, făurirea statului naţional unitar — aspiraţia multiseculară a poporului român. Pentru aceasta, toate clasele şi păturile sociale, toate energiile creatoare ale poporului au fost mobilizate în lupta pentru sprijinirea mişcării de eliberare a românilor subjugaţi şi pentru unirea lor cu statul naţional român. În cadrul acestui amplu proces, o contribuţie de preţ au adus clasa muncitoare, mişcarea socialistă.

În viziunea socialiştilor români, numai patria unită putea oferi cadrul propice propăşirii poporului, dezvoltării sale multilaterale, realizării marilor prefaceri care să conducă naţiunea română la deplina sa dezvoltare socială. Situarea lor fermă pe poziţiile socialismului ştiinţific le-a permis formularea unui program de luptă în care idealul unităţii naţionale se îmbina cu acela al dreptăţii sociale. Această poziţie s-a reflectat cu putere în paginile revistei socialiste „Dacia viitoare" — un titlu semnificînd, prin el însuşi, un întreg program de acţiune politică — care, în numărul din februarie 1883, sub semnătura lui Ion Dacul, scria : „Voim Dacia aşa cum ea fu, fiindcă istoria şi dreptul, tradiţiunea şi plebiscitul, trecutul şi prezentul ne dau dreptul de a aspira la o Dacie română". În acelaşi spirit se pronunţa şi gazeta socialistă „Emanciparea" care, într-un articol publicat în acelaşi an, sublinia că rolul României este de a contribui prin toate mijloacele „la dezrobirea fraţilor de acelaşi neam, la constituirea Daciei libere pe pămîntul căreia însă să trăiască un popor liber".

În argumentarea necesităţii eliberării teritoriilor româneşti aflate sub stăpînire străină, socialiştii români au făcut ample referiri şi la alte momente din istoria neamului, cînd toţi românii erau uniţi în cadrul aceluiaşi stat. Aşa, de pildă, evocînd marea personalitate a lui Mihai Viteazul, un deputat socialist arăta, în cuvîntul său, în Parlamentul ţării : „Sub Mihai Viteazul, Muntenia, Moldova şi Transilvania au fost întrunite un minut, mulţumită energiei şi geniului acestui viteaz", dar şi dîrzeniei şi eroismului maselor populare, ale ţărănimii în primul rînd, „care ne-a apărat şi limba, care ne-a apărat şi unitatea naţională, care ne-a apărat şi statul român, scăpîndu-l din restriştele vremurilor trecute". Marea izbîndă de la 1600 „şi astăzi este crezul întim al neamului nostru : întrunirea românilor într-un singur stat".

Lupta clasei noastre muncitoare pentru emanciparea socială şi naţională a poporului român a căpătat noi impulsuri odată cu crearea, în 1893, a Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România. Este demn de relevat că, printr-o rezoluţie specială, Congresul de constituire a partidului clasei muncitoare din România, simpatizînd cu mişcarea de eliberare naţională a românilor de peste Carpaţi, a dezavuat politica reacţionară a regimului dualist austro-ungar, care a dus la lichidarea statutului de autonomie a Transilvaniei şi la exploatarea cea mai crîncenă a românilor — populaţia majoritară şi autohtonă a acestei provincii. Iar la Congresul socialist internaţional de la Zurich, din vara anului 1893, delegaţia română a protestat împotriva faptului că, „în Transilvania, trei milioane de români sînt de fapt privaţi de orice drept politic", că ei „sînt supuşi la necontenite vexaţiuni din partea unei administraţiuni fără scrupule".

Aceste luări ferme de poziţii se înscriau în cadrul protestului general românesc împotriva guvernanţilor de la Budapesta, care au recurs la cele mai dure şi aspre măsuri pentru înăbuşirea mişcării de eliberare naţională a memorandiştilor români. Cu acest prilej, scriau ziarele socialiste, datoria întregului popor este de a lupta pentru împlinirea „acelui ideal frumos, spre a cărui realizare trebuie să tindem şi la care fatalmente vom ajunge", idealul de a făuri „o Românie mare, care să grupeze pe toţi fiii ei".

La cumpăna dintre secolele XIX şi XX, întreaga societate românească era pătrunsă de imperativul desăvîrşirii unităţii naţionale. Evidenţiind necesitatea obiectivă, legică a înfăptuirii acestui deziderat vital, militantul socialist C. Dobrogeanu-Gherea scria în anul 1911 : „O ţară ca un organism social trebuie să se dezvolte, ca un organism întreg în marginile sale etnice. Împărţită în mai multe părţi, cum e Polonia sau cum e în parte România, dezvoltarea sa devine anormală şi nesănătoasă în cel mai înalt grad". Argumentînd teza după care, între interesele proletariatului şi idealurile supreme ale poporului, se află o deplină identitate, fruntaşul socialist Mihail Gheorghiu-Bujor sublinia, în 1916, că social-democraţia „se ridică împotriva frîngerii popoarelor în bucăţi, împotriva suprimării vieţii naţionale a popoarelor. Ea a proclamat întotdeauna dreptul imprescriptibil şi inviolabil al tuturor naţiunilor la viaţă liberă şi integrală".

Este de remarcat că asemenea poziţii erau împărtăşite şi de conducătorii mişcării muncitoreşti şi socialiste din teritoriile româneşti aflate sub dominaţie străină. De altfel, muncitorii români de aici se simţeau strîns legaţi de fraţii lor muncitori din ţara-mamă, România. Aşa de pildă, adresîndu-se lui I.C. Frimu, prezent la Congresul socialiştilor români transilvăneni de la Timişoara, din 1907, unde autorităţile ungare nu i-au permis să ia cuvîntul, participanţii la acest forum socialist i-au declarat : „Ţie tovarăşe din România îţi zicem : du-te şi spune fraţilor de peste Carpaţi ce ţi s-a întîmplat şi ce ai auzit aici... Spune fraţilor că simţim cu voi, sîntem cu voi".

Călăuzită de acelaşi ideal, între mişcarea revoluţionară de pe ambele versante ale Carpaţilor s-au dezvoltat puternice legături exprimate, aşa cum s-a arătat, prin participarea reciprocă a unor delegaţii la congresele muncitoreşti, la întruniri şi demonstraţii, prin schimbul de publicaţii, de broşuri şi alte materiale de propagandă socialistă, toate acestea consolidînd unitatea mişcării muncitoreşti, a întregului popor român.

Evenimentele primului război mondial, la care România a participat, în anii 1916—1918, din dorința de a-și înfăptui unitatea național-statală, au scos în evidență elanul patriotic, dăruirea și devotamentul națiunii române, în ansamblul ei. La acest efort general și-au adus o contribuție activă și muncitorii, care și-au înzecit strădaniile, producînd mari cantități de armament de toate tipurile și muniții pentru înzestrarea armatei. În același timp, un mare număr de muncitori — alături de țărani, intelectuali ș.a. —, îmbrăcați în haină militară, s-au distins în bătăliile ce au atins momentele de culme ale eroismului popular la Mărăști, Mărășești și Oituz, pentru salvarea libertății, unității și independenței naționale, mulți dintre ei jertfindu-și viața pentru apărarea pămîntului străbun.

În aceste împrejurări istorice a fost declanșat, în 1918, în teritoriile românești subjugate, un amplu proces național-revoluționar în vederea unirii lor cu România, proces favorizat și de evenimente externe : victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie 1917 și prăbușirea Imperiului habsburgic, sub loviturile luptelor de eliberare purtate de popoarele asuprite din dubla monarhie.

Conducerea marii mișcări de masă pentru unire a Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Țara a fost asigurată de Consiliul Național Român Central, alcătuit din cîte șase reprezentanți ai celor două mari partide politice ale românilor transilvăneni : Partidul Național Român și Partidul Social-Democrat Român. Anunțînd, într-o ediție specială, crearea forului suprem al luptei de eliberare națională, ziarul social-democrat „Adevărul" scria : „Revoluția a învins. S-a constituit Consiliul Național Român... Azi, cînd toate semințiile, cînd toate neamurile se ridică la lumină și-și cer dreptul lor, a trebuit ca și neamul nostru să facă așișderea și, prin unirea tuturor fiilor acestui neam, fără deosebire de vederi politice, să se alcătuiască Înaltul Sfat al Națiunii Române, care singur este chemat să reprezinte interesele neamului nostru". Muncitorii, organizațiile lor politice și profesionale au acordat, încă din primele momente ale activității Consiliului Național Român Central, sprijinul lor nepreget, văzînd, în acesta, organul suprem prin care se transpuneau în viață dorințele și năzuințele lor vitale.

Textul convocării Marii Adunări Naționale la Alba Iulia, în ziua de 1 Decembrie 1918, a fost adus la cunoștința muncitorilor, dar nu numai lor, prin intermediul ziarului socialiștilor, „Adevărul", care chema masele să participe în număr cît mai mare la forumul plebiscitar. În articol se arăta : „Duminică, 1 decembrie nou, se va întruni la Alba Iulia marea adunare națională care va hotărî asupra sortii noastre, a românilor. Se va întruni aici toți reprezentanții chemați ai neamului românesc din Ungaria și Ardeal și prin cuvîntul lor vor arăta lumii întregi voința întregului neam. Se va arăta în primul rînd că națiunea română, care veacuri de-a rîndurl a suportat jugul robiei naționale, voiește acum să devină cu desăvîrșire liberă și să se contopească într-un singur stat național... Prin aceasta se va înfăptui în fine ceea ce înainte cu trei sute de ani a fost zădărnicit prin uneltirile barbare ale unor tirani... Drama națională, săvîrșită pe Cîmpia Turzii, se va ispăși acum prin hotărîrea istorică ce va lua-o adunarea națională de la Alba Iulia. A sosit așadar plinirea vremii. Poporul român se bucură azi de libertate națională. Dar nu e aceasta totul ce se va săvîrși la Alba Iulia. Căci nu e vorba acum numai de dezrobirea națională, ci și de ridicarea asupritului popor român la o treaptă socială mai înaltă și mai omenească. Se vor proclama acolo toate legile și reformele mari și însemnate, care vor alcătui temelia fericirii poporului român în viitor... Alba Iulia va însemna pentru noi începutul unei noi vieți. Să mergem cu toții acolo".

Și au mers muncitorii cu miile la Alba Iulia, odată cu zecile de mii de țărani, intelectuali, meseriași, funcționari și soldați. Coloanele lor se distingeau prin steagurile roșii, cu panglică tricoloră, desemnînd participarea muncitorilor, a socialiștilor. Era o simbioză simbolică, cu un înțeles istoric, exprimat de muncitorii înșiși în cuvintele : „Vrem dreptate socială, dar aceasta o voim prin unirea cu România".

La 1 Decembrie 1918, printre cei 1 228 de delegați prezenți în „Sala Unirii" la Alba Iulia, 150 erau social-democrați, iar pe Cîmpul lui Horea, printre cei 100 000 de români, 10 000 erau muncitori, reprezentanți ai tuturor centrelor industriale.

Susținînd Declarația de Unire a Transilvaniei cu România, un reprezentant al social-democrației transilvane, vorbind în numele muncitorilor, arăta : „Astăzi, venim și noi, reprezentanții adevărați ai muncitorimii române din Transilvania și Banat, venim să declarăm în fața dvs., în fața Internaționalei socialiste și a întregii lumi, că vrem unirea tuturor românilor. Noi vrem și sîntem gata de a lupta cu toate mijloacele pentru înfăptuirea și apărarea unirii". Sub titlul „Adunarea Națională din Alba Iulia a proclamat unirea cu România", oficiosul socialiștilor români „Adevărul" a prezentat pe larg desfășurarea epocalului eveniment. În articolul publicat pe prima pagină se arăta : „Duminică, 1 decembrie st.n., s-a ținut la Alba Iulia Adunarea Națională a reprezentanților neamului românesc din Ardeal, Banat și Țara ungurească. Această adunare așteptată cu atîta nerăbdare a creat o situație curată pentru noi românii, a arătat lumii întregi ce voiește neamul românesc de pe aceste teritorii și a croit calea pe care va trebui să umble acest neam în viitor".

Militînd în mod activ pentru făurirea statului național unitar român, Partidul Socialist și Uniunea Sindicală din România, în „Declarația" din februarie 1919, și-au exprimat, în următorii termeni, adeziunea fierbinte față de Marea Unire : „Ca socialiști români... salutăm cu bucurie dezrobirea națională a poporului român din provinciile subjugate pînă acum și respectăm legămintele de unire hotărîte". Definind țelul strategic al mișcării noastre muncitorești, documentul subliniază necesitatea unificării tuturor organizațiilor muncitorești „într-un singur partid proletar, care să ducă înainte lupta clasei muncitoare din noua Românie spre realizarea idealului ei socialist... România nouă de astăzi trebuie să devină România socialistă de mîine".

Această sarcină istorică și-a asumat-o cu succes Partidul Comunist Român — făurit în mai 1921 —, moștenitorul legitim și, totodată, continuator, pe o treaptă superioară, al mișcării revoluționare, socialiste, al partidului clasei muncitoare creat în 1893.

dr. Gheorghe Unc

LISABONA

A cincea întîlnire hispano-portugheză

La începutul lui noiembrie, la Lisabona s-a desfășurat cea de-a cincea întîlnire dintre premierii Portugaliei și Spaniei, Anibal Cavaco Silva și, respectiv, Felipe González, a cincea de la instaurarea în cele două țări a noilor regimuri democratice.

Relațiile lusitano-hispanice au debutat în 1977 cînd, la 22 noiembrie, la Madrid, șefii celor două guverne au semnat un Tratat de prietenie și cooperare, ce înlocuia așa-numitul Pact iberic, încheiat, în 1939, de generalul Franco și premierul portughez Salazar. Cooperarea dintre Madrid și Lisabona a căpătat noi dimensiuni după 1983, cînd a fost depășită o perioadă marcată de ruptura, în 1982, a acordurilor privind pescuitul. Denunțarea de către partea portugheză a acestor acorduri a avut drept consecință declanșarea unei veritabile confruntări cu Spania ; punctul culminant l-a constituit „înghețarea", de către Portugalia, a importurilor spaniole.

În dorința de a depăși aceste neînțelegeri, premierul Felipe González și omologul său portughez, la vremea aceea Mario Soares, s-au întîlnit în capitala portugheză în 1983, prilej cu care a fost semnată „Declarația de la Lisabona". Aceasta afirmă că „Spania și Portugalia încep o nouă etapă în relațiile reciproce, ce va conduce la realizarea unor noi baze de solidaritate, cooperare, informații și consultări". În anul următor, întîlnirea lusitano-hispanică s-a desfășurat în orașul spaniol Alcantara (Cáceres). În octombrie 1986, Felipe González și Cavaco Silva s-au reunit în orașul portughez Guimaraes. Aceasta era prima întîlnire la nivel înalt de la aderarea (1 ianuarie 1986) a celor două țări iberice la Piața comună. „Deși modestă ca rezultate, această întîlnire a favorizat — comenta «EFE» — o intensificare a relațiilor economice și a contribuit la stabilirea unor raporturi lipsite de crispare". În același climat s-a desfășurat, în noiembrie 1987, reuniunea la nivel înalt de la Madrid, după ce partea spaniolă a renunțat la planul de instalare, la Aldeadavila (Salamanca), a unui laborator experimental pentru investigarea reziduurilor nucleare, intenție ce suscitase o dură campanie în presa lusitană. Cîteva luni mai tîrziu, în aprilie 1988, Cavaco Silva și Felipe González s-au reîntîlnit, cu caracter privat, la Coto de Donana (provincia spaniolă Huelva).

Ultima întîlnire a permis concretizarea formelor de cooperare între cele două țări iberice : proiecte de șosele, căi ferate și poduri deasupra rîurilor Guadiana și Mino, care să lege peninsula de restul Europei ; liberalizarea comerțului de textile ; deschiderea, la Lisabona, a unei sucursale a „Banco Exterior de España" și, la Madrid, a unei sucursale a „Banco Portugues de Fomento". Au fost, totodată, analizate o serie de probleme legate de apartenența celor două țări la C.E.E., considerîndu-se drept „fundamentale" unitatea monetară, armonizarea fiscală și distribuirea fondurilor structurale ale Pieței comune. Cea de-a cincea reuniune lusitano-hispanică a fost calificată, de purtătorul de cuvînt al guvernului spaniol, Rosa Conde, drept „primordial politică", lipsită de divergențe și desfășurată „într-o atmosferă de armonie".

IN LUMEA ȘTIINȚEI

„La Recherche"

Cercetarea spațiului *) (1)

Cucerirea spațiului, de la începuturile sale, a dat frîu liber imaginației, iar multe din visurile dintotdeauna ale oamenilor încep să devină, astăzi, realități. În prezent, mijloacele de informare oferă un spectacol grandios. Dar baletul rachetelor lansatoare, al navetelor sau stațiilor orbitale, cel al sateliților sau al sondelor interplanetare sînt oare suficiente pentru a înțelege adevăratele mize al căror obiectiv este spațiul ?

Să ridicăm cortina : în preajma secolului al XXI-lea, spațiul trăiește, la ora marilor opțiuni, una din schimbările sale profunde. Ce putem constata ? Pe de o parte, progresele realizate de U.R.S.S., a căror predominanță se afirmă lună de lună, odată cu plasarea treptată, cu ajutorul unor mijloace considerate drept tradiționale, a ceea ce va fi adevărata stație orbitală locuită de oameni. Pe de altă parte, eforturile americanilor care, deși ezitanți după dramaticul accident al navetei Challenger, mizează în continuare pe realizarea unor tehnologii de vîrf pentru instalarea omului în spațiu. Și, în sfîrșit, dar nu în mai mică măsură, Europa occidentală, o putere spațială devenită de necontestat, în care Franța, cu Centrul său național de studii spațiale, constituie unul din pilonii esențiali ; cu trilogia ei Ariane 5 — Hermes — Columbus, Europa occidentală, în pofida rezervelor britanice și tergiversărilor vest-germane, se dotează astăzi cu mijloacele necesare autonomiei sale în spațiu. În sfîrșit, apariția sigură pe scena spațială a Chinei, a Japoniei și a Indiei.

Iar activitatea, din ce în ce mai febrilă în acest domeniu, se desfășoară pe fondul războiului industrial și comercial pentru lansarea de sateliți, din care o mare parte sînt destinați telecomunicațiilor de mîine. Știința în spațiu poate, și ea, să ia o nouă dimensiune. Rămîne, totuși, de știut dacă marile proiecte de viitor, cum sînt cele destinate să plaseze oameni pe Marte sau să fabrice superavioane spațiale, vor fi, într-adevăr, realizate.

În acest context, trebuie să cunoaștem faptele, să analizăm evenimentele și să înțelegem diferitele opțiuni în perspectivă, pentru a ne face o idee clară asupra a ceea ce ar putea însemna viitorul spațiului.

*) „La Recherche" nr. 199/1988.

**) Articol de Alain Dupas, conferențiar la Universitatea Paris-Sud, specialist în problemele spațiale.

Programele spațiale în lume **)

În 1987, au fost efectuate, în lume, 111 lansări spațiale reușite, cu un ritm mediu care depășește două lansări pe săptămînă. Din acest total, 96 sînt sovietice, opt au fost efectuate de Statele Unite, trei de Japonia, două de Europa occidentală și două de China. Acest bilanț al anului trecut reliefează mai multe caracteristici esențiale ale astronauticii actuale. În primul rînd, superioritatea, cel puțin cantitativă, a Uniunii Sovietice : 86 la sută din sateliți au fost lansați de pe cosmodromurile sale. Apoi, dificultățile întîmpinate de Statele Unite, a căror activitate spațială, apreciată după numărul de lansări, n-a reprezentat nici o zecime din aceea a Uniunii Sovietice : această situație decurge din accidentele înregistrate în 1986 cu rachetele Delta și Titan, repuse în funcțiune treptat în 1987, și mai ales cu naveta spațială ale cărei lansări au reînceput de curînd. În sfîrșit, lansările spațiale din 1987 fac să apară trei puteri în plin progres : Europa occidentală, Japonia și China, numărul lor de lansări nereflectînd, totuși, ierarhia la adevărata sa valoare. Europa occidentală se situează, astăzi, evident, înaintea Japoniei, care dispune de un serios avans tehnologic asupra Chinei. O singură altă țară din lume posedă o capacitate autonomă de lansare : India, care a procedat în 1987 la testarea unei noi rachete purtătoare, dar a eșuat în această tentativă. Nu trebuie să dăm uitării, de altfel, o altă putere spațială mijlocie, Canada, care, deși nu dispune de rachete lansatoare proprii, posedă o

→

Expediția spre Marte

Omul nu s-a mulțumit și nu se va mulțumi cu rămînerea pe planeta sa albastră. Va dori să se apropie de noi frontiere și să le cucerească — Luna, Marte, alte planete — spre îmbogățirea spiritului uman și întru ajutorul umanității. Desigur, nici una din aceste „aventuri ale viitorului" nu va fi ușoară, costurile vor fi enorme și tehnologia necesară n-a fost încă pusă la punct pentru călătoriile foarte îndelungate, de ani întregi, în spațiu. Despre ce se întrevede pentru apropierea de Marte, instalarea unui observator pe partea nevăzută a Lunii, colonizarea satelitului nostru natural ș.a., publicăm, sub formă de casete, cîteva articole apărute în revista *U. S. News and World Report* :

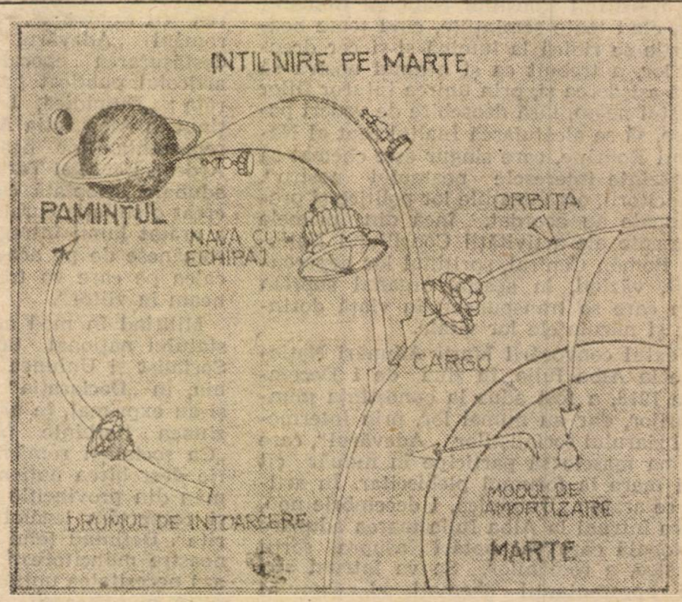

CRONICĂ MARȚIANĂ. Dintre toate misiunile proiectate, aceasta a aprins cel mai tare imaginația pămîntenilor. Dintre toate posibilitățile avute în vedere, călătoria spre Marte este, în egală măsură, cea mai îndrăzneață, cea mai dificilă, cea mai costisitoare. Începutul s-ar face cu o navă de transport fără echipaj, de dimensiuni atît de mari, încît ar trebui asamblată la o stație spațială aflată pe orbită circumterestră. Nava, în greutate de peste 450 de tone, ar transporta oxigen și hidrogen lichid pentru misiunea Pămînt—Marte și retur, pornind în jurul anului 2006 către viitoarea ei orbită în jurul lui Marte, pe un traseu menit să economisească din combustibil și care ar dura nouă luni. După aproximativ un an, cînd va fi devenit clar că prima navă a ajuns la destinație fără probleme, o a doua ar porni în grabă, pe o rută mai scurtă, parcurgînd distanța în numai șase luni. Ea ar fi de 2,5 ori mai mare și ar duce cu sine un echipaj compus din opt membri. Ele își vor da întîlnire pe orbită, după care patru astronauți ar urma să zboare către suprafața lui Marte, pe care să o exploreze timp de 10—20 de zile, revenind apoi la nava-mamă, încărcați cu mostre geologice și bogați în rezultate și observații. Nava, deja realimentată, s-ar întoarce, după aceea, pe Pămînt.

Amploarea unei astfel de aventuri depășește cu mult pe cea a programului Apollo, care a trimis primii pămînteni pe Lună. Prețul s-ar putea ridica la aproximativ 300 de miliarde de dolari pe o perioadă de circa 25 de ani.

De asemenea, mai trebuie pregătite și acele componente cu mult mai delicate : oamenii expediției. Cum nimeni nu a trăit, pînă acum, în imponderabilitate timp de 14 luni, studii efectuate la stația orbitală vor trebui să determine, în cîțiva ani, dacă ființele umane pot suporta o astfel de călătorie cu gravitație zero, astfel încît, odată ajunși pe Marte, să fie în stare să efectueze o muncă utilă. Dacă va reieși că exercițiile viguroase cu exten-

→

→

industrie spațială dinamică și competitivă.

În Uniunea Sovietică și în Statele Unite, spațiul este astăzi un sector economic major, comparabil, prin volumul său de producție, cu cel al industriei aeronautice civile sau militare. Importanța lui este și mai mare, dacă se ia în considerație ponderea pe care o are în cheltuielile de „cercetare-dezvoltare" : în Statele Unite, de exemplu, activitățile spațiale beneficiază de circa 20 la sută din alocațiile publice totale pentru cercetare-dezvoltare. În Europa și în Japonia (și fără îndoială în China), sectorul spațial nu constituie în schimb decît o parte modestă în ansamblul economic, chiar dacă beneficiază de o anumită prioritate în ce privește alocațiile publice pentru cercetare.

Activitățile spațiale ale Uniunii Sovietice, ca de altfel și cele ale Statelor Unite, sînt constituite, în cea mai mare parte, din aplicații clasice : telecomunicații, recunoaștere fotografică, ascultare electronică (înregistrare a emisiunilor radar și a comunicațiilor radioelectrice), navigație, supraveghere radar a oceanelor (cu sateliți alimentați cu energie de către reactori nucleari), detectare precoce a lansărilor de rachete. Aplicațiilor civile ale tehnologiilor spațiale li se acordă, de asemenea, o mare atenție : În U.R.S.S., o foarte largă gamă de sateliți este consacrată telecomunicațiilor (Molnia, Gorizont, Raduga, Ekran), meteorologiei (Meteor), observării optice a Pămîntului (sateliți fotografici recuperabili și, recent, platforme cu camere electronice, comparabile cu cele ale LANDSAT americane și SPOT franceze), supravegherii radar a oceanelor și ghețurilor, pentru ajutor în cazuri de salvare (sateliți COSPAS), pentru navigație (sistemele Tikada și Glonas). Științei i se acordă o prioritate deosebită. Sovieticii au în proiect experiențe deosebit de importante pentru studierea mediului ambiant al Terrei, cercetarea astrofizică, biologia spațială și, mai ales, explorarea planetei Marte : după misiunile Phobos, lansate de curînd, Uniunea Sovietică preconizează să plaseze, în 1994, pe Marte vehicule destinate explorării planetei și să efectueze, în 1996 sau 1998, misiuni de recuperare a unor eșantioane din solul marțian.

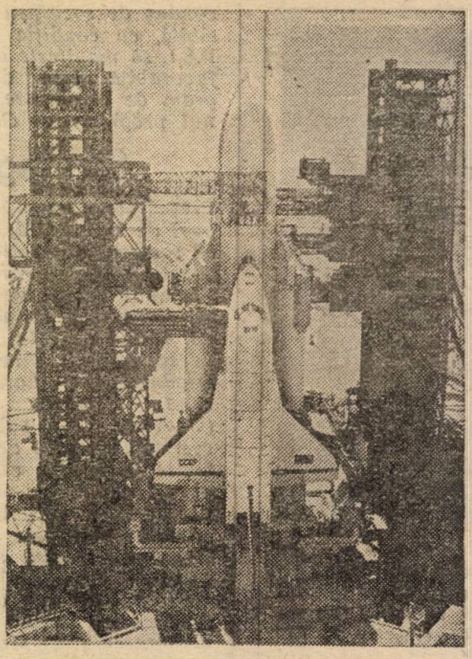

În Uniunea Sovietică a fost lansat, marți, complexul spațial „Energhia" — „Buran", transmite agenția „TASS". Primul zbor de testare și experimentare a noului sistem de transport cosmic universal, constînd din racheta purtătoare „Energhia" și nava cosmică cu utilizare repetabilă „Buran", s-a desfășurat în condiții normale. Nava „Buran", care a fost plasată pe orbită la ora 6,47 (ora Moscovei), a aterizat în aceeași zi, la ora 9,25, pe o pistă special amenajată în apropierea cosmodromului Baikonur, după ce a efectuat două rotații în jurul Terrei.

RACHETA GIGANT, NAVETĂ ȘI STAȚIE SPAȚIALĂ. Toate aceste misiuni sînt realizate cu ajutorul unui arsenal mai vechi, dar complet, de rachete clasice : Vostok (4,5 tone de încărcătură utilă plasată pe orbită joasă, care datează din 1959), Soiuz (variantă a precedentei, 7 tone, 1961), Proton (20 tone, 1965), Ciclon (5 tone, 1967), Cosmos (1 tonă, 1962). Aceste rachete lansatoare sînt produse în serie mare (peste o mie de exemplare pentru modelul Vostok-Soiuz) și acționate prin proceduri operaționale simple și eficace.

În pofida unor mari capacități (600 tone de încărcătură utilă satelizate pe an pe orbită joasă) și a fiabilității normale (92 la sută pînă la 98 la sută, în funcție de model) a acestui arsenal de rachete lansatoare clasice, sovieticii au întreprins, la sfîrșitul anilor '70, realizarea unei rachete gigant, „Energhia", din care primul exemplar a fost lansat la 15 mai 1987 : înaltă de peste 60 de metri, cu o masă de 2000 tone, echipată cu motoare cryotehnice de mare forță (200 tone), „Energhia" poate să plaseze pe orbită joasă o masă de peste o sută de tone. Una din încărcăturile sale utile va fi un avion spațial cu oameni la bord, comparabil ca dimensiune cu „Orbiter" al navetei spațiale americane. Acest avion spațial a fost testat în zbor automat, începînd din 1988, și va efectua misiuni cu cosmonauți la bord în 1989.

(Va urma)

→

soare și biciclete staționare nu sînt suficiente pentru a preveni deformarea oaselor, atrofierea mușchilor și chiar suprimarea sistemului imunologic, atunci va fi nevoie de gravitație artificială.

Dacă așa vor sta lucrurile, va trebui ca nava să fie încă și mai mare, și mai complexă. Unii oameni de știință sînt de părere că, în timpul călătoriei, astronauții și-ar putea menține condiția fizică petrecîndu-și o parte din timp, în fiecare zi, într-o centrifugă uriașă, eventual în compania unui mic televizor — declară Arnauld Nicogossian, directorul compartimentului NASA care se preocupă de studiul vieții. Dacă această soluție nu este suficientă, atunci întregul compartiment al echipajului va trebui să se rotească precum un „covor fermecat" de la bîlci, împingîndu-i, astfel, pe astronauți spre pereții exteriori. Nava ar putea chiar să fie împărțită în două sectoare care să se rotească în jurul unui punct median. O rază de 2 000 de picioare, care ar permite o rotație pe minut, ar da naștere unei gravitații asemănătoare cu cea de pe Marte, adică aproximativ egală cu o treime din cea terestră. Unii dintre oamenii de știință se tem, însă, că rotația s-ar putea să dezorienteze echipajul și să-l amețească.

Și apoi să nu uităm pericolele generate de spațiul cosmic. Este foarte greu să creezi o protecție împotriva razelor cosmice care bombardează navele în zbor. Flăcările solare, o altă formă de radiație, practic niște izbucniri intense de protoni, se pot dovedi fatale dacă membrii echipajului nu apucă să se pună la adăpost într-un compartiment de siguranță din interiorul navei. Avertizarea ar trebui emisă de către observatoare orbitale care să poată percepe flăcările cînd acestea se desprind de pe Soare.

Înainte ca echipajul să pună piciorul pe Marte, locurile pe care ar trebui să se oprească nava vor trebui cercetate prin intermediul unor expediții fără pilot, cum ar fi „Mars Rover Sample Return Mission" pe care NASA speră să o lanseze în 1998. Prin acest program, niște vehicule autonome ar urma să cutreiere, timp de 200 de zile, terenul pe care astronauții ar urma să-l exploreze ulterior, pentru a folosi, cît se poate de bine, timpul limitat pe care îl au la dispoziție.

Din momentul cînd problemele legate de știința vieții vor fi început să-și găsească rezolvarea, iar misiunile automate vor fi fost efectuate, poate începe imensa activitate de asamblare a navelor menite să ajungă pe Marte. Funcțiunile îndeplinite în prezent la Cape Kennedy de echipe terestre, vor trebui mutate la 220 de mile înălțime, la stația spațială, și lăsate în seama unui grup restrîns de astronauți constructori, a căror primă misiune ar fi să transforme stația spațială în depou de transport.

Ansambluri ridicate de pe Pămînt, cu ajutorul unor rachete grele, ar urma să fie amplasate pe orbită în apropierea stației. Un „vehicul orbital de manevră" ar urma să lucreze cam în genul remorcherelor, ducînd lent componentele navei spațiale în hangar. Acolo, niște brațe mecanice lungi, comandate de la distanță, ar pune fiecare componentă la locul ei. Nava de transport, de 450 de tone, ar fi construită prima și lansată, lăsînd astfel locul liber pentru construirea navei cu echipaj, de 925 tone.

Partea cu adevărat grea a misiunii spre Marte ar începe, însă, abia după ce navele au parcurs lungul lor drum — 34 milioane de mile atunci cînd Pămîntul și Marte se aliniază la cea mai mică distanță. Nava cu echipaj va trebui să-și aleagă o orbită în jurul lui Marte și, apoi, să repereze nava de transport. Dacă echipajul nu reușește manevra, combustibilul nu va fi suficient pentru drumul de întoarcere.

Succesul depinde de felul în care este folosită firava atmosferă marțiană pentru a încetini navele la sosire, printr-o tehnică interesantă, dar pînă acum netestată, denumită „aerocaptare", care se petrece cam așa : nava coboară vijelios cam pînă ce nu mai rămîn decît 25 de mile pînă la suprafața planetei, reducîndu-și viteza datorită fricțiunii produse de un scut termic turtit, amplasat în față, și denumit „aerofrînă". Aceasta este o structură aerodinamică ce ajută și la manevrarea navei. După ce viteza se reduce suficient, calculatoarele scot nava din atmosferă, iar, apoi, nu mai trebuie decît o scurtă intervenție cu ajutorul unei rachete, pentru ca nava să se plaseze pe orbită circulară în jurul planetei. Cei de la NASA au calculat că, prin „aerocaptare", se pot reduce la jumătate dimensiunile navei îndreptate spre Marte, deoarece ea nu va mai trebui să transporte combustibilul necesar pentru activarea rachetelor de frînare.

Scopul voiajului spre Marte este, desigur, explorarea planetei. Odată aflați pe orbită, patru dintre cei opt astronauți se vor îmbarca pe un modul cu care vor ateriza într-un loc dinainte stabilit. Ei vor căuta răspunsuri la întrebările care i-au chinuit pe oamenii de știință încă din momentul construirii primelor telescoape.

Revenirea pe Pămînt va fi tot atît de spectaculoasă ca și drumul spre Marte. Nava se va cufunda în atmosfera pămînteană, după care va urca din nou și se va plasa pe orbită, lîngă stația orbitală. După aceea, echipajul se va îmbarca pe navetă, pentru a parcurge ultima etapă a acestui lung periplu istoric.

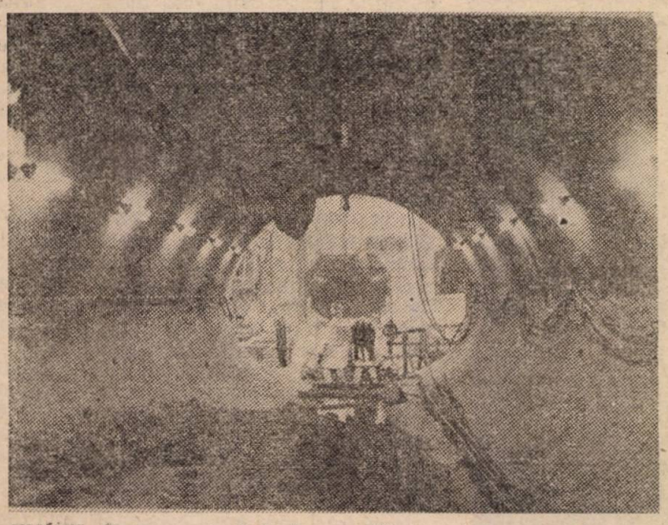

TUNEL. Fotoreporterii de la agenţiile specializate au început să difuzeze imagini de pe şantierul marelui tunel de sub Canalul Mînecii, ce ar urma să fie dat în exploatare în mai 1993. Fotografia de mai sus a fost făcută în zona coastei franceze, din apropiere de Sangatte, la aproximativ 10 kilometri de Calais

1000+1

Sumă

Comitetul nr. 5 al Adunării Generale a ONU pentru probleme bugetare şi administrative a recomandat — cu 87 voturi pentru, două împotrivă şi 20 abţineri — aprobarea, de către Adunarea Generală, a sumei de 53 000 dolari în vederea trimiterii unei misiuni care să investigheze situaţia femeilor şi copiilor palestinieni din teritoriile ocupate. Israelul, care, împreună cu SUA, a votat împotrivă, a afirmat că nu va permite misiunii să intre în respectiva regiune.

Bilaterală

Premierii Greciei şi Turciei, Andreas Papandreu şi, respectiv, Turgut Özal, au căzut de acord asupra unei întîlniri pentru a examina modul cum se aplică hotărîrile luate cu prilejul convorbirilor lor de la Davos (Elveţia). Cei doi şefi de guvern se vor întîlni, tot la Davos, cu prilejul forumului economic internaţional anual, programat în ianuarie 1989.

Satelit

În anul 1992, statele andine vor dispune de propriul lor satelit de telecomunicaţii, care urmează să înlocuiască sistemul nord-american „Intersalt". Anunţînd ştirea, ministrul ecuadorian al lucrărilor publice, Juan Neira, a arătat că detaliile vor fi stabilite la cea de-a IV-a reuniune a miniştrilor transporturilor şi comunicaţiilor din regiunea andină.

Navă

La 26 noiembrie urmează să fie lansată nava cosmică „Soiuz TM—7", la bordul căreia se vor afla cosmonauţii Aleksandr Volkov, Serghei Krikalov şi cosmonautul francez Jean-Loup Chretien. Cosmonautul francez va rămîne pe orbită pînă la 21 decembrie, după care se va reîntoarce pe Pămînt împreună cu Vladimir Titov şi Musa Manarov. Aleksandr Volkov şi Serghei Krikalov vor sta în Cosmos pînă în luna aprilie anul viitor. „TASS" reaminteşte că Jean-Loup Chretien a mai participat, în 1982, la un zbor comun sovieto-francez.

Retragere

Italia a hotărît să-şi retragă, pînă la sfîrşitul anului, toate navele trimise în Golf în perioada războiului dintre Iran şi Irak, s-a anunţat oficial la Roma. De asemenea, şi ultima navă belgiană dragoare de mine a părăsit zona, plecînd spre Belgia, unde va sosi la 23 decembrie.

Disponibilitate

Secretarul general al P.C. Italian, Achille Occhetto, a declarat, într-un interviu acordat săptămînalului „Famiglia Cristiana", că partidul său este dispus să participe la un eventual guvern prezidat de secretarul general al P.S.I., Bettino Craxi. Observatorii remarcă că este pentru prima dată cînd secretarul general al P.C.I. declară că participarea comuniştilor la un guvern condus de socialişti ar fi posibilă, cu condiţia ca liderul P.S.I. să manifeste o atitudine favorabilă faţă de un program de guvernare cu conţinut progresist şi clar definit.

Strategii

Preşedintele Mexicului, Miguel de la Madrid, a apreciat că sectorul energetic ar putea constitui baza unor ample şi profunde relaţii de conlucrare economică latino-americană. Luînd cuvîntul la deschiderea sesiunii ministeriale a Organizaţiei Latino-Americane pentru Energie (OLADE), el a subliniat necesitatea de a se acorda prioritate sectorului energetic pe plan regional, unde există posibilitatea încheierii unor acorduri bilaterale şi multilaterale. La rîndul său, secretarul executiv al OLADE, Gabriel Sierra, a declarat că în America Latină se impune elaborarea unei strategii care — în cadrul procesului de integrare regională — trebuie să se bazeze pe schimbări profunde în structurile tehnologice, financiare şi comerciale.

Rezerve

Rezervele dovedite de petrol ale ţărilor din OPEC au sporit, la finele anului trecut, cu 31,4 miliarde barili. Ca urmare, contribuţia statelor respective la rezervele mondiale a crescut de la 75,2 la sută, în 1986, la 75,9 la sută, la ora actuală.

Document

Guvernul de la Tokio a dat publicităţii „Cartea albastră" asupra diplomaţiei nipone — un amplu raport privind politica externă a Japoniei. Autorităţile — se arată în document — consideră imperativ să acorde prioritate absolută consolidării relaţiilor cu Europa occidentală. Bineînţeles, Statele Unite vor constitui „piatra unghiulară" a politicii externe a Japoniei, datorită legăturilor existente între ele în domeniile politic şi al apărării, dar se va încerca o mai mare apropiere cu ţările vest-europene şi cu cele din regiunea Asiei şi Pacificului. Documentul relevă, totodată, că Japonia trebuie să participe mai ferm la eforturile de pace ale Naţiunilor Unite. De asemenea, se menţionează că Japonia îşi propune să aducă o importantă contribuţie la succesul rundei Uruguay — negocieri multilaterale în cadrul GATT, consacrate menţinerii şi dezvoltării sistemului comerţului liber în lume.

Întrevedere

Ministrul de externe al R.F.G., Hans-Dietrich Genscher, a avut o întrevedere cu şeful Departamentului politic federal al afacerilor externe al Elveţiei, René Felber, care s-a aflat în vizită la Bonn. Cu acest prilej, au fost abordate probleme privind raporturile Est-Vest, precum şi relaţiile bilaterale. René Felber a relevat că guvernul său doreşte să stabilească relaţii cît mai strînse cu CEE, fără a renunţa, însă, la neutralitatea Elveţiei. Genscher a subliniat, la rîndul său, că, şi după crearea unei pieţe interne unice în 1992, CEE intenţionează să rămînă o „comunitate deschisă".

Conferinţă

Cea de-a 15-a Conferinţă la nivel înalt a şefilor de stat din Franţa şi din unele ţări africane va avea loc la Casablanca (Maroc) în zilele de 14 şi 15 decembrie, s-a anunţat la Paris. Anul trecut, aceasta s-a desfăşurat în Franţa, la Antibes. Lucrările reuniunii vor fi inaugurate de regele Hassan al II-lea al Marocului, iar la întîlnire vor participa peste 30 de şefi de stat din Africa. De notat că este pentru prima oară cînd întîlnirea are loc într-o ţară arabă. Ea va dezbate, cu prioritate, aspecte ale întăririi cooperării politice şi economice.

CENTRU. Alice Springs, sau, pe scurt, „Alice" se află în inima Australiei şi este un centru al populaţiei aborigene. Are 25 000 de locuitori, dintre care 5 000 sînt aborigeni puri. Dintre ei doar 100 trăiesc în imobile, restul folosesc adăposturi improvizate de-a lungul rîului Tod

Prelungire

Marea Adunare Națională a Turciei (Parlamentul) a hotărît prelungirea, începînd de la 19 noiembrie, pe o perioadă de încă patru luni, a stării excepționale în opt provincii din sud-estul țării. Totodată, starea excepțională este anulată în provincia Istanbul — cea mai mare ca număr de locuitori. În regiunile în care a fost prelungită starea excepțională se menține o atmosferă încordată. În sud-estul țării au loc ciocniri între luptători ai organizațiilor kurde și subunități ale armatei turce — transmite agenția „TASS".

Medalie

Președintele Egiptului, Hosni Mubarak, a înmînat „Cel mai înalt ordin al Nilului", scriitorului Naguib Mahfouz, laureat al Premiului Nobel pentru literatură pe anul în curs.

rîre pe planeta Marte. Savanții sovietici i-au invitat pe colegii lor americani să participe la programul științific al zborurilor la bordul unor aparate cosmice, care vor avea loc pînă în anul 2000 și să instaleze, pe acestea, aparatură științifică.

Sprijin

Șeful statului guatemalez, Vinicio Cerezo, și președintele ales al Mexicului, Salinas de Gortari, aflat în vizită la Ciudad de Guatemala, și-au reafirmat sprijinul față de acordurile de pace centro-americane „Esquipolas II". Ei și-au manifestat hotărîrea de a folosi, în continuare, „toate mecanismele necesare" pentru punerea în aplicare a acordurilor menționate. Cei doi președinți au insistat asupra necesității ca soluționarea conflictului din America Centrală „să reflecte aspirațiile po-

afectate în continuare de invaziile lăcustelor. Astfel, noi valuri de insecte au pătruns în diverse zone din Guineea-Bissau și Insulele Capului Verde. „Ciuma verde" a produs deja pagube importante, în special terenurilor agricole din Mali, Burkina Faso, Ciad, Mauritania, Nigeria, Senegal și Gambia.

Reuniune

O reuniune cvadripartită la nivel înalt a avut loc la Tripoli între conducătorul Libiei, Moammer Al Kadhafi, și șefii de stat ai Ugandei — Yoweri Museveni, Ghanei — Jerry Rawlings, și Burkinei Faso — Blaise Campaore, a informat agenția libiană „JANA".

Alocuțiune

Țările Americii Centrale trebuie să tindă spre o convergență de păreri asupra căilor

trală, a spus Ortega, nu este o consecință a conflictului Est-Vest, ci are la origine imixtiunea Statelor Unite, care încearcă să ducă la impas procesul regional de reglementare politică. El a arătat că situația din America Centrală are specificul său și a relevat că fiecare țară din această zonă trebuie să pornească de la condițiile naționale în înfăptuirea acordului de pace de la Ciudad de Guatemala, evitînd abordarea lui mecanică.

Divergențe

În cadrul sesiunii Consiliului ministerial al Pieței comune, desfășurată la nivelul miniștrilor economiei și finanțelor, s-au manifestat serioase divergențe în legătură cu planurile vizînd crearea „pieței europene unice" pînă la sfîrșitul anului 1992. Participanții nu au reușit să ajungă la

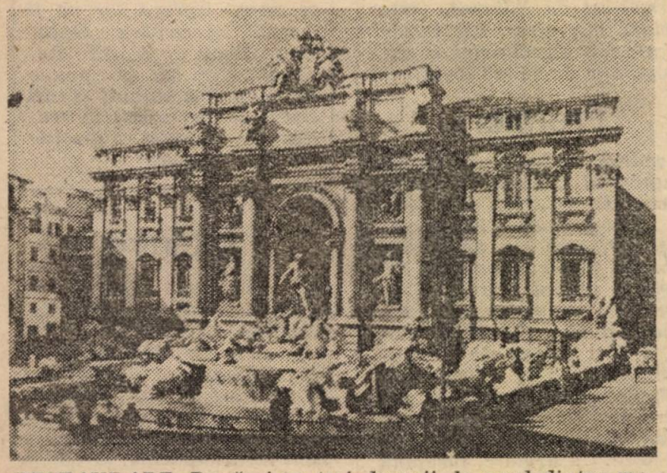

RESTAURARE. După circa trei decenii, la unul dintre monumentele simbol ale Romei — Fontana di Trevi — au început iarăși operațiunile de restaurare. Construită în anii 1760—1762, de Nicola Salvi, la cererea papei Clement XII, celebra fîntînă a fost grav afectată de intemperii și poluare. Actualele lucrări de restaurare se vor încheia la finele lui 1989 ; pînă atunci, ele se desfășoară în interiorul unor panouri de sticlă, înalte de 2,20 m, care vor permite vizitatorilor să vadă monumentul și, concomitent, să asiste la lucrările de restaurare

FĂRĂ ADĂPOST. Potrivit datelor furnizate de Organizația Internațională a Muncii, în prezent, în lume există peste un miliard de oameni fără adăpost. După cum relevă un raport al O.I.M., problema locuințelor se pune cu deosebire în țările în curs de dezvoltare, dar ea afectează grav și principalele state occidentale. Astfel, „Coaliția întrajutorării celor fără locuință din S.U.A." apreciază că această categorie include, la ora actuală, peste trei milioane de americani, deși numărul lor exact nu este știut cu precizie. Publicația americană „Parade" relevă că, în ultimul timp, numărul celor ce au intrat în categoria persoanelor fără locuință a devenit tot mai mare, sub presiunea creșterii costurilor vieții și a scăderii veniturilor. Autoritățile americane intenționează să organizeze în 1990, pentru prima dată în istoria țării, un „recensămînt al celor fără locuință". Într-un anume fel, momentul are, — prin raportare la un alt eveniment — semnificație aparte : precede cu puțin proiectatul start al primelor expediții umane spre planeta Marte

Protocol

La sediul NASA a fost semnat un protocol privind rezultatele celei de a doua întîlniri a Grupului comun de lucru sovieto-american pentru cercetarea sistemului solar. Reuniunea s-a desfășurat în capitala americană, în perioada 4—10 noiembrie, în cadrul acordului dintre URSS și SUA privind colaborarea în cercetarea și folosirea spațiului cosmic în scopuri pașnice, încheiat la Moscova în 1987. Printre rezultatele concrete ale întîlnirii se numără, între altele, înțelegerile privind colaborarea în realizarea în comun a diferitelor programe cosmice sovietice și americane. Agenția „TASS" informează că au fost, de asemenea, examinate probleme legate de stabilirea celor mai adecvate zone de cobo-

poarelor din regiune și să le permită să-și exercite dreptul inalienabil de a-și hotărî, în mod liber, sistemele economice, politice și sociale".

Embargou

Într-un mesaj adresat Congresului, președintele Ronald Reagan s-a pronunțat pentru prelungirea embargoului comercial impus Nicaraguei în 1985.

„Ciuma verde"

Reprezentanți ai FAO au anunțat, la Roma, că lăcuste migratoare au fost observate în regiunile sudice din Iran, ca și în India. Autoritățile iraniene, sprijinite de experții FAO, au luat imediat măsuri în vederea combaterii lăcustelor. În același timp, mai multe state africane sînt

de instaurare a păcii în regiune, și nu spre confruntare, a declarat președintele Nicaraguei, Daniel Ortega, în alocuțiunea rostită la deschiderea reuniunii de la Managua a parlamentarilor și reprezentanților partidelor politice din statele regiunii, consacrată creării Parlamentului centro-american. Apreciind că țările respective sînt victime ale dictatului politic și economic al S.U.A., el a arătat că nu trebuie să se permită amestecul Washingtonului în problemele lor. Criza din America Cen-

un acord în ce privește una dintre principalele probleme înscrise pe agenda de lucru — asigurarea, după 1992, a accesului băncilor acelor țări care nu fac parte din Piața comună pe piețele financiare ale comunității. Potrivit propunerilor elaborate de Comisia CEE, pentru a obține acest drept, statele respective ar urma să asigure o serie de avantaje băncilor tuturor celor 12 țări membre ale Pieței comune.

Discurs

Într-un discurs pronunţat la deschiderea noii sesiuni parlamentare, preşedintele Egiptului, Hosni Mubarak, a declarat că aceasta are loc în condiţii care dau încredere în viitor. El şi-a exprimat, între altele, satisfacţia în legătură cu revenirea enclavei Taba sub suveranitatea egipteană. Referindu-se la datoria externă a Egiptului, şeful statului a precizat că această problemă confruntă şi alte ţări şi a insistat asupra reglementării ei pe baza propunerii prezentate de Kuweit la ONU. Aceasta prevede, între altele, ca ţările creditoare să anuleze o parte a datoriilor contractate de statele în curs de dezvoltare. În ce priveşte politica externă a ţării sale, Hosni Mubarak a subliniat că Egiptul urmăreşte dezvoltarea cooperării cu toate ţările. Revolta poporului palestinian, a spus şeful statului egiptean, are drept scop instaurarea păcii. Israelul trebuie să-şi dovedească bunacredinţă şi să coopereze cu ţările arabe, deoarece pacea nu va fi posibilă prin încălcarea drepturilor altora, a subliniat preşedintele Mubarak.

Contract

La Bonn s-a anunţat că ministrul spaniol al apărării, Narcis Serra, a semnat, la Luxemburg, contractul privind realizarea avionului de vînătoare (vest)-european „Jäger 90". Celelalte trei ţări implicate în acest proiect — R.F.G., Marea Britanie şi Italia — semnaseră deja un acord similar. Spania va participa, după cum fusese plănuit, cu 13 la sută la construirea avionului. Este planificată construirea a 750 de aparate, primul zbor al prototipului urmînd să aibă loc în 1991. Observatorii comentează acest proiect ca o nouă expresie a tendinţelor de integrare militară atlantică a Spaniei, tendinţe criticate de partidele de opoziţie din ţară.

„Supernavete"

Revista „Aerospace" anunţă că a fost pusă la punct tehnologia pentru construirea unei noi clase de navete spaţiale, care vor avea două trepte şi vor putea plasa diferite încărcături atît pe orbite geostaţionare, cît şi în afara acestora. Prima treaptă a noii navete va constitui un prototip al unui „shuttle" obişnuit şi va servi pentru transportul pe orbite joase a aşa-numitei supernavete. După plasarea pe orbită, supernaveta se va desprinde de naveta obişnuită şi, cu ajutorul motoarelor proprii, îşi va continua zborul în regim automat sau cu echipaj uman. Prima treaptă, naveta clasică, va servi ca bază pentru aprovizionarea şi efectuarea unor eventuale reparaţii ale supernavetelor, în cazul în care acestea vor îndeplini misiuni de durată în spaţiu. Despărţirea navetei în două „trepte" va permite lărgirea registrului lucrărilor efectuate în Cosmos, reducerea numărului de starturi şi, într-un fel, a costului general al programelor.

Dobînzi

În curînd, dobînzile pe care Ministerul de finanţe al Statelor Unite le plăteşte la datoria naţională de 2 000 miliarde de dolari vor depăşi nivelul uriaşului deficit bugetar. Ziarul „The New York Times" scria, recent, că suma plătită, anual, drept dobînzi, este de 150 miliarde de dolari, ceea ce înseamnă 14 la sută din totalul cheltuielilor guvernamentale. Biroul pentru buget al Congresului S.U.A. apreciază că în 1994 deficitul bugetar al S.U.A. va fi de 120 miliarde dolari. Ceea ce va conduce la mărirea datoriei naţionale la un asemenea nivel, încît ar putea ajunge de la două la 2,8 trilioane dolari în decurs de cinci ani. În această eventualitate, în 1994, plata dobînzilor ar creşte la 200 miliarde dolari.

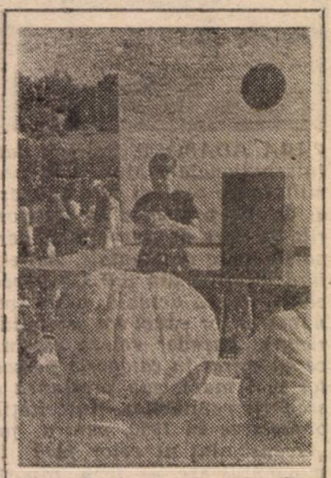

CONCURS. Dovleacul din imagine (141,9 kg şi 2,61 m circumferinţă) a cîştigat cel de-al doilea concurs de acest fel, din Tonosho Town, insula Shodo (Japonia). Au „concurat" 200 dovleci, selecţionaţi din seminţele speciale denumite „Uriaşii atlantici". Nu se ştie în ce constă premiul atribuit cîştigătorului, în afara faptului firesc că el şi fermierul ce l-a crescut vor reprezenta ţara lor în concursul internaţional al dovlecilor de la San Francisco (S.U.A.). Fetiţa din imagine ţine în mînă un dovleac obişnuit, spre a sublinia diferenţa...

Palau

Potrivit rezultatelor comunicate de comisia naţională electorală, în funcţia de preşedinte al Republicii Palau a fost ales Ngiratkel Etpison. Republica Palau, situată la 965 km sud-est de Filipine, este formată din circa 400 insule din grupul Carolinelor şi are o populaţie de 15 000 locuitori.

Premier

În cadrul celui de-al 35-lea Congres al Uniunii Creştin-Democrate (U.C.D.) din landul vest-german Rhenania-Palatinat, care s-a desfăşurat în oraşul Koblenz, au avut loc alegeri pentru funcţia de prim-ministru al landului. Actualul premier, Bernhard Vogel, a fost învins de contracandidatul său, Hans-Otto Wilhelm, pînă în prezent ministru pentru problemele mediului înconjurător în guvernul local. Ca urmare, începînd de la 2 decembrie, Vogel încetează să mai fie premier al landului, funcţia preluînd-o H.O. Wilhelm.

Speranţă

H. Siniora, directorul celei mai importante publicaţii palestiniene din teritoriile ocupate, „Al Fajr", şi-a exprimat speranţa — într-o declaraţie făcută agenţiei „EFE" — că preşedintele ales al S.U.A., G. Bush, va acţiona în vederea organizării unei conferinţe internaţionale în problema Orientului Mijlociu. „Îl cunosc personal pe G. Bush şi am convingerea că va recunoaşte drepturile poporului palestinian la autodeterminare naţională", a afirmat H. Siniora.

Reprezentanţe

După cum transmite agenţia China Nouă, R.P. Chineză şi Arabia Saudită au hotărît să deschidă reprezentanţe comerciale, fiecare în capitala celeilalte ţări, în vederea dezvoltării relaţiilor prieteneşti şi a cooperării bilaterale, pe plan economic şi comercial.

„CONSTRUCŢIE ?" Acum cîtva timp, studenţi de la Colegiul agricol din Aas, situat în apropiere de Oslo (Norvegia), au „construit" cea mai înaltă stivă de lemne (12,19 m). După cîte se pare, isprava lor va fi trecută în celebra „Guinness Book of World Records", deşi nu se spune cît timp le-a trebuit şi cîţi tineri au participat la realizarea acestei insolite „opere"

Întîlnire

Cele şase ţări membre ale asociaţiei naţiunilor din Asia de sud-est (A.S.E.A.N.) — Brunei, Indonezia, Malayezia, Filipine, Singapore şi Thailanda —, îngrijorate de „impasul" în care se află în prezent convorbirile pentru realizarea păcii în Kampuchia, se vor întruni, la începutul lunii decembrie, pentru a decide asupra unei modalităţi de soluţionare a situaţiei, a informat Yusof Hitam, secretar general al Ministerului de externe malayezian. Detaliile privitoare la această acţiune urmează să fie finalizate, dar, în orice caz, la ea vor participa înalte oficialităţi, a precizat Yusof Hitam, citat de „China Nouă".

Sondaj

Potrivit unui sondaj realizat de cotidianul „The Washington Post", nouă americani din zece doresc ca, în timpul vizitoarei Administraţii americane, să fie realizat un nou acord în domeniul dezarmării nucleare între S.U.A. şi U.R.S.S. Totodată, cei chestionaţi ar mai dori să se adopte măsuri eficiente împotriva drogurilor, să se acorde un sprijin mai mare problemei mediului ambiant şi să fie redus cu jumătate deficitul federal. Ziarul, care a realizat sondajul, arată, însă, că cei mai mulţi dintre americani şi-au manifestat scepticismul în ce priveşte realizarea dorinţelor lor.

Rubrică realizată de Dumitru Constantin

AVERTISMENTELE ISTORIEI

„Tinerii fasciști ai Europei occidentale"

Adunare fascistă la Kortrijk

Din păcate, umbra sinistră a fascismului n-a dispărut din Europa. Grupările fasciste, neofasciste și felurite organizații cu ideologie de extremă dreaptă și practici bazate pe intoleranță rasială, ură și teroare s-au înmulțit îngrijorător. Au continuat atentatele asupra persoanelor sau instituțiilor. În Occident, confuzia ideologică e mai mare ca oricînd. Vehiculînd, demagogic, teme de larg interes, exploatînd profundele nemulțumiri ale unor categorii sociale, propovăduind violența, grupurile reușesc, printr-o strategie abilă, să-și găsească audiență în anumite pături ale populației. În majoritate, membrii grupurilor sînt persoane certate cu legea, lipsite de căpătîi, dar sprijinite, în mod evident, de altele care dispun de fonduri și sînt interesate în promovarea ideilor extremiste și a violenței. Au loc întruniri și congrese ; cu ce fonduri ? Se lansează în participări la alegeri, pentru a obține putere și prin voturi ; de unde sînt luați banii campaniilor ? În urmă cu cîțiva ani, un membru al guvernului francez declara : „Fascismul nu se ridică în țările dezvoltate ca o furtună în noapte. El este, înainte de toate, șiugarnic, disimulat, ordinar. Progresează prin miile de căi ale urii, hrănit de dificultățile economice. Acaparează inimile, înainte de a perverti spiritele, spre a pune mîna pe putere..."

Dar și mai dureros este impactul pe care grupurile fasciste îl au asupra tinerei generații. Ideile lor pot fi stupide, politica lor poate fi confuză, obtuzitatea lor politică poate fi vizibilă — dar impactul rămîne, și fenomenul necesită vigilență. Fascismul tinteşte să devină, din nou, o forță și omenirea — amintindu-și de ororile prin care a trecut — trebuie să-i răspundă și să acționeze cu promptitudine.

Martha Gellhorn *de la* TELEGRAPH WEEKEND MAGAZINE *a publicat un reportaj despre o „conferință internațională" a tinerilor fasciști, în Belgia, și despre influența acestora în acea țară. Scrisul plin de amărăciune, dezgust și uimire al ziaristei britanice este, el însuși, un avertisment.*

Telegraph

Polițiștii sînt strînși în spatele unor baricade portabile de sîrmă ghimpată, la ambele capete ale străzii. Strada e pavată și, pe laturile ei, se aliniază case cenușii, din secolul al XIX-lea, împărțite acum în apartamente, locuințe pentru burghezi. În acea dimineață de duminică, strada e moartă, nici un suflet nu apare, în afară de noi, presa. Adică vreo 20 de reporteri și membrii echipelor de televiziune, care așteaptă și comentează știrile lîngă intrarea murdară, de cărămidă, a unui bar deprimant, „Vlaams Huis", Casa Flamandă. Urmează să relatăm desfășurarea unei conferințe internaționale a „Euro-Ring"-ului, la Kortrijk (Courtrai), în Belgia. Nu pare impresionant, dar, de fapt, vreo 50 de tineri fasciști s-au strîns pentru aceastăzi într-o încăpere din spatele barului. Sosesc perechi și intră grăbiți în „Vlaams Huis". Am văzut tineri „skinheads" (cu capete rase) și un bărbat de vîrstă mijlocie, cu ochelari și haine de om de afaceri. Neavînd alteeva de făcut, camerele de luat vederi ale televiziunii i-au înregistrat. Cei doi delegați mărunței au apărut cu bluzoanele ridicate, să le ascundă fața ; ziariștii au început să rîdă tare, văzîndu-i cum își dădeau importanță.

Gazda conferinței, Werner Van Steen, liderul Frontului Național Flamand, organiza o conferință de presă la prînz. Exact atunci, ușile de la „Vlaams Huis" s-au deschis și un bărbat blond de statură mijlocie, cu cămașă albă, pantaloni negri și o expresie de autoritate disprețuitoare, a anunțat ceva în flamandă. În spatele său, o „gorilă" cu capul ras, foarte înalt, în haine de camuflaj și cu cizme, pozează cu mîinile încrucișate, cu o mutră fără expresie și mestecînd gumă. Pentru că poliția a refuzat să colaboreze, conferința se va desfășura la ora unu. Un mesaj brusc, fără vreo explicație. „Dacă noi n-am fi aici, comentează un reporter de la televiziunea belgiană, aceștia nici n-ar exista".

Doi reporteri sosesc de la conferința de presă a primarului, cu comunicate oficiale. Cetățenii din Kortrijk s-au împotrivit sosirii fasciștilor în orășelul lor atractiv și prosper. Primarul a decretat că fasciștii nu se pot întîlni decît în particular, cu invitații limitate, delegații urmînd să prezinte cărți de identitate în dublu exemplar, pentru ca poliția să le poată cerceta. Nici o paradă, nici o cuvîntare publică, nici o uniformă sau insignă nu sînt permise, nici un grup mai mare de cinci persoane nu este lăsat pe străzi. Nouă bărbați, care spuneau că aparțin organizației britanice Frontul Național și care nu s-au supus ordinelor, purtînd uniforme și insigne, au fost arestați, împreună cu trei francezi și un italian ; apoi, toți au fost expulzați. Dar aceste restricții nu sînt suficiente iar prezența televiziunii le asigură fasciștilor o anume atenție.

La ora unu, un bărbat bine îmbrăcat deschide ușa și ne spune, cu aroganță, că putem intra. În interior, cu toții sîntem, în mod absurd, căutați de arme ascunse. Delegații sînt invizibili, în spatele unei uși pe care scrie **privé**. Presa așteaptă în încăperea rece a barului, pînă cînd Van Steen coboară scările, precedat și urmat de paznici. Luminile aparatelor de filmat se aprind și conferința începe în flamandă, cu tirade ale lui Werner Van Steen, un bărbat mic de statură, un păr rar și cenușiu și o mustață cenușie pe un chip mic și tăios. Pare mai vîrstnic decît cei 39 de ani pe care îi are și e îmbrăcat vag sportiv.

Cuvintele „poliție" și „democrație" se înțeleg din tiradă. Începe să urle și să bată cu pumnul în masă : înțeleg cuvintele „algerian", „tunisian", „marocan", „turc". Aceștia sînt muncitorii imigranți, acum urîți, „impuri" pentru culoarea lor. Încep întrebările în flamandă și continuă în franceză.

Trece timp pînă să se clarifice cîteva lucruri. „Dle Van Steen, ați spus că doriți o Europă albă și liberă". „Da, pentru că Europa e țara mea și Europa e albă". „Și cum pot trăi evreii aici ?" „Își au țara lor, ei au vrut-o, pot să se ducă cu toții acolo". „Deci evreii nu sînt albi ?" „Nu, nu sînt albi".

Să trecem mai departe. „Cîte naționalități sînt reprezentate aici ?" „Șase : francezi, germani, olandezi, britanici, spanioli și flamanzi". Singurul italian fusese expulzat.

Grupul lui Van Steen e estimat a cuprinde între 30 și 150 de persoane. Susține că 90 la sută, inclusiv liderii, fac parte din clasa muncitoare ; fără îndoială șomeri, cum e și liderul. Dar misterul e altul : cine plătește pentru stilul de viață al lui Van Steen, pentru frecventele sale călătorii în Europa, întrunirile lor, publicația „Ringul" ?

Răspunde în germană — „organizarea e calea spre putere".

„Cum plănuiți să vă îndepliniți scopurile ?" „Trebuie să folosim votul. E singura posibilitate **acum**". Ține să întărească cuvîntul „acum". Pînă în ziua fericită cînd Flandra va fi un stat fascist, numai al albilor, liber, printre alte state numai ale albilor într-o Europă fascistă ; atunci, voturile nu vor mai avea nici o valoare.

Odată aflată afară, mi-am spus că Van Steen e ridicol, nimeni nu poate asculta flecărelile lui odioase și răsuflate. Dar un ziarist belgian, avînd doar o treime din anii mei, m-a înfruntat : parcă Hitler n-a părut, pe vremuri, ridicol, și la fel și Mussolini ? Tinerii ziariști iau foarte în serios această șaradă prostească, și chiar cu mînie. Delegații aparțin generației lor.

Datorită dezgustului, pierd punctul principal, care nu e Van Steen și micul său grup de fasciști cu capetele rase, ci faptul că există 291 de grupări asemănătoare, întîlnindu-se în alte puncte din toată Europa occidentală și în Marea Britanie. Aceasta, potrivit documentului din 1985 : „Dreapta radicală : registru mondial". Dar știrile mai noi spun că numărul lor a spo-

rit. Belgia are, de pildă, 12 noi grupuri din 1985 și un total de 40. Rasismul, naționalismul, anticomunismul, xenofobia albă fac regula în aceste grupuri. Fascismul nu are nici un haz dacă n-ai pe cineva pe care să-l snopești ! Dacă „Euro-Ring" va deveni vreodată altceva decît un „proiect", dacă toate grupurile vor fi vreodată coordonate și conduse centralizat, fenomenul va deveni extrem de dăunător. Iar proliferarea acestor grupuri este un simptom al „sănătății" democrațiilor occidentale.

Anul trecut, Van Steen a provocat încăierările de la festivalul anual de la Diksmuide, unde așa-numiții flamanzi „patrioți" s-au strîns la memorialul de război. Banda lui Van Steen a atacat poliția, fapt pentru care Van Steen a fost închis o lună. A fost arestat la Kortrijk, după o conferință a „Euro-Ring".

În absența acestuia, al doilea la comandă, bărbatul îngrijit, pe nume Eddie Hermie, în vîrstă de 38 de ani, despre care se spune că e „creierul" bandei, a devenit purtător de cuvînt. Van Steen, zice el, s-a angajat în politică la 16 ani, intrînd în Mișcarea Națională Flamandă pentru tineret. Apoi, a pătruns în Ordinul Militant Flamand (O.M.F.), inventat în 1945 și desființat de guvernul belgian în 1982. „Eram puternici. Cînd dispui de 500 de oameni în uniformă, e ceva". O.M.F. nu și-a pierdut niciodată vremea cu procesul electoral ; organizația prefera acțiunea politică prin schilodire.

O.M.F. a reînviat într-un fel, dar, anul trecut, a suferit o nouă criză, cînd liderul ei a acordat un interviu în care spunea că citește constant **Mein Kampf**, că descoperă, în cartea asta, adevărul și înțelepciunea, iar, în timpul liber, cîntă **Deutschland Über Alles** și acel de tristă amintire **Horst Wessel Lied.** A fost o „indiscreție" fatală, și partidul s-a scindat. Frontul Național Flamand are un an vechime, e creația lui Van Steen și are un program politic, care afirmă, printre altele, că Flandra trebuie să devină un stat separat, independent de Belgia, o entitate liberă albă, catolică, anticomunistă, printre alte națiuni ; că toți imigranții nealbi ar trebui deportați și să nu mai fie permisă nici o imigrație de nealbi. Acest partid este, în fapt, aripa electorală a lui O.M.F. și a prezentat candidaturi pentru prima oară la alegerile municipale din octombrie.

Eddie Hermie n-are nimic de spus despre O.M.F., unii din membrii acestuia fiind de față la conferința de la „Vlaams Huis". Dar sînt multe de spus : O.M.F. se numără printre cele mai eficiente și mai violente bande de huligani fasciști. E răspunzător de o lungă listă de incendieri, în special de cafenele frecventate de imigranți de culoare sau de „progresiști", și de proprietăți particulare ale imigranților; de atacuri feroce asupra imigranților, în mod deosebit de un atac cu cuțitul asupra unui marocan ; de brutale atacuri asupra unor parăzi sau întîlniri ale celor ce nu le împărtășesc vederile ; de distrugerea bunurilor oricărui alt grup ce nu le e pe plac. Sînt descendenții direcți ai „Cămășilor brune", de pe vremea lui Hitler. Sînt adesea arestați, amendați și trimiși la închisoare, dar pedepsele par uimitor de blînde.

Frontul Național Flamand e un nou venit în politică și încă o grupare mică. Cel care deține cel mai mare succes și e mai extremist decît F.N.F. este Vlaams Blok, cu un senator și doi deputați în Parlament. Nu există diferențe fundamentale între politicile celor două partide, ci mai mult o diferență de stil și în detalii. Liderii lui Vlaams Blok denigrează Frontul

Fasciști vest-germani și austrieci s-au întrunit în septembrie a.c. la Passau. Deviza : mai întîi „cucerirea" Germaniei, apoi a Europei

Național Flamand, temîndu-se că toate acele „capete rase" strică imaginii naționalismului flamand ; dar, fără îndoială, e și teama de un rival politic. Lucrurile par clare, din moment ce Vlaams Blok a avut relații cordiale cu huliganii de la F.N.F., pînă cînd Van Steen a preluat conducerea. Dispunînd de o mai îndelungată experiență în politică, Vlaams Blok și-a lărgit, cu șiretenie, audiența : nu e numai antiimigrant, dar și antifeminist, antisindicate, antipacifiști, antițigani, antiprogresiști. Anticomunismul este automat. Și-au mai temperat antisemitismul după 1980, cînd o bombă pusă la sinagoga din Antwerpen, de fasciști necunoscuți (suspectați a fi germani), a ucis doi evrei și a rănit 12. Faptul a șocat publicul, și un public șocat e ceva rău pentru voturi. Atracția incurabilă pentru fascism s-a văzut la voturi : între 6,5 la sută și 12 la sută din electoratul flamand, în funcție de localitate, votează pentru orice partid politic care susține rasismul, în timp ce 1 la sută din electoratul național votează pentru extrema stîngă.

Afiș rasist pentru recentele alegeri municipale din Belgia

În acea sîmbătă noaptea, înaintea marelui festival anual de la Diksmuide, tineri flamanzi șovini s-au îmbătat la marginea orașului, într-un mare cort, în apropierea cafenelelor. Apoi, au apărut cu salutul nazist și cu strigăte de „Sieg Heil". Dar faptul era văzut ca o fanfaronadă nedăunătoare. Oamenii lui Van Steen aveau, însă, ordine : să rămînă cît mai de o parte, în afara unor strigăte ocazionale de „Sieg Heil". Toate erau destinate obținerii de voturi pentru Frontul Național Flamand.

Piața din Diksmuide are un farmec medieval, dar e urîtă, în acea duminică, de patru autobuze. Vreo 50 000 de flamanzi „patrioți" au venit să-și manifeste din plin spiritul lor flamand. Dimineața, au ascultat liturghia la memorialul lor de război, discurile și, ca de obicei, au cîntat „Die Stern", imnul național al Africii de Sud. Fac aceștia vreo legătură între „puritatea rasială" a flamanzilor și „puritatea rasială" a afrikaanerilor ? La prînz, toți acești provinciali s-au înghesuit în cafenelele din jurul pieței ; sînt alegătorii tipici pentru Vlaams Blok. Oameni cu părul cenușiu — m-am gîndit că trebuie să-și amintească de al doilea război mondial, de cauzele și consecințele lui, și să fie mai sensibili. În loc de aceasta, toți pe care i-am ascultat au spus, cu mînie, că Flandra trebuie să fie un „stat separat" de Belgia.

Da, își amintesc de al doilea război mondial : „Au fost bombardați de aliați. Într-o gară au fost ucise 600 de persoane. Lîngă Kortrijk". Nici unul nu are vreo amintire ostilă germanilor, nici chiar vreo amintire tulburătoare despre război, în afară de bombele aliaților.

La vreo 20 de mile de Diksmuide se află unul din marile monumente ale „naționalismului". În cerc, în jurul localității Ypres, sînt 145 cimitire din primul război mondial : belgian, francez, german, britanic. Tyne Cot este cel mai mare cimitir de pe vremea Imperiului britanic, cu 11 908 plăci albe de mormînt așezate în rînduri. Sus, sub o cruce, un impozant memorial de război poartă numele altor 33 782 dispăruți. Un memorial neozeelandez amintește numele a 1 176 dispăruți neozeelandezi. E un loc, fără nici o îndoială, trist, mișcîndu-ți inima după trei sferturi de veac. Pietrele de mormînt ale celor găsiți, dar fără nume, au săpate cuvintele : „un soldat al Marelui Război". Știute sau neștiute, viețile a sute de mii de tineri s-au pierdut aici, într-un război izbucnit din „naționalism".

Cimitirul belgian de la Houthulst e negru de pietrele de mormînt de granit negru. Cele pentru morții fără nume au inscripții în flamandă și franceză, din moment ce nu se putea spune cărei comunități aparțineau ; dar amîndouă limbile oficiale spun : „mort pentru Belgia". Flamanzii „patrioți" nu acceptă asta ; în schimb, onorează propriul memorial de război de la Diksmuide, unde stă scris „morți pentru Flandra".

„Naționalismul" și rasismul sînt boli înrudite. Marile monumente ale rasismului sînt lagărele de concentrare — Mauthausen, Belsen, Auschwitz. Poate că școlarii Europei occidentale, inclusiv cei britanici, ar trebui duși să viziteze cimitirele primului război mondial, pentru că astfel de cimitire nu prea există pentru al doilea război mondial, izbucnit din aceleași cauze. Ar mai trebui să viziteze și ce a mai rămas din lagărele de concentrare. Sau ar fi o acțiune inutilă ? Să nu poată specia noastră umană învăța, sau învăța destul, sau învăța la timp ? Firava conferință fascistă de la Kortrijk și „substanțiala" celebrare de la Diksmuide sînt exemple ale gravei amnezii față de un trecut de tristă amintire.

THE FINANCIAL TIMES

ULSTER: DOUĂ DECENII TULBURI

În camera de control de la sediul Poliției regale a Ulster-ului, din Belfast, un întreg perete este acoperit cu o hartă statistică uriașă. Această hartă sintetizează o parte din istoria ultimilor 20 de ani în Irlanda de Nord. În porțiunea superioară a hărții, este tipărită data de 5 octombrie 1968 — care marchează primul „marș pentru drepturile cetățenești", organizat la Londonderry, și începutul unei perioade cunoscute ca „perioada tulburărilor". În partea inferioară a hărții este tipărită o cifră : 2 699 — numărul victimelor în cursul violențelor din ultimii 20 de ani. Printre cei uciși se numără 254 membri ai forțelor de poliție din Ulster, 410 membri ai forțelor armate, 178 membri ai Regimentului pentru apărarea regiunii Ulster și 1 845 de persoane civile.

Lista victimelor nu redă, însă, decît o singură fațetă a situației. În Irlanda de Nord, viața merge mai departe, absurd de normal, în majoritatea timpului. Acești 20 de ani de conflicte au demonstrat, în primul rînd, rezistența populației Irlandei de Nord. Iar majoritatea oamenilor sînt îngrijorați mai mult de problema șomajului, decît de terorism. Rata șomajului din Irlanda de Nord — 16 la sută — este cea mai înaltă din Marea Britanie. În unele zone, mai ales în ghetourile din nordul și vestul Belfastului și la Londonderry, rata șomajului depășește 70 la sută.

În pofida insistențelor sale, de altfel vehemente, privind retragerea britanicilor din Irlanda de Nord, chiar și Sinn Fein, aripa politică a Armatei Republicane Irlandeze (I.R.A.), care se opune, ferm, planurilor de privatizare a marilor întreprinderi industriale din această regiune, s-a alăturat atitudinii generale de condamnare a retragerii, pe plan economic, a Marii Britanii din această provincie.

De cealaltă parte a marii schisme politice, Ian Paisley, șeful Partidului Unionist Democratic — port-drapelul loialiștilor care doresc menținerea legăturilor cu Londra —, a sugerat că, în cazul în care Whitehall-ul va continua linia actuală de atenuare a disensiunilor politice cu Dublinul și de neglijare economică a Irlandei de Nord, singura alternativă ar putea fi deplina autonomie.

Majoritatea populației din Ulster se simte izolată și neînțeleasă : evenimentele ultimilor 20 de ani nu au făcut decît să întărească aceste sentimente. Aniversările reprezintă o obsesie pentru Irlanda

Regula hazardului...

Oamenii nu se uită în cer degeaba. De acolo le vin ploile și ninsorile, secetele și vînturile, ziua bună de mîine și ziua rea de mîine. Într-un fel pămîntul e oglinda cerului. Dar numai într-un fel. Sclavia multimilenară a pămîntului față de cer a început să se zdruncine în ultima vreme. Omenirea a declanșat un uriaș război de independență, a ghidit și a găsit pîrghii eliberatoare, a pus la cale clime artificiale, sisteme de irigații, baraje, sere, un noian de mijloace menite să ajute pămîntul să fie roditor, generos și echilibrat, în pofida capriciilor asasine ale acestui cer mereu surprinzător și mereu indiferent.

„Secetele sînt inevitabile. Foametea nu !" a ajuns să spună cineva la capătul unei istorii care a acreditat cu brio doar prima parte a afirmației și a contrazis-o, vehement și cu probe în regulă, pe a doua. Așadar, se poate afirma azi că raportul dintre secetă și mizerie nu mai este indestructibil, etanș, de nedislocat. Cel care declară că una din relațiile cele mai apăsătoare dintre climă și nivelul de trai al omului s-a relaxat se numește Rudolf van de Boogaard, este olandez, coordonează un sistem de previziune meteorologică în Kenya și are în grijă o suprafață de 65 000 kilometri pătrați. El detectează cele mai discrete tentative ale naturii, în bine și în rău, și trage concluzii științifice privind reacțiile necesare, de atac și apărare, față de mișcările climei. Practica întregii activități a armatei de experți din zona amintită demonstrează că, între a cunoaște și a reacționa, se poate crea o asemenea fericită legătură, încît dezastrele aparent iminente se domolesc și se banalizează.

Previziunea, avînd la bază un sistem coerent, rămîne nu numai oportună, dar și vitală, într-un imens pachet de domenii. Nu cred că există sector al vieții în aer, în apă și pe pămînt, la nivelul societății întregi și pe oricare din parcelele ei, în care prognoza să nu își demonstreze virtuți indispensabile. Tentația prognozei a existat din cele mai vechi timpuri. Savoarea ei, de asemenea. Dar operativitatea anticipării, eficiența ei științifică și, pînă la urmă, claritatea ei matematică sînt acumulări definite în ultima vreme. Această știință cu enorme perspective va face ordine în viitor, va despărți albul de negru, improbabilul de posibil, va așeza lucrurile rațional, logic și convenabil omului și va vărsa hazardul în tiparele mulțumitoare ale regulii. Admițînd că omenirea va reuși să ajungă, de comun acord și în propriul beneficiu, la o asemenea gîndire gospodărească. Va fi greu, dar absolut necesar.

Cum spuneam, prognoza are ce căuta oriunde, oricît și oricînd. Să luăm, spre exemplu, domeniul economic. Merită a fi prognozat portretul economic al lumii peste 10 sau 50 de ani ? Merită să știm cum se vor muta polii bogăției, marile rezerve și priorități, piețele, cererile și ofertele ? Desigur. O tendință, care azi își croiește drum pe scena economică a planetei, va imprima mîine serii de efecte adînci și sigure, în stare să dărîme certitudinile de azi, speranțele de azi, imperiile economice de azi. Nimic nu stă pe loc, nimic nu își ajunge, nici o bătălie nu își menține cauzele și urmările imuabile, nici o stăpînire și nici o slavie nu este „bătută în cuie" pentru eternitate. Schimbarea tulbură lumea din începuturi, așa a fost și așa va fi, și numai schimbarea este definitivă. Cu specificarea că în epoca noastră schimbarea și-a „schimbat" propria cadență : este mai rapidă, mai profundă, mai intolerantă. Prognoza capătă, într-un asemenea cadru alunecos și care se modifică vijelios, o greutate corespunzătoare. Ea devine un lux suprem, o metodă unică și fundamentală de a supraviețui. În afara prognozei, într-o lume care își dă și își ia mereu mai repede și mereu altceva, a face portretul robot al timpului care vine înseamnă a deține, în sectoarele planificării, cheia succesului și, desigur, natura optimă a mijloacelor de trai.

Un expert O.N.U. remarca, de curînd, că în țările puternic industrializate s-a profilat o anume „dematerializare" a producției. Noile aliaje, polimerii, fibrele de sticlă și ceramicile înlocuiesc, cu rezultate aiuritoare, vechile materiale. „Meniul" marilor industrii se schimbă. Ele nu vor mai devora produsele de bază tradiționale, vor înghiți altceva în condițiile funcționării altor tehnologii. Un automobil al anilor '90 va avea o greutate cu aproximativ 26 la sută mai mică decît unul din anii '80. Din 1950 și pînă azi, cantitatea de cupru care intra în alcătuirea unui automobil s-a redus de la 15 la 5 kilograme. Un satelit de 250 kg face azi munca (la un nivel net superior) unui sistem de cabluri transoceanice de 150 000 000 kg.

Zincul, plumbul, cuprul, fierul, cositorul și atîtea altele devin tot mai neinteresante, într-o perspectivă apropiată. Pe masa mastodonților industriali se așază, însă, alte feluri, alte compoziții, care vor deveni obsedante și indispensabile pentru profilul viitoarelor tehnologii. În paralel, fireste, țări și rezerve atracțioase pînă acum nu vor mai incita apetiturile producătorilor. Altele vor intra în scenă. Normal, exemplele pot îmbrăca sferele cele mai diferite, zonele cele mai diferite, tendințele cele mai diferite. Apariția unor obiective noi, exigențe noi și tehnologii noi modifică istoria unor regiuni, bagă sub reflector pe unele, aruncă în beznă pe altele. Nu definitiv și nu pe aceleași.

Schimbarea stăpînește totul, dar nu stihinic și nu fără preaviz. Ca și ploile sau secetele, evenimentele economice și, prin implicații ușor de sesizat, evenimentele din viața cea de toate zilele a omului pot fi anticipate. Ele nu compun hazardul, ci regula devenirii lumii. Oamenii pot avea în buzunar busolă care să le indice încotro s-o ia în deplină cunoștință de cauză și într-un scop unic : gospodărirea unei civilizații pașnice pe Terra. Este drept, pentru aceasta e nevoie de o bunăvoință coerentă...

Radu Budeanu

de Nord. Ceea ce se pare că se dă uitării este faptul că acest ultim capitol din istoria Irlandei a început cu o mișcare populară, în general pașnică, pentru reforme limitate și modeste.

La 5 octombrie 1963, cinci grupuri locale, în principal catolice, s-au întrunit la Londonderry, în semn de protest împotriva condițiilor mizere de locuit, precum și împotriva modului în care corporația locală este manipulată de către majoritatea unionistă. Participanții la marșul de protest erau, în cea mai mare parte, reprezentanți ai grupărilor moderate.

La început, conducătorii unioniști au cedat în privința unora dintre revendicări. Atitudinea lor s-a înăsprit, însă, rapid. Participanții la marșuri au fost atacați de grupări unioniste, în timp ce autoritățile stăteau de-o parte. Demonstranții au ridicat baricade, mai întîi la Londonderry, apoi la Belfast. Au izbucnit ciocniri violente, iar, în august 1969, s-a făcut apel la intervenția armatei.

Moderații au fost înlăturați : în tabăra naționalistă, I.R.A. și-a revendicat mișcarea pentru drepturi civile, folosind-o drept platformă pentru atingerea scopului urmărit — o Irlandă unită —, indiferent de mijloace. Cei mai fervenți adepți ai unioniștilor considerau că orice concesie, cît de mică, făcută naționaliștilor le pune existența în pericol.

Autoritățile au luat atitudine — și au exagerat. Rezultatul : „Duminica sîngeroasă", la Londonderry, în 1971, cînd trupele militare britanice au deschis focul și au ucis 13 demonstranți. Arestul preventiv a fost instituit în același an și toți cei bănuiți de terorism au putut fi închiși fără proces.

Atacurile cu bombe și schimburile de focuri s-au întețit. Anul următor, cînd s-a stabilit guvernarea directă de către Westminster, a fost, de departe, cel mai cumplit din întreaga „perioadă a tulburărilor", numărul celor uciși ridicîndu-se la 467. Pînă în prezent, în acest an — unul dintre cei mai violenți din ultima perioadă —, și-au pierdut viața, în Irlanda de Nord, 81 de persoane.

Multe dintre scopurile inițiale ale marșurilor de protest de la sfîrșitul anilor '60 au fost atinse. John Hume — lider al Partidului Social Democratic și Laburist, catolic, membru al Parlamentului britanic, reprezentant al circumscripției Foyle din Londonderry — a fost unul dintre cei direct implicați în perioada de început a campaniei pentru drepturi civile. „Londonderry este de nerecunoscut față de acum 20 de ani. Situația locuințelor s-a schimbat. Vechea manipulare politică a dispărut", declară el.

A apărut, însă, problema șomajului. În 1974, în timpul uneia dintre cele mai violente perioade din istoria recentă a Irlandei de Nord, rata șomajului (5 la sută), în această provincie, o depășea cu puțin pe cea a Marii Britanii. Circumscripția pe care o reprezintă Hume în Parlament înregistrează, acum, una dintre cele mai înalte rate ale șomajului din Marea Britanie — 30 la sută.

În privința menținerii ordinii, Poliția regulă din Ulster — care a fost însărcinată, începînd din 1977, să mențină securitatea în Irlanda de Nord — s-a transformat într-una dintre cele mai profesionale și sofisticate forțe polițienești din lume. În 1968, ea cuprindea 3 000 de membri neînarmați. Numărul membrilor săi se ridică, în prezent, la peste 8 000, cărora li se adaugă alți 3 000 de membri în rezervă, toți înarmați. Bugetul poliției din Ulster depășește un milion de lire pe zi.

Forțele armate din Irlanda de Nord numără peste 10 000 de soldați, plus 6 500 recruți locali. Cu toate că efectivele armatei s-au redus substanțial față de mijlocul anilor '70, s-au înregistrat progrese uriașe în domeniul metodelor de desfășurare și al tacticii.

I.R.A. a devenit, însă, și ea, mult mai sofisticată, mai strîns unită și infiltrarea în această organizație a devenit tot mai dificilă. Reprezentanții armatei au ajuns să admită că I.R.A. nu va putea fi învinsă pe plan militar. Sir John Hermon, șeful Poliției regale din Ulster, care a anunțat că se va pensiona în mai 1989, a declarat că, în prezent, I.R.A. este mai bine structurată și mai învăluită în secret decît Mafia.

Tabloul este deprimant. Grupurile care doresc reconcilierea încearcă să apropie comunitățile (catolică și protestantă). Dar, în cartierele muncitorești din Belfast, unde copii catolici și protestanți se jucau împreună acum 20 de ani, fiecare tabără s-a retras, de mult, în propriul său ghetou. Atacurile sectare continuă. Unii politicieni încearcă să găsească o cale de ieșire din impas. Acordul anglo-irlandez din 1985 — prin care se permitea o influență limitată a Dublinului asupra afacerilor Irlandei de Nord prin intermediul consultărilor și prin înființarea unui secretariat comun — a fost considerat, de unele cercuri, drept un progres semnificativ. Nu s-a produs, însă, nici o schimbare în atitudini.

PROFIL

JOSE SARNEY

preşedintele Republicii Federative a Braziliei

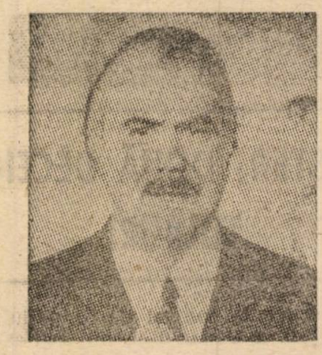

Alegerile prezidențiale de la 15 ianuarie 1985, prin care Brazilia a revenit la un regim civil, după aproximativ două decenii de conducere militară a țării, au marcat victoria (scrutinul s-a desfășurat în cadrul unui colegiu electoral) a echipei Tancredo Neves (președinte) — Jose Sarney (vicepreședinte). Prin decesul · președintelui ales, care nu și-a putut prelua funcția, aceasta a revenit, potrivit prevederilor Constituției braziliene, lui Jose Sarney, instalat oficial ca șef al statului la 22 aprilie 1985.

Născut la 24 aprilie 1930, în localitatea Pinheiro, din statul Maranhao (nordul Braziliei), Jose Sarney a absolvit cursurile facultății de drept din acest stat, intrînd, foarte devreme , în viața politică. Ca membru al Uniunii democratice naționale, de centru, este ales deputat în 1954, apoi devine, în 1965, după lovitura de stat militară, guvernator al statului său natal, Maranhao, pînă în 1970. Va promova, aflîndu-se în această funcție, măsuri de reducere a analfabetismului, de electrificare, construcții de drumuri și industrializare. În același an, va fi ales membru al Senatului. În perioada următoare, Jose Sarney face parte din rîndurile Alianței renovatoare naționale (ARENA), singurul partid autorizat în acea vreme de regimul militar, alături de Mișcarea Democratică Braziliană, de opoziție. După reforma partidelor politice braziliene, prin care, între altele, este creată noua formațiune proguvernamentală, Partidul Democratic și Social (P.D.S.), Jose Sarney va deveni, în 1979, președintele acestuia. Va păstra această funcție pînă în iunie 1984, cînd demisionează, pe fondul disputelor interne apărute în cadrul P.D.S. în legătură cu desemnarea candidatului la alegerile ce urmau să marcheze revenirea țării la un regim civil. În acest context electoral, se formează „Alianța democratică", alcătuită din Partidul Mișcării Democratice Braziliene (P.M.D.B.), principala forță a opoziției, și noua formațiune a „Frontului liberal", regrupînd disidența din cadrul P.D.S. Această alianță va fi reprezentată, în lupta pentru președinție, de echipa Tancredo Neves (P.M.D.B.) — Jose Sarney (Frontul liberal), care obține, la 15 ianuarie, votul majoritar al colegiului electoral.

În calitate de șef al statului, Jose Sarney a promovat o politică de adîncire a procesului democratic intern, a cărei următoare etapă importantă o va constitui alegerea președintelui țării pe baza votului universal. A sprijinit, de asemenea, procesul de adoptare a noii Constituții a țării, adecvată obiectivelor democratizării și afirmării identității naționale. Pe plan regional, Jose Sarney s-a numărat printre promotorii unei mai strînse cooperări între statele latino-americane, în vederea depășirii problemelor comune, între care cea privind povara datoriei externe. Sub acest aspect, șeful statului brazilian se pronunță în favoarea unui dialog politic între statele debitoare și cele creditoare. Sprijină, pe de altă parte, reglementarea negociată a crizei din America Centrală. În plan mai larg, internațional, președintele Braziliei a acționat pentru întărirea relațiilor țării sale cu statele în curs de dezvoltare, cu celelalte state ale lumii, în direcția întăririi cooperării, a promovării păcii și înțelegerii internaționale.

Ascensiunea și declinul marilor puteri

(VIII)

de Paul Kennedy

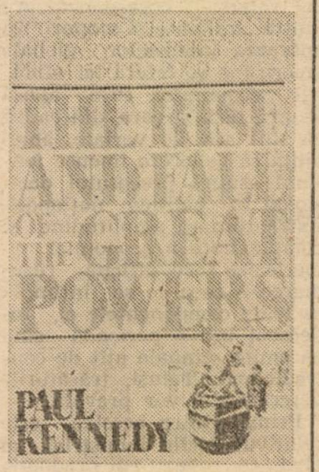

[Citînd o declarație oficială a Ministerului apărării al Statelor Unite, că „niciodată nu vom putea procura capacități suficiente pentru a face față tuturor angajamentelor noastre, cu o certitudine de sută la sută", apreciere pe care o consideră reală, autorul opinează că ea este, totuși, mai puțin îngrijorătoare la prima vedere, dacă se însumează resursele globale potențiale care stau față în față.] În pofida unor astfel de consolări, — continuă, însă, P. Kennedy — dilema fundamentală, pe planul marii strategii, rămîne: Statele Unite au, în prezent, aceleași masive cortegii de obligații militare pe glob, ca și în urmă cu un sfert de veac, cînd partea lor din Produsul Național Mondial, producția industrială, cheltuielile militare și personalul forțelor armate erau cu mult mai mari decît acum. Chiar în 1985, la 40 de ani după victoria în al doilea război mondial și la peste un deceniu după ieșirea din „jocul din Vietnam", Statele Unite au 520 000 de soldați peste hotare (inclusiv 65 000 îmbarcați pe nave). Acest total este, printre altele, substanțial mai mare decît desfășurările peste hotare în timp de pace ale forțelor militare și navale ale Imperiului britanic, aflat în culmea puterii lui. Totuși, în opinia, cu tărie exprimată, a șefilor statului major mixt *[format din președintele acestui organism și șefii de state majore ale armatei, aviației, al operațiunilor navale și comandantul infanteriei marine, care se ocupă de integrarea strategică și logistică]* și a multor experți civili, aceasta este, pur și simplu, insuficient. În pofida aproape a triplării bugetului militar american, de la sfîrșitul anilor '70, a avut loc „doar o creștere cu 5 la sută a mărimii numerice a forțelor armate". Așa cum șefii militari britanici și francezi au constatat la vremea lor, o țară cu extinse obligații peste mări va avea întotdeauna o mult mai dificilă „problemă de efective", decît un stat care își menține forțele armate exclusiv pentru apărarea teritoriului său...

Aceasta se poate referi la decalajul american dintre interese și posibilități în lume, care ar fi mai puțin acut dacă nu ar exista atîtea dubii exprimate — cel puțin din perioada războiului în Vietnam — în legătură cu *eficiența* sistemului însuși. Dat fiind că aceste dubii au fost, repetat, formulate în alte studii, ele vor fi numai rezumate aici, deși nu este vorba de un eseu în plus pe tema fierbinte a „reformei militare". De exemplu, un subiect major de dispute l-a constituit gradul de rivalitate dintre serviciile armate, care, desigur, este comun celor mai multe dintre armate, dar pare mai adînc fortificat în sistemul american — ceea ce e posibil, din cauza relativelor puteri modeste ale președintelui Comitetului Mixt al Șefilor de state majore, sau din cauză că se consumă atît de multă energie pentru chestiunile de furnituri și aprovizionare în raport cu problemele strategice și operative. În timp de pace, această problemă poate fi, pur și simplu, ignorată ca un exemplu extrem de „politică birocratică"; dar, în operațiunile de război actuale — să spunem în cazul trimiterii prompte a Forței de urgență mixte de desfășurare rapidă *[instituită ca un nou comandament, de la 1 ianuarie 1983, cu sediul la baza aeriană Mc Dill, Tampa, Florida]*, care cuprinde elemente ale tuturor celor patru servicii *[forțele terestre, flota, aviația ,corpul de infanterie marină]*, — o lipsă de coordonare corespunzătoare ar putea fi fatală.

În domeniul aprovizionării și furniturilor militare, afirmațiile despre „risipă, fraudă și abuz" au devenit obișnuite. Diferitele scandaluri privind armele extrem de costisitoare dar cu randament *scăzut*, care au captat atenția publicului în ultimii ani, au explicații plauzibile: lipsa unor oferte cu prețuri competitive corespunzătoare și forțelor de piață în cadrul „complexului militar-industrial" *[alcătuit din ierarhia militară și societățile din industria de armament, despre a cărui influență a avertizat că trebuie împiedicată să crească președintele D. Eisenhower în cuvîntarea de adio din 17 ianuarie 1961, în care a apărut, pentru prima oară, și această noțiune]* și tendința spre sisteme de arme al căror preț este mai mare decît greutatea lor în aur, ca să nu mai menționăm lupta pentru profituri cît mai mari. Este dificil, totuși, de a separa aceste deficiențe în procesul de aprovizionare de ceea ce constituie un fapt mai important: intensificarea șocurilor (...) pe care progresele noilor tehnologii le au asupra artei războiului.

[În continuare, autorul explică dinamica creșterii cheltuielilor militare în contextul competiției actuale a înarmărilor]. Rămîne cert că Administrația Reagan, în cursul primului ei mandat *[1981—1985]*, a cheltuit cu peste 75 la sută mai mult pentru aviație decît regimul Carter *[1977—1981]*, dar a achiziționat numai cu 9 la sută mai multe avioane, ceea ce relevă complexa problemă a achizițiilor militare pentru sfîrșitul veacului XX: dat fiind tendința ascensională tehnologică spre cheltuirea a din ce în ce mai mulți bani pentru din ce în ce mai puține sisteme de arme, vor avea oare Statele Unite și aliații lor suficiente avioane și tancuri sofisticate și foarte costisitoare în rezervă după primele faze de luptă ale unui feroce război convențional? Posedă Flota S.U.A. destule submarine de atac sau fregate, dacă pierderi sînt provocate în fazele inițiale ale unei *a treia* „Bătălii a Atlanticului"? *[denumirea confruntării navale din timpul celui de-al doilea război mondial, uneori atribuită și celei din timpul primului război mondial.]* Dacă nu, rezultatele vor fi funeste; deoarece este limpede că armamentele sofisticate, pur și simplu, nu pot fi înlocuite în timp scurt, așa cum s-a întîmplat în cursul celui de-al doilea război mondial.

Această dilemă este accentuată de alte două elemente în complicatul calcul de elaborare a unei politici militare americane efective. Pînă la circumstanțe externe devenite mult mai amenințătoare, ar fi o acțiune de persuasiune politică să aduci cheltuielile militare naționale la o cotă mai înaltă, de pildă, 7,5 la sută din Produsul Național Brut, îndeosebi deoarece mărimea deficitului bugetar indică necesitatea echilibrării cheltuielilor guvernamentale ca o primă prioritate a statului. Dar în cazul în care ar exista o încetinire sau chiar o oprire a creșterii cheltuielilor militare coincizînd cu spirala ascensională continuă a costului armelor, atunci problema care confruntă Pentagonul va deveni cu mult mai acută.

Al doilea factor îl reprezintă delicata varietate de incertitudini militare pe care o superputere globală, ca Statel Unite, trebuie să le planifice, ceea ce, într-un anume fel, implică diferite exigențe forțelor armate și armamentelor care ar urma să fie folosite. Aceasta, din nou, nu este fără precedent în istoria marilor puteri; armata britanică a fost, frecvent, pusă sub tensiuni, trebuind să planifice să lupte *[în intervalul de la începutul secolului pînă la izbucnirea primului război mondial]* pe frontiera de nord-vest a Indiei *sau* în Belgia. Dar chiar și o asemenea sfidare pălește în fața sarcinii prezente a „Numărului 1". Dacă problema critică, pentru Statele Unite, este menținerea unei forțe nucleare de descurajare la *toate* nivelurile de escaladare, atunci banii vor fi inevitabil revărsați pentru astfel de arme, ca rachetele MX, bombardierele B-1 și bombardierele „Stealth *[nedetectabile de radar]*, rachetele Pershing 2 și de croazieră *[între timp eliminate prin tratatul sovieto-american din decembrie 1987 în ce privește cele pe bază terestră, dar nu și navală ori aeriană]* și submarinele purtătoare de rachete Trident. În cazul unui război convențional pe scară mare, atunci fondurile presupuse ca necesare trebuie, însă, îndreptate în direcții cu totul diferite: aviație tactică, tancuri, mari portavioane, fregate, submarine de atac și servicii logistice. Dacă, așa cum este de presupus, Statele Unite și Uniunea Sovietică vor preîntîmpina o ciocnire directă, dar ambele vor deveni mai active în lumea a treia, atunci combinația de armamente se schimbă din nou: armele de calibru mic, elicoptere, purtătoare de avioane ușoare și un rol sporit pentru Corpul de infanterie marină al Statelor Unite vor fi principalele puncte ale listei. De pe acum este limpede că o mare parte a controversei privind „reforma militară" se lovește de diferitele presupuneri în legătură cu *tipul* de război pe care Statele Unite ar putea fi puse în situația să-l ducă; dar ce se va întîmpla în cazul în care autoritățile fac o evaluare greșită?

O altă sursă majoră de îngrijorare privind eficiența sistemului, exprimată, cu tărie, de sprijinitorii puternici ai campaniei de „restaurare" a forței americane, este dacă actuala structură de decizie permite să fie realizată o mare strategie. Aceasta nu implică numai o mai mare coerență în politica militară, astfel încît să existe mai puține argumente despre „strategia maritimă", contra „coaliția de război", dar ar im-

plica, de asemenea, efectuarea unei sinteze pe termen lung a intereselor politice, economice și strategice ale Statelor Unite, în locul luptelor intestine, birocratice care par să caracterizeze atît de mult procesul de elaborare a politicii Washingtonului. Un foarte mult citat exemplu al acestei situații este prea frecventa dispută *publică* despre cum și unde să-și folosească forțele armate peste hotare Statele Unite pentru a-și întări ori apăra interese naționale — Departamentul de Stat dorind, limpede și ferm, să se răspundă acelora care amenință astfel de interese, dar Departamentul apărării nefiind dornic (îndeosebi după dezastrul din Liban) să fie implicat peste mări, exceptînd condiții speciale. Au existat, totuși, în contrast, și exemple ale preferinței Pentagonului de a se lua hotărîri unilaterale în cursa înarmărilor (de pildă, programul Inițiativei de Apărare Strategică, abandonarea Tratatului SALT -2), fără consultarea principalilor aliați, ceea ce creează probleme Departamentului de Stat. Au existat incertitudini în legătură cu rolul jucat de Consiliului Național al Securității *[creat prin Legea securității naționale din 1947, ca parte a Oficiului Executiv al președintelui, în vederea integrării politicii interne, externe și militare din securitatea națională]*, și mai ales, în privința consilierilor pentru securitate națională *[în această funcție, în timpul Administrației Reagan, succedîndu-se șase persoane]*. Au existat incoerențe de politică în Orientul Mijlociu, parțial din cauza neputinței, să spunem, de soluționare a problemei palestiniene, dar, de asemenea, deoarece interesul strategic al Statelor Unite de a sprijini *[anumite]* statele arabe *[apreciate ca prooccidentale]* în zonă s-a spulberat în urma opoziției bine organizate a propriului „lobby" *[în argoul politic american, termenul indică un grup care se ocupă cu traficul de influență]* pro-israelian. Au existat dispute interdepartamentale în legătură cu folosirea instrumentelor economice — de la boicoturi asupra comerțului și embargouri privind transferul de tehnologie către țările care primesc ajutoare externe, ca și în privința vînzărilor de arme și cereale — în sprijinul intereselor diplomatice americane, ceea ce afectează politica față de lumea a treia, Africa de Sud, Uniunea Sovietică, Polonia, Piața comună s.a.m.d. și care, uneori, au fost necoordonate și contradictorii. Nici o persoană sensibilă nu va susține că, pentru numeroasele probleme de politică externă care chinuie globul, există o „soluție" evidentă și de-a gata ; pe de altă parte, prezervarea intereselor pe termen lung americane nu este sprijinită în mod cert, de sistemul de decizie politică frecvent marcat de dezacorduri în chiar interiorul lui.

Toate acestea au dus la punerea sub semnul întrebării, de către criticii mai sumbri, a culturii politice în care operează factorii de decizie de la Washington. Aceasta este o chestiune prea amplă și complexă pentru a fi explorată, aici, în profunzime. Dar, se sugerează tot mai mult ideea că o țară nevoită să-și reformuleze strategia în lumina unor schimbări incontrolabile mai vaste, care au loc în treburile lumii, ar putea să nu fie bine servită de un sistem electoral care pare să paralizeze factorii de decizie politică externă la fiecare doi ani *[cînd se reînnoiește întreaga Cameră a Reprezentanților și o treime din Senat]*. S-ar putea, de asemenea, să nu fie sprijinită de extraordinarele presiuni ale „lobbyștilor"-lor, ale comitetelor de acțiune politică și altor grupuri de interese, toate fiind, prin definiție, prejudiciabile în problemele ridicate de schimbările dintr-un domeniu în altul al politicii ; nici de inevitabila „simplificare" a chestiunilor vitale, dar complexe, internaționale și strategice, datorată mijloacelor de informare în masă, al căror timp și spațiu pentru astfel de lucruri sînt limitate și a căror *rațiune de a fi* este, în principal, să cîștige bani și să-și asigure audiență și numai, în mod secundar, să informeze. Totodată, S.U.A. ar putea să nu fie ajutate de încă puternicele presiuni „ale celor ce fug de realitate" din cultura socială americană, care pot fi de înțeles în termenii trecutei „frontiere" a națiunii, dar reprezintă un obstacol pentru a ajunge la înțelegerea unei lumi mai complexe și cu *alte* culturi și ideologii. În sfîrșit, această țară nu poate fi, totdeauna, sprijinită de diviziunea puterilor legislative față de cele executive, creată deliberat cînd S.U.A. erau, geografic și strategic, izolate de restul lumii și dispuneau de un grad suficient de timp pentru a ajunge la un acord asupra puținelor chestiuni referitoare la politica „externă", dar care, acum, cînd au devenit o superputere globală, le este, adeseori, mai greu să opereze, fiind chemate să ia decizii rapide față de țări care se bucură de mult mai puține constrîngeri. Nici una dintre acestea nu prezintă, însă, un obstacol de netrecut pentru elaborarea unei mari strategii americane coerente pe termen lung ; efectul cumulat și interdependent este, totuși, că apare cu mult mai dificilă, decît altădată, realizarea necesarelor schimbări de politică, dacă se dovedește că ele dăunează unor interese speciale și au loc într-un an electoral *[la fiecare patru ani, în anii bisecți, au loc alegeri prezidențiale]*. În consecință, s-ar putea ca, tocmai aici, în sferele culturală și politică internă, evoluția unei politici generale efective americane, la confluența cu secolul XXI, să fie supusă celui mai mare test.

Ultima chestiune referitoare la relația corespunzătoare dintre „mijloace și scopuri" în apărarea intereselor globale americane se referă la sfidările economice, care apasă asupra țării și care, din cauză că sînt atît de variate, amenință să genereze imense tensiuni asupra procesului decizional în politica națională. Extraordinara amplitudine și complexitate a economiei americane face dificilă rezumarea a ceea ce se întîmplă în toate componentele ei, îndeosebi într-o perioadă cînd ea emite semnale atît de contradictorii. Totuși, trăsăturile descrise aici vor prevala.

Prima dintre acestea este relativul declin industrial al țării, în raport cu producția mondială, nu numai în ceea ce privește tradiționalele produse, cum sînt textilele, fierul și oțelul, construcția navală și produsele chimice de bază, dar, totodată, — deși este mai puțin ușor de prevăzut rezultatul final, la nivelul actual al competiției industrial-tehnologice — în ceea ce privește partea globală din robotică, industriile aerospațiale, de automobile, de mașini-unelte și de calculatoare. Ambele pun probleme imense : în producția tradițională și de bază, decalajul pe scara salariilor între Statele Unite și noile țări industriale *[N.I.C.]* este de asemenea natură, încît nici un fel de „măsuri de eficiență" nu îl vor reduce ; dar a pierde în competiția din domeniul tehnologiilor viitorului, dacă aceasta s-ar întîmpla, ar fi chiar și mai dezastruoasă. La sfîrșitul anului 1986, de exemplu, un studiu al Congresului raporta că surplusul comercial al S.U.A. în domeniul bunurilor de înaltă tehnologie s-a prăbușit de la 27 miliarde de dolari, în 1980, la numai 4 miliarde dolari, în 1985, și se îndreaptă rapid spre deficit.

Al doilea sector de declin — și în multe privințe mai puțin așteptat — este agricultura. Numai cu un deceniu în urmă, experții în materie prevedeau un înspăimîntător dezechilibru global între necesitățile de alimentație și producția agricolă. Dar, un astfel de scenariu al foametei și dezastrului a stimulat două puternice răspunsuri. Primul a fost o investiție masivă în agricultura americană, începînd din anii '70, stimulată de perspectiva unor exporturi agroalimentare și mai mari ; al doilea a fost enorma investiție (finanțată de Occident) în mijloacele științifice de sporire a recoltelor lumii a treia, care a fost încununată de un succes, astfel încît numeroase țări au devenit *exportatoare* de alimente și, în felul acesta, competitoare ale Statelor Unite. Aceste două tendințe sînt separate, dar au coincis cu transformarea Pieței comune într-un producător major de surplusuri agricole, întemeiat pe un sistem de sprijinire a prețurilor. În consecință, experții se referă, acum, la o lume „scăldată în produse agroalimentare", care, în schimb, duce la un ascuțit declin al prețurilor agricole și al exporturilor de alimente americane, scoțînd pe mulți fermieri americani din circuit.

Nu este surprinzător, de aceea, că aceste probleme economice au dus la o escaladare a sentimentului protecționist în multe sectoare ale economiei americane și printre oameni de afaceri, sindicate, fermieri și reprezentanții lor în Congres. La fel ca agitația privind „reforma taxelor vamale" în Marea Britanie edwardiană, adepții protecționismului sporit se plîng de practicile străine incorecte de „dumping" al produselor cu preț de cost scăzut pe piața americană și de enormele subsidii pentru fermierii străini, care, pretind ei, pot să primească răspuns din partea Administrației S.U.A. doar prin instituirea de aspre contramăsuri. Multe dintre aceste plîngeri individuale (de exemplu, trimiterea, pe piața americană, de microelemente de siliciu de către Japonia) s-au dovedit justificate. Totuși, creșterea tendințelor protecționiste este, de asemenea, o reflectare a eroziunii anterioarei supremații industriale de necontestat a Statelor Unite. Ca și britanicii din mijlocul epocii victoriene *[din a doua jumătate a secolului trecut, cînd s-a ajuns la apogeul economic, cultural și al expansiunii coloniale engleze]*, americanii de după 1945 favorizau comerțul liber și competiția deschisă nu fiindcă apreciau că atît comerțul global, cît și prosperitatea vor spori în acest proces, ci, de asemenea, pentru că știau că ei erau cei care vor beneficia cel mai mult din abandonarea protecționismului. Patruzeci de ani mai tîrziu, există o previzibilă schimbare de opinie în favoarea protejării pieței și produselor interne. Totodată, însă, la fel ca în cazul anterior al Marii Britanii, apărătorii sistemului existent subliniază că sporirea taxelor vamale ar putea nu numai să facă produsele interne mai *puțin* competitive pe plan internațional, ci și că ar putea apărea diferite repercusiuni internaționale — un război tarifar global, lovituri împotriva exporturilor americane, subminarea monedelor unora dintre țările nou industrializate și o revenire la crizele din anii '30.

Prezentare în limba română, note și comentarii — Eugen Preda

(Va urma)

Un labirint dalmat (VI)

O capitulare rentabilă

De cîțiva ani, pliante și ilustrate, reviste turistice profesioniste și amatoare, prieteni sau cunoștințe efemere mă îndeamnă să vizitez Dubrovnik, „perlă a Adriaticii", culme a frumuseții, mă rog, locul geometric al punctelor unde scepticii cei mai înverșunați devin extatici în fața naturii ambiționate să arate ce poate.

Acum mă îndrept spre Dubrovnik hotărît să rămîn, pînă la capăt, cinstit față de mine însumi și de reportajul pe care îl voi scrie. Celebritatea unui obiectiv turistic, cultural sau istoric ascunde în ea un complex. Un complex de inferioritate, deși afirmația poate părea paradoxală. Oricum, însăși perfecțiunea ascunde o anume monotonie, ceea ce, e drept, nu ridică defectele la ranguri nemeritate. Cert este că Dubrovnik rămîne un loc încîntător, misterios, multicolor, reprezentativ și onest reprezentat.

Orașul a rezistat tuturor valurilor și invaziilor, cu excepția perioadei moderne. În fața turismului mondial, indiscret și tenace, cetatea a trebuit să-și depună armele și să se lase cutreierată de toate semințiile. Bineînțeles că, de la un moment dat încolo, situația s-a speculat la sînge și toată zona a început să taie cupoane din acest magnetism. Industria turismului dă de lucru și de furcă unei populații care, veacuri întregi, nu a militat decît pentru apărarea unui univers etanș.

Plouă. Plouă stupid în rafale anarhice și cu stropi cînd grei, cînd irizați, iar eu nu am umbrelă. Am prins una din cele patru zile cînd plouă în plin sezon. În celelalte 117, ghidurile afirmă cu tărie că cerul este de un senin copleșitor. Așa o fi. Autobuzul alunecă pe fundul unui abis tăiat în stîncă, drumul șerpuiește temerar, atinge o pereche de porți istorice, înalte, severe, imperturbabile și, în sfîrșit, se oprește într-o piațetă.

Nu mai plouă. Cobor, privesc în jur, remarc gherete și tonete, un vraf circular de mici magazine îndesate de artizanat strălucitor, banal, costisitor. Toate prăvăliile sînt scunde, parcă de abia încropite, ceea ce nu le scutește de o clientelă enormă, venită din toate colțurile pămîntului să guste din meniul istoric, turistic și climateric al Dubrovnikului. Aici, iarna este mai dulce decît la Cannes, Atena sau Barcelona iar vara este mai dulce decît... Cel puțin așa este asigurată, în șase limbi de circulație regională, opinia turistică mondială, de către fastuoasele tipărituri privind caracteristicile obiective ale localității. Acum e toamnă și nu mă aflu în bălțile Ialomiței unde soarele e dulce fără comparații.

E umed, o ceață indecisă voalează orașul, norii zboară leneș sub cer, iar din pieptul meu izbucnește o stradă pe care mă hotărăsc să mă cațăr pînă la capăt. Ca și la Orasač, viața se desfășoară în pantă, toată lumea urcă sau coboară, toți gîfîie, nimeni nu înaintează lin. Strada e bordată de palmieri înalți, falnici, cu trunchiuri ciufulite indolent și coroane inutile, pentru că se dezvoltă undeva sus, la capătul unei verticale interminabile spre care nu privești decît dacă ai căzut pe spate.

Case de piatră, cu un etaj sau două, acoperișuri de țiglă, scări abrupte, mereu de piatră, care fac legătura între urcușul străzii și locuințele cocoțate printre coroanele magnoliilor, cedrilor și chiparoșilor. Din cînd în cînd, garduri opulente și portaluri înalte, străjuite de lei, nimfe sau lupi, separă de robustețea simplă a străzii grădinile opulente și întunecoase, terasate, marcate de amfore, capitelii și arcade. Dincolo de valurile de verdeață și de cascadele de flori, ascunse, echivoce, cu o autoritate melancolică, se întrezăresc vile ridicate la sfîrșitul veacului trecut și oricînd mai de demult, patinate de umezeală și de o liniște rece, ireparabilă. Lungile alei, desigur în pantă, care pornesc de sub portaluri pentru a se epuiza pe terasele superioare, sînt flancate de bănci de piatră, arcuite, lascive, bănci romane eternizînd o lene răcoroasă în acest labirint meridional.

Urc îndărătnic, zăresc piepturi care coboară, niciodată fețe, și închin, în gînd, o odă de un entuziasm servil inventatorului funicularului, liftului și, pînă la urmă, scripetelui. Ajung la o bifurcație, o iau pe scara din stînga și mă îndrept spre cer pas cu pas și tot mai convins că deșertul are cel puțin o dimensiune paradisiacă: orizontala. Mă rog, nu merită să ai nostalgii care nu folosesc nimănui, așa că ajung, cu dinții strînși și topit de oboseală, pe o creastă, punte supremă a orașului dincolo de care nu se mai deschide nici o treaptă, nimic, peisajul oprindu-se și el aici plictisit de delirul pantelor.

Creasta e lungă, ascunsă sub cedri fantastici, e o promenadă sălbatică și fastuoasă, care își deschide abrupt și dramatic o perspectivă infinită asupra mării sosind surprinzătoare și euforizantă, cînd la poalele muntelui, cînd în vîrful său, la întîlnirea de două ori obsedantă între stînci și propria lor reflectare în apă. Parcurg promenada anesteziată de tăcere, mă las dus de-a lungul mării și mă bucur, în această solitudine perfectă, de spectacolul mut al valurilor care lovesc, la zeci de metri dedesubt, sacadat și neistovit, frontoanele imperiale ale zidului de piatră.

Reușesc, după un periplu întortocheat, abscons și epu-

OMAN

Perspective economice

La 18 noiembrie, Sultanatul Oman sărbătorește ziua națională. Situat în sud-estul Peninsulei Arabia, de-a lungul coastei Oceanului Indian, Omanul, cu o suprafață totală de 212 457 kmp, numără peste un milion și jumătate de locuitori. Subsolul său nisipos are însemnate rezerve de „aur negru", evaluate la aproape 4 miliarde de barili. Deși a fost începută doar cu aproape două decenii în urmă, exploatarea țițeiului constituie principala activitate economică, ea asigurînd aproape 90 la sută din venitul național. Sultanatul are, de asemenea, rezerve de cupru, fosfați, azbest, crom, magneziu și cărbune.

În vederea lichidării vechii moșteniri coloniale și a scoaterii țării de sub dependența exclusivă a petrolului, autoritățile de la Mascat întreprind acțiuni susținute, concretizate, între altele, prin intrarea în funcțiune, în ultimii ani, a numeroase unități industriale cu profiluri complexe, între care un laminor și un combinat petrochimic. De o atenție sporită se bucură, totodată, măsurile adoptate în vederea dezvoltării agriculturii, pisciculturii și industriei ușoare. În același timp, au fost întreprinse o serie de măsuri fiscale pentru a slăbi presiunea concurenței străine pe piața internă.

În spiritul politicii sale tradiționale de prietenie și solidaritate cu tinerele state, România urmărește cu interes eforturile depuse de poporul Sultanatului Oman pe calea dezvoltării economice și a consolidării independenței. Între România și Oman s-au statornicit și amplificat raporturi de colaborare, care se dezvoltă corespunzător intereselor celor două state, al cauzei păcii și colaborării internaționale.

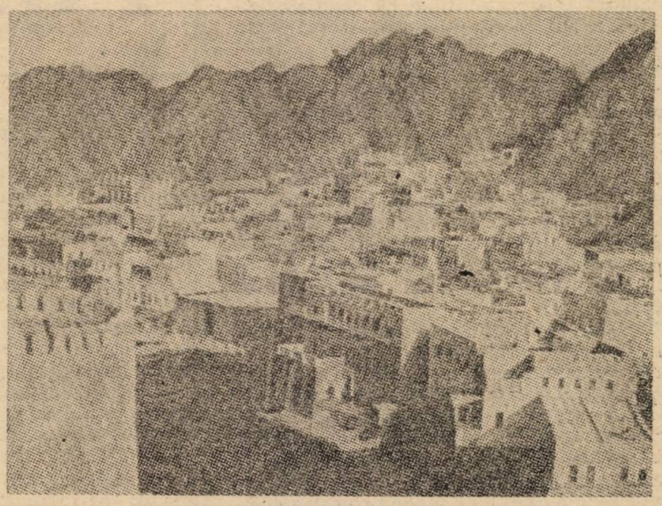

Imagine din Mascat — capitala țării

izant, să revin exact de unde am plecat, deși nici azi nu înțeleg în ce buzunar am purtat, perfect, înnodat, firul Ariadnei. Cert este că, din preajma piațetei așediate cu o precaritate rezonabilă de magazinele de artizanat, se deschide accesul către orașul vechi, mai vechi decît Dubrovnikul, care și-a întrerupt, oricum, drumul spre banalizare și nu a acceptat buildinguri terne acolo unde istoria era prea densă pentru a merita să fie strepezită de modernizări facile.

Cronica minipeninsulei, care stîrnește azi o adevărată tornadă turistică, este colorată, dar nu în roz.

Vechea așezare romană Epidaurum, devastată de avari și slavi, s-a refăcut, în 614, aici, pe o limbă de stîncă insinuată adînc în mare. Bizantinii, sarazinii sau normanzii au fost tentați, pe rînd, de potențialul strategic al așezării, dar au eșuat fie în fața zidurilor temerare ale viitorului Dobrovnik, fie în fața abilității diplomatice sau, pur și simplu, negustorești a autohtonilor. Combinînd ghiulelele cu cadourile, ragusinii și-au apărut cetatea și au „dialogat" mai dur sau mai cordial și cu vecinii de vis-à-vis, cu venețienii. Începînd din 1205, leul venețian se insinuează, dar nu înghite Dubrovnikul. La fel se va întîmpla și în perioada 1526—1808, cînd mica republică, avînd mai degrabă vocație comercială decît militară, se va osteni să „sedeze" triumful otoman în zonă. Marile structuri ale orașului vechi s-au menținut așa cum au fost prevăzute în „Liber statutorum civitatis Ragusii" în veacul al XIII-lea. Zidurile înconjurătoare, în lungime de 1940 m și o lățime maximă de 6 m, intersectate de turnuri și bastioane, compun un iliputan, dar triumfător „zid chinezesc", care se desfășoară ca o promenadă de veghe cu perspectivă spre toate punctele cardinale.

În interiorul cetății, într-o compresie fantastică, locuințe austere, despărțite de străzi de o sufocantă îngustime, șerpuite, mereu urcătoare și coborîtoare, catedrale care adecvează goticul, romanul și renașterea la universul stîncos și meridional al locului, un palat al rectorilor, fîntîni medievale și, într-o covîrșitoare ofensivă, magazine-celulă, minuscule și variate, dar, mai presus de orice, cafenele, circiumi, taverne, baruri și, din nou, încăperi de subsol, mezanin și etajul întîi, unde onorata clientelă mănîncă produsele mării și ale turmelor din apropiere, stropindu-le cu produsele podgoriilor care asediază, molcome și generoase, cetatea.

În Piața Mare, pe caldarîmul lustruit ca o faianță, într-o piață cu cîteva tarabe cochet acoperite de coviltire multicolore, cîțiva țărani guralivi își declamă, cu o vivacitate latină, oferta: lavandă, căpșuni, șliboviță, struguri. În tot labirintul, miroase a crustacee, a pește, a oaie friptă, a Dior, a Chanel și a deodorante îmbuteliate în Hong-Kong. Camerele video bîzîie cuminți, camerele normale țăcăne sau grăsuiază lung, vînzoleala internațională a acaparat această cetate de păpuși, limbile reconoscibile sau nu se înghiontesc, se intersectează și se topesc într-un tangaj compozit, debordant, într-un entuziasm, pînă la urmă toxic.

Am ieșit din labirint amețit și golit de impresii, după ce am fotografiat, la cereri insistente și cordiale, grupuri întregi, indivizi separați, virstnici și tineri, dornici să rămînă cu amintirea străzilor cît ața, plonjîndu-le între omoplați. I-am imortalizat pe toți, pe unii fără cap, pe majoritatea fără picioare, dar avînd, în planul doi, Dubrovnikul, „perla Adriaticii", labirint șugubăț, în care nimeni nu s-a pierdut niciodată, spre lauda generală.

■

De la Dubrovnik la Belgrad, drumul s-a desfășurat normal, deci nu merită nici un rînd de descriere. Ultima zi la Belgrad a fost normală, deci, la fel, nu presupunc nici un rînd. Cît privește plecarea, și ea a fost normală, pînă la un punct. Trenul a sosit, Branko îmi păzea bagajele, eu m-am urcat să-mi găsesc cușeta, am găsit-o, conductorul m-a abordat pentru explicațiile regulamentare, cu un apetit exhaustiv ruinător, a acceptat, într-un tîrziu, că da, am dreptul la un loc, eu mi-am pus servieta pe un pat și am aruncat o privire afară. Pe geam, gara aluneca de la stînga la dreapta, ceea ce era exclus și prematur. Oricine se poate înșela, oricînd și din orice cauză. Reconfortat de propria mea înțelepciune, mă uit, din nou, pe fereastră. În mod evident, peisajul curgea de la stînga la dreapta, ceea ce mi-a creat brusc, certitudinea că trenul a pornit de la dreapta la stînga. Izbucnesc din cușetă, mă lovesc de alți călători, care, ca întotdeauna, ți se intercalează pe drumul tău just, perfect legitim, îi depășesc, îi ocolesc și ajung, luînd o curbă imperioasă, care era să mă arunce înapoi în Belgrad, pe palierul vagonului, unde, în dreptul ușii larg deschise, tronau bagajele mele. Trenul plecase, grăbit, fără preaviz, pentru a recupera întîrzierile care urmau. Departe în urmă, în gară, probabil că amabilul meu ghid începea să mă șteargă din memorie cu o politețe reparatorie. Deci: la revedere, Branko! Mulțumesc.

Radu Budeanu

O soluție la problemele ecologice: economisirea și eficiența*)

PLANETA se supraîncălzește. Există oare vreo posibilitate pentru a evita topirea ghețarilor, revărsarea oceanelor, scăderea vitezei de rotație a Pămîntului și o căldură insuportabilă și cu efect distrugător ? Plantele, de exemplu — precizează botanistul Francis Woordward de la Universitatea din Cambridge —, au suferit deja o transformare din cauza creșterii cantității de bioxid de carbon în atmosferă : în ultimii 200 de ani (din prima etapă de industrializare), s-a diminuat producerea de stomate pe frunze. Stomatele sînt „porii" prin care planta captează bioxidul de carbon. Diminuarea numărului acestora coincide cu dublarea cantității de bioxid de carbon în atmosferă. Plantele s-au simțit amenințate și au găsit modul de a se apăra.

Dar omul va ști să se apere ? Pentru aceasta trebuie să schimbe multe lucruri : tipul de industrializare, calitatea tehnologiilor și însuși modul de viață. Efectul de seră este determinat de creșterea cantității de anhidridă carbonică și a altor gaze. Cea de-a doua cauză o reprezintă metanul datorat culturilor de orez și creșcătoriilor de animale ; a treia cauză a efectului de seră o constituie substanțele care se degajă din spray-uri și, în sfîrșit, a patra cauză este protoxidul de azot, consecință directă a despăduririlor. Cantitatea de bioxid de carbon crește datorită termocentralelor, gazelor de eșapament etc.

*) „L'Unità" nr. 186/1988.

l'Unità
ORGANO DEL PARTITO COMUNISTA ITALIANO
ROMA

Diagnosticarea maladiei conține în sine și indicații privind tratamentul acesteia. Trebuie luate următoarele măsuri : înlocuirea instalațiilor care emană aceste substanțe ; o reducere considerabilă a spray-urilor sau chiar renunțarea completă la acestea, evitarea distrugerii pădurilor (despădurirea constituie, în proporție de 20 la sută, cauza creșterii cantității de bioxid de carbon pe care copacii îl consumă pentru fotosinteză). Este vorba, teoretic, despre măsuri simple, dar foarte greu de pus în practică. Omul nu vrea și nu poate să reducă, astfel, în mod drastic, energia și nici nu se poate imagina că vreunul dintre noi va renunța la automobil. Și, totuși, experții furnizează date impresionante. Dacă nu vrem ca efectul de seră să se manifeste într-un mod atît de grav pînă în 2050, trebuie ca — înainte de 1990 — cantitatea de bioxid de carbon să se reducă cu 1 277 milioane de tone anual. Aceasta înseamnă că S.U.A. trebuie să reducă cu 309 milioane tone, U.R.S.S. — cu 400 milioane, Italia — cu 25 milioane și R.F.G. — cu 50 de milioane.

Se cer mari sacrificii din partea acestor țări, dar și China trebuie inclusă în aceste eforturi, în calitatea sa de mare producătoare și exploatatoare de combustibil fosil. Trebuie, deci, să se renunțe la industrializare, cu toate consecințele negative pe care le-ar avea ? Nu — răspunde profesorul Bach, geograf vest-german, angajat în studierea efectului de seră ; trebuie să folosim multe resurse pentru căutarea unor soluții tehnologice care să permită o eficiență sporită a industriei, a centralelor, a motoarelor de automobil. Eficiența și, deci, și economisirea, în loc să ne întoarcă la perioada lumînărilor, ar putea reprezenta o afacere foarte bună și o sporire deosebită a cunoștințelor științifice. Înseamnă că, pentru a produce energie, trebuie să recurgem din ce în ce mai mult la surse regenerabile.

Dar exemplul cel mai simplu din viața de toate zilele se referă la mijloacele de transport. Marile uzine de autoturisme nu mai trebuie să construiască bolizi care merg cu o viteză de 200 km pe oră, periculoase în toate privințele, ci să se axeze mai ales pe reducerea consumurilor. Viteza trebuie menținută la maximum 110 km. Pentru a face față efectului de seră, n-avem nevoie de mai puțină știință și tehnologie, ci, dimpotrivă, trebuie să le canalizăm în alte direcții. Așteptînd ca guvernele, industria și persoanele particulare să înțeleagă pericolul, oamenii de știință furnizează elemente în legătură cu ceea ce s-a întîmplat în ultimii 100 de ani : suprafața ghețarilor din Norvegia s-a redus cu 5 km, volumul oceanelor a crescut cu 25 milimetri, iar în Italia, în Mezzogiorno, cantitatea de ploaie a scăzut cu 400 mm pe an. Efectul de seră acționează deja sau este vorba de o simplă conjunctură meteorologică ? Experții nu știu să dea un răspuns sigur, dar îndoiala provoacă neliniște.

POSTA REDACȚIEI

Dificultățile economice ale statelor insulare

Constantin Apostu, București. Așa cum se afirmă într-un raport al secretarului general al O.N.U., specialiștii Organizației mondiale au examinat problemele țărilor în curs de dezvoltare insulare și au ajuns la concluzii preocupante. Grupul acestor țări este format din 33 de state membre al Națiunilor Unite și peste 20 de teritorii care nu fac parte din O.N.U. Cel mai populat stat insular este Indonezia, care are 163 milioane de locuitori, iar cel mai mic este Tokelau, cu 2 000 de locuitori.

Multe din problemele țărilor insulare sînt identice cu cele ale țărilor în curs de dezvoltare, în general ; altele au efecte mai puternice, îndeosebi în insulele mai mici, cum ar fi vulnerabilitatea în fața catastrofelor naturale, cel mai recent exemplu fiind uraganul „Gilbert", care a devastat Jamaica. Între dificultățile menționate de O.N.U. se află cele cu care este confruntat sistemul de transport și comunicații, distanțele mari față de piețele de desfacere, volumul limitat al pieței interne, lipsa de apă potabilă, dependența de importuri, reducerea resurselor neregenerabile, insuficiența personalului calificat și poverile financiare apăsătoare.

Suprafața arabilă este, în majoritatea cazurilor, restrînsă. Terenurile fertile sînt puține. Subsolul este sărac în bogății naturale, cu cîteva excepții : Bahrein, Brunei și Trinidad-Tobago extrag țiței, Nauru — fosfați, Fiji — aur. Dar aceste rezerve se vor epuiza mai devreme sau mai tîrziu, cum s-a întîmplat deja în Kiribati cu fosfații, în Vanuatu cu manganul și în Haiti cu bauxita.

Aprovizionarea cu apă este o problemă importantă în numeroase insule din Pacific sau din Caraibi. Dispun de suficientă apă doar insulele cele mai mari, pe care se află și munți. Insulele mici, cum sînt atolii, au puține rîuri permanente sau lacuri, ori chiar deloc. În majoritatea cazurilor, în puțurile forate se infiltrează rapid apa sărată. Ciclonele tropicale, cum sînt uraganele și taifunurile, se abat în permanență asupra lor. Au fost ani cînd Filipinele au fost lovite de 30 de taifunuri. În plus, multe insule, care adeseori sînt doar vîrfurile munților submarini, se găsesc în zone geologice active, cu erupții vulcanice și cutremure de pămînt.

Numai două state insulare Singapore și Bahrein au poduri care le leagă de continent. Toate celelalte nu au acces nici la sistemul rutier și feroviar, nici la rețeaua de electricitate sau apă potabilă a vecinilor de pe continent. Transporturile navale ale multor țări insulare se efectuează, adeseori, cu vase de coastă învechite, scumpe și ineficiente.

Transporturile aeriene au redus izolarea multor insule, dar pentru aeroporturi trebuie cheltuite sume disproporționat de mari, la fel ca și pentru stocarea produselor alimentare, carburanților și pieselor de schimb de toate felurile. Țările insulare sînt victime aproape fără apărare ale fluctuațiilor prețurilor pe piața mondială, mai ales atunci cînd sînt dependente de monoculturi, cum este Nauru — dependent de exporturile de fosfați — și Sao Tomé-Principe — de cacao.

Pescuitul este, evident, o sursă importantă de venituri. Dar, în contrast cu opinia curentă, apele care înconjoară multe insule subdezvoltate nu sînt și cele mai bogate în pește din lume. Pentru exploatarea bogățiilor submarine din apropiere, de cele mai multe ori lipsesc fondurile.

Raportul O.N.U. atrage atenția și asupra faptului că țările insulare „nu dispun de condiții pentru a negocia cu întreprinderile multinaționale pe o bază de egalitate".

Acestor aspecte negative analiștii O.N.U. le contrapun doi factori care oferă, în perspectivă, posibilități de dezvoltare : frumusețea naturală și clima favorabilă a majorității acestor insule, precum și întinderile mari de apă din jurul insulelor, care au fost declarate zone economice exclusive de protecție.

„High-EGK"

Gherasim Vlădoiu, Caransebeș. Computerele au pătruns de mult timp în medicină și sînt folosite, cu succes, în tot mai multe din domeniile acestei științe. Un exemplu recent : la centrul de cercetare și aplicare „Mercomp" din Lodz (R.P. Polonă), a fost realizat un sistem unic computerizat pentru efectuarea controlului inimii. După cum informează agenția „Interpress", sistemul respectiv, denumit „High-EKG", permite o cercetare electrocardiografică de precizie a inimii, furnizînd date ce nu pot fi obținute cu aparatura clasică actuală. Astfel, „High-EKG" captează și prevede apariția aritmiei, determină zonele invizibile unde apare ischemia, ceea ce permite utilizarea rapidă a metodei terapeutice. Noul dispozitiv este în curs de testare la clinicile Academiilor de medicină din Lodz și Cracovia, precum și în clinicile din Silezia.

Datoria externă (II)

Gh. Mihalcea, Rm. Vîlcea. Pînă în prezent, țările occidentale industrializate au acceptat, în principiu, reducerea unei părți din datoriile către ele, ca state, ale țărilor celor mai slab dezvoltate, dar nu și în cazul celorlalte țări în curs de dezvoltare. Problema principală care rămîne este însă aceea a datoriei contractate pe lîngă băncile particulare, ce reprezintă circa 3/5 din cea pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare. Statele occidentale susțin că nu au nici o legătură cu această componentă privată a datoriei, neputîndu-și asuma responsabilități pe linia unor degrevări în cazul nici unei țări în curs de dezvoltare (inclusiv al celor mai sărace dintre acestea). Se pretinde că, dacă băncile private nu ar accepta ele însele degrevări, altă soluție nu ar exista întrucît preluarea lor de către guverne ar însemna, de fapt, transferarea efortului asupra contribuabililor din țările occidentale. Mai multe bănci private au făcut anumiți pași indirecți în ce privește unele degrevări de datorii. Pe de-o parte, ele au constituit masive rezerve pentru acoperirea creditelor cu probleme, iar, pe de altă parte, au pus în vînzare, pe așa-numita „piață secundară", creanțele lor pe lîngă unele țări în curs de dezvoltare cu rabaturi substanțiale între 40 și 80 la sută — indicii că au, în mod serios, în vedere o anumită nerecuperare a creditelor anterior acordate. Ceea ce băncile private încearcă să evite, neacceptînd oficial degrevări de datorii, este transformarea acestor degrevări într-un principiu. În plus, ele, de conivență cu cercurile industriale și guvernamentale occidentale, caută, prin asemenea abordări, să folosească dificultățile țărilor în curs de dezvoltare, în plata datoriilor, pentru a forța țările respective să accepte convertirea unei părți din datorii în investiții, prin care capitalul occidental să preia poziții de control direct în economia acestora.

„Cosmos — 1900"

Rodica Panaitescu, Cluj-Napoca. „Cosmos — 1900", satelitul artificial lansat în spațiu cu un reactor nuclear la bord și cu care specialiștii au pierdut legătura prin radio, a pătruns, la 2 octombrie, în straturile dense ale atmosferei și s-a dezintegrat — a transmis agenția „TASS". Sistemul de securitate al lui „Cosmos — 1900" s-a activat automat la 1 octombrie și a acționat astfel, încît încărcătura nucleară să fie trimisă pe o orbită stabilă la 720 kilometri, evitîndu-se căderea sa odată cu satelitul — a anunțat, anterior, agenția sovietică de știri. Partea ce a mai rămas din satelit, care nu prezenta nici un risc de radioactivitate, a pătruns în păturile dense ale atmosferei la 01, 26, ora Moscovei (22,26 GMT), în ziua de 2 octombrie, deasupra Oceanului Indian, dezintegrîndu-se.

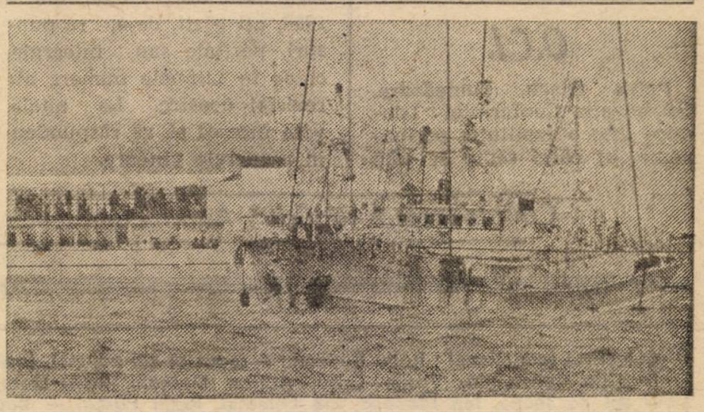

Valentina Dumitru, București. Accidentul de care vă interesați a avut loc la 23 iulie a.c. în Japonia, în apropierea portului Yokosuka, din prefectura Kanagawa, cînd nava de pescuit „Fuji Maru nr. 1" (în imagine), avînd la bord 48 de pasageri și membri ai echipajului, s-a ciocnit cu submarinul „Nadashio" aparținînd Forțelor maritime nipone de autoapărare. În urma accidentului și-au pierdut viața 30 de persoane.

POSTA REDACȚIEI

Ce este ECU?

Cristina Șularu, Pitești. ECU nu este o monedă în sensul obișnuit al cuvîntului. Nici un institut de emisiune nu emite ECU. Nici o monedă cu semnele ECU nu circulă în Piața comună. Ea este o monedă „coș", compusă din ansamblul monedelor vest-europene, cu excepția pesetei și a escudoului. Un cetățean din CEE care vrea ECU va avea în mînă un număr de mărci vest-germane, franci francezi, belgieni și luxemburghezi, de lire sterline, coroane, drahme, lire irlandeze și florini. Potrivit legislației comunitare, ECU trebuie reexaminat la fiecare cinci ani. Ultima reexaminare a avut loc la 15 septembrie 1984. Ponderea fiecărei monede în ECU este determinată de contribuția fiecărei țări la produsul intern brut al C.E.E., de cota fiecărui stat membru în comerțul exterior al C.E.E. și cel mondial, de contribuția fiecărei bănci centrale la mecanismul de susținere monetară pe termen scurt.

Valoarea ECU într-o anume monedă națională este egală cu numărul de unități (sau fracțiuni de unități), plus suma contravalorilor în moneda respectivă a tuturor celorlalte monede care intră în componența ECU. Cursul ECU este media ponderată a cursurilor monedelor ce o compun.

Ponderea unei monede în ECU este un procent ce se exprimă prin raportul dintre numărul de unități ale monedei naționale și cursul ECU în această monedă. Astfel, numărul de unități ale unei monede naționale este fix, dar ponderea monedei variază în funcție de cursul acestei monede și al celorlalte componente.

O.C.I.

Petru Olaru, Hunedoara. Organizația Conferinței Islamice este o instituție permanentă, al cărei sediu se află la Jeddah, în Arabia Saudită. Constituită în 1969, ea reprezintă peste 720 milioane de musulmani din întreaga lume și are, ca membre, 44 de state. Secretariatul organizației este condus de un secretar general (Sharfuddin Pirzada — Pakistan) asistat de trei secretari generali adjuncți. El este însărcinat, printre altele, cu organizarea anuală a conferinței miniștrilor de externe. Reuniunile șefilor de stat, instanța supremă a organizației, sînt convocate atunci „cînd interesele națiunii musulmane" o cer. Organizația își propune să promoveze solidaritatea islamică între statele membre, să consolideze cooperarea între țările participante pe tărîm economic, social, cultural, științific și în alte sfere de activitate. De asemenea, ea luptă în vederea eradicării colonialismului sub toate formele sale, pentru apărarea păcii și securității mondiale, a abolirii discriminării și segregației rasiale. Din numeroasele organisme ale Conferinței Islamice, cele mai importante sînt : „Comitetul Al Qods" (pentru eliberarea Ierusalimului), creat în 1979, Banca Islamică de Dezvoltare și Frontul Solidarității Islamice. **(A. I.)**

D. Ștefan, Suceava. Ne bucură faptul că ați devenit un cititor permanent al revistei noastre. Totodată, vă mulțumim pentru unele din sugestiile dumneavoastră, de care ne vom strădui să ținem cont în viitor. Rubrica „Profil" este consacrată numai șefilor de stat ori de guvern, nu și miniștrilor.

Alexandru Vasile, Bistrița. La unele din solicitările formulate de dumneavoastră, în scrisoarea din 29 octombrie 1988, ați găsit, deja, răspunsuri, parțiale sau integrale, chiar în ultimele numere ale revistei noastre. La altele, vom încerca să vă răspundem în numerele viitoare.

Coordonatorul rubricii : Aurel Zamfirescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

47 (1308) 17 noiembrie 1988

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Expresie elocventă a amplului interes internațional pentru politica României de dezvoltare socialistă, pace și colaborare 1

România – mari idei în acțiune. Crearea de zone denuclearizate – cerință importantă pe calea realizării securității și dezarmării. Mihaela Brumă 4

Cursul ascendent al relațiilor de prietenie și colaborare româno-siriene 5

Națiunile Unite. Noi proiecte de rezoluții în problemele păcii și dezarmării. Inițiative și propuneri românești de interes major. N. Pătrașcu 6

Alger. Sesiunea Consiliului Național Palestinian. Hotărîri care deschid noi perspective. Crăciun Ionescu 7

San Salvador. Reuniunea O.S.A. – apel la dialog și concertare. Anca Voican 8

Washington. Perspective postelectorale. Stelian Țurlea 10

Ottawa. Înaintea alegerilor anticipate 12

Islamabad. „O premieră electorală". Liana Enescu 14

Un labirint dalmat (VI). O capitulare rentabilă. Radu Budeanu 29

REPORTAJ PE GLOB

Dresda – un oraș al innoirilor. Mihaela Brumă 15

PAGINI DE ISTORIE, PAGINI DE GLORIE

Din cronica unirii : 1918–1988. Făurirea statului național unitar român – obiectiv fundamental în gîndirea și acțiunea clasei muncitoare. dr. Gheorghe Unc 16

1 000+1 20–21–22

DIN LUMEA CAPITALULUI

Avertismentele istoriei. „Tinerii fasciști ai Europei occidentale" 23

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ 25

ACCENTE

Regula hazardului... Radu Budeanu 25

PROFIL

José Sarney, președintele Republicii Federative a Braziliei 26

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

Ascensiunea și declinul marilor puteri (VIII). Paul Kennedy 27

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu – redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu – șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal – redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor – șef de secție, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu – secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Anatol Albu, Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Ad. Ionescu, Tudorina Mavlea, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export- import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S.

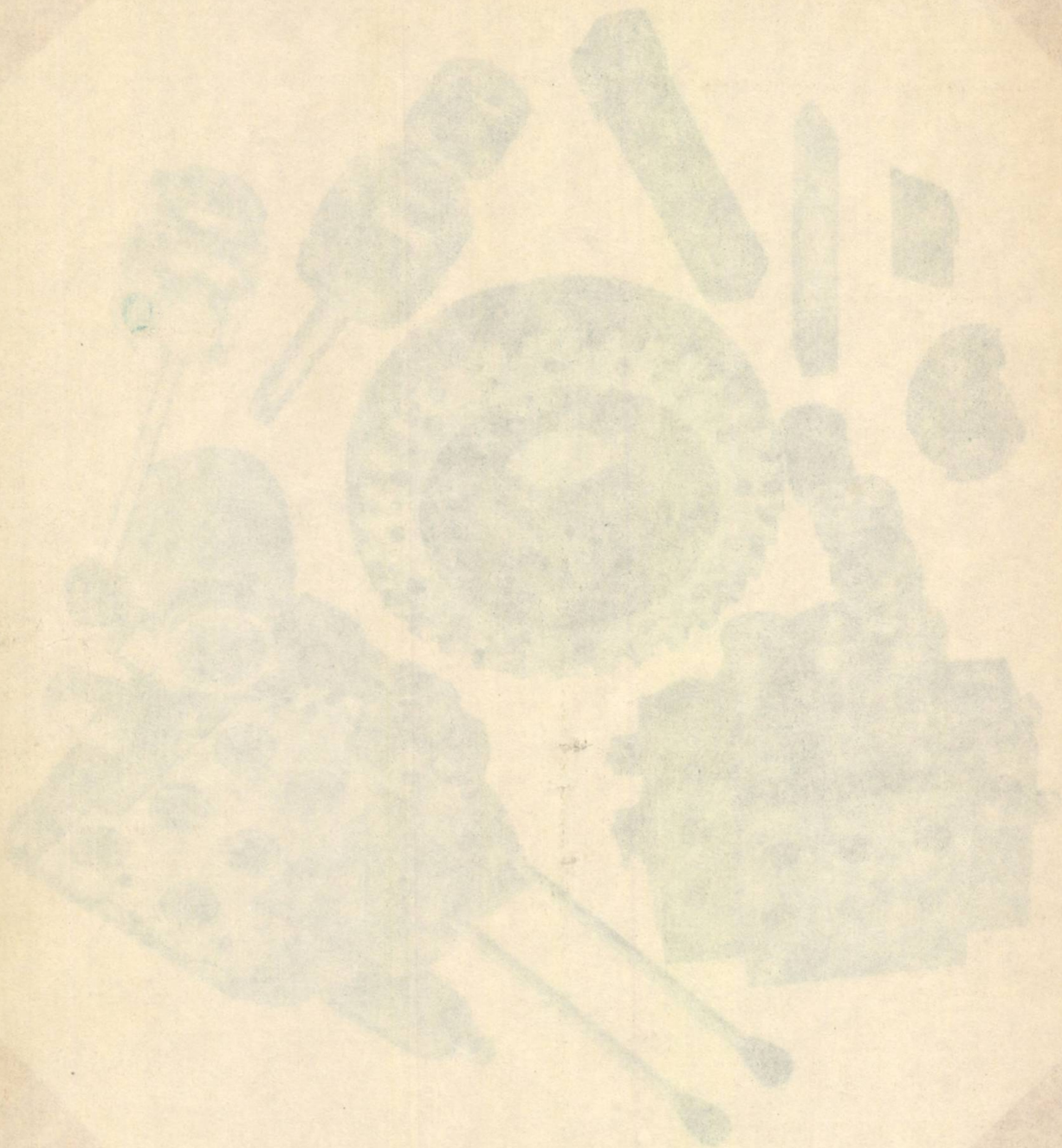

iseh FOCȘANI

ÎNTREPRINDEREA DE SCULE ȘI ELEMENTE HIDRAULICE

B-DUL BUCUREȘTI NR. 16 ; TELEFON 939/1 56 00 ; TELEX 53243; JUD. VRANCEA

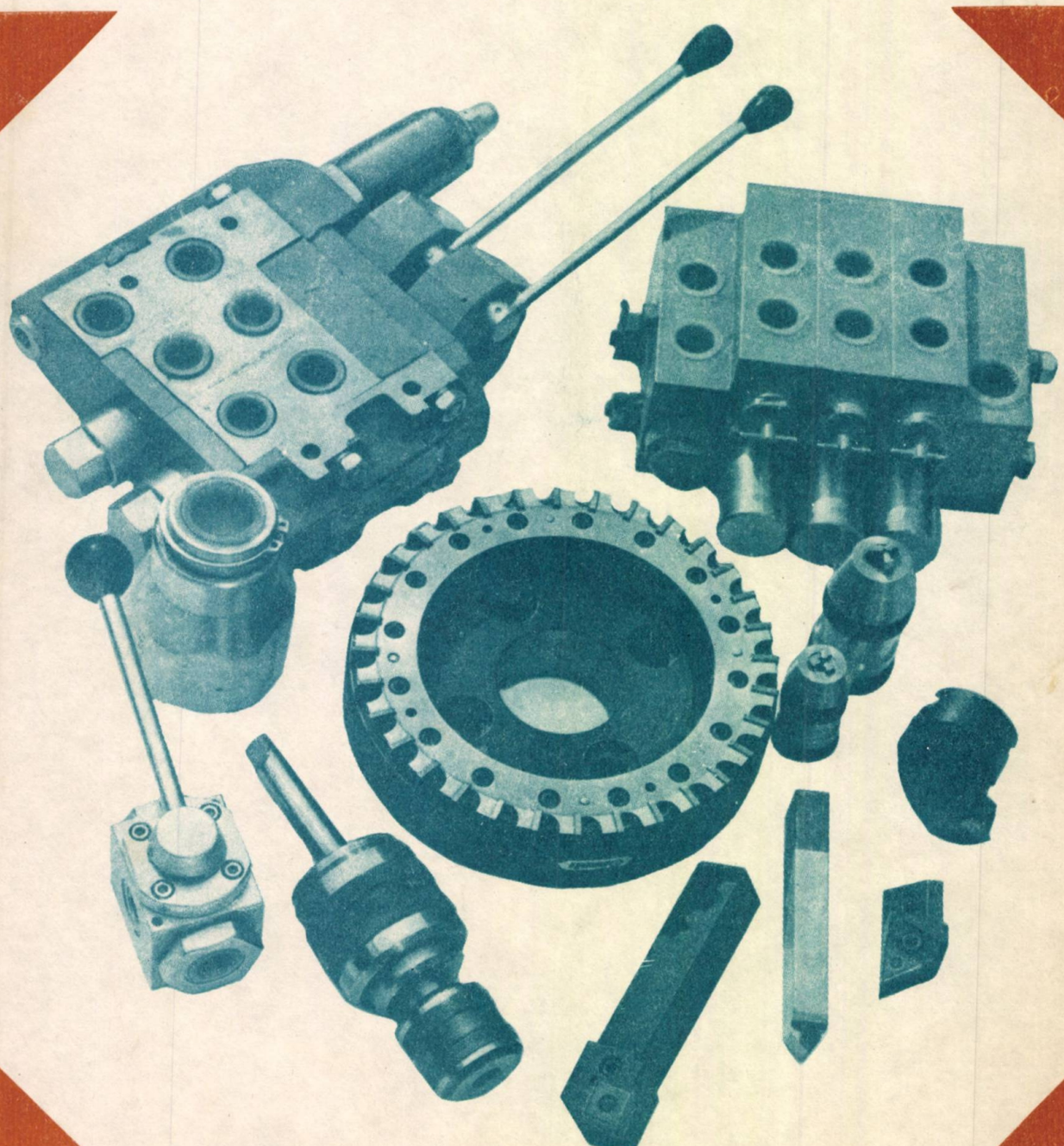

PRODUCE ȘI LIVREAZĂ :

— scule așchietoare
— ștanțe, dispozitive și matrițe
— accesorii pentru mașini-unelte
— elemente hidraulice
— echipamente tehnologice

La solicitarea beneficiarului, întreprinderea execută reparații de mașini-unelte.

Prin intermediul unei grupe service, întreprinderea asigură asistență tehnică la beneficiari.

Pentru detalii privind produsele executate, modul de întocmire a comenzilor și alte informații, specialiștii noștri, pliantele, cataloagele de produse și prospectele vă stau la dispoziție !

Telefoane : 939/15600 sau 939/12714

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C.79

Nr. 48 24 noiembrie 1988

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

Nou şi important moment în dezvoltarea relaţiilor de prietenie şi colaborare dintre România şi R.D. Germană

Teze de înaltă valoare teoretică şi practică

PACEA ŞI DEZARMAREA – OBIECTIVE FUNDAMENTALE ALE POLITICII EXTERNE ROMÂNEŞTI

Din agenda săptămînii

ISLAMABAD
După alegeri
— o nouă configuraţie politică

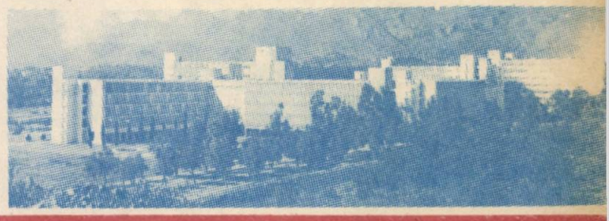

GENEVA
Acordul cvadripartit
în problemele din sud-vestul Africii

DOSARE ÎN ACTUALITATE
Problema palestiniană

ÎN LUMEA ŞTIINŢEI • POŞTA REDACŢIEI • 1000 + 1

Nou și important moment în dezvoltarea raporturilor de prietenie și colaborare rodnică dintre România și R. D. Germană

În bogata cronică a raporturilor de prietenie și fructuoasă conlucrare dintre România și R. D. Germană a fost înscris un nou moment de majoră semnificație. Săptămîna trecută, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a efectuat o vizită de lucru în R. D. Germană, la invitația tovarășului Erich Honecker, secretar general al C.C. al P.S.U.G., președintele Consiliului de Stat al R. D. Germane, hotărîrile și înțelegerile la care s-a ajuns, în cursul convorbirilor dintre cei doi conducători de partid și de stat, reafirmînd, cu vigoare, voința comună de ridicare pe o treaptă superioară a rodnicei colaborări mutuale, în toate domeniile.

Sentimentele de sinceră prietenie și prețuire pe care și le nutresc reciproc cele două popoare au primit o elocventă expresie pe tot parcursul vizitei, tovarășul Nicolae Ceaușescu fiind, pretutindeni, primit cu manifestări calde, de aleasă stimă, vădind profunda satisfacție a oamenilor muncii din R. D. Germană pentru desfășurarea noului dialog la nivel înalt, convingerea profundă că acesta marchează conferirea unui puternic impuls raporturilor de colaborare multilaterală dintre țările, partidele și popoarele noastre. Convingere împărtășită pe deplin de oamenii muncii din România, de întregul nostru popor, dornic să dezvolte continuu aceste raporturi prietenești și să le aprofundeze, în beneficiul reciproc, al cauzei generale a socialismului, păcii și înțelegerii în Europa și în întreaga lume.

De fiecare dată, dialogul la nivel înalt dintre cele două țări a avut un rol determinant în dezvoltarea, pe multiple planuri, a relațiilor bilaterale, în promovarea colaborării, îndeosebi într-un domeniu de certă importanță pentru edificarea noii orînduiri, cel economic, ansamblul raporturilor dintre România și R. D. Germană atingînd, în prezent, coordonate oferind o justificată satisfacție, de ambele părți. Este, de altfel, semnificativ că, încă în prima zi a vizitei sale în R. D. Germană, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a subliniat, pregnant, acest fapt. **„Apreciem** — declara secretarul general al partidului nostru, președintele Republicii — **stadiul înalt al acestor relații și dorim ca ele să se dezvolte necontenit, să se afirme tot mai puternic ca un exemplu de relații între state socialiste prietene, care conlucrează activ pentru edificarea noii orînduiri, pentru progres și pace în lume. Noi apreciem că întîlnirile la nivel înalt, convorbirile pe care le-am purtat împreună au avut și au un rol deosebit în dezvoltarea relațiilor dintre țările, partidele și popoarele noastre".** La rîndul său, tovarășul **Erich Honecker** arăta, în același sens: **„Pe drept cuvînt putem spune că relațiile de prietenie dintre Republica Democrată Germană și Republica Socialistă România s-au ridicat la un nivel înalt și că se află în continuă dezvoltare. Colaborarea dintre cele două partide și prietenia popoarelor noastre se dezvoltă în favoarea amîndurora țări".**

Un moment deosebit în desfășurarea vizitei l-a constituit ceremonia în cadrul căreia tovarășului Nicolae Ceaușescu i-a fost înmînat, de către tovarășul Erich Honecker, Ordinul „Karl Marx" — cea mai înaltă distincție a R. D. Germane —, cu prilejul celei de-a 70-a aniversări a zilei de naștere, pentru contribuția adusă la dezvoltarea colaborării dintre cele două partide și țări, dintre popoarele noastre, la edificarea unei lumi a păcii și conlucrării.

„Cinstim prin aceasta — ținea să sublinieze tovarășul **Erich Honecker — contribuția dumneavoastră la întărirea și dezvoltarea în continuare a prieteniei și colaborării dintre Partidul Socialist Unit din Germania și Partidul Comunist Român, dintre statele și popoarele noastre, legate frățește... Conferindu-vă Ordinul «Karl Marx», onorăm, totodată, strălucita dumneavoastră activitate în domeniul colaborării internaționale, contribuția pe care o aduceți la întrecerea pașnică a sistemelor sociale, pentru o lume fără arme nucleare și fără alte arme de distrugere în masă".**

„Doresc — releva în cuvîntarea de răspuns tovarășul **Nicolae Ceaușescu — să exprim cele mai calde mulțumiri pentru înaltul Ordin «Karl Marx», ce mi-a fost acordat astăzi, a doua oară, precum și pentru aprecierile la adresa activității mele, de peste 55 de ani, în mișcarea muncitorească, în lupta pentru libertatea, progresul și prosperitatea poporului român, pentru cauza socialismului și păcii, precum și ca apreciere a contribuției la întărirea relațiilor de prietenie și colaborare dintre țările, partidele și popoarele noastre. Faptul că ordinul pe care mi l-ați decernat poartă numele întemeietorului socialismului științific constituie un simbol al solidarității dintre România și Republica Democrată Germană și dintre partidele noastre".**

Dialogul la cel mai înalt nivel de la Berlin, evidențiind stadiul înalt al raporturilor bilaterale, a prilejuit, de asemenea, constatarea unor largi posibilități pentru a asigura o dezvoltare și mai puternică a colaborării politice, economice, tehnico-științifice, precum și pe arena internațională, înțelegerile convenite propunîndu-și drept obiectiv fructificarea mai plenară a acestora.

În cursul convorbirilor, s-a procedat la o amplă informare reciprocă asupra stadiului construcției socialiste în cele două țări, a problemelor ce sînt soluționate în actuala etapă și a perspectivelor de dezvoltare, fiind exprimată convingerea că succesele obținute, pe căile specifice, proprii fiecărei țări, în edificarea noii orînduiri, reprezintă dovada de netăgăduit a superiorității socialismului față de orice altă orînduire, numai calea socialistă putînd asigura progresul real, garantarea echității sociale, făurirea bunăstării și fericirii oamenilor.

În planul relațiilor bilaterale reține atenția, în primul rînd, reafirmarea, în cadrul dialogului la nivel înalt, a voinței ferme de dezvoltare, și în viitor, a relațiilor dintre P.C.R. și P.S.U.G., în spiritul prieteniei sincere și colaborării multilaterale, spre binele păcii, securității internaționale și socialismului, știut fiind

că întărirea în continuare a raporturilor dintre cele două partide constituie factorul dinamizator al conlucrării rodnice dintre cele două state. Este, în același timp, relevată înțelegerea convenită pentru adîncirea și intensificarea relațiilor dintre guvernele, parlamentele, organizațiile de masă și obștești din cele două țări.

În plan economic, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Erich Honecker au subliniat, din nou, importanța Programului de lungă durată privind dezvoltarea colaborării economice și tehnico-științifice, a specializării și cooperării în producție dintre Republica Socialistă România și Republica Democrată Germană pînă în anul 2000, ca și a Programului special de lucru pînă în 1995 privind dezvoltarea specializării și cooperării în producție și a colaborării tehnico-științifice, inclusiv a cooperării în cercetare, pentru realizarea politicii de dezvoltare intensivă a economiilor celor două țări. Comunicatul comun relevă, în acest sens, că cele două părți au convenit să acorde atenție sporită, în continuare, tehnologiilor de vîrf, cum ar fi microelectronica, tehnica de calcul și tehnica roboților, liniile flexibile de automatizare în industria de mașini-unelte și mașini prelucrătoare, precum și domeniilor chimiei și petrochimiei, metalurgiei, industriei ușoare și altor domenii de interes comun.

În ceea ce privește schimbul de mărfuri, așa cum este știut, R.D.G. deține o pondere de frunte în volumul general al relațiilor economice externe al țării noastre, România aflîndu-se, de asemenea, între principalii parteneri economici ai R. D. Germane. Acest nivel ridicat este exprimat, concret, prin satisfacerea mai bună a necesităților economiilor naționale de materii prime, materiale, mașini și instalații, ca și prin ponderea crescîndă a produselor rezultate din acțiuni de specializare și cooperare. Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Erich Honecker au convenit, așa cum se arată în Comunicatul comun, să se intensifice colaborarea economică și tehnico-științifică prin folosirea posibilităților oferite de economiile naționale ale celor două țări, cei doi conducători de partid și de stat subliniind, în context, importanța deosebită pe care o acordă coordonării planurilor economiilor naționale pentru perioada 1991—1995. A fost reafirmată, totodată, hotărîrea celor două țări de a acționa pentru dezvoltarea colaborării multilaterale economice și tehnico-științifice, în cadrul Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, în spiritul hotărîrilor Consfătuirii economice la nivel înalt a țărilor membre ale C.A.E.R., al Programului complex al progresului tehnico-științific pînă în anul 2000, precum și al hotărîrilor ulterioare ale sesiunilor C.A.E.R.

În cadrul convorbirilor, au fost convenite, de asemenea, înțelegeri privind adîncirea, în scopul mai bunei cunoașteri reciproce, al întăririi prieteniei dintre cele două popoare, a relațiilor pe plan cultural, științific, al învățămîntului, turismului ș.a.

În examinarea evoluțiilor de pe arena mondială, amplul schimb de vederi efectuat de cei doi conducători de partid și de stat a evidențiat identitatea pozițiilor în problemele majore ale vieții internaționale. Apreciindu-se, astfel, că, în ultima perioadă, în lume s-au făcut unii pași pozitivi pe calea spre destindere și dezarmare, un început pe calea dezarmării nucleare constituindu-l încheierea și trecerea la realizarea acordului sovieto-american privind lichidarea rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune, s-a subliniat, totodată, că încă nu a fost realizată o cotitură radicală spre securitate în situația internațională, ea continuînd să fie contradictorie și complexă. Oprirea cursei înarmărilor și trecerea hotărîtă la dezarmare, în primul rînd la dezarmarea nucleară, constituie problema fundamentală a contemporaneității. Subliniind această apreciere a celor doi conducători de partid și de stat, comunicatul comun dă expresie opiniei împărtășite de părți că reducerea cu 50 la sută a armelor ofensive strategice ale U.R.S.S. și S.U.A., cu respectarea strictă a Tratatului privind limitarea sistemelor antirachetă, reprezintă o cerință actuală menită să dinamizeze, în continuare, procesul de dezarmare nucleară. Și cu acest prilej, s-a subliniat că crearea de coridoare și zone lipsite de arme nucleare în Europa centrală și Balcani, direcție în care cele două state acționează constant, constituie parte integrantă a procesului de dezarmare nucleară regională, ca treaptă spre măsuri de dezarmare generală. Ambele părți, relevă comunicatul comun, s-au pronunțat pentru includerea, cît mai curînd posibil, în procesul de dezarmare, a armelor nucleare tactice care se mai află în Europa, pentru oprirea oricăror acțiuni de militarizare a Cosmosului și a experiențelor nucleare.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Erich Honecker au subliniat necesitatea reducerii efectivelor și armamentelor convenționale, precum și a cheltuielilor militare, evidențiind inițiativele promovate de statele participante la Tratatul de la Varșovia. Cei doi conducători de partid și de stat au subliniat, totodată, importanța altor măsuri menite să ducă la întărirea securității europene. S-a exprimat sprijinul reciproc față de inițiativele și acțiunile întreprinse de Republica Socialistă România referitoare la transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii și colaborării, liberă de arme nucleare și chimice, inclusiv prin organizarea unei întîlniri la nivel înalt a statelor din această regiune și, respectiv, față de inițiativele și acțiunile Republicii Democrate Germane în legătură cu crearea unui coridor fără arme nucleare și a unei zone fără arme chimice în centrul Europei, precum și față de propunerile P.S.U.G. și P.S.D. din R. F. Germania privind crearea unei zone a încrederii și securității în această regiune. România și R. D. Germană susțin, totodată, crearea de zone fără arme nucleare și chimice în alte părți ale continentului european, precum și în alte regiuni ale lumii.

Profund interesate, ca state europene, în însănătoșirea situației din Europa, adîncirea conlucrării politice, economice, tehnico-științifice, culturale între toate statele de pe continent, România și R.D.G. consideră că este necesar să se intensifice eforturile în vederea încheierii cu rezultate cît mai bune a reuniunii de la Viena, printr-un document de substanță, echilibrat, care să impulsioneze puternic procesul colaborării general-europene.

Cei doi conducători de partid și de stat au apreciat, de asemenea, că reglementarea situațiilor conflictuale pe cale politică, prin tratative, reprezintă o necesitate imperioasă în vederea însănătoșirii situației internaționale și asigurării păcii.

Avîndu-se în vedere situația gravă din economia mondială, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Erich Honecker au reafirmat necesitatea stringentă a soluționării globale a problemei subdezvoltării și instaurării unei noi ordini economice internaționale, bazate pe deplina egalitate în drepturi între state. În acest context, relevă comunicatul comun, s-a apreciat ca necesară organizarea unei conferințe internaționale în cadrul O.N.U., la care să participe, cu drepturi egale, toate statele, pentru a se ajunge la soluții reciproc acceptabile, inclusiv în problemele datoriei externe.

În lupta pentru soluționarea problemelor cardinale ale omenirii, este necesară întărirea, în continuare, a unității și solidarității partidelor comuniste și muncitorești. Evidențiind acest imperativ, cei doi conducători au subliniat că, la baza colaborării dintre partidele comuniste și muncitorești, trebuie să se situeze principiile deplinei egalități, independenței și dreptul fiecărui partid de a-și elabora strategia și tactica, conform condițiilor concrete, naționale și internaționale.

Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în R. D. Germană se înscrie, prin bilanțul bogat al rezultatelor sale, drept o nouă și remarcabilă contribuție la dezvoltarea și mai puternică a ansamblului relațiilor prietenești dintre cele două partide, țări și popoare, la întărirea și dinamizarea conlucrării rodnice, în interesul reciproc, al cauzei generale a socialismului și păcii, a colaborării și înțelegerii în Europa și în întreaga lume.

V. Crișu

PACEA şi DEZARMAREA — obiective fundamentale ale politicii externe româneşti

În lumina **Tezelor din aprilie**, a celorlalte documente programatice ale partidului şi statului nostru, epoca actuală ocupă un loc deosebit în istoria umanităţii. Prin mutaţiile, schimbările şi contradicţiile evidenţiate, prin dinamica raportului de forţe şi prin alte aspecte esenţiale, ea continuă să-şi afirme un profil distinct şi extrem de complex, o evoluţie marcată de exigenţe şi imperative absolute. Potrivit concepţiei riguros ştiinţifice, materialist-dialectice şi istorice a partidului nostru, a preşedintelui Nicolae Ceauşescu, ceea ce o caracterizează, în cel mai înalt grad, este acuta confruntare între două tendinţe diametral opuse, purtătoare ale unor aspiraţii şi idealuri diferite. Pe de o parte, lumea actuală este martora afirmării fără precedent a voinţei popoarelor de a trăi libere, independente, de a-şi asigura progresul economic şi social, într-un climat internaţional de pace, de deplină securitate, de respect al opţiunilor lor de-sine-stătătoare. Pe de altă parte, este martora unei permanente opoziţii faţă de această tendinţă înnoitoare, a perpetuării vechii politici imperialiste, de forţă şi dictat, de amestec în treburile interne ale altor naţiuni, de promovare a cursului spre confruntare şi război. Totul — în condiţiile unui anumit echilibru al raportului de forţe, care demonstrează atît sporirea continuă a capacităţii popoarelor de a schimba cursul evenimentelor, de a se opune politicii de înarmări şi război, de amestec în treburile lor interne, cît şi menţinerea unor grave pericole la adresa drepturilor lor fundamentale, a liniştii şi securităţii generale. În acest sens, preşedintele **Nicolae Ceauşescu** sublinia recent : **„După părerea noastră, există un anumit echilibru în raportul mondial de forţe, între forţele care acţionează în direcţia destinderii şi păcii şi cele care continuă să stea pe poziţii de amestec în treburile altora, pe poziţii de război. Tocmai datorită acestui echilibru relativ a fost posibilă realizarea unor progrese în direcţia destinderii şi dezarmării. Este, însă, necesar ca toate forţele realiste, toate popoarele care doresc pacea să-şi intensifice eforturile pentru a face ca raportul de forţe să se schimbe în bine, în direcţia politicii de dezarmare, pentru a se diminua forţa acelora care mai cred în politica de război".**

Caracterul extrem de complex şi frămîntat al epocii actuale îşi găseşte expresia cea mai elocventă în promovarea unei iraţionale curse a înarmărilor, în primul rînd nucleare, care a ajuns să pună în cauză însuşi dreptul fundamental al oamenilor, al popoarelor, la viaţă, la pace, la existenţă liberă şi demnă. Pe fundalul ascuţirii permanente a contradicţiilor politice, economice şi militare dintre diferite state şi grupări de state, cursa înarmărilor — cu permanente dezvoltări cantitative şi calitative, în pofida opoziţiei ferme a popoarelor — a devenit un pericol uriaş la adresa tuturor naţiunilor, a aspiraţiilor lor de pace, de progres şi bunăstare. Totodată, gravele şi profundele ei implicaţii se manifestă în condiţiile persistenţei unor probleme nesoluţionate şi ale apariţiei altora noi, ale accentuării prăpastiei dintre ţările bogate şi cele sărace, ale perpetuării actelor de forţă şi de ameninţare cu forţa, a unor conflicte locale, ale altor fenomene îngrijorătoare. Toate acestea demonstrează, cum sublinia preşedintele Nicolae Ceauşescu, **necesitatea unor schimbări radicale în întreaga viaţă internaţională actuală, a promovării ferme şi consecvente a unui nou mod de gîndire şi acţiune pe plan mondial.** Problemele existente pot şi trebuie să fie soluţionate, în interesul păcii, al asigurării viitorului paşnic al omenirii, a perspectivelor ei de progres. Dar, aceasta presupune o nouă gîndire asupra dezvoltării mondiale, o acţiune dinamică, responsabilă pentru evitarea conflictualizării lor, pentru asigurarea dreptului tuturor naţiunilor la pace, la dezvoltare economică şi socială, la existenţă liberă şi demnă. Absurdă şi extrem de periculoasă, actuala competiţie militară trebuie să lase locul afirmării coexistenţei paşnice active între ţări şi popoare, a unor raporturi de amplă şi fructuoasă colaborare. Demonstrarea superiorităţii unei orînduiri sau alteia trebuie să se facă nu pe calea armelor, a confruntării, ci pe calea competiţiei paşnice, constructive. Însuşi caracterul global al marilor probleme contemporane, urgenţa şi stringenta lor actualitate reclamă găsirea de soluţii globale, democratice, în acord cu voinţa şi cu interesele legitime ale tuturor naţiunilor. De aceea, rezolvarea lor corespunzătoare nu poate fi apanajul unui grup restrîns de state, nu se poate face prin decizii adoptate în cerc restrîns, ci presupune participarea tuturor statelor — mari, mijlocii sau mici, fără deosebire de orînduire socială — la găsirea unor soluţii adecvate, general-acceptabile. Este evident, în acest sens, că noul mod de gîndire şi acţiune impune o organizare nouă, democratică a relaţiilor internaţionale, promovarea fermă a unei politici novatoare, de respect al independenţei şi suveranităţii naţionale, al dreptului tuturor popoarelor de a participa pe picior de egalitate la rezolvarea marilor probleme politice şi economice actuale.

Teze de înaltă valoare teoretică şi practică

Element central şi definitoriu al concepţiei partidului şi statului nostru despre lumea contemporană, al politicii consecvente de pace şi colaborare internaţională a României socialiste, dezideratul noului mod de gîndire şi acţiune se aplică, în primul rînd, **problemelor păcii şi războiului,** ale edificării unei autentice structuri de securitate internaţională. Este, fără îndoială, meritul incontestabil al partidului şi statului nostru de a fi insistat permanent — prin clarificări teoretice de amploare, prin acţiuni şi demersuri stăruitoare — asupra acestui aspect, de a fi atras atenţia, cu consecvenţă, asupra modului nou în care trebuie concepută şi înţeleasă o pace durabilă în lumea actuală. Mai întîi, firesc, pacea constituie o necesitate vitală, fundamentală, obiectiv prioritară, condiţia de bază pentru progresul economic şi social al tuturor popoarelor. Armele nucleare, celelalte arme de distrugere în masă scot problema păcii de sub incidenţa abordărilor de pînă acum, impun acţiuni permanente, energice pentru garantarea viitorului paşnic al omenirii. Acum, în condiţiile erei nucleare, războiul trebuie considerat ca inacceptabil deoarece — este lesne de înţeles — o nouă conflagraţie mondială s-ar transforma, inevitabil, într-o catastrofă nucleară generală, cu consecinţe nefaste pentru toate popoarele, pentru înseşi condiţiile vieţii pe Terra. De aceea, se subliniază în documentele partidului şi statului nostru, în opera teoretică a preşedintelui Nicolae Ceauşescu, vechea teză a inevitabilităţii războiului trebuie înlocuită, în noile condiţii ale armamentelor, cu teza imposibilităţii logice a unui nou război mondial. Armele nucleare, celelalte mijloace de distrugere în masă nu ar face distincţie, într-o asemenea eventualitate, nici de orînduirile sociale, nici de alte deosebiri. Fără învinşi şi fără învingători, un eventual nou conflict s-ar transforma într-o catastrofă de proporţii planetare. Tocmai de aceea, pacea este şi trebuie să fie bunul cel mai de preţ al tuturor popoarelor, opţiunea lor fundamentală. În al doilea rînd, spre a fi eficientă, o pace autentică, durabilă trebuie să fie globală şi general-definitorie, fără întreruperi sau ameninţări permanente. De aceea, ea nu mai poate fi concepută ca o simplă paranteză între două confruntări armate, ci ca o realitate dinamică, în permanentă construcţie, prin girul şi cu participarea tuturor statelor. Aceasta presupune, deopotrivă, încetarea actualei curse a înarmărilor, ajunsă la peste un trilion de dolari anual, şi trecerea la înfăptuirea unui program complex de dezarmare, în primul rînd nucleară, promovarea unei politici de respect al independenţei şi suveranităţii naţionale, al dreptului popoarelor de a se dezvolta libere, soluţionarea paşnică a conflictelor existente, făurirea unei or-

dini economice internaționale mai juste, mai echitabile, care să ofere tuturor națiunilor perspective noi de dezvoltare. În acest sens, pacea nu trebuie considerată ca o utopie, ci ca o necesitate obiectivă; realizarea ei stă în puterea popoarelor, a forțelor înaintate de pretutindeni, datoare să-și întărească unitatea și solidaritatea, să acționeze pentru o lume fără arme și fără războaie.

În concordanță cu această viziune, de cuprindere globală, România s-a afirmat cu strălucire, îndeosebi după Congresul al IX-lea al P.C.R., ca un promotor deosebit de activ al marilor cauze ale umanității, ca un participant hotărît la lupta pentru pace și dezarmare. Stau mărturie, în acest sens, înscrierea păcii ca obiectiv fundamental al întregii politici externe românești, consecvența pusă de România, de președintele Nicolae Ceaușescu în promovarea dezarmării, în soluționarea nouă, democratică, a marilor probleme contemporane. Nu există și nu poate exista, în concepția partidului și statului nostru, sarcină mai urgentă, mai importantă, decît apărarea omenirii de pericolul unei catastrofe nucleare, al distrugerii întregii civilizații create pe Terra. Pe bună dreptate, se poate spune că grija pentru apărarea păcii relevă umanismul politicii externe românești, al gîndirii președintelui Nicolae Ceaușescu, pentru că aceasta înseamnă, efectiv, lupta pentru apărarea umanității, a civilizației sale.

Prezentînd, în acest sens, **un program original de dezarmare, complex și cuprinzător,** România a pornit de la deziderатul opririi neîntîrziate a cursei înarmărilor, atît pe Pămînt cît și în Cosmos, al edificării unei securități reale, egale pentru toate statele, ca și de la necesitatea creării condițiilor ca marile cuceriri ale științei și tehnicii, ale geniului uman, să fie folosite exclusiv în scopuri pașnice, constructive, pentru progresul și bunăstarea popoarelor. Între direcțiile lui de acțiune, programul românesc acordă prioritate fireaască dezarmării nucleare, interzicerii necondiționate și lichidării treptate, pînă în anul 2000, a celor mai periculoase mijloace de distrugere în masă din arsenalele statelor, a tuturor armelor nucleare din Europa și din lume. Salutînd acordul sovieto-american asupra lichidării rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune, România consideră, totodată, că acesta constituie un prim pas pe calea dezarmării, un început care trebuie continuat și extins. De aceea, ea se pronunță pentru încheierea cît mai grabnică a preconizatului acord dintre cele două țări asupra reducerii cu 50 la sută a armelor strategice ofensive, pentru un proces susținut și continuu de lichidare a tuturor armelor nucleare din Europa și din lume, pentru încetarea oricăror experiențe cu asemenea arme, pentru oprirea oricăror acțiuni de militarizare a Cosmosului și folosirea lui în scopuri exclusiv pașnice, în beneficiul tuturor popoarelor.

Caracterul complex și cuprinzător al programului românesc de dezarmare este pregnant reliefat de cerința interzicerii neîntîrziate a armelor chimice, a altor mijloace de distrugere în masă, de exigența lichidării lor complete. De asemenea, pornind de la legătura strînsă dintre dezarmarea nucleară și dezarmarea convențională, România se pronunță cu hotărîre pentru convenirea și aplicarea unor măsuri de reducere graduală, care să ajungă la cel puțin 50 la sută, pînă în anul 2000, a efectivelor, armamentelor convenționale și cheltuielilor militare ale statelor. Adoptarea unor asemenea măsuri este considerată de țara noastră ca o necesitate vitală pentru trecerea la înfăptuirea unui proces substanțial și eficient de dezarmare, care să aibă în vedere realizarea unui echilibru al înarmărilor la niveluri cît mai scăzute, sub un strict control internațional. Sînt evidențiate, totodată, multiplele disponibilități și efecte pozitive ce ar decurge de aici pe planul dezvoltării, al conferirii unui conținut cît mai bogat relației dezarmare-dezvoltare. Reducerea substanțială a cheltuielilor militare ale statelor, a trupelor și armamentelor ar asigura un disponibil de multe miliarde dolari, care ar putea fi folosite în fiecare țară pentru soluționarea unor probleme sociale acute, ca și pentru ajutorarea țărilor în curs de dezvoltare, pentru sprijinirea eforturilor destinate depășirii situației lor dramatice.

O atenție deosebită acordă România **situației din Europa,** continent pe care sînt amplasate cele mai mari arsenale nucleare și convenționale din lume și unde stau, față în față, principalele două alianțe politico-militare ale contemporaneității — N.A.T.O. și Tratatul de la Varșovia. În condițiile încheierii amintitului tratat sovieto-american asupra rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune, țara noastră se pronunță pentru începerea cît mai grabnică a preconizatelor negocieri dintre statele membre ale celor două blocuri, cu participarea și a celorlalte țări europene, în vederea reducerii efectivelor și cheltuielilor militare pe continent. Totodată, ea consideră necesare adoptarea a noi măsuri de sporire a încrederii și de securitate în Europa, în prelungirea celor convenite la Conferința general-europeană de la Stockholm, renunțarea la orice acțiuni de modernizare a rachetelor cu rază scurtă de acțiune rămase pe continent, la orice nouă escaladă a înarmărilor. O Europă unită, a păcii și colaborării, clădită pe respectarea independenței și suveranității tuturor statelor, a orînduirii sociale din fiecare țară, trebuie să înlocuiască, în concepția partidului și statului nostru, actuala stare de divizare a continentului, să contribuie într-o măsură mereu sporită la lupta generală pentru dezarmare și pace.

Crearea de zone denuclearizate și fără arme chimice, fără baze militare străine, inclusiv în Balcani, renunțarea la amplasarea de arme nucleare pe teritoriile altor state, reducerea ponderii activității militare a N.A.T.O. și a Tratatului de la Varșovia, crearea condițiilor pentru desființarea lor concomitentă, retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor state și trecerea la desființarea bazelor militare străine, încetarea manevrelor militare în apele internaționale, a demonstrațiilor de forță la granițele altor țări — sînt alte direcții de acțiune importante ale programului românesc de dezarmare, menite să ducă la însănătoșirea climatului politic mondial, la afirmarea cursului spre destindere și colaborare.

Exigențele păcii, ale promovării noului mod de abordare a problemelor actuale reclamă, în concepția României, și **o tratare cu maximă responsabilitate a tuturor conflictelor existente în diferite zone ale lumii, a oricăror diferende sau probleme litigioase dintre state.** Mai ales în condițiile epocii nucleare și ale marilor interdependențe contemporane, ale caracterului indivizibil al păcii, se impune ca toate conflictele și problemele litigioase să fie rezolvate exclusiv pe cale pașnică, prin tratative, avînd în vedere anacronismul și pericolul major al recurgerii la forță, la soluțiile militare. În concepția României, a președintelui Nicolae Ceaușescu, ciocnirile armate și tensiunile nu pot rezolva problemele în dispută, ci, dimpotrivă, le agravează și mai mult, provocînd mari daune materiale și umane popoarelor respective, creînd, de regulă, condiții pentru amestecul străin, imperialist, în viața unor zone sau regiuni ale lumii. De aceea, România se pronunță cu deosebită fermitate, cu consecvență și principialitate, pentru stingerea generală a focarelor de tensiune existente în lume pe calea unică a dialogului pașnic, constructiv, pentru abolirea definitivă a folosirii forței pe plan mondial. Oricît de grele și îndelungate ar fi tratativele, ele sînt incomparabil mai bune decît orice conflict militar — iată un adevăr axiomatic, subliniat cu consecvență de președintele Nicolae Ceaușescu.

Pornind de la asemenea considerente, de ordin principial, România a adus o contribuție deosebită la afirmarea metodei tratativelor și dialogului pe plan internațional, la cristalizarea de soluții negociate pentru problemele care confruntă omenirea. În spiritul poziției ei principiale, active, România s-a pronunțat și se pronunță pentru o soluționare politică globală a situației din Orientul Mijlociu și convocarea, în acest scop, a unei conferințe internaționale de pace, sub egida O.N.U., cu participarea tuturor părților interesate, inclusiv a O.E.P. și a Israelului, precum și a membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate, pentru soluționarea negociată a situației din Golf, pentru o rezolvare politică a tuturor conflictelor existente în lume.

În același timp, ea consideră că **problemele subdezvoltării, ale instaurării unei noi ordini economice internaționale** nu mai pot fi amînate, ceea ce impune trecerea la negocieri globale, sub egida O.N.U., soluționarea corespunzătoare a urgențelor apărute pe acest plan. **„După părerea noastră, — sublinia președintele Nicolae Ceaușescu — după dezarmare, problemele subdezvoltării reprezintă cerința cea mai urgentă! Într-un anumit fel, problemele subdezvoltării se pot pune pe același plan cu problemele dezarmării pentru că — fără lichidarea înapoierii, fără o nouă ordine economică mondială — nu se vor asigura nici pacea, nici colaborarea între națiunile lumii. Împărțirea lumii în bogați și săraci nu poate continua la infinit!".**

Concepînd instaurarea noii ordini ca o problemă a păcii și securității generale, România evidențiază relația constantă dezarmare-dezvoltare, necesitatea unei reorientări a fondurilor irosite pentru înarmări în scopul rezolvării marilor probleme economice actuale, al reducerii discrepanțelor, decalajelor și distorsiunilor existente pe planul dezvoltării.

Cerință vitală, fundamentală a epocii actuale, pacea — înțeleasă în toate dimensiunile ei firești — reprezintă o problemă de interes acut pentru toate popoarele, deoarece asigurarea ei înseamnă asigurarea dreptului lor la viață, la dezvoltare liberă, independentă. Corolarul unui asemenea imperativ fundamental îl reprezintă necesitatea unirii eforturilor tuturor popoarelor, ale forțelor realiste ale contemporaneității, în vederea schimbării cursului periculos al evenimentelor, a promovării noului mod de gîndire și acțiune pe plan mondial. Evoluțiile promițătoare din ultimul timp, progresele realizate pe calea dezarmării, a soluționării pașnice a unor conflicte demonstrează, în acest sens, că destinderea e posibilă, că se poate asigura un nou curs în viața internațională. Aceasta, însă, reclamă, nu slăbirea, ci intensificarea eforturilor tuturor popoarelor, care dispun de forța necesară pentru a-și asigura pacea, perspectivele de progres și bunăstare.

N. Pătrașcu

AFRICA AUSTRALĂ

Acord de principiu

La sfîrşitul săptămînii trecute, Cuba a anunţat că aprobă acordul de principiu realizat la cea de-a noua rundă de convorbiri de la Geneva asupra problemelor din Africa australă. La rîndul ei, şi Angola şi-a exprimat aprobarea. Decizia sud-africană similară a fost anunţată marţi.

Programată, la Geneva, pentru perioada 11—13 noiembrie, cea de-a noua rundă a convorbirilor cvadripartite privind Africa de sud-vest s-a prelungit cu încă două zile. Dar cel mai important fapt este că pasul aşteptat de mai multă vreme, care întîrzia să fie făcut, a fost, în fine, consemnat. Este vorba de acordul de principiu la care au ajuns cele trei ţări — Angola plus Cuba, de o parte, şi Africa de Sud, de cealaltă parte —, prin medierea americană. (Între altele, observatorii au remarcat că, înaintea începerii rundei, tot la Geneva, a avut loc pe aceeaşi temă o întrevedere între Chester Crocker, adjunctul secretarului de stat american ce se ocupă cu problemele africane, şi A. Adamişin, adjunctul ministrului de externe sovietic).

Declaraţia comună adoptată la Geneva, zilele trecute, de „cei patru" propunea ca soluţiile la care s-a ajuns să fie supuse aprobării guvernelor Cubei, Angolei şi Africii de Sud, ceea ce, cum arătam, în cazul primelor două, a fost făcut în aceeaşi zi — 18 noiembrie. Potrivit lui Alcibiades Hidalgo, purtător de cuvînt al delegaţiei cubaneze, citat de agenţia „Prensa Latina", „un calendar «ordonat şi sigur» al retragerii celor aproximativ 50 000 soldaţi şi ofiţeri cubanezi din Angola a fost convenit în cadrul celei de-a noua runde de negocieri cvadripartite". „Acordul, supus studiului guvernelor respective, prevede retragerea trupelor cubaneze (din Angola) într-un interval nu mai mic de doi ani, spre a se garanta securitatea Angolei şi cea a trupelor noastre, garanţie indispensabilă, pe care am cerut-o spre a se ajunge la un acord satisfăcător asupra situaţiei din Africa de sud-vest", a adăugat el. „Nu este un acord optimal, a mai arătat Hidalgo, dar, în cadrul unor negocieri, toate părţile trebuie să facă concesii, să-şi apropie poziţiile. Intervalul acordat ne va permite să rezolvăm o situaţie militară complexă. Retragerea trupelor cubaneze din Angola este o operaţiune militară de mare anvergură, a continuat purtătorul oficial de cuvînt de la Havana, întrucît este vorba de a readuce în Cuba un contingent de peste 50 000 oameni, cît şi armele şi tehnica de toate genurile, transportate timp de 13 ani în Angola".

Surse citate de agenţiile internaţionale de presă relevă că, după aprobarea şi de către Pretoria a acordului de principiu, „cei patru" se vor reuni în capitala R.P. Congo, la 29 noiembrie, pentru ample consultări în vederea semnării „protocolului de la Brazzaville". Cu alte cuvinte, după acceptarea propunerilor avansate deja privind calendarul retragerii forţelor cubaneze din Angola, la Brazzaville ar urma să fie examinat restul „pachetului de măsuri" destinate realizării păcii în Africa australă, deoarece, după cum apreciază observatorii, „mai sînt încă multe de făcut". În eventualitatea semnării „Protocolului de la Brazzaville", contingentul O.N.U. ar putea fi desfăşurat în Namibia, în februarie 1989, şi ar urma să rămînă acolo circa un an. Forţele cubaneze din Angola vor fi retrase, gradual, în 27 de luni. În ce-l priveşte, Planul O.N.U. (Rezoluţia 435) privind Namibia ar începe să fie aplicat din martie viitor, iar independenţa teritoriului ar urma să fie proclamată la începutul lui 1990, cînd guvernul namibian va intra în exerciţiul funcţiunii.

La ora actuală, observatorii citaţi de agenţiile internaţionale de presă opinează că este vorba de „un progres substanţial" în ceea ce priveşte o soluţionare paşnică a conflictului din Africa de sud-vest şi restabilirea păcii în regiune. În paralel cu retragerea eşalonată şi completă a trupelor cubaneze din Angola, „căştile albastre" ale O.N.U., formate din 7 500 oameni, vor fi instalate în Namibia şi se vor reuni în „Grupul de asistenţă al O.N.U. pentru perioada de tranziţie" (GANUPT). Pînă la ora actuală, mai multe ţări, între care Malayesia, Olanda, Portugalia şi Spania, au anunţat că sînt dispuse să participe la Forţa O.N.U. în Namibia, iar costul întregii operaţiuni este evaluat între 700 milioane şi un miliard de dolari.

Potrivit unor surse autorizate, „pasul final" se va face, aşadar, în curînd, la Brazzaville, după care, firesc, urmează să debuteze aplicarea prevederilor acordului şi să fie, astfel, declanşat mecanismul Planului O.N.U. referitor la Namibia.

Dintre ecourile înregistrate în legătură cu acordul de la Geneva din 15 noiembrie, semnalăm declaraţia prin care Sam Nujoma, liderul S.W.A.P.O., a aprobat documentul respectiv şi şi-a exprimat, totodată, speranţa că „Africa de Sud nu va bloca aplicarea Rezoluţiei 435 a O.N.U., care se referă la proclamarea independenţei Namibiei". La rîndul lor, o serie de alte state din zona australă africană — Zambia, Zimbabwe — şi-au exprimat satisfacţia pentru recenta înţelegere la care s-a ajuns la Geneva.

Pe de altă parte, din Havana se anunţă că un purtător de cuvînt al Ministerului cubanez de externe a dezminţit afirmaţiile din ziarul sud-african „Sunday-Star", potrivit cărora între trupele cubaneze aflate în Angola şi „UNITA" s-ar fi ajuns la un acord de încetare a focului. „Aceste afirmaţii sînt lipsite de temei şi numai în contextul manipulării propagandistice se poate vorbi de existenţa unui acord formal între trupele cubaneze şi „UNITA", a spus oficialitatea de la Havana.

Este, desigur, un moment deosebit, cu o semnificaţie aparte în cadrul negocierilor inaugurate în mai a.c., prin care s-ar putea deschide un proces de soluţionare efectivă, prin tratative, a acestei stări conflictuale complexe şi îndelungate, cu ample consecinţe pe plan larg, internaţional. Important este ca, în continuare, să nu se înregistreze reculuri sau blocări în aplicarea celor convenite, astfel încît obiectivele stabilite să fie atinse, spre binele popoarelor din regiune, pentru întărirea climatului de pace, încredere şi securitate de pe continentul african şi din lume.

Dumitru Constantin

În această săptămînă...

Geneva. După a 10-a rundă a negocierilor sovieto-americane

La Geneva s-a încheiat, săptămîna trecută, cea de-a 10-a rundă a negocierilor sovieto-americane privitoare la armamentele nucleare şi cosmice. În cadrul unei conferinţe de presă, ţinută la Moscova, G. Gherasimov, şeful Direcţiei informaţii a Ministerului Afacerilor Externe al U.R.S.S., a declarat, potrivit agenţiei „TASS", că principalul rezultat al acestei runde îl constituie elaborarea unor proiecte comune pentru viitorul tratat referitor la reducerea cu 50 la sută a armamentelor strategice ofensive şi pentru documentele aferente. Totuşi, a spus el, în cadrul noii runde, nu s-a reuşit să fie puse de acord toate problemele. Între altele, în pofida eforturilor părţii sovietice, nu au fost realizate prevederile înţelegerii de la Washington, referitoare la pregătirea unui proiect comun de acord cu privire la respectarea tratatului privind apărarea antirachetă, precum şi la problema limitării rachetelor de croazieră cu rază lungă de acţiune, cu baza pe mare. Reprezentantul sovietic a menţionat că va fi nevoie de eforturi intense, în continuare, pentru încheierea activităţii legate de textele documentelor comune.

Tot în cadrul unei conferinţe de presă, şeful delegaţiei americane, Max Kampelman, a afirmat că, în pofida unor „dezacorduri importante" ce mai persistă în legătură cu reducerea armamentelor strategice şi cosmice, la cea de-a 10-a rundă a negocierilor au fost înregistrate „mari progrese" în ce priveşte elaborarea unui proiect de tratat comun, referitor la reducerea cu 50 la sută a arsenalelor strategice (START). Divergenţele se menţin în legătură cu raza de acţiune a rachetelor lansate de pe bombardiere şi cu numărul acestor arme care pot fi amplasate la bordul bombardierelor grele. Referitor la armele defensive şi cosmice, M. Kampelman a subliniat că au fost realizate „progrese limitate, dar reale", recunoscînd, astfel, implicit, după cum remarcă agenţiile internaţionale de presă, că principalul obiect de discordie îl reprezintă Iniţiativa de Apărare Strategică (S.D.I.). Subliniind că S.U.A. acordă „cea mai mare importanţă" Iniţiativei de Apărare Strategică, şeful delegaţiei americane a precizat, cu toate acestea, că „schimburile noastre sînt constructive", scopul urmărit fiind de a se ajunge la o „stabilitate" între cele două puteri. M. Kampelman a dat asigurări interlocutorilor săi sovietici că preşedintele ales al S.U.A. va continua procesul angajat la Geneva. George Bush consideră că aceste negocieri sînt „vitale şi indispensabile" pentru a se pune bazele unor „relaţii mai stabile" între S.U.A. şi U.R.S.S., a relevat Kampelman.

SAN SALVADOR

O.S.A. — exigențe ale unui „for politic al dialogului și cooperării"

Încheiată simbătă, cea de-a XVIII-a sesiune anuală a Adunării Generale a O.S.A. și-a propus — și a reușit — să pună în dezbatere problema fundamentală a rolului și obiectivelor organizației, în noile condiții evidențiate de realitatea continentală în schimbare. S-a creat, astfel, o bază de principiu pentru „revitalizarea" O.S.A. și pentru trecerea, în 1989, la „un program de acțiune concretă", care să asigure organizației necesara calitate de „for politic al dialogului, înțelegerii și cooperării interamericane".

Secretarul general al O.S.A., brazilianul Joao Baena Soares, nu a evitat să se refere, în discursul inaugural al recentei reuniuni, la „o nouă O.S.A.". „Dacă dorim o organizație eficientă și activă, trebuie să încheiem cu retorica și să căutăm baze de acțiune concretă, așa cum o cere realitatea în transformare a continentului", a arătat el, sintetizînd, de fapt, o stare de spirit. Căci, la actuala sesiune, opinia împărtășită de marea majoritate a participanților a fost aceea că Organizația Statelor Americane trebuie să-și întărească rolul său de „for politic al dialogului și cooperării continentale". Afirmarea acestui imperativ a avut la bază, între altele, un document comun al statelor „Grupului celor opt", care arată că O.S.A. traversează, în prezent, o criză de identitate și de obiective, însoțită de o gravă situație financiară, ceea ce împiedică exercitarea rolului ce și l-a asumat. „Lipsa de credibilitate și scepticismul ce înconjoară O.S.A. — subliniază declarația «celor opt» —izvorăsc din perceperea diferită a utilității sale într-un sistem de relații emisferice, în mod sigur diferite de cel existent în momentul semnării Cartei de la Bogota" (de constituire, în 1948, a organizației). Aceasta a fost, în timp, o reflectare a istoriei relațiilor interamericane și a intereselor nu neapărat convergente ale fondatorilor săi : în timp ce, pentru unii membri, O.S.A. a constituit o posibilitate de a se pune la baza coexistenței continentale o serie de norme juridice adecvate, „pentru alții a fost o reflectare a preocupărilor lor strategice globale în confruntarea Est-Vest". Or, realitatea este azi alta, ceea ce impune adaptarea la problemele actuale, o evoluție a O.S.A. în același ritm cu mersul relațiilor interamericane. Ele pun în evidență afirmarea, pe plan internațional, a statelor latino-americane și caraibiene, care reprezintă majoritatea membrilor organizației. O dovedesc — arată documentul amintit — activitatea desfășurată de „Grupul de la Contadora" și „Grupul de sprijin", ca și semnarea acordului de pace în America Centrală, expresii ale unei reale capacități de concertare și inițiativă politică. Pe aceeași bază, O.S.A. este chemată să acționeze în problemele reale care frămîntă statele membre : datoria externă, cooperarea regională, comerțul liber și echitabil, la adăpost de măsurile protecționiste ale țărilor occidentale industrializate. Tocmai pentru atingerea acestor obiective, s-a stabilit organizarea, anul viitor, a unei reuniuni ministeriale speciale, care să elaboreze un „program de acțiune concretă" al O.S.A.

Actuala sesiune a organizației — numărînd 32 de state membre, respectiv marea majoritate a țărilor latino-americane și caraibiene, plus S.U.A. — nu s-a încheiat cu un document final, cum este cutuma tradițională, și a adoptat mai puține rezoluții decît era de așteptat. Dar, ceea ce s-a realizat este, poate, mai mult : o abordare directă a problemelor, recunoașterea crizei organizației, afirmarea egalității între toate statele membre. Cîteva luări de poziții au reținut, în acest sens, atenția. O.S.A. nu trebuie să rămînă în afara realității politice actuale a continentului, ci, din contră, trebuie să abordeze cu curaj problemele, să faciliteze un dialog activ și să respecte caracterul său multilateral, prin participarea suverană a tuturor statelor din regiune — a declarat reprezentantul Mexicului. El a evocat necesitatea unor progrese rapide în ce privește soluționarea crizei centro-americane, care să permită „reconstrucția economică" în această zonă, ca și oportunitatea dialogului Nord-Sud, dat fiind că, în cadrul O.S.A. se află atît țări industrializate, cît și state în curs de dezvoltare. Reprezentantul Nicaraguei a adresat, pe de altă parte, S.U.A. un nou apel la reluarea dialogului bilateral direct, chemînd, de asemenea, „Grupul de la Contadora" să-și continue demersurile în direcția reglementării crizei din America Centrală. Alte opinii s-au referit la teme cu caracter mai larg, regional : „America Latină se apropie de anul 2000 în mijlocul celei mai grave crize economice din istoria sa. Am traversat un «secol de somn», în timp ce alte regiuni au progresat. Trebuie să creăm, acum, un «timp al Americii Latine», să ne pătrundem de conștiința necesității de a «decola», de a ridica această regiune la nivelul lumii de azi" — a declarat secretarul general al O.S.A., sintetizînd preocupări puse în evidență de numeroase alte luări de cuvînt.

Actuala sesiune anuală a Adunării Generale a O.S.A. se individualizează, așadar, mai ales prin faptul că a ridicat problemele reale și la zi ale continentului, în intenția de a le găsi — în etapa imediat următoare — soluțiile concrete. În acest sens, un fapt pozitiv îl constituie intrarea în vigoare, începînd de la recenta reuniune ,a reformelor aduse Cartei O.S.A. în 1985. Este vorba de așa-numitul „protocol de la Cartagena", aprobat la reuniunea ministerială din anul amintit, și care acum apare ca validat, prin ratificarea sa de către noi state (21 în prezent, număr suficient pentru intrarea sa pe rol). Conform acestor noi prevederi, în Carta O.S.A. se reafirmă dreptul tuturor statelor de a-și alege, fără nici un amestec străin, propriul sistem politic, economic și social, necesitatea întăririi cooperării în regiune, în condițiile respectării independenței naționale, urgența limitării înarmărilor și dirijării sumelor astfel eliberate în direcția dezvoltării. Pe de altă parte, se acordă prerogative sporite secretarului general al O.S.A., care va putea aduce, în fața Adunării Generale sau a Consiliului Permanent al organizației, orice problemă legată de pacea, securitatea și dezvoltarea regională. „Prin modificările aduse Cartei, O.S.A. dispune de noi pîrghii de acțiune pentru a-și îndeplini obiectivele trasate de membrii săi", a declarat Joao Baena Soares.

Între rezultatele reuniunii se numără, de asemenea, adoptarea unor rezoluții pe teme de interes regional. Adunarea Generală și-a exprimat, astfel, sprijinul față de acordul regional de pace în America Centrală, chemînd țările din zonă la dialog ,pentru a da „un nou impuls" procesului negociator regional. Este condamnat, într-o altă rezoluție, comerțul ilicit cu arme, care reprezintă „un grav

Motivațiile unei amînări

Reuniunea la nivel înalt centro-americană a fost din nou amînată, de data aceasta pentru luna ianuarie 1989. Ea va avea loc după instalarea președintelui ales al S.U.A., George Bush, ceea ce indică, și în acest context, ponderea decisivă a Washingtonului în cadrul conflictului din zonă. Miniștrii de externe ai statelor centro-americane, care au participat la recenta sesiune a O.S.A. din San Salvador, au căzut de acord să se întîlnească la 28—29 noiembrie, în Mexic, dar, cu toate acestea, reuniunea la nivelul șefilor de stat nu va mai putea avea loc anul acesta, cum fusese programat, fapt confirmat de președintele Guatemalei, Vinicio Cerezo. Acesta — unul din principalii promotori ai întîlnirii la nivel înalt, în vederea reactivării procesului regional de pace — a declarat că a trebuit să se supună voinței celorlalți președinți din zonă, în special din Honduras și Salvador, ale căror guverne au exercitat presiuni, în diverse momente ale acestui an, pentru amînarea întîlnirii.

Șeful statului salvadorian, Jose Napoleon Duarte, în calitatea sa de viitoare gazdă a reuniunii, a invocat o serie de motive financiare pentru a evita ținerea ei în această lună (se stabilise dată de 25-26 noiembrie — n.red.), în timp ce Hondurasul a insistat asupra faptului că nu va participa la nici o întîlnire regională atîta vreme cît Nicaragua nu își retrage plîngerea împotriva sa, adresată Curții Internaționale de Justiție de la Haga.

Victor Tinoco, ministrul de externe adjunct al Nicaraguei, care a condus delegația țării sale la recenta sesiune a O.S.A., a confirmat, la San Salvador, că Managua va participa la o viitoare reuniune la nivel înalt „oricînd vor fi de acord celelalte țări". A afirmat, de asemenea, că, în cazul unor discuții prealabile, guvernul său și-ar putea retrage plîngerea împotriva Hondurasului.

Prevalează, pe de altă parte, în regiune, numeroase divergențe în ce privește îndeplinirea, de către fiecare țară, a prevederilor acordului regional de pace, semnat, în august 1987, în Guatemala, de către cele cinci state (Costa Rica, Guatemala, Honduras, Nicaragua,

pericol imediat", prin „stimularea terorismului, delincvenței și violenței". Se prevede, de asemenea, întărirea capacității de acțiune a O.S.A. împotriva producției, traficului și consumului de stupefiante. Acestea — precizează una din cele trei rezoluții consacrate combaterii drogurilor — „au atins asemenea proporții, încît afectează stabilitatea și securitatea statelor membre". O reuniune ministerială continentală va avea loc, pe tema respectivă, în 1989, pornind de la principiul responsabilității egale a țărilor producătoare și consumatoare. În același timp, a fost adoptat un protocol adițional la Convenția interamericană a drepturilor omului în domeniile economic, social și cultural. Textul său — urmînd a intra în vigoare după ratificarea de către un număr suficient de state — stabilește dreptul la muncă, asigurări sociale, sănătate, educație, ca și necesitatea protejării copiilor și a persoanelor în vîrstă, cele mai afectate de sărăcie și stările de conflict. În sfîrșit, o serie de alte documente, adoptate prin consens, s-au referit la Canalul Panama, statutul reprezentanților la O.S.A. ai statelor latino-americane (sediul organizației se află la Washington), locul de desfășurare al viitoarei sesiuni anuale (Republica Dominicană).

Pentru O.S.A., 1989 va fi un an de importanță majoră în ce privește strădaniile organizației de a se afla la înălțimea realităților continentale, apreciază majoritatea observatorilor. Pe de o parte, este vorba de programata reuniune a miniștrilor de externe ai statelor membre, care vor stabili domeniile prioritare și mecanismele de acțiune concretă în viitor ale forumului regional. Pe de altă parte, după ce a insistat, în rezoluția consacrată special, asupra necesității de a se continua dialogul la nivel înalt al statelor din America Centrală, ca formă de a înainta pe drumul spre pace, actuala reuniune a O.S.A. i-a învestit — pentru anul viitor — pe secretarul general al organizației și o serie de țări să participe, în continuare, activ și direct, la reglementarea crizei din această regiune. Se așteaptă, în sfîrșit, un răspuns la propunerea „celor opt" privind un dialog continental la nivel înalt, cu participarea noului președinte al S.U.A.

Anca Voican

Salvador — n.red.) și care a dat naștere la reale speranțe că prelungitul conflict centro-american își va găsi, în sfîrșit, o soluționare negociată. Apoi, în timp ce Vinicio Cerezo se arată optimist în ce privește perspectiva pe care ar deschide-o întîlnirea cu omologii săi, pe planul vieții interne guatemaleze este respins dialogul cu forțele de gherilă, pînă ce acestea nu depun armele, poziție împărtășită de guvernul din Salvador.

Managua — care a plătit cel mai ridicat tribut în vieți omenești și pierderi materiale, pricinuite de cei șapte ani de agresiune a grupurilor „contras", finanțate de Washington — a desfășurat, în schimb, cîteva runde de negocieri cu opoziția armată și a reușit să semneze cu acestea un acord preliminar la Sapoa, la 23 martie a.c., blocat însă ulterior, ca urmare a presiunilor guvernului american. După aceste negocieri și pe motivul însuși al desfășurării lor, s-au adîncit divergențele în rîndul antisandiniștilor, considerați deja, de strategii americani, drept „o cauză pierdută". Așa-numita „Rezistență nicaraguană" se află divizată de atunci între un grup de lideri — participanți la discuțiile de la Sapoa —, care preferă o soluție negociată, și partizanii fostului colonel somozist Enrique Bermudez, înverșunați în a susține calea militară.

Evenimentele interne din țările centro-americane nu indică, în același timp, elemente încurajatoare pentru postulatele acordului regional de pace, dată fiind recrudescența asasinatelor politice și disparițiile de persoane, puse pe seama „escadroanelor morții", care acționează în Salvador, Honduras, Guatemala.

La Washington, eventualul sprijin al viitoarei Administrații pentru grupurile „contras" — ai căror „emisari" nu au fost primiți la sesiunea O.S.A. — pare să se lovească de necesitatea internă de a se concilia o politică bipartidă, într-un Congres cu majoritatea democrată.

Este de apreciat, în orice caz, că Tegucigalpa („gazdă" a forțelor „contras") și San Salvador (care primește cel mai mare ajutor militar american din regiune) vor acționa pentru întîrzierea unei reuniuni centro-americane la nivel înalt, în raport cu politica latino-americană a noului președinte al S.U.A., țară de care depinde, în mare măsură, însăși existența propriilor lor guverne.

(După „Prensa Latina")

ALGER

Înaintea Congresului F.L.N.

După mesajul președintelui Chadli Bendjedid, adresat națiunii la 10 octombrie, urmat, la două zile, de comunicatul în care a fost dat publicității primul proiect de reforme politice, la 24 octombrie a fost prezentat, spre dezbatere populară, cel de-al doilea proiect de reforme, care urmează să fie analizate și în cadrul lucrărilor celui de-al VI-lea Congres al Frontului de Eliberare Națională (F.L.N. — partid unic), ce se vor desfășura pe 27—28 noiembrie.

Primul grup de modificări constituționale a fost supus referendumului de la 3 noiembrie. Pentru schimbări — delimitarea puterii legislative de cea executivă, extinderea împuternicirilor guvernului și răspunderea acestuia în fața Adunării Populare Naționale (parlamentul țării) — au fost exprimate 92,27 la sută din totalul voturilor validate. După sesiunea apropiatului congres, electoratul algerian va fi consultat printr-un nou referendum asupra celui de-al doilea „pachet de reforme", menite să aducă „modificări profunde în organizarea instituțiilor naționale și a activității politice" în vederea participării tuturor forțelor, fără excepție,la viața politică a țării. Modificările vizează atît Carta națională și Constituția, cît și unele legi.

În documentul ce va fi analizat de Congresul al VI-lea al F.L.N., se arată că partidul va fi „transformat și organizat", astfel încît să devină o „forță a modificărilor radicale". F.L.N. va trebui să mobilizeze, efectiv, „majoritatea forțelor politice patriotice", stimulînd celelalte curente „să se exprime pe tărîmul ideilor" la nivel popular. Împreună cu cele mai largi forțe patriotice, F.L.N. va trebui să vegheze permanent la „salvgardarea și apărarea unității naționale, independenței și suveranității țării". De asemenea, în cadrul celui de-al doilea „pachet de reforme" ,se arată că, în etapa istorică pe care o traversează Algeria, majoritatea covîrșitoare a tinerilor, intelectualilor, muncitorilor, funcționarilor, meșteșugarilor, toți patrioții, a căror conștiință este larg alimentată de ideile Revoluției din noiembrie (1954), se recunosc într-un Front de Eliberare Națională democrat,

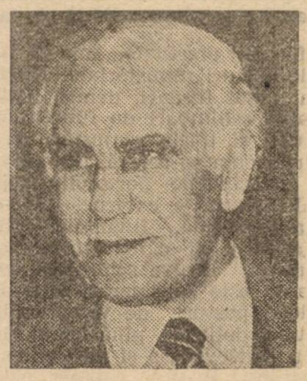

Președintele Chadli Bendjedid, secretar general al Partidului F.L.N.

deschis progresului politic și social. F.L.N. va trebui în mod obligatoriu — se afirmă în document — să-și canalizeze activitatea spre o cunoaștere atentă a deziderateloor populației, analizînd preocupările acesteia, înscriindu-le în cadrul programelor sale de acțiune. Referindu-se la rolul și locul pe care organizațiile sociale și profesionale trebuie să-l aibă în viața politică a țării, documentul arată, în continuare, că acestea trebuie să beneficieze de „autonomie de organizare", de libertatea de a alege pe aceia care să exprime, efectiv și permanent, opiniile, pozițiile și interesele adepților respectivelor organizații. În special, accentul trebuie pus pe factorii novatori, care duc la dezvoltarea organizațiilor de tineret și studențești. În acest context, se arată că un element ce se va regăsi atît în documentele de bază, cît și în viitorul statut al F.L.N., este separarea responsabilităților partidului de cele ale organizațiilor sociale și profesionale. În același timp, se precizează că legătura dintre amintitele organizații și F.L.N. trebuie să respecte întocmai calea reînnoirii și îmbogățirii activității politice. În cadrul acestei dinamici, se va realiza o continuă activizare a programelor de acțiune ale Frontului, prin dezbateri politice asupra problemelor reale ale societății. Această dinamică este menită să faciliteze, totodată, aderarea adepților sau conducătorilor organizațiilor sociale și profesionale la F.L.N. De asemenea, conducătorii organizațiilor — se menționează — pot fi sau nu militanți sau membri în conducerea partidului. În fine, amintita dinamică — arată proiectul de reforme — va crea condițiile necesare acestor organizații pentru a se adapta schimbărilor profunde, programelor de acțiune și obiectivelor diferitelor categorii socio-profesionale, pentru a se extinde sau regrupa, realizînd, astfel, multitudinea de posibilități de exprimare, deosebit de importantă pentru partid, care poate ,astfel, să-și lărgească baza socială de sprijin.

Aceste probleme, ca și altele, vor face obiectul dezbaterilor ce vor avea loc, peste cîteva zile, în cadrul lucrărilor celui de-al VI-lea Congres al Frontului de Eliberare Națională.

C. Ștefan

ATENA

Contextul și obiectivele remanierii

Aflat încă în convalescență, după o operație de aortă suferită la 30 septembrie, premierul Andreas Papandreu a procedat, săptămîna trecută, la cea de-a 15-a remaniere guvernamentală de la venirea socialiștilor la putere, în octombrie 1981.

Modificările efectuate, într-un cabinet cu 20 de posturi ministeriale, cuprind înlocuirea a doi titulari, demisionați anterior, patru schimbări de funcții în sînul cabinetului și unele reajustări de structură. După cum se relevă, însă, ele nu au afectat principalele portofolii (apărarea națională, afacerile externe, internele, economia națională, finanțele, cultura și educația etc.), ai căror titulari au fost reconfirmați. Dintre schimbări, cea mai importantă este considerată a fi abolirea celor două posturi de vicepreședinte al guvernului, deținute, pînă acum, de Agamemnon Kutsoyorgas și de Yannis Haralambopoulos. În noul cabinet, cel dintîi, înlocuit și în postul de ministru al justiției, deținut pînă de curînd, a fost numit ministru la președinția guvernului, însărcinat cu problemele interne și, implicit, cu conducerea activității cabinetului, în caz de indisponibilitate temporară a primului ministru. Desemnat și el ministru la președinția cabinetului, Yannis Haralambopoulos păstrează, totodată, și portofoliul apărării, pe care îl deține de mai mulți ani. În prima sa calitate, el va avea misiunea de a-l reprezenta pe primul ministru în problemele externe și ale securității ; va coordona, de asemenea, activitatea întregului cabinet, în momentele în care șeful guvernului se deplasează peste hotare.

Recent demisionat de la conducerea Ministerului justiției, A. Kutsoyorgas a fost înlocuit în această funcție de Vasilios Rotis, președintele Curții Supreme. În același timp, fostul ministru al transporturilor și comunicațiilor, George Patsos, a preluat postul de ministru al ordinii publice, rămas vacant de la 7 noiembrie, odată cu demisia fostului său titular, Anastassios Sehiotis.

Survenită într-un moment de acute confruntări politice, noua remaniere era așteptată de mai mult timp la Atena. Anunțată de premierul Andreas Papandreu încă la 13 noiembrie, în cursul unei conferințe de presă televizate, ea răspunde — conform precizărilor sale — dorinței de a se proceda la o serie de „schimbări radicale", de a se asigura o activitate corespunzătoare a guvernului în actuala etapă. Faptul că titularii principalelor portofolii au rămas neschimbați indică, potrivit agenților de presă, o voință de „continuitate și stabilitate", pe acest plan, mai ales într-o perioadă marcată de apropierea alegerilor legislative din iunie 1989. Pe de altă parte, unele din modificările operate se datorează, în opinia comentatorilor, dorinței de a se depăși actualul moment mai dificil al guvernării socialiste, confruntată cu criticile tradiționale ale opoziției, dar și cu unele probleme noi, încă incomplet elucidate.

De mai mult timp, în atenția cercurilor politice elene, a presei și a opiniei publice se află, după cum amintea și premierul Papandreu, așa-numitul „scandal Koskotas", de factură economico-financiară, apreciat ca „cel mai grav din istoria Greciei postbelice" (agenția „China Nouă"). Cunoscut astfel după numele protagonistului său, scandalul s-a precipitat la 28 octombrie, cînd, în cursul unei întîlniri cu ziariștii, Yorgos Papandreu, fiul mai în vîrstă al premierului Papandreu, ministru al educației în fostul și în actualul cabinet, l-a acuzat pe omul de afaceri G. Koskotas, milionar, de intenție de șantaj la adresa sa. Cu dovezi irefutabile, Yorgos Papandreu a demonstrat falsitatea unor documente prin care G. Koskotas, înaintîndu-le fostului ministru al justiției, A. Kutsoyorgas, încercase să acrediteze ideea că el ar fi posesorul unui cont de 2,3 milioane dolari la banca newyorkeză „Merril Lynch". Suspectat de mai multă vreme pentru activitățile sale financiare, Koskotas s-a văzut, firește, implicat de justiție, urmînd să compară, la 14 noiembrie, în fața unui complet de judecată. În acest scop, în prealabil, îi fusese retras pașaportul. Totuși, la 4 noiembrie, în mod neașteptat, el a reușit să dispară — probabil la bordul yachtului personal. Consecințe ale acestei dispariții au fost demisia fostului ministru al ordinii publice, Anastassios Sehiotis, la 7 noiembrie, și, apoi, cea a lui A. Kutsoyorgas, din postul de ministru al justiției, acesta din urmă simțindu-se afectat de unele acuzații formulate împotriva sa de revista de opoziție „Anti".

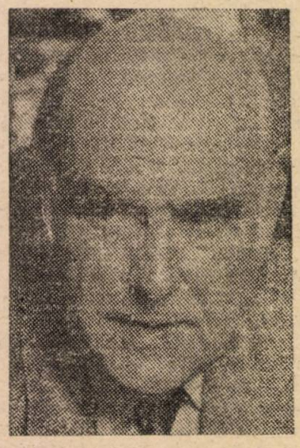

La 16 noiembrie, premierul Andreas Papandreu a anunțat cea de-a 15-a remaniere ministerială de la venirea socialiștilor la putere, în anul 1981

Intrat în atenția presei elene și internaționale, ca și a Interpolului, care încearcă să-i dea de urmă, la cererea guvernului grec, G. Koskotas avea o biografie cu multe pete obscure, pînă la recentele acuzații de deturnare a unor importante sume de bani și de șantaj. Emigrat în S.U.A. împreună cu familia sa, el a revenit în Grecia în 1979, cînd a început să lucreze (prevalîndu-se, se pare, de un titlu fals de doctor în economie) drept contabil la Banca din Creta. Și, fără ca averea lui inițială să fi fost vreodată bine cunoscută, a devenit, în mai puțin de șase ani, proprietarul acestei instituții, al unui imens „imperiu al presei", denumit „Grammi", care cuprindea trei mari periodice, patru reviste, un post de radio și o editură, ca și al clubului de fotbal „Olympiakos" Pireu. În urmă cu circa doi ani, un ziar atenian îl acuza de complicitate cu „Mafia", ai cărei „bani murdari" i-ar fi gestionat, în parte, sub formă de capitaluri, iar acum este evident că în afacerile sale era ceva obscur.

Referindu-se la scandalul provocat de activitățile și de fuga lui Koskotas, premierul Andreas Papandreu arăta, într-o declarație publică, după o reunfune a deputaților Mișcării Socialiste Panelene (PASOK), pe care o conduce, că este vorba de „o criză profundă nu numai a lumii politice, ci și a întregii societăți". „Problema, adăuga el, se află în mîna justiției, și a comisiei create de parlament". De asemenea, purtătorul de cuvînt oficial, Sotiris Kostopoulos, a afirmat că dispariția lui Koskotas, cu puțin timp înaintea deschiderii anchetei împotriva sa, este „opera unor cercuri care doresc să discrediteze guvernul actual" ; ca și premierul Papandreu, în timpul recentei sale conferințe de presă televizate, el nu a exclus ipoteza unor „intrigi urzite de grupuri locale și internaționale", cu scopul de a destabiliza situația. Lansînd o serie de acuzații împotriva cabinetului socialist, Constantin Mitsotakis, liderul Noii Democrații, principalul partid de opoziție, a cerut, în schimb, demisia guvernului și organizarea de alegeri anticipate. În același sens s-au pronunțat și alte forțe politice elene.

Dornic să elucideze circumstanțele „scandalului Koskotas", cabinetul a promis toate clarificările necesare. A fost creată, la propunerea sa, o comisie parlamentară de anchetă, ale cărei concluzii ar urma să fie prezentate în termen de două luni. Anunțată într-un asemenea context, remanierea guvernamentală are, desigur, semnificația unei reafirmări a voinței PASOK de a face față dificultăților nou apărute, de a acționa pentru obținerea unui al treilea mandat consecutiv din partea alegătorilor (după cele din 1981 și 1985). De altfel, într-o scurtă alocuțiune rostită, vineri, la depunerea jurămîntului de către noul cabinet, premierul Andreas Papandreu sublinia că acesta „va trebui să pregătească victoria Mișcării Socialiste Panelene la viitorul scrutin general din 1989". O serie de alte probleme de actualitate — evoluția economiei, viitorul statut al bazelor americane din Grecia, relațiile cu Turcia, mai ales după destinderea înregistrată în ultimul an, progresul negocierilor privind rezolvarea situației din Cipru etc. — vor determina, atunci, opțiunile pe termen lung ale electoratului.

I. Madoșa

În această săptămînă...

Delhi. Dialog la nivel înalt sovieto-indian

Mihail Gorbaciov, secretar general al C.C. al P.C.U.S., președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., a efectuat, la sfîrșitul săptămînii trecute, o vizită oficială de prietenie în India.

În timpul recentelor convorbiri dintre Mihail Gorbaciov și premierul indian Rajiv Gandhi s-a procedat la un aprofundat schimb de păreri și de experiență privind problemele interne ale celor două țări —

ISLAMABAD

După alegeri — o nouă configurație politică

Obiectivul cel mai urgent, concentrînd atenția și eforturile cercurilor politice pakistaneze, după recentele alegeri generale, se relevă a fi formarea noului guvern.

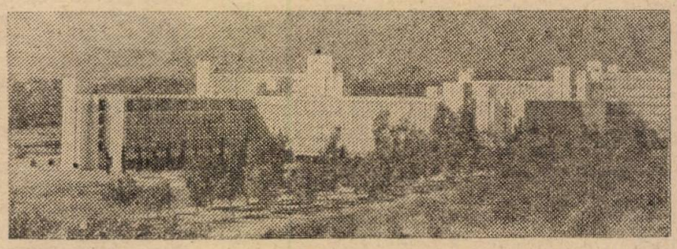

Președintelui interimar, Ghulam Ishaq Khan, îi revine, conform normelor constituționale, sarcina numirii noului premier

La scrutinul din 16 noiembrie — destinat desemnării unei noi Adunări Naționale (camera inferioară a parlamentului) —, cel mai mare număr de voturi a revenit principalului exponent al forțelor de opoziție, Partidul Poporului din Pakistan (P.P.P.). În esență, lupta s-a desfășurat între P.P.P. și Alianța Democratică Islamică (I.D.A.), formată din opt partide, între care Liga Musulmană din Pakistan, al cărei președinte este fostul premier Mohammad Khan Junejo. Din 205 mandate, P.P.P. a obținut 92, I.D.A. — 55, restul revenind candidaților independenți sau altor alianțe și grupări politice.

Nici un partid nu a obținut, însă, suficiente mandate pentru a-și asigura majoritatea în forul legislativ. Prin urmare, la Islamabad, este tot mai des invocată perspectiva — avută în vedere chiar înainte de alegeri — ca viitorul guvern să fie alcătuit pe baza unei coaliții. Noua echipă guvernamentală este de așteptat să-și asume funcțiile cel mai devreme în luna decembrie — considera ministrul

Benazir Bhutto, lider al Partidului Poporului din Pakistan, formațiune cîștigătoare a recentelor alegeri parlamentare

federal al justiției W. Sajjad, declarînd, cu cîteva zile înainte de scrutin, la o întîlnire cu presa, că, pînă atunci, cabinetul interimar actual va continua să administreze treburile țării. (Cabinetul interimar a fost alcătuit după ce, la 29 mai anul acesta, premierul Junejo și echipa sa ministerială au fost demiși de președintele Mohammad Zia-ul Haq ; după trei luni, la 17 august, președintele Zia-ul Haq pierea într-o catastrofă aeriană. Concepute, inițial, ca o consultare la care urmau să fie admise doar candidaturile individuale, deci nu în numele partidelor politice, recentele alegeri legislative, printr-o decizie a Tribunalului suprem, din luna octombrie, deveneau primul scrutin general organizat în ultimii 11 ani, cu participarea formațiunilor politice).

În privința transferului puterii, după alegeri, W. Sajjad, evocînd prevederile constituționale, a afirmat că președintelui interimar al țării, Ghulam Ishaq Khan, îi revine sarcina de a numi o personalitate în vederea alcătuirii noului guvern. Șeful interimar al statului dispune, de asemenea, de prerogativa de a dizolva Adunarea Națională, dacă situația o cere — preciza ministrul pakistanez. Totodată, el și-a exprimat încrederea în maturitatea și puterea de care vor da dovadă forțele de pe scena politică a țării, acceptînd rezultatele confruntării electorale.

În noua situație creată în urma alegerilor, Partidul Poporului, întemeiat de fostul premier Zulfikar Ali Bhutto (îndepărtat de la putere și executat în 1979), se află în situația de cîștigător. Aflat în opoziție sub fosta administrație, P.P.P. a fost condus, în anii din urmă, de soția lui Zulfikar Ali Bhutto, Nusrat, și fiica acestuia, Benazir.

Prin Constituție, președintele interimar dispune de un răgaz de aproximativ o lună pentru a numi din rîndul parlamentarilor, un prim-ministru și a proceda la instalarea unui nou guvern. Felicitîndu-i pe învingători, Ghulam Ishaq Khan a declarat presei că nu se va grăbi cu desemnarea șefului guvernului.

Pe de altă parte, liderul P.P.P., Benazir Bhutto — consemnează știrile sosite din Islamabad — și-a depus candidatura pentru funcția de lider al guvernului. În cazul în care primește învestitura, ea va deveni prima femeie ce va deține funcția de premier, într-o țară predominant musulmană. — au subliniat agențiile de presă.

Atît Partidul Poporului cît și Alianța Democratică Islamică au angajat negocieri cu partide mai mici sau deputați independenți pentru formarea unor coaliții majoritare.

Se apreciază că viitorul guvern, oricare va fi formula sa, va avea de înfruntat o serie de dificultăți privind, între altele, consolidarea procesului democratic în țară, povara unui mare deficit bugetar și a unei datorii externe apreciabile, ca și diversele aspecte și implicații de ordin extern.

Între timp, la 19 noiembrie, în Pakistan, au avut loc alegerile pentru adunările legislative ,din cele patru provincii pakistaneze — Punjab, Sind, Frontiera de Nord-Vest și Balucistan. Din nou, protagoniștii au fost Partidul Poporului și Alianța Democratică Islamică. Scrutinurile locale au furnizat, în mod firesc, noi clarificări în ce privește raporturile de forțe de pe scena politică pakistaneză.

Din cele 451 de locuri în adunările provinciale, P.P.P. a obținut 184, iar I.D.A. — 145.

O știre de ultimă oră precizează că președintele interimar al Pakistanului, Ghulam Ishaq Khan, a decis să inițieze consultări cu liderii principalelor partide și grupări, din rîndul cărora este de așteptat să fie numit noul prim-ministru al țării.

Liana Enescu

---

a consemnat agenția „TASS", relevînd că au fost examinate perspectivele colaborării bilaterale în domeniile politic, economic și tehnico-științific. A fost examinată, de asemenea, situația din lume și pe planul politicii mondiale, evidențiindu-se caracterul de cotitură al schimbărilor de pe glob, care impun o deosebită răspundere din partea tuturor forțelor politice ce acționează în favoarea însănătoșirii relațiilor internaționale.

Mihail Gorbaciov — nota agenția sovietică de presă — a avut o întrevedere cu președintele Indiei, Ramaswamy Venkataraman, cei doi conducători purtînd, cu acest prilej, o convorbire cordială.

La încheierea vizitei în India a lui Mihail Gorbaciov, a fost dată publicității o declarație comună, în care se arată că U.R.S.S. și India se pronunță pentru o lume lipsită de arme nucleare și de violență, ceea ce impune demilitarizarea, democratizarea și umanizarea relațiilor internaționale. Cele două țări — relatează agenția „TASS" — reafirmă că militarismul, politica de pe poziții de forță și divizarea lumii în alianțe militare au dus la suspiciune și ostilitate, la alianțe militare ce trebuie desființate.

Declarația arată că pacea și stabilitatea pot fi asigurate numai prin instituirea unor raporturi economice sănătoase, prin instaurarea unei noi ordini economice internaționale, avînd la bază principiile echității și egalității. Totodată, se menționează importanța adoptării unor măsuri responsabile pentru reglementarea problemei datoriilor externe, pentru depășirea crizei sistemului valutar-financiar internațional.

Au fost, de asemenea, semnate, o serie de acorduri de colaborare între cele două țări.

TOKIO

„Cartea albastră"

La 11 noiembrie, a fost dată publicității „Cartea albastră" asupra diplomației nipone, un amplu raport ce conține principalele orientări ale politicii externe a cabinetului de la Tokio.

Spre deosebire de „Cartea albă", care alcătuiește un set de date și evaluări privind obiectivele de bază în legătură cu cheltuielile militare și celelalte probleme vizînd domeniul apărării și a situației economico-sociale a țării, „Cartea albastră" a guvernului cuprinde elementele cadru ale politicii externe, valabile, de regulă, pentru anul următor. Recentul raport al cabinetului de la Tokio capătă, în contextul evoluțiilor de pe scena politică niponă, o semnificație aparte : este primul document oficial cu un astfel de profil de la preluarea mandatului, în urmă cu un an, de către noul premier nipon, Noboru Takeshita. Momentul a oferit, desigur, observatorilor politici prilejul unor aprecieri asupra mutațiilor ce au avut loc în afirmarea Japoniei pe plan internațional, după instalarea noului șef al cabinetului de la Tokio.

În cele 493 de pagini ale raportului — care pune în evidență evoluțiile de pe plan internațional și elementele generale ale politicii externe nipone în perioada aprilie 1987-iulie 1988 —, se apreciază că, avînd în vedere ponderea sa economică, Japonia trebuie să-și asume o „responsabilitate mai mare și să joace un rol mai activ în menținerea și promovarea securității pe plan internațional". În „Cartea albastră", se arată, de asemenea, că Japonia, care deține peste 10 la sută din P.N.B. la nivel mondial, se va afirma, tot mai mult, pe plan extern, în acest sens, ea „nu va căuta să dezvolte cooperarea numai în cadrul tradițional, ci va contribui, în mod efectiv, și la eforturile internaționale în direcția păcii și prosperității".

Liniile generale ale diplomației guvernului de la Tokio confirmă precizările făcute de premierul Noboru Takeshita încă în prima sa declarație guvernamentală, la preluarea funcției, în noiembrie anul trecut, și reluată, cu unele nuanțări, la sfîrșitul lunii iulie, în cadrul sesiunii extraordinare a Dietei (parlamentul). De pildă, în urmă cu un an, primul ministru promitea deschiderea, în continuare, a piețelor japoneze pentru produse străine și cerea stabilizarea cursurilor valutare prin acțiuni concertate ale principalelor state occidentale industrializate. Această opțiune a fost reafirmată.

Observatorii politici sînt de părere că, în anul care a trecut, s-au înregistrat semne ale unui nou dinamism al activității diplomatice a Tokio-ului, fapt subliniat și de Noboru Takeshita, în vara aceasta, în fața parlamentului : referindu-se la relațiile externe ale Japoniei, premierul a afirmat — relatează agenția „Kyodo" — că, din noiembrie anul trecut, a promovat o „diplomație pozitivă", a vizitat 12 țări și a avut convorbiri cu numeroși șefi de stat și de guvern care au venit în Japonia. El a afirmat, cu aceste prilejuri — precizează agenția citată — că țara sa își va amplifica rolul în cadrul comunității internaționale.

Noua „deschidere" a Japoniei nu a fost, însă, în măsură să ducă la soluționarea mai vechilor diferende comerciale cu partenerii occidentali tradiționali. Recent, la o întrevedere pe care a avut-o la Tokio cu congresmanul american Richard Gephard (autorul amendamentului ce-i poartă numele, privind comerțul), premierul Noboru Takeshita a promis, așa cum transmite agenția „Kyodo", că Japonia va acționa, în continuare, pentru reducerea excedentului comercial cu S.U.A. Frictiunile dintre Washington și Tokio s-au accentuat, în ultima vreme, din cauza excedentului comercial nipon în comerțul cu Statele Unite, care se menține ridicat. (Surse oficiale nipone arată că, în 1986, acesta s-a ridicat la 51,4 miliarde dolari, iar, în 1987, a crescut la 52,1 miliarde dolari). Revendicarea repetată a Washingtonului vizează sporirea exporturilor sale către Japonia, care să ofere o mai mare deschidere a piețelor sale.

La Tokio, unii analiști în materie sînt de părere că premierul Noboru Takeshita a reușit, într-o oarecare măsură, să evite o „confruntare directă" cu S.U.A., în special după reuniunea la nivel înalt a statelor occidentale industrializate de la Toronto, din luna iunie, unde a promis relații mai strînse cu Administrația americană pe plan comercial. Frictiunile cu Piața comună au declanșat, zilele acestea, noi acuzații din partea vicepreședintelui Comisiei Executive, Karl-Heinz Narjes, care, cu

---

În această săptămînă...

Washington. Întrevederi interoccidentale

Cancelarul R.F.G., Helmut Kohl, a efectuat o vizită de trei zile în S.U.A., unde a avut o întrevedere cu președintele Ronald Reagan și cu George Bush, fiind primul lider vest-european care s-a întîlnit cu președintele ales.

În cercurile guvernamentale de la Bonn se aprecia, înaintea vizitei, că delegația vest-germană va pleda pentru a nu se adopta nici o decizie în legătură cu modernizarea rachetelor nucleare cu rază scurtă de acțiune, înainte de alegerile generale din R.F.G., de la sfîrșitul anului 1990. Totodată, cancelarul vest-german consideră că noțiunea „repartiției juste" a cheltuielilor de apărare în cadrul Alianței nord-atlantice trebuie să țină seama inclusiv de neplăcerile suportate de țările cele mai amenințate, cum este R.F.G. (în special, zborurile la joasă înălțime).

Într-o conferință de presă organizată la Washington la încheierea vizitei, Kohl a declarat că este convins că politica președintelui Ronald Reagan va fi continuată de Bush. Ca bilanț al convorbirii cu Bush, pe care Kohl a caracterizat-o drept „o primă bună convorbire" (agenția „DPA"), în legătură cu sarcinile comune de viitor, cancelarul vest-german a evidențiat, între altele, că S.U.A. și Europa (occidentală) trebuie, în continuare, să-și garanteze în comun securitatea. „În acest scop rămîn, bineînțeles, indispensabile, forțele armate americane din Europa, împreună cu armele lor nucleare și convenționale". În cursul întrevederii cu Bush s-a convenit, de asemenea, să se depună toate eforturile pentru a se ajunge la o „înțelegere amicală" în legătură cu distribuirea cheltuielilor militare, iar securitatea comună să fie sporită prin „progrese energice" în direcția dezarmării și controlului armamentelor. Tratatul INF de eliminare a rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune din Europa a reprezentat un „moment important" — a declarat Kohl. „Țelul imediat următor este încheierea reuniunii CSCE de la Viena prin stabilirea unui mandat pentru negocieri în problema echilibrului în domeniul armelor convenționale". Pentru a apăra coeziunea internă a NATO — a spus cancelarul vest-german — trebuie să se ajungă, mai întîi, la o înțelegere în problemele economice ; Kohl a respins, în acest context, cu hotărîre protecționismul comercial — aluzie la tendințele, în acest sens manifestate în S.U.A. În ceea ce privește formarea, în 1992, a pieței unice vest-europene, cancelarul vest-german a dat asigurări că țara sa nu intenționează să transforme Europa (occidentală) într-o „fortăreață" („DPA").

La rîndul său, premierul britanic, Margaret Thatcher, a efectuat în Statele Unite o vizită oficială de trei zile, care a avut ca obiectiv declarat continuarea „relațiilor speciale" anglo-americane cu noua Administrație. M. Thatcher a acordat o mare importanță alegerilor prezidențiale din S.U.A., fiind primul lider vest-european care a transmis „felicitări călduroase" lui George Bush — remarca agenția „China Nouă".

Potrivit unor surse guvernamentale britanice, între subiectele care au avut prioritate în cadrul întîlnirii cu G. Bush se numără relațiile Est-Vest, problema forțelor armate americane din Europa, viitorul Inițiativei de Apărare Strategică a S.U.A., Orientul Mijlociu, protecționismul comercial, deficitul comercial american, precum și relațiile bilaterale. M. Thatcher a propus organizarea unei întîlniri speciale, la nivel înalt, a liderilor NATO la Londra, în luna iunie a anului viitor. Ea dorește realizarea acestei întîlniri la nivel înalt pentru a oferi lui George Bush posibilitatea ca, înainte de întîlnirea sa cu Mihail Gorbaciov, să aibă discuții cu toți liderii NATO în vederea elaborării unei „strategii comune" privind relațiile Est-Vest și în ce privește controlul armamentelor. La această reuniune, M. Thatcher va sublinia necesitatea — apreciază comentatorii — ca NATO să insiste asupra planurilor privind modernizarea rachetelor cu rază scurtă de acțiune, după aplicarea Tratatului sovieto-american privind lichidarea rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune.

Actuala etapă este „o perioadă istorică a posibilităților" de dezvoltare a raporturilor Est-Vest — a apreciat M. Thatcher, în cadrul unei conferințe de presă desfășurate la încheierea vizitei sale oficiale în Statele Unite. Ea a subliniat că, în cursul convorbirilor purtate la Washington, s-a realizat „un larg acord" asupra orientării pe care Occidentul trebuie să o promoveze în relațiile cu Estul. Relevînd necesitatea

La baza navală Yokosuka a avut loc, recent, o amplă demonstrație împotriva ancorării în port a unor nave militare americane

prilejul unor consultări economice, a declarat că accesul mărfurilor vest-europene pe piața japoneză rămîne „extrem de dificil", și și-a arătat nemulțumirea față de dezechilibrul din balanța comercială C.E.E. — Japonia, favorabilă Tokio-ului. Narjes a apreciat că surplusul nipon rămîne „anormal de ridicat", precizînd că este de dorit „normalizarea" relațiilor dintre cei doi parteneri. La rîndul său, partea niponă și-a manifestat unele critici referitoare la intenția Comunității Economice vest-Europene de a crea, în 1992, „Piața comună unică", ceea ce — sublinia Tokio — poate deveni un obstacol în calea exporturilor Japoniei.

Tentativele guvernului de la Tokio în direcția atenuării tensiunilor comerciale se reflectă, indirect, și în orientările „Cartei albastre", care relevă că autoritățile vor acorda prioritate consolidării relațiilor cu Europa occidentală. Statele Unite vor constitui principalul partener al Japoniei — se arată în document —, datorită legăturilor existente între ele în domeniul politic și al apărării.

Direcțiile de bază ale liniei politicii de apărare au fost trasate de primul ministru în primul său discurs guvernamental, în noiembrie anul trecut, cînd Noboru Takeshita declara că vor fi depuse eforturi pentru perfecționarea capacității de apărare a țării, dar — preciza el — în condițiile respectării Constituției și a „celor trei principii nenucleare", potrivit cărora Japonia nu va produce, nu va poseda și nu va accepta arme nucleare pe teritoriul său.

Reamintim, în context, că guvernul condus de primul ministru Takeo Miki a hotărît, în 1976, impunerea unei limite superioare de unu la sută din P.N.B. — indicatorul activității economice globale — pentru cheltuielile de apărare ale Japoniei, iar această restricție a fost depășită, în ianuarie 1987, de către fostul premier Yasuhiro Nakasone. Sporirea cheltuielilor militare cu 5,2 la sută, în 1988, față de anul fiscal anterior (ceea ce reprezintă 1,004 la sută din P.N.B.) a generat numeroase reacții negative din partea opiniei publice nipone. „Sentimentele antimilitariste sînt atît de puternice, încît nimeni n-ar putea influența populația în acest sens", arăta Kenzo Uchida, profesor de politologie la Universitatea Hosei.

În actuala conjunctură internațională, expansiunea economică a Japoniei, care a manifestat reticență în privința cheltuielilor pentru apărare, a nemulțumit Washingtonul. „Japonia — scria într-un comentariu «The Times» — a devenit dependentă de alianța cu S.U.A. în ceea ce privește propria securitate. Dar, odată cu ascensiunea Japoniei în rîndul superputerilor economice, Tokio a fost convins, după presiuni puternice exercitate de S.U.A., să-și asume o mai mare responsabilitate". Există și o serie de politicieni și militari care se pronunță pentru un ritm sporit de creștere a ponderii militare a țării, într-o asemenea evoluție fiind interesate și unele cercuri de afaceri, care speră să obțină profituri tot mai mari prin angrenarea lor în fabricarea de armament. Exprimînd o problemă de mai largă perspectivă, o oficialitate japoneză — citată de agenția „IPS" — declara, pe această temă, că, în Japonia, se bucură de sprijin ideea că „este posibil, pentru o mare putere economică, să devină o putere politică, fără a fi, însă, nevoie să o susțină puterea militară".

În ceea ce privește relațiile cu țările din regiune, în „Cartea albastră" se arată că se va încerca o mai mare apropiere față de statele din Asia și Pacific.

Mihaela Brumă

---

de a se continua procesul inițiat prin perfectarea acordului vizînd lichidarea rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune, M. Thatcher s-a pronunțat, totodată, pentru continuarea modernizării, în cadrul NATO, a „forțelor nucleare de descurajare".

Opinia publică vest-europeană critică cu fermitate planurile de integrare militară a Europei occidentale și de compensare a rachetelor nucleare americane cu rază medie ce urmează a fi lichidate.

Sudan. Acord privind încetarea războiului civil

După cinci zile de negocieri, în capitala Etiopiei, Addis Abeba, Mohammed Osman Al Mirghani, liderul Partidului Democratic Unionist din Sudan („DUP") — al doilea mare partid din țară, care face parte din actuala coaliție guvernamentală de la Khartum —, și John Garang, ex-colonel, comandantul „Armatei de Eliberare din Sudan" („SPLA"), aflat în opoziție, au semnat, la 16 noiembrie, un acord privind căile de încetare a războiului civil din Sudan. Potrivit acordului, problema sudului are o importanță națională și poate fi soluționată exclusiv pe baza dialogului între forțele politice ale țării, care urmează să participe la conferința constituțională ce va avea loc pînă la sfîrșitul acestui an.

Potrivit aprecierilor agențiilor internaționale de presă, este vorba de un acord care dă naștere unor speranțe prudente privind noi eforturi pentru realizarea păcii în cel mai mare stat al Africii. Organizațiile internaționale de ajutor apreciază că zeci de mii de oameni au căzut victimă războiului civil, care durează de cinci ani. Aproape jumătate din cei șase milioane de locuitori din sudul sudanez s-au refugiat din regiune, pentru a evita luptele și în căutare de hrană. Majoritatea s-au refugiat în nord, iar aproximativ 400 000 de persoane — în statul vecin Etiopia.

În aceste condiții, este de înțeles marele interes cu care au fost urmărite recentele negocieri dintre Garang și Mohammed Osman Al Mirghani. Deși a fost semnat un acord, pînă la realizarea unei păci în Sudan mai este încă de parcurs un drum lung, au declarat, într-o conferință de presă, partenerii la discuții. Pentru ca o încetare a focului să fie cu adevărat realizată, tot ceea ce a fost negociat pînă în prezent trebuie aprobat de partenerii „DUP" din cadrul coaliției guvernamentale. „SPLA" și „DUP" s-au pronunțat în favoarea organizării unei Conferințe constituționale la 31 decembrie, cu participarea „SPLA". Pînă la acea dată, va fi suspendată legea islamică („sharia") impusă în 1983 în întreaga țară, inclusiv în partea de sud, neislamică, de către fostul șef al statului, Gaafar Mohammed Nimeiri, răsturnat în aprilie 1985, printr-o lovitură de stat militară. La această hotărîre se opune, însă, categoric al treilea partener din cadrul coaliției guvernamentale — Frontul Național Islamic Sudanez.

Totuși, reuniunea de la Addis Abeba a trezit speranțe în rîndul populației din sudul sudanez. „SPLA" a declarat că nu va împiedica operațiunile de ajutor din regiune, iar Garang și Al Mirghani au lansat comunității internaționale un apel pentru noi ajutoare.

De reținut că, potrivit agenției „MEN", Frontul Național Islamic Sudanez, condus de Hassan Al-Thorani, a respins — într-o declarație difuzată la Khartum — acordul de pace încheiat între Mohammed Osman Al Mirghani și John Garang.

Între timp însă, joi 17 noiembrie, în zona sudică, a fost lansată o rachetă asupra unui avion de tipul „Hercules 130 C" ce zbura la o altitudine de 2 500 m și la bordul căruia se aflau, între alții, generalul Abdul Maguid Khalil, ministrul sudanez al apărării, și comandantul șef al forțelor armate sudaneze, generalul Fathi Ahmed Ali. Referindu-se la acest incident, premierul sudanez Sadek El-Mahdi, lider al partidului „AL UMMA" — principalul partid din țară — declara că rebelii din „SPLA" „și-au pierdut credibilitatea" și „nu doresc în mod serios restabilirea păcii" în țară, întrucît „nu sînt liberi în deciziile lor și nu sînt uniți". „Calea violenței, pentru care au optat rebelii, le dovedește o dată în plus slăbiciunea", a concluzionat premierul Mahdi.

Atacul respectiv a fost dezmințit imediat de John Garang, în cadrul unei convorbiri telefonice cu Mirghani, fapt dat publicității de ministrul sudanez al lucrărilor publice și locuințelor.

Cu toate acestea, observatorii nu exclud posibilitatea convocării amînatei Conferințe constituționale — care, bine pregătită și, mai ales, beneficiind de o reală voință de reconciliere din partea tuturor celor prezenți — s-ar putea încheia cu succes.

Problema palestiniană

Necesitatea soluționării politice

Proclamarea statului palestinian independent, la recenta sesiune de la Alger a Consiliului Național Palestinian, a fost primită cu deosebit interes și aprobare de cele mai diverse cercuri politice din lume, fiind salutată de un mare număr de guverne.

Așa după cum se subliniază în Declarația agenției române de presă — AGERPRES, dată publicității după încheierea lucrărilor sesiunii C.N.P., guvernul român salută hotărîrea Consiliului Național Palestinian, adoptată în sesiunea sa de la Alger, privind proclamarea Statului Palestinian Independent — Palestina, precum și Declarația Politică dată cu acest prilej, care exprimă dorința de a acționa pentru soluționarea politică a problemelor din Orientul Mijlociu, în spiritul și pe baza rezoluțiilor 242 și 338 ale Consiliului de Securitate al O.N.U., implicit a recunoașterii existenței statului Israel, în paralel cu recunoașterea dreptului la autodeterminare a poporului palestinian, la crearea unui stat propriu independent.

România s-a pronunțat întotdeauna, cu deplină consecvență, pentru soluționarea politică a problemelor din Orientul Mijlociu prin tratative între părțile interesate. Realizarea acordului de pace între Egipt și Israel, care a condus la eliberarea întregului Sinai, a demonstrat, practic, posibilitatea rezolvării, pe cale politică, a problemelor litigioase, faptul că tratativele constituie singura cale posibilă pentru o pace justă și trainică. Soluționarea, în continuare, a problemelor acestei regiuni presupune negocieri de pace purtate cu bunăvoință și spirit de înțelegere, care să ia în considerare faptul că trebuie să se pună capăt ocupării teritoriilor arabe în urma războiului din 1967, să se asigure poporului palestinian autodeterminarea, inclusiv dreptul la constituirea unui stat palestinian independent.

În condițiile actuale, realizarea unei păci trainice, pe baze reciproc acceptabile, presupune organizarea unei conferințe internaționale sub egida O.N.U., la care să participe toate părțile interesate, inclu-

Rezoluțiile 181 (II), 242 și 338 ale Adunării Generale și Consiliului de Securitate ale O.N.U.

Rezoluția 181 (II), din 29 noiembrie 1947, a Adunării Generale a O.N.U., adoptată cu 33 de voturi pentru, 13 contra și 10 abțineri, prevedea partajarea Palestinei, aflată, atunci, sub mandat britanic, între un „stat evreu" și un „stat arab". Teritoriul Palestinei era divizat în opt părți. Trei urmau să fie atribuite statului evreu, trei — statului arab. A șaptea parte, Jaffa, trebuia să constituie o enclavă arabă în teritoriul evreu, iar Ierusalimul, în întregul său, să constituie un „corpus separatum", sub regim internațional special, sub administrația unui Consiliu de tutelă al O.N.U.

Statul evreu era prevăzut să aibă o suprafață de 14 300 kmp (56 la sută din întreaga Palestină) și o populație de 905 000 locuitori, din care 498 000 evrei și 407 000 arabi ; statul arab — o suprafață de 13 500 kmp (43 la sută din întreaga Palestină) și o populație de 735 000 locuitori, din care 725 000 arabi și 10 000 evrei ; orașul Ierusalim, cu statut internațional — 205 000 locuitori, din care 100 000 evrei și 105 000 arabi.

Rezoluția privitoare la partajare conținea garanții detaliate pentru asigurarea drepturilor minorităților : libertatea de conștiință ; nediscriminarea de orice fel între locuitori, pe motiv de rasă, religie, limbă sau sex ; învățămînt primar și secundar în propria limbă ; libertatea de mișcare și tranzit pe teritoriul celor două state ; nici o expropriere de terenuri, decît în cazuri de utilitate publică, și, atunci, cu despăgubire integrală și prealabilă, la o sumă fixată de Curtea supremă.

Această rezoluție, care diviza Palestina, n-a fost acceptată, la timpul respectiv, nici de autohtonii arabi, nici de țările membre ale Ligii Statelor Arabe. Pornind de la această rezoluție, Marea Britanie a anunțat că va pune capăt mandatului său în Palestina la 15 mai 1948, cu cîteva luni mai înainte de data prevăzută în planul Organizației Națiunilor Unite.

Rezoluția 242, din 22 noiembrie 1967, a Consiliului de Securitate al O.N.U. — care a constituit, în pofida unor formulări controversate, baza abordării, în continuare, a problematicii conflictului din Orientul Mijlociu și a tuturor încercărilor de a se ajunge la o reglementare pe cale pașnică — subliniază inadmisibilitatea acaparării de teritorii prin război și necesitatea de a se depune eforturi pentru o pace justă și durabilă, care să permită fiecărui stat din regiune să trăiască în pace și securitate. În continuare, rezoluția stabilește următoarele principii ale unei soluționări pașnice a problemelor regiunii :

1. — „Afirmă că îndeplinirea principiilor Cartei (O.N.U.) impune instaurarea unei păci juste și durabile în Orientul Mijlociu, care trebuie să se compună din două principii, după cum urmează :

a) retragerea forțelor armate israeliene din teritoriile ocupate în cursul recentului conflict ;

b) încetarea tuturor amenințărilor sau a tuturor stărilor de beligeranță și respectul și recunoașterea suveranității, integrității teritoriale și a independenței politice ale fiecărui stat din regiune și a dreptului său de a trăi în pace în interiorul unor frontiere sigure și recunoscute, la adăpost de amenințări sau de acte de forță.

2. — Afirmă, în plus, necesitatea :

a) de a garanta libertatea navigației pe căile de apă internaționale din regiune ;

b) de a rezolva, în mod just, problema refugiaților ;

c) de a garanta inviolabilitatea teritorială și independența politică a fiecărui stat din regiune, prin măsuri cuprinzînd crearea de zone demilitarizate".

Rezoluția 338, din 22 octombrie 1973, a Consiliului de Securitate, adoptată în timpul războiului arabo-israelian din 1973, cerea părților în conflict să pună capăt imediat oricărei activități militare și să procedeze imediat, după încetarea focului, la aplicarea Rezoluției 242 din noiembrie 1967, în toate dispozițiile acesteia, să înceapă negocieri între părțile interesate, sub auspicii corespunzătoare, în scopul stabilirii unei păci juste și durabile în Orientul Mijlociu.

Palestinienii au manifestat, timp îndelungat, rezerve față de respectivele rezoluții, pe motiv că ele tratează problema palestiniană drept o problemă a „refugiaților" — și nu a poporului palestinian —, nemenționînd dreptul acestora la autodeterminare, la reintoarcere, la crearea unui stat independent. Declarația politică, adoptată, la recenta sesiune extraordinară, de la Alger, a Consiliului Național Palestinian, acceptă rezoluțiile 242 și 338 drept bază pentru o conferință internațională de pace privind Orientul Mijlociu, fapt ce este interpretat ca o recunoaștere implicită a Statului Israel de către forul suprem palestinian.

siv O.E.P. — ca singurul reprezentant legitim al poporului palestinian —, precum și Israelul și membrii permanenți ai Consiliului de Securitate. Se poate aprecia că hotărîrile de la Alger ale C.N.P. măresc posibilitățile de a se ajunge la convocarea unei conferințe internaționale menite să conducă la soluționarea pașnică, globală și durabilă a problemelor din Orientul Mijlociu. Există, astfel, posibilități reale în vederea organizării unei asemenea conferințe în viitorul apropiat, ea constituind un cadru adecvat pentru tratative între părțile interesate. În cadrul conferinței internaționale, palestinienii, O.E.P. trebuie să-și asume răspunderea și să trateze direct cu Israelul, eventual și cu participarea altora ; este, însă, necesar ca O.E.P. să-și poată rezolva problemele în mod direct. Conferința poate și trebuie să ofere garanții pentru soluțiile adoptate de părțile direct interesate și nu să hotărască în locul lor, deoarece, în mod logic, o pace impusă de alții nu poate fi viabilă.

După cum se precizează în Declarația agenției române de presă — AGERPRES, România va face, și în viitor, totul pentru a se ajunge, cît mai curînd, la o asemenea conferință, considerînd că aceasta reprezintă calea sigură, ce poate duce la soluționarea problemelor din regiunea Orientului Mijlociu, astfel încît să se pună capăt, cît mai curînd, situației create prin ocuparea teritoriilor arabe în urma războiului din 1967, să se asigure poporului palestinian autodeterminarea, inclusiv dreptul său la constituirea unui stat independent.

Este de dorit ca, în continuare, părțile implicate în conflict să depună toate eforturile necesare pentru ca, în spirit realist, de bună înțelegere, să se ajungă, cît mai repede, la soluționarea politică a problemelor din Orientul Mijlociu, la instaurarea unei păci trainice și juste, în interesul tuturor popoarelor care trăiesc în această parte a lumii.

Organizația pentru Eliberarea Palestinei (O.E.P.)

Organizația pentru Eliberarea Palestinei a luat ființă la 28 mai 1964, cînd 242 de reprezentanți ai palestinienilor din Iordania, printre care deputați și senatori ai acestui stat, precum și 146 de reprezentanți ai palestinienilor ce trăiau în Gaza, Siria, Liban, Qatar, Kuweit și Irak s-au întrunit, în Ierusalimul de Est, din inițiativa Ligii Arabe, în prima sesiune de constituire a Consiliului Național Palestinian. Este de menționat că organizațiile palestiniene militante — Fatah, condusă de Yasser Arafat, Mișcarea Națională Arabă, a doctorului Habache, și chiar Înaltului Comitet Arab al notabilităților — n-au participat la reuniune. Organizația pentru Eliberarea Palestinei, inițiată de Liga Arabă, în 1964, era altceva decît O.E.P. din anul 1969, cînd organizațiile militante vor dobîndi rolul predominant și, în fruntea sa, va fi ales, ca președinte al Comitetului Executiv, Yasser Arafat, devenit, în continuare, liderul recunoscut al întregului popor palestinian.

O.E.P. este organizația întregului popor palestinian, fiind recunoscută de numeroase state ale lumii drept reprezentantul unic și legitim al palestinienilor. Din rîndurile sale fac parte organizațiile rezistenței palestiniene, sindicatele, asociațiile profesionale și obștești, studențești, de femei, notabilități din teritoriile ocupate.

Forul suprem al O.E.P. este Consiliul Național Palestinian (parlamentul), care numără, în prezent, 538 de membri. O.E.P. are două organisme : Comitetul Executiv și Consiliul Central, ambele numite de Consiliul Național Palestinian. Consiliul Executiv exercită puterea executivă, iar Consiliul Central controlează activitatea acestuia și decide orientările generale între sesiunile Consiliului Național Palestinian. Comitetul Executiv al O.E.P. conduce direct diferite departamente : politic (afaceri externe), militar, relații interarabe, informații și cultură, organizații populare, administrativ, educație și învățămînt superior, afaceri sociale, teritoriile ocupate.

De Comitetul Executiv al O.E.P. depinde Comandamentul luptei armate palestiniene (C.L.A.P.), precum și unitățile Armatei de Eliberare a Palestinei (A.E.P.), cantonate pe teritoriul unor state arabe.

O.E.P. are reprezentanțe permanente cu statut diplomatic în numeroase țări din lume, la O.N.U. și la alte organizații internaționale.

Președintele Comitetului Executiv al O.E.P., Yasser Arafat, împreună cu liderii George Habache și Nayef Hawatmeh la o sesiune a Consiliului Național Palestinian

Palestinienii

În 1948, la începutul primului război arabo-israelian, în fosta Palestină de sub mandat britanic, trăiau circa 1 350 000 de arabi palestinieni. În cursul ostilităților militare, circa 750 000 și-au părăsit locuințele, refugiindu-se în statele arabe vecine, în Cisiordania și Gaza — teritorii care aveau, atunci, o populație de aproximativ 450 000 de palestinieni. Un număr de 150 000 au rămas în statul Israel. Numărul refugiaților palestinieni din țările arabe a crescut considerabil în urma războiului arabo-israelian din 1967, cînd s-a produs un nou exod masiv de populație arabă palestiniană, de data aceasta din Cisiordania și Gaza.

În ultimele patru decenii, sporul demografic natural al palestinienilor, din teritoriile ocupate și din exil, a făcut ca numărul lor total să ajungă de patru ori mai mare, față de 1948. Palestinienii, siliți să-și părăsească căminul strămoșesc, datorită stihiilor istoriei, s-au stabilit cu precădere în țările vecine — Iordania, Liban și Siria. În 1950, a fost creat „Oficiul de asistență și lucrări al Națiunilor Unite pentru refugiații din Palestina în Orientul Mijlociu (U.N.R.W.A.)", a cărui arie de activitate a cuprins Cisiordania și Gaza, Iordania, Libanul și Siria. Conform datelor publicate în anul 1986, U.N.R.W.A. avea, în evidența sa, un număr de 2 146 000 de palestinieni, dintre care 750 000 trăiau în 60 de tabere pentru refugiați, răspîndite în Iordania, Liban, Siria, Cisiordania și Gaza.

După datele avansate de instituții și publicații internaționale, numărul total al arabilor palestinieni depășește, astăzi, cifra de cinci milioane. Dintre aceștia, 1 700 000 trăiesc în teritoriile ocupate — Cisiordania, Gaza, Ierusalimul de Est arab ; 1 150 000 — în Iordania ; 250 000 — în Siria ; 500 000 — în Liban ; 300 000 — în Kuweit ; 140 000 — în Arabia Saudită ; 37 000 — în Emiratele Arabe Unite ; 35 000 — în Egipt ; 25 000 — în Libia ; 25 000 — în Qatar ; 20 000 — în Irak. În alte țări din lume se mai află circa 300 000 de palestinieni, dintre care 100 000 în Statele Unite ale Americii. Din populația de 4 400 000 de locuitori ai Israelului, aproape 800 000 sînt arabi palestinieni.

Teritoriile arabe palestiniene ocupate de Israel în 1967 (Cisiordania și Gaza) au, împreună, o suprafață de 5 900 kmp. Populația Cisiordaniei este de aproximativ 900 000 de locuitori ; în Gaza — cu o suprafață de numai 360 kmp — trăiesc aproape 700 000 de persoane ; Ierusalimul de Est arab numără o populație de 130 000 de locuitori.

Palestinienii cunosc un grad înalt de școlarizare. Numărul intelectualilor ieșiți de pe băncile celor șase universități palestiniene și al celor care sînt pregătiți în străinătate atinge o medie anuală de 2 500. Școlile secundare și profesionale din așezările palestiniene pregătesc un procent important dintre copiii și tinerii palestinieni. O pleiadă de specialiști și cadre universitare din rîndurile palestinienilor funcționează în țările arabe și în alte părți ale lumii. În S.U.A., de pildă, cifra cadrelor universitare de origine palestiniană însumează 300 de profesori. Ar fi de menționat că un număr mare de palestinieni sînt oameni de afaceri și că există o întreagă structură bancară și economică palestiniană răspîndită în diverse țări din vecinătate sau din zone mai îndepărtate. Mulți palestinieni lucrează în aparatul de stat al unor țări arabe sau au pregătire militară superioară, fiind încadrați în armate ale statelor arabe sau în forțele militare regulate ale O.E.P.

O situație economică mai precară o au palestinienii din teritoriile ocupate, unde nu a fost favorizată nici cea mai mică dezvoltare industrială, iar terenurile agricole, proprietate a palestinienilor, și așa puțin întinse, au fost, continuu, micșorate de exproprierile operate de autoritățile militare de ocupație. În prezent, venitul anual pe locuitor este de 1 400 dolari, în Cisiordania, și de 1 000, în Gaza.

Problema palestiniană

Repere istorice

Palestina, denumire de origine greacă, semnificînd „țara filistinilor", a fost atribuită teritoriului dintre Marea Mediterană și riul Iordan de istoricii antici ai perioadei elenistice a acestor meleaguri, înainte de era noastră, fiind preluată ulterior și de romani. Prin acest străvechi coridor de trecere dintre Africa și Asia, s-au perindat, în decursul secolelor și mileniilor, sumedenie de neamuri și popoare, aflîndu-se sub stăpînirea diverselor mari imperii ale antichității și evului mediu : hitit, egiptean, babilonian, asirian, macedonean, roman, bizantin, arab, mameluk, otoman. Cu trei milenii în urmă, pe acest teritoriu au ființat și regatele Iudeii și Israelului, marele templu de la Ierusalim construit de regele Solomon, dărîmat, mai întîi, de babilonieni și, apoi, de romani, rămînînd ca un simbol religios și național, în scurgerea vremii, al evreilor răspîndiți în diverse colțuri de lume. La începutul secolului al XIX-lea, Palestina, aflată sub stăpînirea Imperiului otoman, era locuită de 500 000 de locuitori, dintre care 97 la sută erau arabi musulmani și creștini și circa 3 la sută evrei. Raportul demografic a cunoscut schimbări treptate, după începerea imigrării moderne a evreilor din Europa, spre sfîrșitul secolului trecut. În continuare, prezentăm o succintă cronologie a ultimei sute de ani, marcînd principalele evenimente care au condus la situația actuală.

1881 — La Petah Tikva (astăzi, oraș în apropierea Tel Aviv-ului) se înființează prima colonie agricolă a imigranților din Europa. În acel moment, în Palestina, aparținînd Imperiului otoman, numărul total al evreilor era de circa 20—25 000, față de peste 400 000 al arabilor musulmani și creștini.

1896 — Ziaristul austriac de origine evreiască, Theodor Herzl, pune bazele teoretice ale mișcării sioniste, în broșura sa „Der Judenstaat" (Statul Evreiesc).

1897 — În orașul elvețian Basel are loc primul congres mondial al mișcării sioniste, care localizează viitorul stat evreiesc prin formularea următoare: „Sionismul are ca scop să creeze în Palestina, pentru poporul evreu, o patrie garantată de dreptul public".

1904—1914 — Are loc un al doilea val de imigrare evreiască din Europa în Palestina.

1917 — Lordul Balfour, secretarul de stat britanic al afacerilor externe, anunță că guvernul său „va privi favorabil stabilirea în Palestina a unui cămin național pentru poporul evreu", declarație ce va face să sporească rapid, în anii următori, imigrarea evreiască.

1918 — Armata britanică ocupă, spre sfîrșitul primului război mondial, întregul teritoriu al Palestinei, aflat pînă atunci, de patru secole, sub stăpînirea Imperiului otoman. În acel moment, populația Palestinei era de o jumătate de milion de locuitori, din care 56 000 evrei.

1922 — Societatea Națiunilor acordă Marii Britanii mandatul asupra Palestinei ; puterea mandatară va încuraja imigrarea masivă a evreilor în Palestina ; zece ani mai tîrziu, populația evreiască ajunsese la 117 000 de persoane reprezentînd circa 17 la sută din totalul locuitorilor țării.

1929 — Incidente sîngeroase între evrei și arabii palestinieni.

1932—1936 — Un nou și puternic val de imigrare evreiască, totalizînd 191 000 de persoane, în mare parte provenite din Germania, unde la putere venise regimul rasist al lui Hitler.

1936 — Grevă generală a arabilor din Palestina, împotriva ocupației britanice.

1937—1939 — Revoltă arabă antibritanică, în urma represiunilor trupelor britanice, circa 3 000 de arabi și-au pierdut viața.

1939 — Carta Albă britanică propune o Palestină unitară și independentă, peste zece ani, cu un guvern format din reprezentanți ai arabilor și evreilor ; totodată, era limitată imigrarea evreilor la un total de 75 000, în decurs de cinci ani.

1945 — Se creează Liga Statelor Arabe, la care aderă șapte țări din zonă : Egipt, Siria, Transiordania, Irak, Liban, Arabia Saudită, Yemen ; la această Ligă participă, pe poziția unui al optulea stat, Palestina, reprezentantul său fiind, însă, numit de Consiliul noii organizații regionale.

1946 — Sub impulsul Ligii Statelor Arabe se creează Înaltul Comitet Arab al Palestinei, al cărui scop era obținerea independenței naționale.

1947 — La 29 noiembrie, Adunarea Generală a O.N.U. votează rezoluția 181 (II), care prevede partajarea Palestinei în două state, ce urmează să fie formate pe teritoriul țării: un stat arab palestinian și un stat evreiesc. Rezoluția amintită a fost adoptată cu votul a 33 de state membre ; 13 au votat contra și 10 s-au abținut. În acel moment, în Palestina trăiau circa 1 300 000 de arabi și 600 000 de evrei.

1948 — În atmosfera tulbure din Palestina teatrul unor confruntări sîngeroase între grupările armate ale populației arabe și evreiești, în ziua de 14 mai este proclamată, la Tel Aviv, crearea statului independent Israel. A doua zi, după părăsirea teritoriului Palestinei de către ultimele trupe engleze, odată cu încheierea mandatului Marii Britanii, care durase un sfert de veac, armatele țărilor membre ale Lgii Arabe intră în zonele rezervate, prin rezoluția 181 (II) a O.N.U., statului arab palestinian.

1948—1949 — Primul război arabo-israelian, încheiat prin acorduri de armistițiu ale Israelului cu Egiptul, Libanul, Iordania și Siria. Israelul obține, în cursul luptelor, unele cîștiguri teritoriale pe seama „statului arab palestinian" prevăzut de rezoluția O.N.U., dar care n-a mai fost creat. Teritoriul Israelului ajunge, astfel, la 21 000 kmp, față de 14 300 kmp, suprafață prevăzută, pentru statul evreiesc, prin rezoluția O.N.U. de partajare a Palestinei. Malul vestic al riului Iordan (Cisiordania) și Ierusalimul de Est sînt încorporate de regatul hașemit al Iordaniei. Zona Gaza trece sub administrație egipteană. În timpul războiului, o mare parte din arabii palestinieni sînt siliți să se refugieze în țările vecine.

1956 — Israelul participă, împreună cu Franța și Marea Britanie, la operațiuni militare împotriva Egiptului, în cursul așanumitului „război al Suezului".

1964 — În Ierusalimul de Est are loc primul Congres al Organizației pentru Eliberarea Palestinei.

1967 — Al treilea război arabo-israelian, între 5—10 iunie. La încheierea ostilităților, Israelul ocupa Gaza și Cisiordania, Ierusalimul de Est, Înălțimile Golan și întreaga Peninsulă Sinai. Zece zile mai tîrziu, statul Israel decidea anexarea sectorului arab al Ierusalimului (partea de est). Numărul refugiaților palestinieni crește considerabil.

1969 — La cea de-a 5-a sesiune a Consiliului Național Palestinian, ținută la Cairo, în februarie, Yasser Arafat este ales președinte al Comitetului Executiv al Organizației pentru Eliberarea Palestinei.

1973 — La 6 octombrie izbucnește cel de-al patrulea război arabo-israelian, încheiat trei săptămîni mai tîrziu. Egiptul ocupă, acum, ambele maluri ale Canalului Suez, iar Siriei i se restituie Kuneitra, împreună cu o porțiune din podișul Golan, aflat din 1967 sub controlul armatei israeliene.

1974 — Adunarea Generală a O.N.U. votează rezoluția 3236, care recunoaște dreptul palestinienilor la autodeterminare, la suveranitate și independență națională. Organizația pentru Eliberarea Palestinei este admisă în calitate de observator la Națiunile Unite.

— Maroc, 26—29 octombrie : reuniunea arabă la nivel înalt ; rezoluția finală afirmă „dreptul poporului palestinian de a-și stabili o putere națională independentă, sub conducerea O.E.P., ca singur și legitim reprezentant al poporului palestinian".

1975 — La 13 aprilie, se declanșează războiul civil libanez, la care vor participa și combatanți palestinieni.

— În septembrie, O.E.P. este admisă ca al 21-a membru, cu puteri egale al Ligii Statelor Arabe.

1978 — Acordurile egipteano-israeliano-americane de la Camp David. Modul cum tratează ele problema palestiniană este respins atît de O.E.P., cît și de celelalte state arabe.

1979 — Se semnează, la Washington, tratatul de pace egipteano-israelian, în urma căruia, trei ani mai tîrziu, întregul teritoriu egiptean, ocupat în 1967 de israelieni (Peninsula Sinai), este reintegrat la Republica Arabă Egipt.

1982 — Invadarea Libanului de către armata israeliană, urmărind distrugerea structurilor politico-militare ale palestinienilor din această țară. După o rezistență dîrză, de 88 de zile, se convine, pe căi diplomatice, ca luptătorii palestinieni să părăsească Beirutul de vest. La scurt timp după evacuarea acestora, armata israeliană ocupă Beirutul de vest și milițiile creștine de dreapta comit masacrul din taberele palestiniene Sabra și Shatila, din periferiile capitalei libaneze, ucigînd 1 500 de persoane civile.

1987 — În decembrie, se declanșează revolta palestinienilor din Cisiordania și Gaza împotriva ocupației israeliene.

1988 — Regatul hașemit al Iordaniei anunță, la sfîrșitul lunii iulie, renunțarea sa completă de vechile răspunderi politico-administrative privind teritoriile de pe Malul vestic al Iordanului (cunoscute și sub numele de Cisiordania).

— La 15 noiembrie, Consiliul Național Palestinian, întrunit în sesiune extraordinară la Alger, proclamă Statul Independent Palestinian — Palestina, cu capitala la Ierusalim.

Harta, reprodusă după publicațiile U.N.R.W.A., prezintă teritoriile ocupate de Israel în 1967, incluzînd Gaza, Malul vestic al Iordanului și Înălțimile Golan

Grupaj realizat de Crăciun Ionescu

OTTAWA

Opțiune pentru continuitate

Brian Mulroney și Partidul Progresist Conservator rămîn la putere la capătul uneia dintre cele mai agitate și mai pline de surprize campanii electorale din ultimele decenii.

Observatorii vieții politice canadiene s-au aflat, în această toamnă, în fața unei campanii electorale cu aspecte rar întîlnite : prima oară după mai bine de șapte decenii, înfruntarea electorală era dominată de o problemă de politică externă — acordul de liber schimb încheiat cu Statele Unite, pe care Senatul, dominat de opoziția liberală, refuza să-l accepte ; campania electorală în sine a oferit surprize, deoarece premierul și partidul său au început-o, beneficiind de o largă popularitate, prin urmare siguri de victorie, dar au sfîrșit, practic, umăr la umăr, în preferințe, cu liberalii — această neașteptată întorsătură datorîndu-se tot acordului comercial încheiat cu vecinul de la sud.

Ce înseamnă acest acord care a stîrnit — și încă stîrnește — atîtea controverse, care a deținut capul de afiș și a format substanța celor mai multe discursuri electorale, inclusiv a dezbaterilor televizate din 24 și 25 octombrie ? Semnat de președintele american și de premierul canadian la începutul anului, legiferat deja în Statele Unite, acceptat de Camera Comunelor (cu majoritate conservatoare) din Canada, dar refuzat de Senat, acest acord ar urma să desființeze, în decurs de zece ani, tarifele și barierele vamale dintre cele două țări, pe baza lui creîndu-se o „zonă de liber schimb". Firesc, economia S.U.A., mai puternică, ar obține, într-o asemenea situație, un avantaj, și o proporție însemnată dintre canadieni au înțeles exact acest aspect, făcîndu-și auzite temerile legate în ultimă instanță, de suveranitatea țării. John Fraser, de la revista „Saturday Night", scria că acordul „a stîrnit un val de antiamericanism nonviolent", deoarece „atinge toate caracteristicile considerate, în mod tradițional, de canadieni drept dovezi ale specificului lor". Toți cei care se împotrivesc acordului se tem că, din punct de vedere economic, Canada va deveni dependentă de Statele Unite, deoarece, chiar și astăzi, comerțul ei are, în mod prioritar, acest sens. S.U.A. cumpără 75 la sută din exporturile canadiene, iar aceste exporturi sînt echivalente cu aproape 30 la sută din produsul național brut. David Crane, de la „The Toronto Star", sintetiza punctele de împotrivire : acordul de liber schimb va însemna o integrare sporită din punct de vedere economic, politic, social și cultural cu S.U.A., deci suveranitatea va fi știrbită ; interesele comerciale ale Canadei sînt mai bine servite de multilateralism decît de bilateralism ; principalul cîștig al Canadei va fi eliminarea tarifelor Statelor Unite, dar exportatorii canadieni vor rămîne vulnerabili la inconstanța și capriciile procedurilor comerciale americane.

Ideile acestea, susținute viguros și constant de opoziție, în ansamblu, au cîștigat teren, încît sondajele de opinie descopereau, cu puțin înainte de scrutin, că o majoritate dintre alegători le sprijinea. Premierul a făcut, însă, promisiuni de ordin general — garantarea unei creșteri susținute a economiei și crearea a 250 000 de noi locuri de muncă pentru canadieni în perioada de zece ani în care urmează a fi eliminate tarifele. Majoritatea oamenilor de afaceri au sprijinit, firesc, pozițiile partidului de guvernămînt. Realitatea era — cum sublinia tot John Fraser — că puțini canadieni înțelegeau detaliile acordului, iar premierul a reușit, în mare măsură, să evite o dezbatere amănunțită. Însă rolul determinant în deznodămînt l-au avut provinciile Ontario și Québec care, împreună, dispun de peste jumătate din populația țării, dispun de o bază industrială puternică și de multe resurse naturale. Guvernul liberal din Québec a sprijinit acordul comercial, văzîndu-l ca pe o soluție pe termen lung de îndepărtare a ceea ce socotește drept „hegemonia industrială tradițională" a provinciei Ontario. Or, sprijinul liberal în Québec era fundamental pentru conservatori, care dispun, de regulă, de o majoritate în provinciile vestice. Dar, pentru a înțelege dorința de continuitate a electoratului, acestor aspecte trebuie să li se adauge faptul că nemulțumirile economice nu sînt, în acest moment, foarte mari, că a fost inițiat un proces de redresare economică și că promisiunile electorale ale conservatorilor vor spori datoria publică cu mult mai puțin decît ar fi făcut-o împlinirea promisiunilor opoziției. Pe de altă parte, o proporție mai mare a alegătorilor acceptă tendințele majore conservatoare : o mai accentuată eliminare a reglementărilor federale, o mai mare responsabilitate financiară. În paralel, deși Partidul Liberal a fost convingător în denunțarea acordului comercial, n-a reușit — afirmă aceiași observatori — să convingă și de capacitatea de a alcătui un guvern puternic, care să fie o adevărată alternativă la cel condus, în ultimii patru ani, de Brian Mulroney.

La ora închiderii ediției noastre, nu dispuneam de rezultatele definitive. Dar Partidul Progresist Conservator al lui Brian Mulroney obținuse peste 170 de mandate (deci cu mult peste majoritatea necesară), fiind deja declarat învingător. Unui guvern majoritar îi urmează alt guvern majoritar — și acesta fiind un fenomen neîntîlnit în Canada de foarte mulți ani.

Stelian Țurlea

În această săptămînă...

Europa occidentală. Reuniuni ale unor partide socialiste și social-democrate

La Roma s-a desfășurat cea de-a IV-a conferință a partidelor socialiste din unele țări vest-europene, la care au participat reprezentanți a 13 partide din zece state vest-europene — relatează agenția „ANSA". Principalele teme dezbătute au fost relațiile Est-Vest, probleme ale păcii, securității și dezarmării.

Participanții au adoptat un document final în care se relevă necesitatea unor schimbări în cadrul alianței atlantice și este subliniată consolidarea „structurii europene" a N.A.T.O. „Noțiunea de securitate — menționează documentul — trebuie să includă, pe lîngă apărare, destinderea și colaborarea". (Următoarea reuniune a acestor partide, avînd ca temă „baza (vest)-europeană a N.A.T.O.", urmează să aibă loc anul viitor, la Paris).

Conferința de la Roma intervine la numai cîteva zile după organizarea, în Berlinul occidental, a reuniunii partidelor socialiste și social-democrate vest-europene. Cu acest prilej, conducători ai respectivelor partide din 18 țări vest-europene au hotărît să intensifice cooperarea dintre formațiunile lor, relatează agenția „EFE", în cadrul Uniunii partidelor socialiste din țările Pieței comune, dar și între aceste partide și cele din țările membre ale Asociației Europene a Liberului Schimb (A.E.L.S.), hotărîre consfințită în „Declarația din Berlinul occidental". Totodată, „declarația" privind relațiile dintre țările C.E.E. și cele ale A.E.L.S. precizează că „C.E.E. își menține intactă libertatea de decizie". A.E.L.S. nu trebuie să se teamă, însă, de tentațiile protecționiste, pe care ar putea să le manifeste comunitatea după crearea pieței unice vest-europene în 1992, se apreciază din sursă apropiată de președinția comisiei de la Bruxelles. În schimb, o etapă suplimentară în întărirea acestor relații o ridică problema lărgirii C.E.E., potrivit acelorași surse.

S-au manifestat o serie de divergențe între conducătorii socialiști atît din cadrul C.E.E., cît și al A.E.L.S., în principal asupra problemelor monetare și ale apărării.

Partidul Laburist din Marea Britanie și-a exprimat o serie de rezerve față de referirea la uniunea vest-europeană.

„Declarația din Berlinul occidental" dezbate, totodată, problema raportului dintre statutul de neutralitate al unei țări și aderarea la C.E.E., adresînd o invitație fiecărei țări de a „hotărî singură" în problema compatibilității între neutralitate și aderiunea la un organism a cărui finalitate este uniunea vest-europeană. Problema neutralității se pune cu o acuitate deosebită în cazul Austriei. Cancelarul Franz Vranitzky a relevat, într-adevăr, că țara sa, avînd statut de neutralitate în baza tratatului de stat, va depune, totuși, o cerere de aderare la C.E.E. în prima jumătate a anului 1989 (problemă viu disputată în plan intern austriac).

Luînd act de șomajul masiv și de degradarea mediului înconjurător, „Declarația din Berlinul occidental" subliniază necesitatea de a lupta împotriva problemelor șomajului și poluării.

Declarația subliniază, între altele, că țările est-europene nu trebuie lăsate în afara colaborării și că este necesară intensificarea cooperării între C.E.E. și C.A.E.R.

Conducătorii socialiști și social-democrați din cadrul C.E.E. au discutat și un document de lucru, care ar urma să servească drept bază pentru elaborarea unei platforme comune în vederea alegerilor din 1989 pentru Parlamentul (vest)-european. Ei au decis organizarea unei noi reuniuni, în 1989, la Viena.

DIN CRONICA UNIRII

Caracterul profund național și popular al luptei pentru întregirea patriei

Participarea României la primul război mondial a avut ca scop suprem întregirea patriei, în continuitatea luptei istorice pentru unitate și independență națională. Angajarea plenară în marea conflagrație a avut un profund caracter național și popular, fiind expresia unui act de justiție istorică, dictat de necesitatea eliberării românilor care se mai aflau sub stăpînire străină, a constituirii statului național unitar. Ca de atîtea ori în zbuciumata sa istorie, poporul nostru a luat armele atunci cînd existența, perspectivele emancipării sale erau amenințate, cînd nu se mai întrevedea o altă soluție politică. Caracterul just, îndreptățit, din punct de vedere național, al acestei participări este subliniat de tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, care arată că **„armata noastră a dus un război pentru apărarea independenței țării, a suveranității sale, pentru realizarea unității naționale și formarea statului național unitar"**.

O asemenea stare de spirit domnea în momentul în care, ținînd seama de conjunctura politică și militară, guvernul român — conform angajamentelor asumate prin alianța încheiată cu puterile Antantei și, în primul rînd, necesității participării directe la evenimente, ceea ce îi conferea dreptul de a lua parte la tratativele de pace — a hotărît, la 14 august, să declare război Austro-Ungariei, în virtutea faptului că, în lipsa oricărei justificări istorice, politice, umanitare, aceasta ocupa teritoriul Transilvaniei, Banatului și Bucovinei, cu o populație românească preponderentă. Motivația acestui act a fost o dată în plus și răspicat afirmată de guvernul român, ca și de numeroși alți reprezentanți ai vieții politice și culturale :

„Într-o vîltoare ca aceea a actualului război, în care toată lumea se preface, o țară ca a noastră, cu aspirații naționale, nu poate să rămînă pînă la capăt neutră, fără să-și compromită tot viitorul" (primul ministru, Ion I. C. Brătianu) *„Noi n-am intrat în haosul acestui măcel pentru cuceriri, ci pentru dezrobire"* (C. Ștefănescu-Delavrancea). *„Noi nu vrem să cucerim pămîntul altora, noi vrem să luăm îndărăt pămîntul nostru"* (O. Ghibu).

Aderarea întregii națiuni la această cauză istorică, care a conferit participării României la război caracterul legitim, național și larg popular, s-a manifestat deschis în acele momente de răscruce. „Entuziasmul în țară era la culme" — scria I. G. Duca. Iar cei mai mulți dintre factorii politici, care întrevedeau cu realism și viitoarele jertfe, își afirmau încrederea într-o victorie pe care evenimentele, oricît de potrivnice ar fi fost ele, nu puteau să nu o producă, ca o necesitate istorică :

„Cred în această victorie, cum cred în lumina soarelui" (Take Ionescu). *„Sînt convins că vom învinge"* (general Al. Averescu).

Cronica evnimentelor legate de participarea României la război — de fapt, a continuării luptelor seculare pentru unitate și suveranitate — a fost scrisă, zile și ani, de fiecare combatant, de orice român.

1916 – Intrarea în luptă

În cursul nopții de 14 spre 15 august, prin 18 puncte deodată, cu 80 la sută din întregul său efectiv, armata română trece Carpații. Ca în vremea lui Mihai Viteazul, ea este întîmpinată pretutindeni ca eliberatoare. Puterea de luptă, ca și modul său civilizat de comportare, izvorîte din justețea cauzei ce o anima, sînt evidente :

(Armata) „nu a venit cu gînd de dușmănie împotriva semenilor de orice lege și neam... ci, dimpotrivă, însuflețită de cele mai frățești sentimente pentru tot norodul pașnic" — scria „Gazeta de Transilvania".

Surprinse de forța acestei ofensive, armatele Puterilor Centrale fac tot posibilul să o stăvilească, declanșînd, în același timp, un atac în Dobrogea. Această strategie a fost înlesnită și de inactivitatea forțelor Antantei în sud-estul Europei, ceea ce, de fapt, contravenea obligațiilor pe care statele din această alianță și le asumaseră. Nici pe frontul din Transilvania armata română nu primește concursul forțelor Antantei și ajutorul în armament promis, astfel că, în ciuda eforturilor și jertfelor sale, este silită să se retragă, în septembrie, pe vechile granițe. Contraofensiva sa nu are sorți de izbîndă, datorită și presiunii exercitate de trupele Puterilor Centrale în Dobrogea, unde frontul fusese străpuns.

Așa cum o demonstrează analiza obiectivă a acestor evenimente, ca și mărturiile ulterioare ale unor personalități politice și militare din tabăra Antantei, situația grea a României, aflată în postura de a apăra un front prea întins (aproape 1 500 km), s-a datorat, în cea mai mare parte, pasivității militare a aliaților săi, ca și neîndeplinirii, de către aceștia, a obligațiilor asumate de a o sprijini cu materiai de luptă. Chiar în această situație crucială, calculele și considerentele — avînd, în ultimă instanță, un substrat imperialist — s-au făcut simțite, cu prețul vieții ostașilor români, al pericolului unei învazii a armatelor Puterilor Centrale, care putea periclita însăși existența, ca stat suveran, a României. De altfel, chiar în parlamentul Franței, se fac auzite critici la adresa erorilor politice ale guvernului și ale conducerii armatei, iar primul ministru britanic David Lloyd George arăta :

„Nu este de mirare că românii au considerat că noi nu am respectat condițiile înțelegerii în baza căreia am pornit împreună".

Mausoleul eroilor de la Mărășești

Profitînd de această situație, Puterile Centrale își îndreaptă împotriva României o mare parte a potențialului lor de luptă, astfel încît, în ciuda eroismului soldaților noștri, în luptele de la Tg. Jiu, unde se distinge „eroina de la Jiu", Ecaterina Teodoroiu, și de la Oituz, trupele lor pătrund în țară, ocupînd Constanța și capitala țării. În această situație, guvernul țării părăsise Bucureștiul, stabilindu-se la Iași, de unde organizează apărarea țării, redusă la o treime din teritoriul său.

Trupele invadatoare pătrund în București, supunînd orașul unui umilitor regim de ocupație și trecînd la jefuirea sistematică a bogățiilor țării :

„Intrarea germanilor în București se aseamănă cu intrarea unei haite de lupi flămînzi" — scrie C. Bacalbașa.

Se vor desfășura, în continuare, o serie de lupte grele, în cursul cărora armata română își afirmă din nou spiritul de sacrificiu, reușindu-se fixarea forțelor invadatoare pe o linie pornind de la cotul Carpaților pînă la Dunăre. Acest zăgaz pus în fața dușmanului a avut o importanță capitală, căci dădea posibilitatea, în perioada ce urmează, de reorganizare a armatei și de declanșare a contraofensivei.

În ultimă instanță, de faptul că situația dificilă a României nu putea fi considerată decisivă își da seama însuși comandantul suprem al armatei germane, von Ludendorff, care arată, la sfîrșitul lui 1916 : „Bătusem armata română, dar nu putusem să o nimicim".

1917 – Marile bătălii

În ciuda împrejurărilor nefavorabile, în care se încheiase primul an de război, moralul românilor de pretutindeni, alimentat de încrederea în justețea cauzei pentru care luptau, continua să se afle la cote înalte. De fapt, aceasta a fost baza pe care a fost pornită, în teritoriile rămase libere, acțiunea de refacere, de sporire a potențialului de luptă, la care a

concurat și misiunea militară franceză, condusă de generalul H. M. Berthelot.

O importanță reală, din acest punct de vedere, a avut-o și promisiunea de îmbunătățire a situației materiale a maselor în perioada de după război. Poporul se simțea responsabil nu numai pentru obținerea victoriei, dar și pentru opera de reconstrucție a țării.

„Niciodată n-a fost în sufletul românesc mai multă încredere și mai multă îndîrjire" — scria Octavian Goga.

La acțiunea de sporire a potențialului de luptă participă și românii aflați în teritoriile încă subjugate. Astfel, ostașii români, încorporați, fără voia lor, în armata austro-ungară, aflați prizonieri în Rusia, își manifestă dorința de a fi integrați în oastea țării :

„...jurăm pe onoare și pe conștiință că voim să luptăm în armata română pentru dezrobirea ținuturilor noastre românești de sub dominația Austro-Ungariei și pentru alipirea lor la România."

În ciuda condițiilor deosebit de grele, românii transilvăneni se organizează, ceea ce, ulterior, va contribui la declanșarea acțiunii proprii de Unire cu țara. În ianuarie, se formează „Comitetul național al românilor emigranți din Austro-Ungaria" (printre ei se află o serie de personalități politice ce vor avea un rol important în pregătirea actului de la 1 Decembrie 1918) care semnează o declarație de război împotriva Austro-Ungariei. De asemenea, o serie de reprezentanți ai lor pleacă la Washington pentru a face cunoscută opiniei publice și guvernului american poziția politică și militară a României, ca și revendicările sale cu privire la teritoriile românești din Austro-Ungaria. Ulterior, pe linia susținerii cauzei românești în Europa, se înființează, la Londra, „Societatea româno-engleză", având, printre membrii ei, personalități de frunte ale vieții politice și culturale din această țară.

Spre mijlocul verii, evenimentele se precipită, aparînd din nou pericolul pătrunderii dușmanului în teritoriul românesc rămas liber din Moldova. Ofensiva germano-austro-ungară sparge frontul rusesc, ceea ce pune armata română în situația de a se confrunta singură cu forțele Puterilor Centrale care vizau, astfel, scoaterea definitivă și completă a României din război. În această situație-limită, au loc, în perioada iulie-august, marile bătălii, care, asemenea înfruntărilor de la Rovine, Podul Înalt, Călugăreni, au probat spiritul de sacrificiu al poporului român înarmat, pus în situația de a-și salvgarda ființa de neam și statală :

Mărăști : Armata a 2-a română, condusă de generalul Averescu, în cooperare cu cea rusă, obține un strălucit succes tactic, reușind stabilizarea frontului.

Mărășești : Armata română, condusă de general C. Cristescu și, apoi, de E. Grigorescu, oprește acțiunea de străpungere executată de trupele conduse de generalul Mackensen, supranumit „spărgătorul de fronturi", într-o bătălie care a durat 14 zile, fiind considerată cea mai mare de pe frontul românesc din tot timpul războiului și una din cele mai importante desfășurate de forțele Antantei.

Oituz : Este, de fapt, cea de a treia bătălie desfășurată în această zonă, ea contribuind, în mod decisiv, la dejucarea planului strategic al dușmanului, privind străpungerea frontului românesc. Împreună cu cele dobîndite ulterior la Varnița, Muncelul, Cireșoaia, care se încheie la 12 septembrie, aceste victorii opresc definitiv ofensiva forțelor invadatoare, cu prețul unor mari pierderi.

Aceste izbînzi au avut o mare influență asupra moralului armatei, a întregului popor român, întărind încrederea în victoria finală :

„Bătălia de la Mărășești va trece în istoria noastră ca o operă serioasă și solidă de artă militară" ; „multe lacrimi au fost răzbunate" atunci (scrie M. Sadoveanu). *„Este o suflare nouă de viață care renaște, rîndurile se primenesc, sprijinul crește, speranța filfîie proaspătă și întinerită peste steagurile ciuruite de gloanțe"* (O. Goga).

Victoriile românești din vara anului 1917 au avut un puternic ecou în tabăra Antantei, numeroși conducători militari și politici remarcînd importanța lor în desfășurarea ulterioară a războiului :

„Bravura ofițerilor și soldaților români atrag în acest moment admirația tuturor armatelor aliate" (gen. Berthelot). *„România invincibilă (care) a depășit dificultățile enorme într-un mod care nu s-a mai văzut nicăieri"* (omul politic britanic Asquith). *„Românii s-au bătut cu un eroism mai presus de orice laudă"* (ziarul „Times").

De fapt, armata română reprezenta întregul popor și se sprijinea pe abnegația românilor de pretutindeni :

„Armata noastră în împrejurările de față reprezintă un popor întreg" (N. Iorga). *„Știm că gloria României a fost scrisă cu vitejia țăranului"* („Journal de Genéve").

Într-adevăr, cei din spatele frontului, muncitorii din sate și orașe, familiile soldaților depuneau, de asemenea, eforturi eroice pentru sprijinirea armatei. În aceste sacrificii materiale (reprezentînd suma de 33 miliarde lei aur) se includ și pagubele cauzate de jaful ocupanților. Caracterul cu adevărat popular al războiului purtat de România este demonstrat și de împotrivirea populației din teritoriile ocupate vremelnic, începînd cu acțiunile de sabotaj și încheindu-se cu cele de rezistență directă.

Pe drept cuvînt, liderul britanic Lloyd George sublinia că, în 1917, poporul român trecuse „printr-un an de încercări aproape fără seamăn".

Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, la victoria căreia, alături de proletariatul internațional, și militanții socialiști, împreună cu soldații români din armata austro-ungară și-au adus contribuția, a avut repercusiuni multiple și asupra luptei de eliberare națională a poporului nostru. Un puternic ecou, pe acest plan, l-au avut „Declarația drepturilor popoarelor din Rusia", ca și „Apelul adresat, la 30 decembrie 1917, popoarelor și guvernelor aliate", în care se consemna dreptul la autodeterminare pentru popoarele subjugate, menționîndu-se expres și românii transilvăneni.

Ca urmare a condițiilor militare noi, intervenite în urma armistițiului ruso-german de la Brest-Litovsk, de la 9 decembrie, se încheie, la Focșani, armistițiul dintre România și Puterile Centrale.

1918 — În preajma Unirii

În ciuda faptului că, în cursul anului precedent, România depusese mari eforturi materiale și militare, ea se afla, la începutul anului 1918, într-o situație deosebit de dificilă. Izolată din punct de vedere militar, România se găsea în fața pericolului ocupării întregului său teritoriu de către Puterile Centrale. În această situație, se încheie, la 24 aprilie, tratatul de pace de la București, dintre România, pe de o parte, și Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia, pe de alta. Conform acestuia, România era nevoită să cedeze Dobrogea, să accepte rectificări de frontieră în Carpați (teritorii însumînd 5 600 kmp) și să încheie înrobitoare convenții economice. Nu era vorba de abdicare de la cauza luptei de eliberare națională, ci de o acțiune de moment, avîndu-și rațiunea sa :

„...grija de căpetenie, impusă de interesul comun, era de a feri armata română de acele condiții care i-ar fi zădărnicit orice posibilitate a unei noi acțiuni într-o altă perioadă a războiului mondial" (Ion I. C. Brătianu).

În rîndurile poporului, ale celor mai conștienți conducători ai săi, nu scăzuse încrederea în victorie :

„Pacea nedreaptă de astăzi va fi începutul unui război nou, pe care îl va duce întreg neamul românesc pînă la învingerea deplină" (ziarul „România nouă").

Eforturile pentru apropierea momentului, în care România avea să-și reia lupta sa de eliberare națională, se desfășoară atît pe plan intern, cît și extern. După ce, prin mijlocirea presei (este de amintit rolul jucat de ziarul „La Roumanie", apărut în Franța), se desfășoară o amplă propagandă în favoarea cauzei unității naționale, la 24 august se înființează, la Paris, „Consiliul Național al Unității Române", avîndu-l ca președinte pe Take Ionescu și bucurîndu-se de concursul unor proeminenți oameni politici și de cultură, ca V. Lucaciu, Octavian Goga, dr. I. Cantacuzino, N. Titulescu, Traian Vuia și alții. Acest Consiliu este recunoscut de guvernele aliate ca exponent al intereselor poporului român, într-o notă a guvernului francez arătîndu-se : „Ieșit din aspirațiile seculare de libertate și unire a tuturor Țărilor române, el va fi interpretul lor cel mai autorizat".

Prin ofensiva armatelor aliate din Balcani, din septembrie, se creează condiții favorabile pentru trecerea la acțiuni directe și pentru români, respingîndu-se orice tentative ale monarhiei habsburgice de a se ajunge la soluții de compromis, cum este scrisoarea împăratului Carol I, care, de fapt, exprima același reacționarism politic, căci se prevedea ca Transilvania să rămînă, în continuare, în componența Ungariei. Ca răspuns, „Corpul voluntarilor transilvăneni și bucovineni" dă o declarație în care, exprimînd voința tuturor românilor, se proclamă dezlipirea ținuturilor românești de la Austro-Ungaria și unirea lor cu România.

În sensul acestor hotărîri, în Parlamentul de la Budapesta se dă citire unei declarații a Comitetului Executiv al Partidului Național Român din Transilvania, la 5 octombrie, în care se exprimă, pentru națiunea română,

„dreptul ca, liberă de orice înrîurire străină, să hotărească singură așezarea ei printre națiunile libere, precum și stabilirea legăturii de coordonare a ei cu celelalte națiuni libere".

La 28 octombrie, guvernul român a înmînat aliaților o notă prin care se anunța reintrarea României în acțiune, iar, o zi mai tîrziu, delegația socialiștilor transilvăneni propune conducerii Partidului Național Român constituirea unui Consiliu național al românilor, „care să preia conducerea teritoriilor locuite de români", inițiativă ce va fi adusă la îndeplinire la 31 octombrie, marcînd declanșarea revoluției burghezo-democratice în Transilvania, deschiderea drumului către Unire, realizarea statului unitar național român.

Se dovedea, încă o dată, ca de atîtea ori în istoria națiunii române, că Unirea, astfel realizată, n-a fost rodul întîmplării, al unei simple conjuncturi sau al înțelegerilor intervenite la masa tratativelor, ci rezultatul luptei întregului popor român, acțiunea politică și militară din anii 1916—1918 fiind întemeiată pe consensul național, pe voința maselor largi populare de a face să triumfe definitiv dreptul fundamental la unitate statală.

dr. Alexandru Popescu

R.S.F. IUGOSLAVIA

La aniversarea proclamării Republicii

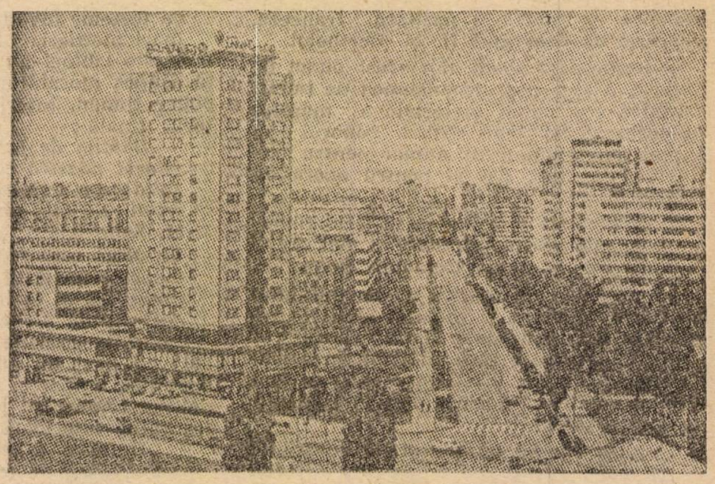

Belgrad — un oraș în plin proces de modernizare

Spre deosebire de anii anteriori, actualitatea politică și socială iugoslavă conferă apropiatei aniversări a întemeierii Republicii, dată sărbătorită ca Zi națională, o semnificație aparte. În acest sens, se evidențiază, în mod deosebit, perceperea evenimentului, pe întreg cuprinsul țării, ca act politic de care au fost și continuă să fie, inseparabil, legate speranțele și aspirațiile cele mai profunde ale tuturor cetățenilor R.S.F. Iugoslavia, indiferent de apartenența la vreuna din cele șase republici ce alcătuiesc statul federativ socialist, indiferent de apartenența națională. Pentru că, la 29 noiembrie 1943, la Jajce, la cea de-a doua sesiune a sa, Consiliul Antifascist de Eliberare Națională (AVNOJ) — fondat, ca parlament iugoslav, în plin război, în noiembrie 1942, la Bihać — a adoptat hotărîrile istorice care au pus temelia noii Iugoslavii, (proclamarea Republicii a avut loc în 1945, tot la 29 noiembrie) ca federație statală a popoarelor și naționalităților pe deplin egale în drepturi, dornice să-și consacre eforturile, în libertate și independență, edificării socialismului pe pămîntul patriei comune.

Însemnătatea deciziilor luate în acea memorabilă zi de 29 noiembrie, vasta activitate mobilizatoare, desfășurată de comuniștii iugoslavi, orientările promovate de cel mai înalt forum al acestora, Partidul Comunist din Iugoslavia, denumit, ulterior, Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia, munca plină de abnegație a tuturor cetățenilor pentru înfăptuirea programelor de dezvoltare politică, economică și socială au condus la transformări radicale în toate domeniile de activitate, la creșterea fără precedent, în primul rînd a potențialului economic al Iugoslaviei și, implicit, la ridicarea, în ritmuri susținute, a nivelului de trai al populației. Această coordonată ascendentă — remarcă mijloacele de informare din țara vecină, în comentariile lor consacrate apropiatei sărbătoriri a zilei naționale — a reprezentat o constantă a primelor patru decenii de la eliberare, produsul social înregistrînd, în anumite perioade, chiar rata deosebit de înaltă de expansiune de 8 la sută. Dezvoltarea — remarcă, în legătură cu aceasta, agenția „Taniug" — n-a urmat întotdeauna linia dreaptă, au existat și momente de dificultate, dar ele au fost depășite datorită capacității de a se opera schimbări. Etapa cea mai importantă a constituit-o, pe acest plan, introducerea sistemului autoconducerii socialiste. Ea a avut loc la începutul anilor '50, și a condus, în intervalul de timp ce a urmat, la obținerea celor mai bune rezultate în dezvoltarea postbelică a țării. La începutul anilor '80, în economia iugoslavă au început să apară, însă, o serie de dificultăți. Ele s-au accentuat îndeosebi spre finalul anului trecut, măsurile luate, consecutiv, pentru depășirea situației nevădindu-și, pînă în prezent, roadele. Oficialitățile de la Belgrad consideră, evasiunanim, că încercarea introducerii unor reforme n-a dat rezultatele scontate, deoarece s-a procedat pe domenii — în sistemul de partid, în economie și politică — în practică dovedindu-se, însă, că măsurile luate într-o singură sferă de activitate, oricît de radicale, nu reprezintă decît paliative, acțiunea lor pe termen lung întîmpinînd obstacole provenite din sferele în care nu au fost introduse măsuri similare. Este, acesta, motivul pentru care, la ora actuală, factorii de decizie din cadrul partidului și statului, la nivel federal și republican, au căzut de acord asupra trecerii, concomitent, la schimbări menite să impulsioneze, deopotrivă, economia și activitatea politico-socială.

Problemele care s-au acumulat în perioada crizei economice, îndeosebi în acest an, au impulsionat parvenirea la un consens asupra necesității trecerii, de la începutul anului viitor, la trei reforme de bază, menite să ducă la depășirea, într-un termen scurt, a dificultăților economico-sociale și să confere un nou impuls dezvoltării țării pe principiile cunoscute — autoconducerea socialistă în politica internă, și nealinierea în politica promovată în exterior.

Prima dintre cele trei reforme se referă la introducerea unor amendamente în Constituția R.S.F. Iugoslavia și în constituțiile republicilor și provinciilor. Este vorba, după cum se subliniază în cercurile oficiale, despre o problemă fundamentală pentru momentul iugoslav actual. După cum se știe, în legătură cu amendamentele preconizate s-au purtat, de mai multe luni, intense dezbateri publice. Obiectul principal al acestora l-au constituit raporturile dintre republici și provincii, pe de-o parte, și federație, pe de altă parte. Există păreri — după cum relevă agenția „Taniug" — că actuala constituție în vigoare, adoptată în 1974, conferă prea multe drepturi republicilor și provinciilor, reducînd rolul federației la cel de arbitru între unitățile federale. Alte păreri afirmă că rădăcinile crizei nu rezidă în prevederile constituționale, ci în dificultățile întîmpinate de economie, măsurile radicale în acest domeniu permițînd, deopotrivă, depășirea unor greutăți derivînd din interpretarea competențelor constituționale. Este pregătită, în consecință, în paralel cu reforma constituțională (proiectul de amendamente a fost definitiv adoptat în Adunarea Federală a R.S.F.I., preconizîndu-se ca întreaga activitate consacrată întrării lor în vigoare să se încheie în zilele ce urmează), o reformă economică, care își propune, printr-o modificare a raporturilor în acest domeniu, să elibereze potențiale apreciate la Belgrad drept importante și grevate, la ora actuală, potrivit acelorași aprecieri, de o insuficientă adaptare la noile condiții. În fine, cea de-a treia reformă se referă la Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia, cea de-a XVII-a Plenară a C.C. al U.C.I. — considerată avînd semnificația unui veritabil congres — confirmînd poziția că nu va fi posibilă punerea în practică a modificărilor constituționale și a celor în domeniul economic, fără modificări corespunzătoare în interiorul partidului, fără a se avea în vedere rolul său în ansamblul societății iugoslave.

Momentul politic și social actual din Iugoslavia este, fără îndoială, complex, marcat, însă, de încredere în capacitatea reală de depășire a dificultăților, principala resursă în această direcție reprezentînd-o, fără îndoială, conștiința puternică a unității popoarelor și naționalităților din Iugoslavia, unitate făurită și cimentată prin jertfele comune aduse în lupta de eliberare, prin eforturile, încununate de remarcabile succese, pentru edificarea patriei socialiste, libere și independente, cu un nivel de dezvoltare ce nu își află termen de comparație în trecut.

Poporul român, care a nutrit întotdeauna și nutrește sentimente de sinceră prietenie pentru popoarele din Iugoslavia, își exprimă, și cu acest prilej aniversar, profunda convingere că eforturile pentru însănătoșirea situației vor da roadele scontate, se vor constitui într-un nou și semnificativ impuls pentru dezvoltarea pe mai departe, în toate domeniile, a societății socialiste în țara vecină.

Sînt cunoscute bunele raporturi de colaborare ce se dezvoltă între Partidul Comunist Român și Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia, între România și R.S.F.I., rolul determinant, pe acest plan, al frecventelor convorbiri și al înțelegerilor convenite între tovarășul Nicolae Ceaușescu și conducătorii de partid și de stat ai Iugoslaviei. Acestea au deschis, de fiecare dată, noi orizonturi conlucrării reciproce pe multiple planuri, în beneficiul mutual, al cauzei generale a păcii și socialismului, situînd-o pe trepte tot mai înalte de afirmare. Iar dorința comună, reafirmată viguros, cu cele mai diverse prilejuri, de continuare a acestei linii în raporturile bilaterale constituie chezășia puternică de trăinicie a unei prietenii cu bogate tradiții istorice, a unei colaborări tot mai rodnice.

Vasile Crișu

Le Monde diplomatique

PARIS

PLANETA *)

de Claude Julien

ÎN CE FEL de lume ați dori să trăiți ? Într-o lume liberă, prosperă, hotărîtă să îndrepte fără încetare nedreptățile, capabilă să ofere fiecăruia toate șansele de a-și pune în valoare aptitudinile, de a se dezvolta în slujba comunității umane ? O asemenea societate nu este deloc himerică, dar ea nu se poate înfăptui decît în măsura în care marile hotărîri care plămădesc viața fiecărei țări se adaptează, cu precizie, unei înțelegeri exacte a mediului internațional. Fenomen destul de rar...

Astfel, facilitățile pe care le asigura o piață captivă — fostul imperiu colonial — au ascuns, multă vreme, guvernelor și multor șefi de întreprinderi asprimea competiției industriale, care se va dezlănțui cu violență. O nerecunoaștere a curentelor schimbării a determinat eșuarea relansării socialiste din Franța anului 1981 : stimularea cererii interne a umflat importurile și a dezechilibrat balanța comercială, impunînd o reîntoarcere la „austeritate". O încredere oarbă în ideologia liberală a permis guvernului Chirac să fie luat prin surprindere de criza de la bursă din 1987, care-l obliga să-și înghețe programul de privatizare, pe care își baza, totuși, atîtea speranțe. O supraestimare a amenințării externe poate devia, spre producția de armamente, resurse care ar fi mai rentabile în alte sectoare. O atitudine nerealistă față de îndatorarea lumii a treia a închis țărilor industrializate debușee care, pînă atunci, le susținuseră producția și, deci, le frînaseră șomajul.

În discursurile electorale, aceste mari probleme sînt, în cel mai bun caz, vag evocate într-o referire superficială la „constrîngerea externă", aluzie sibilină la realitățile mondiale care determină, totuși, prosperitatea fiecărei țări, aptitudinea ei, mai mare sau mai mică, de a asigura un minim de echitate socială, de a garanta cetățenilor o elementară egalitate a șanselor.

Vor fi oare surprinse organizațiile sindicale din Occident ? Revendicările și mișcările lor greviste — ale infirmierelor, învățătorilor, funcționarilor —, lansate la începutul lunii octombrie, constituie, conștient sau nu, un răspuns inclusiv față de o politică externă care nu permite satisfacerea aspirațiilor unor mari pături ale populației. Apărarea puterii de cumpărare implică acțiuni desfășurate la bază, dar care trebuie să se înscrie în cadrul marilor confruntări economice mondiale.

Nivelul de trai al muncitorului și al învățătorului, al poștașului sau al agricultorului se joacă în gigantica partidă a confruntării de forțe, angajată între țări vecine sau foarte îndepărtate — sigure de puterea lor sau care, dimpotrivă, se tem în ce privește supraviețuirea lor, țări cu teritorii vaste sau reduse la o minusculă pată pe harta lumii. Fiecare națiune urmărește un obiectiv prioritar, un scop tradițional al oricărei politici externe : asigurarea securității. Timp de secole, încredințată, în esență, forțelor sale armate, această securitate națională se bazează, de acum înainte, pe o strategie globală, care, într-o delicată combinație supusă unor dozări aflate permanent în schimbare, își aliază, mai mult sau mai puțin fericit, componentele sale militară și economică, dar și ecologică și socială : ce ar deveni securitatea unei țări prospere din punct de vedere economic și puternică pe plan militar, în cazul deteriorării grave a stratului de ozon, sau, de pildă, în fața afluxului masiv al unor populații care fug din țara lor de origine pentru a scăpa de un eventual masacru, de un cataclism, de foamete ?

Apărarea libertăților, a intereselor, a modului de viață ale fiecărui cetățean se situează în vîrful intersectării marilor axe ale politicii naționale și ale liniilor de forță ale unei noi configurații mondiale, în plină mutație. Cum îi putem găsi locul lui în acest tablou, care se află într-o permanentă mișcare ? Care sînt principalele elemente — militare și civile — în acest context ? Cum influențează fiecare dintre ele asupra tuturor celorlalte ?

Mai întîi, din punct de vedere militar. De la măciuca lui Cro-Magnon la racheta nucleară programată electronic, omul nu încetează să-și perfecționeze armele cu ajutorul cărora socoate că-și asigură securitatea. În 1981, în lumea întreagă, circa 500 000 savanți și ingineri, cu înaltă calificare, lucrau în laboratoarele de cercetări științifice în scopuri militare. Prin permanenta lor inventivitate, ei realizează, adesea, mai multe descoperiri decît în producția civilă. Performanțele lor „forțează" admirația !... Este adevărat că ei dispun de o piață în constantă expansiune : pe plan mondial, 1 000 miliarde de dolari, anul acesta — de șase ori bugetul statului francez !...

Dar de ce să visăm ? Bogate sau sărace, capitaliste sau socialiste, membre ale unei alianțe (N.A.T.O. sau Tratatul de la Varșovia) ori neutre (Elveția, Suedia), numeroase sînt țările care speră să găsească, în arsenalele sale, o garanție a securității. În Franța, sub guvernul lui J. Chirac, reunite, stînga și dreapta au votat, ca un singur om, „legea programării militare". Publicul nu le-a făcut greutăți. Rareori contestată, o idee simplă, bine implantată în spirite și în moravuri, convinge pe fiecare cetățean să finanțeze acest efort gigantic. Gigantic și fără sfîrșit, căci este supus unui imperativ : trebuie întotdeauna să meargă înainte, întotdeauna să perfecționeze armele existente, întotdeauna să inventeze altele, cît mai sofisticate.

Consecință logică a acestei obsesii în ce privește securitatea, mult prea îngust concepută, cursa înarmărilor creează noi cauze ale insecurității prin agravarea dezechilibrelor economice și făcînd să apară mereu alte focare de violență pe care nimeni nu

*) Din „Le Monde diplomatique" nr. 416, noiembrie 1988.

Drumul...

Cîteva conferințe regionale, organizate în ultima vreme, au tras concluzii care nu mai miră pe nimeni : datoria externă a țărilor din Africa, Asia și America Latină a crescut.

Zeci de țări din lumea a treia se află, așadar, într-o situație mai grea la sfîrșitul acestui an, decît la sfîrșitul celui precedent. Drama economică și, adesea, tragedia economică a lumii sărace se extinde, se aprofundează și devine, aparent, insolubilă. Toată lumea vorbește despre adîncirea în marasmul datoriilor, despre cauzele reale și efectele reale ale unei asemenea înșurubări în preistorie, nimeni nu contestă imperativul moral și oportunitatea politică a adoptării unor măsuri reparatorii, iar rezultatul este cel prevăzut : nimic nu se ameliorează, ba dimpotrivă. Straniu.

Analiști care merită toată considerația, tacticieni și strategi, guverne și organizații regionale sau mondiale sînt de acord, după o matură și îndelungată studiere a fenomenului, că tensionările economice din lumea a treia, evoluțiile stihinice și caracterul exploziv al problemelor nesoluționate din această zonă vor afecta puternic lumea întîi. Aminările, gîndirile aproximative și, cu atît mai mult, eludarea unei atare realități nu numai că nu folosesc nimănui, dar reprezintă un grav și imanent pericol pentru omenire, în ansamblu. Problema este, deci, clară. Ea rămîne pe tapet, constant și imperativ, și își reclamă rezolvarea. Deocamdată situația este cea descrisă. Straniu.

De curînd, institute specializate, aflate pe cele mai diverse latitudini, s-au aliniat, ca în fiecare sfîrșit de an, în constatarea unanimă că, în domeniul înarmărilor, chitanța generală a spart plafonul critic. Nimic nou în acest fenomen reprobat consecvent și fără rezultate de toată lumea. Nimeni nu a afirmat și, probabil, nu va afirma vreodată că merită să se cheltuiască oricît de mult pe arme și oricît de puțin pe restul obiectelor care au ce căuta în civilizația noastră. Toată lumea declară că pacea este necesară, că negocierile de dezarmare trebuie finalizate cu succes, că bugetele militare merită să fie subțiate. Și totuși, chitanța înarmărilor — singurul document elocvent și concludiv — își multiplică zerourile de la o decadă la alta. Straniu.

Între aceste repere fundamentale ale lumii — întîrzierea progresului și plonjarea către o planetă inutil militarizată —, omenirea își caută un drum logic. Faptul că, pînă la urmă, îl va găsi nu mi se pare deloc straniu.

Radu Budeanu

este niciodată sigur că le poate controla. Mai mult încă, prin aceasta intră, în sfera posibilului, distrugerea fără putință de apel — eventuala anihilare nu numai a unei țări sau a unui continent, ci a umanității întregi. Utilizarea numai a unei mici părți a rachetelor disponibile ar provoca „iarna nucleară", înghețarea planetei, cea mai mare catastrofă „ecologică" prevăzută vreodată. Definitiv. Și hotărîtă de om. Nerațională sau sprijinită **a posteriori** de „doctrine" schimbătoare, căutarea unei securități absolute poate conduce la dezastrul absolut.

Deși industriile de armamente se arată puțin preocupate să-și reducă costurile și să îmbunătățească, dacă se poate spune, „raportul calitate-preț", ele sînt obligate, pentru a face ca activitatea lor să fie ceva mai puțin costisitoare, să-și vîndă o parte a producției.

Două piețe se deschid în fața lor : armatele celorlalte țări industrializate ; de unde, competiția feroce între americani și vest-europeni, dar și între vest-europenii înșiși, așa cum demonstrează afacerea celor două avioane concurente „Rafale" și „EFA" ; apoi, armatele lumii a treia. Pe aceste două piețe, furnizorii rivalizează în generozitate sub forma mitei. Prin corupție, căutarea securității subminează valorile democratice pe care pretinde că le apără.

Proliferarea armelor creează două subproduse care pun planeta în pericol.

Primul este militar. Căci, dacă vînzările în lumea a treia contribuie, într-o proporție deloc neglijabilă, la echilibrarea balanțelor comerciale, ale țărilor producătoare, ele întrețin și prelungesc așa-numitele „conflicte regionale" care, din 1945, au provocat circa 17 milioane de morți. Demers sumbru, într-o situație dramatic burlescă, cînd, de exemplu, în 1965, India și Pakistanul s-au confruntat cu armele pe care ambele țări le primiseră din partea Statelor Unite, sau atunci cînd Administrația Reagan a furnizat echipamente militare Iranului. Absorbite de afaceri „foarte serioase", cu adevărat pe măsura prodigioasei lor puteri de foc, marile puteri au privit, multă vreme, aceste „războaie periferice" cu o indulgență disprețuitoare... Pînă în momentul în care, în 1988, ele au devenit un atù și un test în negocierile lor.

Al doilea subprodus este de ordin economic. Între 1977 și 1982, cheltuielile militare ale țărilor celor mai puțin dezvoltate au atins un total mai mare decît întreaga datorie a lumii a treia la sfîrșitul lui 1982. Dacă „negustorii de tunuri" au obținut profituri de pe urma acestor operațiuni, bancherii — care nu mai speră să recupereze, în întregime, împrumuturile către lumea a treia — știu, și ei, că o bună parte a activelor lor s-au spulberat. Datorită acestor active, debitorii lor sînt mai bine înarmați : ei nu mai sînt solvabili.

În pofida capacităților lor, nici chiar marile puteri nu scapă de constrîngerile bugetare. Uimitoarea imaginație creatoare a fabricanților de arme este fără limită, dar nu și capacitățile financiare ale statelor. Cînd Carlucci l-a înlocuit pe Weinberger în fruntea Pentagonului, el era nevoit să revizuiască în jos bugetul. Apoi, spre marea mîhnire a lui Reagan, generalul James Abrahamson, director al programului „războiul stelelor", își dădea demisia la sfîrșitul lunii septembrie anul acesta. Ambițiosul proiect al „scutului spațial" va fi costat circa zece miliarde de dolari, dar nu va fi realizat. De fapt, nici Bush, nici Dukakis n-au îndrăznit să propună o sporire a presiunii fiscale : a discuta despre impozite, se spune la Washington, înseamnă o sinucidere din punct de vedere electoral. Costul exorbitant al expansiunii lor militare incită cele două superputeri la o atitudine de moderație, le stimulează voința de negociere și destindere.

Am putea spune oare că, acum, temperînd, în sfîrșit, obsesia lor în ce privește securitatea prin arme, statele ar căuta alte mijloace, politice, pentru a-și afirma suveranitatea ? În Est ca și în Vest, ele vor trebui, atunci, să depășească o dificultate majoră, prea de puține ori menționată, care riscă să le interzică accesul la această cale mai rezonabilă. Intensificîndu-se pînă la frenezie, cursa înarmărilor a antrenat, de fapt, o puternică militarizare a învățămîntului superior și a programelor de înaltă tehnologie. „Atitudinile și valorile intelectuale și sociale ale indivizilor angajați în cercetarea și dezvoltarea militară constituie unul din principalele obstacole și poate chiar principalul în calea transformării industriilor de război".

În afară de considerabile dificultăți tehnice, inerente încheierii oricărui acord de dezarmare, guvernele cele mai bine intenționate trebuie să țină seama de ideile primite, întreținute cu abilitate în opinia publică, și de grupurile de interese care profită de pe urma cursei înarmărilor. A readuce la locul lor firesc temerile care nu sînt frînate cîtuși de puțin de acumularea și perfecționarea armelor, a înscrie efortul militar într-o strategie mai realistă a securității globale — această dublă sarcină nu poate fi dusă la bun sfîrșit fără sprijinul cetățenilor mai bine avertizați de complexitatea pluridimensională a propriei lor securități.

(Va urma)

LIBAN

Anul 45

În existența poporului libanez, ziua de 22 noiembrie reprezintă o dată istorică : este ziua în care, în urmă cu 45 de ani, după secole de dominație otomană și peste două decenii de mandat francez, țara și-a dobîndit independența de stat.

Situată într-un decor geografic favorabil turismului, între țărmurile însorite ale Mării Mediterane și culmile Munților Antiliban, „Țara cedrilor", cum este deseori numită Republica Liban, ocupă o suprafață relativ mică (10 400 kmp) și are o populație de aproape 3,3 milioane de locuitori. În primele trei decenii scurse de la obținerea independenței, Libanul a cunoscut prefaceri înnoitoare, dobîndind, pe la începutul deceniului '70, denumirea simbolică de „Elveția Orientului", atît pentru faptul că Beirutul era socotit, de mulți, „bancherul lumii arabe", cît și pentru faptul că plajele coastei libaneze, precum și stațiunile balneare din Munții Liban și Antiliban deveniseră unele dintre centrele preferate de vacanță pentru sute de mii de turiști dintr-o multitudine de regiuni geografice. Dar, din primăvara anului 1975, datorită declanșării unor puternice confruntări interne, viața economico-socială a Libanului a început să se degradeze. Situația s-a agravat și mai mult, în urma repetatelor și diferitelor intervenții din afară, culminînd cu invazia israeliană din 1982, toate acestea soldate cu mari pierderi de vieți omenești și însemnate distrugeri materiale. Deși a trecut mai bine de un deceniu de la izbucnirea ostilităților, situația în țară se menține incertă și încordată, scoțînd și mai pregnant în evidență faptul — frecvent subliniat de România — că singura cale de rezolvare a sa o reprezintă reconcilierea și colaborarea forțelor politice din țară, precum și retragerea trupelor străine, pornindu-se de la necesitatea realizării unui Liban democratic, unitar și independent.

Reafirmîndu-și solidaritatea cu poporul libanez, România se pronunță, totodată, cu fermitate, pentru realizarea unei păci globale, juste și durabile în Orientul Mijlociu, care să dea posibilitatea tuturor popoarelor zonei de a-și concentra eforturile, întreaga energie, muncii pașnice, constructive.

MAURITANIA

Program de consolidare economică

În Mauritania — țară care, la 28 noiembrie, împlinește 28 de ani de la proclamarea independenței naționale —, guvernul a adoptat un program de consolidare economică pe perioada 1989—1991. După cum s-a precizat din sursă oficială la Nouakchott, noul program urmează după cel de redresare financiară și economică pe perioada 1985—1988 și prevede, ca obiectiv, un ritm de creștere economică de 4 la sută și investiții totale de 59 miliarde ouguiya (4,538 miliarde franci francezi). Se acordă prioritate investițiilor în sectorul rural — 34,9 la sută, urmat de sectorul de exploatare a pămîntului — 26,3 la sută, și de cel de dezvoltare a industriei — 15,3 la sută.

Obiectivul de dezvoltare de 4 la sută, fixat în cadrul programului, va depinde, potrivit guvernului, de capacitatea țării de a folosi creditele, de respectarea balanțelor macroeconomice, de îmbunătățirea administrației publice și de opțiunea asupra proiectelor de bază productive și ale infrastructurii. Realizînd echilibrul programului de redresare, care se apropie de sfîrșit, guvernul mauritanian afirmă că acesta a dus la o dezvoltare economică de 3,6 la sută — cu puțin mai mică decît obiectivul fixat inițial, de 4 la sută. Rata inflației a scăzut de la 14 la 8 la sută în 1987, iar deficiul balanței de plăți a scăzut de la 15 la sută, în 1986, la 5 la sută din produsul național brut, în 1987.

Între România și Mauritania s-au stabilit și s-au dezvoltat raporturi de conlucrare amplă și rodnică, a căror evoluție ascendentă este, în mod decisiv, determinată de dialogul la cel mai înalt nivel, prin care s-au deschis noi perspective relațiilor bilaterale, în interesul reciproc, al cauzei colaborării și păcii în lume.

R.P.S. ALBANIA

Ziua eliberării și a victoriei revoluției populare

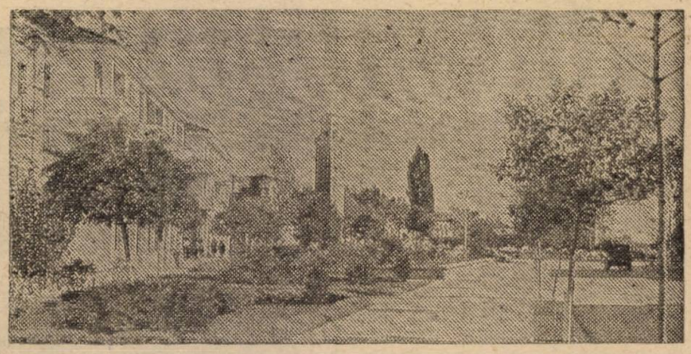

Aspect din Tirana, capitala țării

La 29 noiembrie, poporul albanez sărbătorește împlinirea a 44 de ani de la eliberarea țării și victoria revoluției populare, eveniment memorabil, care a încununat lupta eroică a patrioților, a maselor populare, împotriva forțelor de ocupație fasciste. Acest moment a marcat începutul unei ere de profunde prefaceri economice și sociale. Sub conducerea Partidului Muncii din Albania, poporul albanez a reușit să înfăptuiască mari transformări în toate domeniile. Prin eforturi deosebite, s-a realizat o industrie națională menită să valorifice, la un nivel superior, bogățiile naturale, cum sînt zăcămintele de cupru, cărbune, crom etc. De asemenea, s-a dat o atenție prioritară dezvoltării potențialului hidroenergetic. Schimbări însemnate s-au petrecut și în agricultură, a cărei producție a crescut de peste cinci ori, în anii de după eliberare.

Traducerea în viață a programului Partidului Muncii din Albania, privind dezvoltarea forțelor de producție, a asigurat o economie avansată, diversificată și complexă, capabilă să evolueze rapid — se subliniază în revista albaneză „Albanie aujourd'hui". Economia socialistă albaneză, care se dezvoltă pe baza planului de stat unic, este, astăzi, caracterizată prin capacitatea de a mobiliza și utiliza toți factorii de dezvoltare extensivă și intensivă a producției.

Produsul social și venitul național au crescut într-un ritm de 2—3 ori mai mare, față de rata creșterii populației. Nivelul și dimensiunile atinse de economia albaneză permit satisfacerea necesităților țării de petrol, energie electrică și alți combustibili. S-au creat condiții pentru obținerea producției necesare de fontă și oțel de diferite tipuri, de îngrășăminte chimice, mașini și tehnologii de producție complexe.

În cursul actualului plan cincinal (1986—1990), în R.P.S. Albania este prevăzută realizarea a numeroase obiective economice și social-culturale. Alături de șantierele deschise în divèrse regiuni ale țării, cum sînt hidrocentrala de la Koman, fabrica de nichel-cobalt, linia de înaltă tensiune Koman-Elbasan, magistrala feroviară Milot-Reshen-Klos, pentru acest an a fost planificată construirea a circa 190 de importante obiective economice, sociale și culturale. De asemenea, sînt prevăzute sisteme pentru irigarea a peste 16 000 ha de culturi agricole. În acest scop, este alocat un fond de investiții în valoare de 4,8 miliarde leka. Pe lîngă marile obiective economice amintite, amplul program de construcții include și o unitate de prelucrare a minereurilor de fier și crom, de la Burrel, extinderea fabricii de fire și cabluri electrice din cupru de la Shkodra, edificarea mai multor fabrici de conserve din fructe și legume, întreprinderi de morărit și panificație la Tirana și Fier. Unul din cele mai importante obiective este Complexul hidroenergetic de la Banja, unde se află în plină desfășurare lucrările de construcție a barajului. O parte din apa strînsă în lacul de acumulare va contribui la creșterea cu 30 000 de hectare a suprafeței agricole irigate din această zonă. Totodată, prin capacitatea sa instalată — de 60 000 kW —, complexul va furniza o cantitate însemnată de energie electrică în sistemul energetic național.

Dinamismul pe care-l cunoaște sectorul construcțiilor este vizibil și în realizările pe plan social-edilitar. Astfel, o deosebită atenție se acordă dezvoltării orașelor construite în apropierea centrelor industriale și miniere. De notat că planul cincinal în curs prevede construirea a 85.000 de apartamente în orașele și satele albaneze. După cum transmite agenția albaneză „ATA", aproape 85 la sută din populația țării trăiește, în momentul de față, în locuințe noi, ridicate în anii construcției socialiste. Printre obiectivele cu caracter social de cea mai mare actualitate pentru populație, figurează și amenajarea — în toate localitățile țării — a conductelor și instalațiilor de aducțiune pentru apă potabilă. Numai în decursul unui singur an (1987) au fost construite instalații moderne de alimentare cu apă în 294 de așezări rurale albaneze.

De asemenea, în transporturi, s-a dat o mare atenție satisfacerii cerințelor economiei și ale populației, prioritatea fiind acordată transporturilor feroviare și navale. În acest sens, planul prevede o creștere cu peste 10 la sută și, respectiv, cu 35 la sută a volumului acestora. Astfel, se preconizează ca, prin Durres, important port al Albaniei la Marea Adriatică, să se tranziteze, pînă în anul 1990, un volum de trei milioane de tone marfă, anual. Portul Durres își va consolida poziția pe care o are în desfășurarea comerțului exterior al țării, în condițiile în care 85 la sută din bunurile importate sau exportate de Albania trec prin acest port.

Poporul român urmărește cu simpatie realizările poporului albanez. Între popoarele român și albanez s-au statornicit, încă din trecutul istoric, relații de prietenie și colaborare, care s-au dezvoltat în anii puterii populare, pe baza respectării principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. O evoluție ascendentă a cunoscut și colaborarea economică dintre cele două țări. Volumul schimburilor de bunuri materiale a înregistrat, în ultimii ani, creșteri importante, iar acordurile în vigoare prevăd lărgirea și diversificarea, în continuare, a conlucrării economice.

Dezvoltarea colaborării româno-albaneze este în interesul celor două popoare, al întăririi prieteniei dintre ele, ca și în folosul cauzei păcii, socialismului și colaborării internaționale.

ZAIR

Obiectivele planului cincinal

Actualul plan cincinal din Republica Zair, care cuprinde perioada 1986—1990, are ca obiectiv fundamental dezvoltarea economiei printr-un mai bun echilibru în orientarea fluxului de investiții, în special spre domeniile industriei extractive și prelucrătoare, agriculturii și transporturilor. Sînt prevăzute investiții capitale totalizînd 263 miliarde zairi. Potrivit prevederilor planului, ritmul mediu anual al creșterii produsului intern brut, în perioada respectivă, va fi de 4 la sută, față de 2 la sută în 1985. Producția agricolă va spori într-un ritm anual de 4,5 la sută, cea a industriei extractive — de 1,5 la sută, iar a industriei prelucrătoare — de 8 la sută. O atenție deosebită este acordată dezvoltării agriculturii, ramură de bază a economiei, care concentrează peste 70 la sută din forța de muncă a țării. Planul pe cinci ani prevede acordarea unor investiții sporite, care să conducă la creșterea suprafețelor cultivate și a producției. Fondurile destinate acestui sector vor fi folosite, cu prioritate, pentru lucrări hidrotehnice, organizarea de ferme pentru creșterea animalelor și achiziționarea de utilaje agricole.

Anul trecut, guvernul de la Kinshasa a elaborat un plan de urgență, ce are ca obiectiv principal asigurarea necesarului de alimente pentru populație din producția proprie, pînă în anul 1990. În același timp, autoritățile apreciază că dezvoltarea generală a țării impune, cu necesitate, extinderea sectorului energetic, care face obiectul „Planului director pentru producția, transportul și distribuția energiei electrice". Printre marile obiective recente se află complexul hidroenergetic Inga, de pe fluviul Zair, cu o putere instalată de 1,7 miliarde kW, reprezentînd cea mai mare construcție de acest gen din Africa. Alte proiecte energetice avute în vedere, pentru perioada următoare, sînt centralele electrice Ruvizi II, Bandundu, Kiatende I și Tshilomba.

Între România și Zair s-au stabilit și se dezvoltă raporturi de strînsă conlucrare și prietenie atît pe plan bilateral, cît și în sfera relațiilor internaționale. Un rol decisiv în aprofundarea și extinderea relațiilor româno-zaireze l-au avut întîlnirile frecvente, de la București și Kinshasa, dintre președintele Nicolae Ceaușescu și președintele Mobutu Sese Seko, prilejuri cu care s-au stabilit noi măsuri și căi de amplificare continuă a colaborării multilaterale, în interesul reciproc, al cauzei păcii și înțelegerii internaționale.

Rezerve

Belgia consideră că elaborarea, cît mai rapidă, a unui concept global al N.A.T.O. cu privire la securitate și dezarmare trebuie să aibă prioritate absolută asupra oricărei modernizări a armelor nucleare cu rază scurtă de acțiune — a relevat ministrul belgian al apărării, Guy Coeme, într-un interviu acordat ziarului „La Libre Belgique", exprimînd rezervele guvernului în problema modernizării armelor nucleare cu rază scurtă de acțiune (sub 500 km), pe care o consideră „prematură". El a adăugat că țara sa nu-și va asuma nici un angajament, atît timp cît nu există o concepție clară a Alianței nord-atlantice cu privire la relația dintre necesitățile militare și diferitele negocieri de dezarmare, în curs de desfășurare.

Vizită

Agenția albaneză „ATA" a publicat o știre în legătură cu primirea, de către ministrul grec de externe, Carolos Papoulias, a directorului Institutului de studii pentru relațiile internaționale din Albania, S. Lazri, aflat în vizită la Atena. Au fost examinate aspecte ale situației din Balcani și stadiul relațiilor prietenești dintre Albania și Grecia precizează agenția.

Nave

Flota maritimă a R.P. Chineze se plasează, în prezent, pe unul din primele locuri din lume în ceea ce privește deplasamentul total al navelor, apreciat la 12 milioane tdw. După cum relevă agenția „China Nouă", care citează declarații ale oficialităților de resort, navele chineze transportă mărfuri în peste 100 porturi ale lumii. În această țară, există 106 șantiere navale, față de numai trei, în urmă cu un deceniu.

Baze

Potrivit agenției italiene „A.N.S.A.", primele 16 (din cele 112) rachete de croazieră americane au părăsit, la 17 noiembrie, baza militară de la Comiso, din Sicilia. De la aeroportul N.A.T.O., din apropierea orașului Sigonella, rachetele vor fi transportate cu avioane speciale în S.U.A., unde vor fi distruse, în conformitate cu tratatul I.N.F. sovieto-american. Această știre este, însă, umbrită de intenția guvernamentală — viu criticată — de a iniția lucrările de construcție a bazei de la Sant'Anna, din apropiere de Crotone, în sudul țării, unde ar urma să fie amplasate 72 de avioane americane de tip „F-16", care vor părăsi, în viitorii trei ani, baza spaniolă de la Torrejon. Pronunțîndu-se, recent, împotriva acestor intenții, P.C. Italian a cerut guvernului, într-o moțiune, să-și asume un rol activ în negocierile cu privire la reducerea armamentelor în Europa.

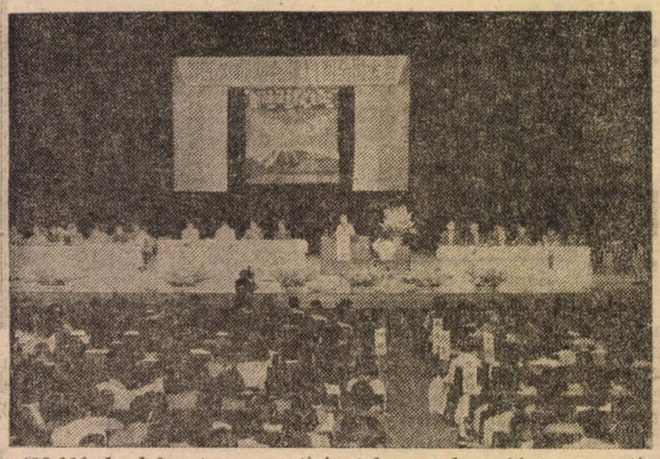

193 000 de delegate au participat la cea de a 14-a convenție națională a Asociației femeilor nipone, desfășurată la Tokio. Ele s-au pronunțat împotriva construirii de baze nucleare în Japonia, ca și contra proiectului noului sistem de impozite, avut în vedere de guvern

1000+1

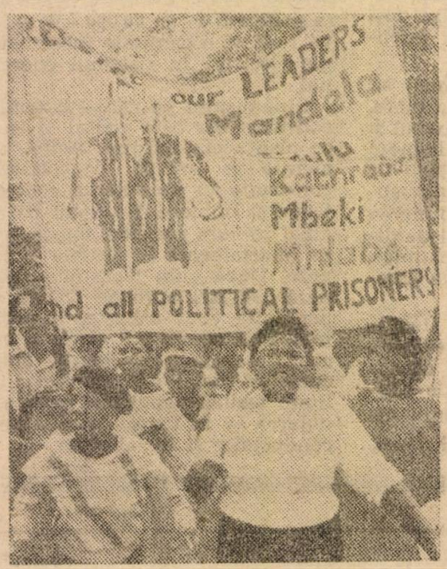

Middlesburg, Capetown: demonstrație împotriva politicii de apartheid și pentru eliberarea militanților de culoare

ECOWAS — datoria externă

Într-un raport prezentat primei conferințe asupra datoriei externe a țărilor ECOWAS, de la Banjul, se menționează că totalul datoriei externe a celor 16 țări membre ale Comunității Economice a Statelor Vest-Africane depășește 41,9 miliarde dolari. Țările ECOWAS totalizează o populație de 160 milioane locuitori și dețin 25 la sută din datoria externă a Africii, al cărei total este estimat la 218 miliarde dolari — relevă raportul. Rata de creștere anuală a datoriei externe a acestor țări este de 21,3 la sută, față de 18 la sută, în statele Africii subsahariene — menționează raportul, arătînd că, în ultimii 11 ani, datoria statelor ECOWAS a crescut de opt ori. Printre principalele cauze care au dus la această creștere, raportul menționează deficitul comercial al acestor state, din anii '70. Se arată, de asemenea, că 15 din cele 16 state membre ale organizației sînt clasificate printre țările cu cel mai mic venit pe locuitor, iar 11 dintre ele fac parte din grupul celor mai slab dezvoltate țări din lume.

Priorități

Consumul de tutun, de droguri și maladia SIDA reprezintă principalele probleme cu care este confruntată Spania pe tărîmul sănătății — afirmă agenția „EFE", citînd datele furnizate în cadrul reuniunii internaționale pe tema „Politicile sanitare în beneficiul tuturor", organizată la San Sebastian. În acest context, s-a menționat că indicele ridicat al consumului de stupefiante — o problemă prioritară în Spania — este legat, într-o mare măsură, de rata ridicată a șomajului, în special în rîndul tineretului.

Manuscris

Manuscrisul romanului „Procesul", de Franz Kafka, a fost vîndut, recent, la o licitație, la Londra, pentru suma-record de un milion lire (circa 1,8 milioane dolari). Este cea mai mare sumă plătită pentru un manuscris literar în perioada postbelică — au menționat agențiile de presă.

Populație

Capitala iraniană, Teheran, are, în prezent, șapte milioane de locuitori — se arată într-o știre a agenției „IRNA". Populația întregii țări este de 52 de milioane de oameni și se apreciază că ar putea ajunge la 150 milioane, în următorii 33 de ani.

Inflație

Prețurile cu amănuntul la mărfurile de larg consum au crescut, în Israel, în luna octombrie, în medie cu 2,4 la sută — a anunțat purtătorul de cuvînt al guvernului. Aceasta ar confirma prognozele cercurilor de afaceri, potrivit cărora Israelul se află în pragul unei noi crize economice. Datele statistice oficiale arată că, în primele 10 luni ale anului în curs, nivelul inflației a crescut cu 10 la sută, urmînd ca, pînă la sfîrșitul anului, să depășească 15 la sută.

Proiect

Președintele Ronald Reagan a semnat proiectul de lege privind combaterea consumului și traficului de droguri, adoptat de Congres. Cu prilejul semnării, șeful Administrației S.U.A. a relevat că obiectivul final trebuie să fie „transformarea Americii într-o țară fără narcotice". Legea prevede sancțiuni aspre, între care pedeapsa capitală pentru asasinatele avînd legătură cu narcomania, amenzi mergînd pînă la 100 000 de dolari și pedepse cu închisoarea pe termene pînă la 20 de ani pentru traficanți, interzicerea deținerii de stupefiante chiar în cantități extrem de mici. Se prevede, de asemenea, crearea unui post guvernamental, al cărui titular va coordona eforturile organelor federale de combatere a narcomaniei și se alocă, în același scop, 2,8 miliarde dolari, pentru următorii doi ani.

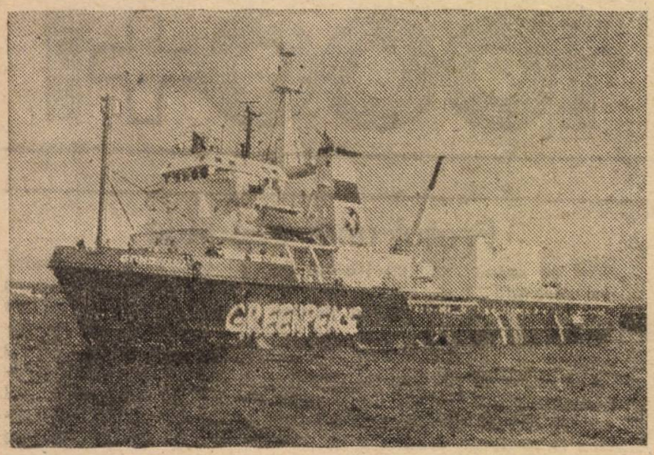

O nouă navă a organizației ecologiste internaționale „Greenpeace", pornind din portul Amsterdam spre Antarctica, într-o acțiune de protest împotriva poluării acestei regiuni

Acord

În cadrul celei de-a VI-a întîlniri de la Panmunjon a delegaților din Nordul și Sudul Coreei, consacrată pregătirii Conferinței interparlamentare comune — a relatat agenția „A.C.T.C." —, s-a ajuns la următorul acord : Întîlnirea parlamentară Nord-Sud va include o ședință de deschidere, întîlniri pentru discutarea unor probleme fundamentale, precum și o ședință de închidere ; ședințele de deschidere și de închidere vor fi întîlniri comune, cu participarea tuturor parlamentarilor din Nord și Sud ; la întîlnirile pentru discutarea unor probleme fundamentale vor participa cîte 50 de delegați de fiecare parte. Nu s-a ajuns la un acord în ce privește punctele de pe ordinea de zi. S-a convenit ca a VII-a întîlnire a delegaților din Nordul și Sudul Coreei să aibă loc la 15 decembrie.

„Ambasador"

Cu ocazia împlinirii, la 18 noiembrie, a 60 de ani de „existență", Mickey Mouse, celebrul personaj creat de Walt Disney, a fost omagiat la sediul O.N.U., din New York, de peste 1 000 de copii din toate părțile lumii. Momentul culminant al sărbătoririi l-a reprezentat un mesaj, adresat de Mickey Mouse — numit de către UNICEF „ambasador al bunelvoințe" — către toți copiii lumii. Textul mesajului a fost publicat în șase limbi : engleză, spaniolă, franceză, arabă, chineză, rusă.

Forțe

Forțele navale britanice din Golf vor rămîne în regiune atîta timp cît va fi necesar, a reafirmat un purtător de cuvînt al Foreign Office-ului. Comentînd o relatare, publicată de revista „Sunday Telegraph", care lăsa să se înțeleagă că efectivul forțelor navale britanice din Golf ar putea fi revizuit după recenta reluare a relațiilor diplomatice între Marea Britanie și Iran, purtătorul de cuvînt a subliniat că, în momentul de față, nu se prevede nici o schimbare. El a reamintit că premierul Margaret Thatcher a declarat, în luna august, că forțele navale britanice vor rămîne în Golf pînă cînd Iranul și Irakul vor semna un acord oficial de încetare a războiului.

Buget

Proiectul de lege privind bugetul N.A.S.A., pe anul financiar 1989, a fost semnat de președintele Ronald Reagan. Dintr-un total de 11,2 miliarde dolari, 900 milioane vor fi alocați pentru activitățile pregătitoare creării unei stații cosmice. (Cheltuielile totale pentru construirea stației sînt apreciate la 24 miliarde dolari). Potrivit proiectului de lege, pe lîngă Casa Albă va fi înființat Consiliul Cosmic Național — organ consultativ pentru problemele spațiului cosmic. Se așteaptă ca acesta să fie condus de Dan Quayle, vicepreședintele ales al S.U.A.

Gazdă

Orașul Melbourne a fost desemnat de Federația olimpică australiană să candideze pentru organizarea Jocurilor Olimpice de vară din 1996. Capitală a statului Victoria, din sudul Australiei, el va intra în competiție cu orașele Atlanta, Toronto, Manchester, Atena, Belgrad și o localitate din R.F.G. încă nedesemnată, urmînd ca decizia finală, în ce privește găzduirea Olimpiadei de vară din 1996, să fie adoptată de Comitetul Olimpic Internațional, la reuniunea de la Tokio, din 1990.

Turneu

Premierul britanic, Margaret Thatcher, va efectua, în primăvara anului viitor, un turneu în state din Africa australă, care va include vizite în Malawi, Botswana, Zimbabwe, Mozambic — s-a anunțat, oficial, la Londra.

Perspective

Pentru prima dată în mod oficial, președintele Augusto Pinochet a confirmat că junta militară din Chile are în vedere să ia în considerare și să discute modificări în Constituția țării — se relevă într-o știre a agenției „China Nouă". Într-o cuvîntare, rostită la Puerta Navales, în cadrul unui turneu prin țară, el a subliniat, însă, că respinge „orice încercare ce ar duce la slăbirea Constituției", afirmînd că, în cazul în care normele de bază ale societății nu sînt stabile, țara poate fi expusă unei noi și profunde crize. Pe de altă parte, agenția „E.F.E." notează că, în cadrul unei conferințe de presă, organizate la încheierea vizitei sale la sediul Parlamentului vest-european de la Strasbourg, președintul Partidului pentru democrație în Chile, Ricardo Lagos, a adresat forțelor de opoziție din țară apelul de a-și menține unitatea pînă la restabilirea totală a democrației în Chile. El a apreciat, de asemenea, că opoziția trebuie să ajungă la un acord în legătură cu formarea unui guvern național și cu desemnarea unui candidat comun la președinția Republicii.

Schimb

Iranul și-a confirmat acordul privind schimbul de prizonieri de război bolnavi și răniți cu Irakul, începînd de la 20 noiembrie — a informat agenția iraniană „IRNA". În conformitate cu procedura elaborată de Comitetul Internațional al Crucii Roșii, în decurs de trei săptămîni, Iranul și Irakul vor efectua schimbul a aproximativ 1 500 prizonieri de război bolnavi și răniți. Înțelegerea, în acest sens, a fost realizată la cea de a treia rundă a negocierilor iraniano-irakiene de la Geneva privind reglementarea conflictului militar dintre cele două țări, pe baza rezoluției 598 a Consiliului de Securitate al O.N.U.

„Stealth"

Bombardierele „B-2" — „Stealth" — sînt arme periculoase și destabilizatoare, au apreciat un număr de membri ai Federației oamenilor de știință americani și ai „Uniunii oamenilor de știință îngrijorați", în cadrul unei conferințe de presă la Washington. Ei au arătat că noul avion este menit să pătrundă nedetectat în spațiul aerian advers, întregul program „Stealth" întemeindu-se pe concepția eronată că un război nuclear poate fi cîștigat. Introducerea bombardierului „B-2" va ridica obstacole în calea continuării tratativelor de dezarmare. Pe de altă parte, programul dedicat producerii sale a costat, pînă acum, nu mai puțin de 110 miliarde dolari — s-a relevat în cursul conferinței de presă.

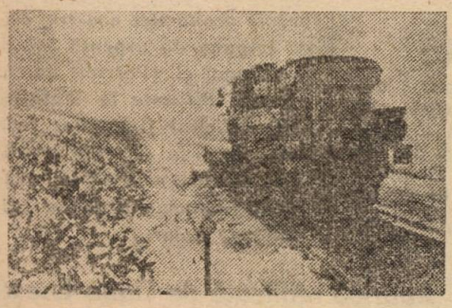

Iarna și-a făcut simțită prezența și în Japonia încă de la mijlocul lunii octombrie. Într-o puternică furtună de zăpadă, pe muntele Tanigawa, au pierit trei din cei patru membri ai unei echipe de alpiniști

Imagine din capitala insulelor Fiji. Recent, guvernul fijian a suspendat un controversat decret cu privire la securitatea internă. Precizînd scopul acestei acțiuni, ministrul informațiilor a arătat că „cetățenii din Fiji trebuie să conviețuiască în armonie și cooperare". Acest stat insular din sudul Pacificului — amintesc agențiile de presă — a fost, anul trecut, scena a două lovituri de stat militare și este guvernat, în prezent, de un cabinet interimar.

1000+1

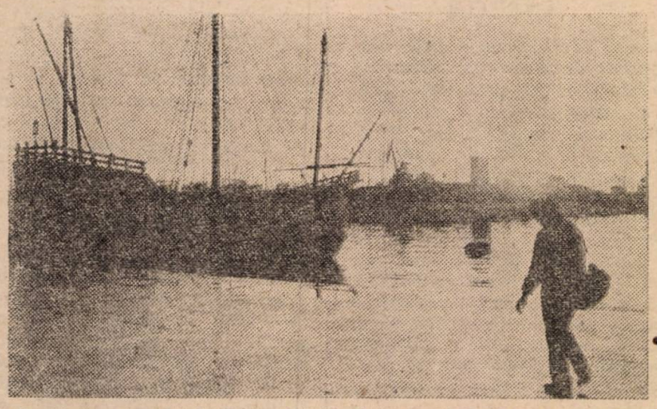

Replică a corăbiei „Santa Maria", la bordul căreia, în urmă cu aproximativ 500 de ani, Columb a descoperit America

Preţul unei secunde

„Ştiţi ce sume se cheltuiesc pe glob pentru înarmări într-o secundă?" — este o întrebare lansată, în primăvara anului în curs, de Mişcarea pentru pace din Suedia. Ea nu s-a mulţumit cu răspunsul specialiştilor potrivit cărora, într-o secundă, se investeşte aproximativ un sfert de milion de coroane (circa 32 000 dolari) în arme ucigătoare, ci şi-a propus, drept ţel, să strîngă, în favoarea păcii, o sumă la fel de mare. Aceşti bani vor fi utilizaţi pentru sprijinirea eforturilor în vederea creării unei zone libere de arme nucleare în nordul Europei, pentru construirea unei Universităţi populare în Chile şi pentru ocrotirea mediului înconjurător.

Cu cîteva zile în urmă, în cadrul unei adunări festive comune a secţiei din Stockholm a Asociaţiei suedeze pentru O.N.U. şi a Mişcării pentru pace, s-a comunicat că scopul „campaniei secundelor" a fost atins. Un prim bilanţ arată că populaţia a dat curs apelului. Această acţiune a fost făcută paralel cu o largă propagandă în favoarea păcii. Momentele culminante ale acţiunii le-au constituit o călătorie prin Suedia cu aşa-numitul „autobuz al viitorului", în timpul căreia au fost organizate numeroase mitinguri, precum şi cea de-a opta întîlnire pentru pace a statelor nordice, care a avut loc la Bomarsund.

Copaci

În Tunisia, a fost marcată „Ziua copacului", manifestare la care a fost chemată să participe întreaga populaţie a ţării. Cu acest prilej, au fost plantaţi aproximativ 5 milioane de puieţi. Scopul organizării acestei acţiuni, aflată la a 31-a ediţie, este de a opri înaintarea deşertului şi menţinerea echilibrului ecologic.

Macao

Preşedintele Comitetului Permanent al Adunării Naţionale Populare a R.P. Chineze, Wan Li, a apreciat — în toastul rostit la dineul oferit în onoarea delegaţiei Adunării Republicii (parlamentul), din Portugalia, condusă de preşedintele acestui for, Victor Crespo, — că soluţionarea satisfăcătoare a problemei teritoriului Macao a deschis o nouă pagină în istoria relaţiilor prieteneşti de cooperare dintre China şi Portugalia. Acest document reprezintă, totodată, un nou exemplu de rezolvare, pe cale paşnică, prin negocieri, a disputelor dintre ţări, a arătat Wan Li. La rîndul său, V. Crespo a relevat că Portugalia şi China împărtăşesc opinii comune în ce priveşte destinderea pe plan internaţional şi alte probleme fundamentale.

Şomeri

Pînă la mijlocul anilor '90, în R.F. Germania vor exista circa 40 000—50 000 de medici şomeri, a declarat preşedintele Camerei federale a medicilor, Karsten Vilmar, citat de agenţia „A.D.N.". Vorbind la o reuniune desfăşurată la Bonn, el a arătat că, în prezent, în R.F.G., există între 10 000 şi 15 000 de medici fără loc de muncă. Şi în alte ţări ale C.E.E. se înregistrează un număr mare de şomeri în rîndul cadrelor medicale, a spus K. Vilmar.

Recitaluri

Pianistul chilian Claudio Arrau — „maestrul", cum este cunoscut în întreaga lume artistică — şi-a aniversat împlinirea a 85 de ani, printre altele, printr-o suită de concerte susţinute în Spania. Arrau a fost un copil precoce; a dat primul recital la vîrsta de cinci ani, în Chile. Debutul său este considerat, însă, concertul susţinut cu orchestra filarmonică din Berlin, la 11 ani. Apreciat de critica internaţională drept principalul interpret al lui Beethoven, Claudio Arrau a inclus, în mod firesc, în recitalurile cu care şi-a aniversat cei 85 de ani de existenţă, o serie din cele mai cunoscute lucrări beethoveniene.

Deşertificare

Asupra extinderii fenomenului de deşertificare atrage atenţia un studiu elaborat de Fondul Naţiunilor Unite pentru activităţi în domeniul populaţiei (UNFPA). Numai în regiunea subsahariană, circa 65 milioane hectare de teren arabil au fost transformate în deşert, în ultimii 50 de ani — dezvăluie raportul, subliniind că procesul de deşertificare a manifestat o tendinţă de intensificare în anii din urmă. Anual, peste 20 milioane hectare teren devin impracticabile pentru agricultură. În această perspectivă — avertizează UNFPA — „o treime din suprafaţa arabilă a lumii riscă să aibă aceeaşi soartă, dacă nu se acţionează de urgenţă pentru oprirea extinderii acestui fenomen negativ".

Statistică

Cifrele de mai jos — inserate, la rubrica de curiozităţi a ziarului „Chicago Tribune", sub sugestivul titlu: „Într-o zi, în S.U.A..." — au fost obţinute din rapoartele statistice ale diferitelor departamente americane. Deci, „într-o zi, în S.U.A.", se fumează 1,32 miliarde de ţigări, se expediază 208,7 milioane de scrisori, se dau aproximativ un miliard de telefoane.

Senectute

În insula Las Palmas, din Gran Canaria, a încetat din viaţă cel mai bătrîn locuitor din Spania, în vîrstă de 114 ani. Născut în 1874, Domingo Santana a dus un trai moderat, ocupîndu-se cu agricultura.

Consultări

La Bruxelles, s-au încheiat consultările dintre reprezentanţii Consiliului de Ajutor Economic Reciproc şi Comunităţii Economice vest-Europene. Delegaţii — relatează agenţia „T.A.S.S." — au examinat domeniile, formele şi metodele posibile ale colaborării dintre cele două importante organizaţii economice internaţionale. Schimbul de opinii a permis cunoaşterea mai bună a punctelor de vedere ale părţilor, în legătură cu perspectivele dezvoltării legăturilor dintre C.E.E. şi C.A.E.R., după semnarea, în luna iunie, a Declaraţiei comune privind stabilirea de relaţii bilaterale oficiale. Participanţii au hotărît să continue consultările.

Deficit

Menţinerea unui deficit ridicat al finanţelor americane reprezintă „un factor coroziv periculos" pentru economia ţării şi una din principalele probleme economice cu care se va confrunta, în prima perioadă a mandatului său, preşedintele ales, George Bush — a declarat preşedintele Oficiului federal de rezerve al Statelor Unite (FED), Alan Greenspan. Deficitul ridicat erodează deja bazele economiei noastre, ceea ce impune de urgenţă soluţii, a adăugat el. (Potrivit datelor oficiale, difuzate la Washington, deficitul finanţelor federale era, la 30 septembrie, dată la care se încheia exerciţiul financiar 1988, de 155,1 miliarde dolari.)

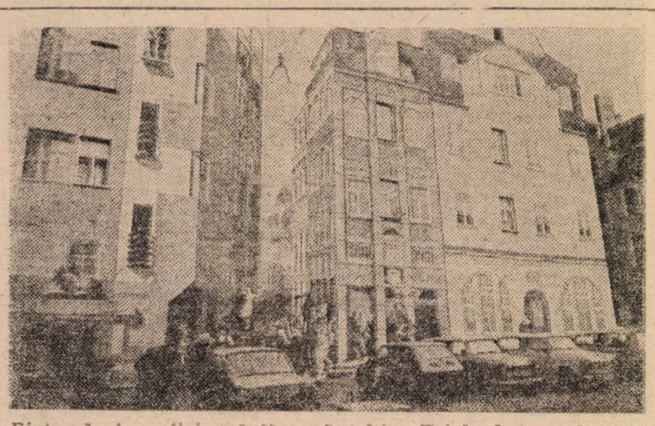

Pictorul şi graficianul Hans-Joachim Triebsch, membru al Uniunii pictorilor şi sculptorilor din R. D. Germană, s-a distins, recent, prin originala decorare a faţadei acestei vechi clădiri din Berlin

Rubrică realizată de Liana Enescu

IN LUMEA ȘTIINȚEI

„La Recherche"

Cercetarea spațiului *)

(2)

Care va fi rolul unui sistem de transport spațial atît de puternic și performant, cum este ansamblul alcătuit din „Energhia" și viitoarea „navetă" sovietică ? Acest sistem nu va înlocui actualele rachete lansatoare, adaptate perfect la necesitățile științei și ale diverselor aplicații. „Energhia" va sluji, în principal (cel puțin într-o primă perioadă), la plasarea pe orbită a unor module grele pentru o stație orbitală gigant, care ar putea fi realizată în perioada 1992—1995. Această stație ar fi, apoi, deservită de „naveta" sovietică. Ea ar succeda, cu capacități considerabil sporite, actualei stații spațiale sovietice, „MIR", deservită de navele nereutilizabile „Soiuz" (transport al cosmonauților) și „Progres" (pentru aprovizionare). Ulterior, „Energia" și marea stație spațială, utilizată drept bază de asamblare și de plecare în jurul Terrei, vor permite sovieticilor, dacă vor lua o asemenea hotărîre, să întreprindă misiuni cu cosmonauți spre Lună și, mai ales, spre Marte.

În Statele Unite, agenția N.A.S.A. (National Aeronautics and Space Administration) are menirea să definească și să conducă marile programe exploratorii în scopul ridicării prestigiului național („Apollo", de exemplu), îmbunătățirii accesului în spațiu (naveta), cercetării științifice, progresului tehnologic sau dezvoltării unor noi aplicații. Bugetul anual al N.A.S.A., după ce a înregistrat un nivel maxim în 1965 — de 20 miliarde dolari — a scăzut mult în 1977 și a cunoscut o lentă majorare în 1988, situîndu-se la circa nouă miliarde dolari.

Programele militare sînt realizate în cadrul Departamentului apărării într-un mod în care intervin numeroase servicii ale acestui minister, conflictele de interese nefiind prea rare...Bugetul său total este, din 1982, mai mare decît cel al N.A.S.A. : în 1988, se situează la circa 18 miliarde dolari.

Și alte administrații federale decît N.A.S.A. sau Departamentul apărării intervin în activitățile spațiale americane : N.O.A.A. (National Oceanic and Atmospheric Administration) pentru meteorologie și observarea Terrei, AEC (Atomic Energy Commission) pentru generatorii nucleari spațiali, Departamentul comerțului, pentru problemele de privatizare a activităților spațiale etc. Bugetul lor total nu depășește, totuși, cîteva sute de milioane dolari.

Triumfătoare în momentul cuceririi Lunii, în 1969, N.A.S.A. cunoaște, în prezent, o criză extrem de serioasă. Originile acestei crize pot fi căutate în proasta alegere, făcută în 1972, a unui program menit să înlocuiască proiectul „Apollo", reușit dar terminat. Au fost luate în considerație diverse opțiuni ambițioase : realizarea unei navete, a unei stații spațiale, a unei baze pe Lună, trimiterea de oameni pe Marte... Dar, din motive de economie, și din cauza scăderii interesului politic și public pentru problemele spațiului, N.A.S.A. n-a putut obține acordul Casei Albe și al Congresului decît pentru cel mai modest din aceste proiecte : naveta spațială. Destinată să asigure zborul dus-întors între Terra și Cosmosul apropiat, aceasta nu putea, de fapt, să se justifice decît ca vehicul de deservire a unei stații spațiale. Dar, neputînd să se construiască stația în același timp cu naveta, N.A.S.A. afirma că aceasta ar merita să fie construită, pur și simplu, numai din motive economice : fiind reutilizabilă, ea permite reducerea considerabilă — de zece ori — a costului lansărilor spațiale și înlocuiește, în mod avantajos, toate rachetele clasice ale arsenalului american de atunci — „Delta", „Atlas" — „Centaur", „Titan", asemănătoare cu rachetele-lansatoare nerecuperabile pe care sovieticii continuă să le utilizeze și astăzi.

Naveta a zburat cu succes, pentru prima dată, în aprilie 1981, a realizat 23 misiuni reușite, dintre care unele foarte spectaculoase (salvarea de sateliți, excursii ale astronauților în fotolii spațiale etc.), între 1981 și 1985. Ea constituie, neîndoios, o superbă realizare tehnologică. Totuși, ea nu și-a îndeplinit promisiunile economice : punerea sa în funcțiune este foarte complexă și prețul de cost al uneia din lansările sale este foarte ridicat — peste 150 milioane dolari. În afară de aceasta, siguranța ei, care trebuie să fie de 99,99 la sută, s-a dovedit mai puțin bună decît se prevăzuse, și aceasta într-un mod dramatic : în ianuarie 1986, o navetă a explodat, provocînd moartea a șapte astronauți și pierderea unuia din cele patru avioane spațiale — „Challenger", de care dispunea N.A.S.A.

De la o zi la alta, N.A.S.A. s-a trezit, practic, fără rachete lansatoare. Departamentul apărării, care acceptase să facă din navetă lansatorul său aproape exclusiv, s-a văzut, și el, fără mijloc de lansare.

Lansarea încărcăturilor utile științifice importante (ca telescopul spațial „Hubble", sonda „Galileo" și satelitul vest-european „Ulyse" de studiere a polilor Soarelui) a fost, firește, anulată, fapt care a atras atenția asupra unei probleme existente de multă vreme : reducerea (relativă) a programelor spațiale științifice ale N.A.S.A. Nu rămîn, la ora actuală, decît pentru studierea suprafeței planetei Venus și nici un nou mare program științific nu a fost inclus în bugetul pe 1989 al N.A.S.A.

Pînă în prezent, Departamentul apărării se mărginea să desfășoare un program, desigur, foarte important, dar consacrat în întregime aplicațiilor spațiale militare. Cu alte cuvinte, el construia sateliți automați, fiabili, performanți și costisitori (fapt care explica, cît se poate de clar, enormul său buget spațial, în scopul furnizării de servicii diferite forțelor armate aflate pe o mare parte a globului). Alte activități ale sale în scopuri spațiale cuprindeau îndeosebi cercetări în cadrul Inițiativei de Apărare Strategică (S.D.I.).

Accidentul navetei Challenger a permis, totuși, Pentagonului să reia inițiativa într-un domeniu care se află, în mare măsură, în responsabilitatea N.A.S.A., de la crearea acesteia în 1958 : dezvoltarea de noi sisteme de lansare în spațiu. Departamentului apărării i s-a încredințat, de către Casa Albă, la începutul lui 1988, studierea și realizarea unei rachete de înaltă tehnologie, „A.L.S." (Advanced Launch System), care ar urma să satelizeze circa 50 tone de încărcătură utilă în apropiere de Terra, începînd din anul 1998 (adică să aibă circa jumătate din capacitatea lansatorului sovietic „Energhia"). Pînă atunci, Pentagonul și-a reactivat producția unor versiuni îmbunătățite ale vechilor rachete clasice americane : „Titan-4" (20 tone pe orbită joasă și 5 tone pe orbită geostaționară), „Delta-2" și, fără îndoială, în curînd, un nou model al „Atlas-Centaur". Primind, astfel, importante comenzi militare, fabricanții de rachete lansatoare clasice din Statele Unite se află într-o situație cît se poate de bună pentru a concura lansatorul vest-european „Ariane" pe piața internațională.

În timp ce spera să obțină monopolul lansării spațiale în Statele Unite și să se transforme într-un fel de companie operațională de transport spațial, N.A.S.A. a trebuit să revină, așadar, la misiunea ei inițială : cercetarea și explorarea. Trebuie, deci, să obțină sprijin din partea Casei Albe și a Congresului pentru alte proiecte mari : bază lunară sau (dacă este posibil) trimiterea omului pe Marte. Desigur, programul de realizare a stației spațiale constituie deja un obiectiv important. Dar — s-a apreciat — costul ei este prea ridicat (32 de miliarde dolari) pentru a fi justificat în întregime de o funcțiune științifică și practică (în special, pentru studii privind „microgravitația"). Această stație — devenită internațională datorită participării vest-europenilor, Japoniei și Canadei — ar urma, în 1996, să cuprindă patru module locuibile (între care unul vest-european și unul japonez) cu opt astronauți și cu o putere de 75 kW care să se dezvolte mai tîrziu. Ea nu va avea, totuși, sens decît ca „port spațial" pentru misiuni îndepărtate cu oameni la bord. La începutul lui 1988, Administrația S.U.A. a adoptat o politică națională care conferă, în mod oficial, agenției N.A.S.A. un obiectiv de acest tip : extinderea prezenței umane dincolo de orbite joase. Dar nici o hotărîre concretă n-a fost luată, iar viitorul programului spațial civil american apare foarte incert.

(Va urma)

*) „La Recherche", nr. 199/1988 ; articol de Alain Dupas, conferențiar la Universitatea Paris-Sud, specialist în problemele spațiale.

SURINAM

Noi obiective economice

Republica Surinam sărbătorește, la 25 noiembrie, împlinirea a 13 ani de la proclamarea independenței naționale, deși primii pași pe calea independenței politice și economice fuseseră făcuți încă din anul 1954, cînd Guyana Olandeză obținuse dreptul la autonomie internă. Anii scurși de atunci au constituit, pentru poporul surinamez, o perioadă de eforturi intense pe calea lichidării îndelungatei perioade, în care resursele sale au fost jefuite de monopolurile imperialiste. Principala sa bogăție naturală o constituie bauxita, Surinam aflîndu-se pe locul patru în lume în ceea ce privește exportul acestui minereu. Valorificarea, în interesul propriei dezvoltări, a resurselor locale a permis realizarea de succese importante pe calea emancipării economice, pe harta țării apărînd noi obiective ale industriei extractive și prelucrătoare.

În umbra Afroditei (I)

Clopotul albastru

Nu îmi transfer călătoriile pe calculator, așa încît, sincer, habar nu am de cîte ori am survolat Mediterana. Un fapt e cert: am făcut-o destul de des, din moment ce am rămas cu obsesia Ciprului.

Legătura dintre Cipru și Mediterana este clară pentru toată lumea. Mai rămîne să explic ce legătură am eu cu Ciprul. Una banală: am zburat deasupra insulei pe vreme bună și rea, la toate orele zilei, plecînd departe sau venind de departe. În clipele de culme, cînd nu mă despărțisem încă bine de București sau, cînd fript de dorul celor de acasă, mă apropiam, în sfîrșit, de ei, eram avertizat, cu o serviabilitate gratuită, să privesc pe hublou că, ei bine, da, dedesubt, se zărește Ciprul. Așadar, m-am aflat deasupra Ciprului, plecat, dar fără să îmi fi început călătoria, sau cu ea încheiată, dar neajuns încă înapoi. Astfel am început să-mi doresc lent, dar ferm, să-mi termin un drum chiar aici în insula minusculă, scînteietoare și blajină, îmbrățișată tandru de Mediterana.

Gata. Nu mai am de ales. Trebuie să-mi îndeplinesc dorința. Plec. Direcția: Larnaka. Voi ateriza în sudul Ciprului.

Așa cum rar mi se întîmplă, plecarea de pe Otopeni e noaptea tîrziu. Bate un vînt rece, uscat și insistent. Nu e zăpadă, nu ninge, pămîntul e uscat și cerul înstelat, dar e un frig întunecos și excesiv, de parcă iarna ar izbucni din bolovani și s-ar cuibări drept în inimi. La aeroport, atmosferă cuplată la climă și la oră: călători mahmuri așteptînd zboruri eliptice, arabi înfofoliți, europeni limfatici, piloți și funcționari aferați. Și, bineînțeles, eu.

Parcă descind dintr-o reclamă, sub care ar putea scrie: „Priviți-l. Nu pare, dar e viu. Aceasta, datorită setului nostru anti-gel...“ Port o șapcă impresionantă cu urechi de elefant, un fular gen Isadora Duncan, interminabil, capabil să mă înfășoare din cap pînă în picioare pe mine și un număr suficient de prieteni, palton lung și cizme polare. Îmi lipsește tubul de oxigen, stimulatorul cardiac și o sobă de piept. Am, în schimb, un termos de buzunar, în care ceaiul se menține, constant, la 80°C, ceea ce îl face, din păcate, de nebăut.

Se anunță zborul. Avînd o experiență bogată, rămîn apatic, fiind convins că, prin difuzoare, se declamă gluma obișnuită din care rezultă mari mișcări de călători, toți creduli, care se precipită spre o poartă, pentru a aștepta, și acolo, oricît de mult. Rămîn, neclintit, în fotoliul meu, gîndind la Cipru.

După o vreme, un funcționar simpatic apare gîfiind și turuind: repede, haideți, avionul pleacă, e tîrziu, îl pierdeți, haideți, acum! Țîșnesc simultan cu întreaga garderobă, sfidînd legea gravitației, și mă preling, fulgerător și imprevizibil ca mercurul, prin hol, pe scări și iar printr-un hol, pînă la autobuz, unde cei cîțiva călători mă privesc mustrător și, din fericire, mulți. Îmi cer scuze tot mut, dînd din urechile de elefant și din mănușile de box concepute pentru geruri experimentale.

În avion parcă s-a dat cu cloroform. Lumea s-a așezat și a adormit. Instantaneu, profund și în poziții indolente. O stewardesă își face datoria și ne arată, cu un surîs imposibil de descifrat, cum se va salva dînsa de la înec și sufocare. Mînuiește masca și celelalte, fermă și cu o îndemînare pe care nu o va atinge niciodată nici un călător. În jurul meu, lumea horcăie în somn sau sforăie subțire. Numai eu, cu ochii mari, limpezi, trădînd o enormă conștiinciozitate, am privit, treaz cuc, demonstrația stewardesei.

Imediat după aceea, am adormit și eu, și am visat cum aterizam, forțat, în plină Mediterana, iar fularul, agățat de o paletă a elicei, mă strangula iremediabil. Tot în vis, culmea incapacității de a mă lăsa pradă deconectării (visul este o clipă reparatorie a somnului), am realizat că avionul nu are elice, e cu reacție și mi-am revenit din sufocare, înecîndu-mă în schimb, cinstit, pentru că masca ieșise din garanție...

Exact cînd îmi dădeam, prematur și în condiții tragice, obștescul sfîrșit, o voce insomniacă îmi face neuitatul serviciu de a mă trezi. „Stimați pasageri, peste cîteva minute vom ateriza pe aeroportul din Larnaka. Vă rugăm să vă legați centurile de siguranță și să nu fumați“. Ca și ceilalți, am centura legată de la București. De fumat, nu fumează nimeni în somn.

Avionul se așază cu brio pe pistă, toată lumea e mulțumită și înțepenită. Se cască haiducește. Zorii nu ne-au inundat încă. Mă uit pe hublou și văd, în lumina unor reflectoare de o putere derutantă, marea. Mediterana. E neagră, liniștită, cîteva spume răzlețe sparg bezna acvatică și îți vine să întinzi mîinile s-o apuci în brațe. Marea se împinge pînă aproape de aripa avionului. Ai senzația că ai aterizat hidro.

Coborîm direct pe pistă. O briză, caldă, dulce, parfumată, ne trimite fiorii la loc, ne relaxează și ne ia, insinuantă, în primire. Miroase a sare, a alge, a flori pe care le-am uitat. Aeroportul e scund, mărunt, insignifiant. Pînă în dreptul fațadei puternic luminate, am timp să-mi desurubez fularul, să-mi scot casca și mănușile, să-mi deschei paltonul, pulovărul și cămașa.

De la aeroport plec imediat, preluat de o compactă echipă a gazdelor, spre Nicosia. Cîțiva zeci de kilometri inodori, incolori și invizibili. Drum de noapte printr-un întuneric triumfător. Ajung la Nicosia înaintea zorilor, sînt plasat într-un hotel care, înțeleg, e în afara orașului, și lăsat să dorm cînd mai poți adormi doar dacă ți-ai absolvit examenul de cosmonaut. Deci, nu mă întind în pat și nu închid ochii. Fac un duș lung, îl refac, mă îmbrac sumar și decent și ies, odată cu răsăritul, în curtea hotelului.

Primul șoc: o cascadă de triluri înalte, joase, scurte, prelungite laborios, subțiri, baritonale și opulente, o puzderie fabuloasă de variante ale afirmării unui păsăret multivalent că există, că soarele s-a așezat pe cer, că viața, ah, continuă.

Trilurile izbucnesc de peste tot, din iarbă, din măslini, de pe aleile pietruite, de pe acoperișul hotelului, de sub mașinile din parcaj. Îmi vine să-mi bag mîinile adînc în buzunare și să surprind păsări ascunse acolo, sub veston și chiar în servieta mea diplomat, unde nu s-au comprimat, pînă acum, stoluri de papagali. Peisajul este exclusiv sonor, toate dimensiunile sînt dominate de triluri, trăiesc un Hitchkock invers, în care păsările îi lasă pe oameni în pace, dar îi avertizează, pe un milion de voci, că, și aici, pe coaja planetei, e loc pentru fericirea tuturor. Grozav. Nu mi s-a mai întîmplat...

Soarele se ridică leneș, fără smucituri și fără derogări, spre miazăzi, care în Cipru e mai aproape de moalele capului, decît oriunde. Ajungi la această concluzie după analize repetate, dar temeinice. De fapt, în Cipru, dincolo de problemele spinoase ale solului, există una a cerului. Trebuie spus, înainte de a o face altcineva, că cerul este stupefiant de concav. Pare un clopot dens, neiertător, atotputernic, așezat deasupra insulei pentru a o despărți de restul lumii. Un clopot albastru...

Orizontul se închide aproape, redus la proporția cuminte a locului, e palpabil și scutit de mister, un orizont șăgalnic, liliputan și cumsecade, pentru păpuși. Senzația e bizară, greu de descris și, pînă la urmă, inutilă, pentru că localnicii nu o percep iar turiștii sînt interesați de orice alt plan tematic.

Las orizontul în pace și mă pierd în livada fără hotar a hotelului. Livadă de mandarini. Pomii sînt scunzi, coroanele de asemenea, totul se dezvoltă la proporții reduse, iar în frunzișul fraged, conturat ferm, printre frunzele pline, vag ceruite, izbucnesc fructele impecabile, fosforescente, ațițătoare, împăcate. Atîrnă în crengi, ca globurile într-un pom de Crăciun, în escadrile savante, ca niște promisiuni. Ba nu. Ca niște certitudini fermecătoare și insuportabile. Întind mîna, mecanic, rup o mandarină, îi desfac, răcorind aerul, coaja, o descompun în felii și încep să o înghit cu o poftă ireperabilă. Brusc, realizez o evidență pe care livada nu a părut interesată să o consemneze. Sînt un hoț. Am furat o mandarină. Faptul consumat nu e pe jumătate iertat, dar cel recunoscut da. Am recunoscut. Cu inima strînsă și apetitul neistovit, termin mandarina și jur să nu mai repet nici gestul, nici descrierea sa. Hm. Conform aceleiași metode — atac, delectare, regret, recunoaștere —, am parcurs zonele de portocali, smochine și banane...

Radu Budeanu

R.D.P. YEMEN — Repere ale dezvoltării

La 30 noiembrie, poporul Republicii Democrate Populare Yemen sărbătorește aniversarea proclamării independenței naționale. Petrecut în urmă cu 21 de ani, evenimentul a deschis calea unor profunde transformări în viața tinerei republici arabe, a unor prefaceri progresiste pentru depășirea stării de subdezvoltare, moștenite de la regimul colonialist, în cei 129 de ani de dominație.

Această țară, situată în sudul Peninsulei Arabice, cu o suprafață de 287 683 kmp și o populație de aproape două milioane de locuitori, își concentrează, în prezent, eforturile sub conducerea Partidului Socialist Yemenit, în direcția edificării unei industrii naționale menite să pună în valoare potențialul de materii prime autohtone, a dezvoltării și modernizării agriculturii, a pregătirii de cadre naționale. Începînd din acest an, în R.D.P. Yemen s-a pus în aplicare un susținut program de extindere a extracției de țiței.

Între România și R.D.P. Yemen s-au statornicit și se dezvoltă relații de colaborare prietenească, întemeiate pe stimă și respect reciproc. Ca o expresie a evoluției pozitive a acestor relații, în ultimii ani au fost încheiate o serie de acorduri comerciale, de cooperare tehnico-științifică și culturală, corespunzător intereselor celor două țări și popoare, cauzei generale a păcii și înțelegerii internaționale.

Ascensiunea şi declinul marilor puteri

(IX)

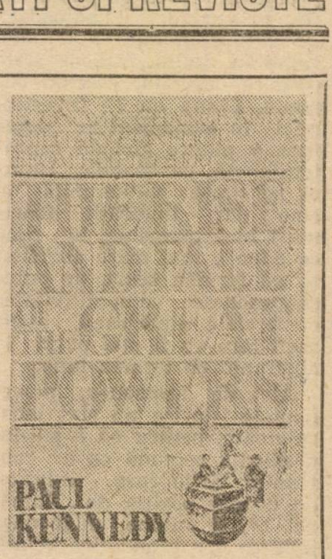

de Paul Kennedy

Alături de aceste dificultăţi care afectează producţia industrială şi agricolă americană, există o fierbere fără precedent în finanţele ţării. Necompetitivitatea produselor industriale americane peste hotare şi declinul vînzărilor de produse agricole de export au avut, împreună, ca rezultat, deficite ameţitoare în comerţul vizibil — 160 miliarde dolari în cele 12 luni încheiate în mai 1986 —, dar ceea ce este mult mai alarmant e că un astfel de decalaj nu mai poate fi acoperit prin profiturile americane din comerţul „invizibil"... Dimpotrivă, singura cale prin care Statele Unite îşi pot plăti ieşirea în lume este prin importarea unor sume de capital tot mai mari, care au transformat-o din cel mai mare creditor mondial în cel mai mare debitor *în răstimp de cîţiva ani*. Făcînd un compromis în această problemă şi, după părerea multor critici, *determinînd* această problemă, s-a ajuns la politica bugetară a guvernului Statelor Unite. Încă în anii '60, a existat tendinţa ca Washington-ul să se sprijine pe deficit financiar, mai curînd decît pe noi impozite, pentru a-şi plăti costul crescînd pentru apărare şi programe sociale. Dar hotărîrile luate de către Administraţia Reagan, la începutul anilor '80, respectiv sporirea pe scară mare a cheltuielilor militare plus diminuarea considerabilă a impozitelor, dar *fără* reduceri semnificative la alte capitole ale cheltuielilor federale, au produs creşteri extraordinare ale deficitului şi, ca urmare, a datoriei naţionale.

DEFICITUL, DATORIA ŞI DOBÎNDA FEDERALĂ ALE S.U.A. 1980—1985 (în miliarde dolari)

	Deficitul	Datoria	Dobînda datoriei
1980	59,6	914,3	52,5
1983	195,4	1 381,9	87,8
1985	202,8	1 823,1	129,0

Continuarea unor astfel de tendinţe — subliniază voci alarmate — va împinge datoria naţională a S.U.A. la circa *13 trilioane* dolari în anul 2000 (de 14 ori mai mult decît în 1980) şi plata dobînzilor la o astfel de datorie — la *1,5 trilioane* dolari (de 29 ori mai mult decît în 1980). De fapt, o scădere a ratelor dobînzii ar putea duce la o scădere în aceste estimări, dar tendinţa generală este încă foarte nesănătoasă. Chiar dacă deficitele federale ar putea fi reduse la „numai" 100 miliarde dolari anual, totalul datoriei naţionale şi plăţilor dobînzii va genera, încă la începutul secolului XXI, o sumă totală de bani fără precedent, deviată în această direcţie. Din punct de vedere istoric, singurul alt exemplu, care vine în memorie despre o asemenea creştere a îndatorării unei mari puteri *în timp de pace* este Franţa anilor 1780, cînd crizele fiscale au contribuit la crizele politice interne.

Aceste deficite comerciale şi federale americane se află acum în interacţiune cu un nou fenomen în economia mondială, care poate fi cel mai bine descris drept „dislocarea" mişcărilor de capital internaţional de la mărfuri la servicii. Dat fiind creşcînda globalizare a economiei mondiale, volumul comerţului, atît în ceea ce priveşte produsele industriale, cît şi serviciile financiare, este mult mai mare decît oricînd în trecut şi, împreună, ar putea să totalizeze circa 3 trilioane dolari pe an, dar acest volum este, în prezent, eclipsat de nivelul extraordinar de fluxuri de capital revărsîndu-se pe pieţele monetare mondiale ; numai piaţa londoneză a „eurodolarului" *[termen indicînd, de la sfîrşitul anilor '50, dolari depuşi în bănci din afara S.U.A., folosiţi pentru operaţiuni de credit pe termen scurt sau mediu pe o piaţă monetară paralelă celei oficiale]* dispune de un volum de cel puţin 25 de ori mai mare decît comerţul mondial. Această tendinţă a fost alimentată de evenimentele din anii '70 (mişcarea de la rate de schimb fixe la cele flotante, surplusul de fonduri din ţările OPEC) şi, de asemenea, stimulată de deficitele S.U.A., dat fiind că singura modalitate pentru guvernul federal de a fi în măsură să acopere decalajul care se lărgea între cheltuielile şi veniturile lui era absorbirea în S.U.A. a extraordinarelor fonduri lichide din Europa şi, în special, din Japonia — transformînd, de departe, Statele Unite, cum am menţionat mai înainte, în ţara cu cea mai mare datorie din lume. În fapt, este dificil de imaginat cum economia americană ar fi ajuns în această situaţie *fără* influxul de fonduri străine la începutul anilor '80, chiar dacă aceasta a avut neplăcuta consecinţă a creşterii valorii de schimb a dolarului şi prejudiciind mai departe exporturile S.U.A. de produse agricole şi industriale. Dar, acest fapt, la rîndul lui, ridică întrebări tulburătoare despre ce s-ar fi putut întîmpla dacă aceste fonduri masive şi volatile nu ar fi fost în dolari, ajungîndu-se, astfel, la o precipitată scădere a valorii sale.

[Unii experţi, căutînd să tempereze temerile, notează că multe din aceste evoluţii au un caracter „natural", că situaţia fermierilor din Vestul Mijlociu ar fi fost mai mult înrăutăţită dacă nu ar fi fost atîtea cumpărări de pămînt la preţuri inflaţioniste spre sfîrşitul anilor '70, că, în termeni absoluţi, producţia industrială totală a sporit, chiar dacă folosirea mîinii de lucru a scăzut, că nu ar fi nimic greşit în metamorfoza instituţiilor financiare americane în instituţii financiare mondiale cu bază triplă la Tokio, Londra şi New York, că avîntul în sectorul serviciilor a creat, în ultimul deceniu, locuri de muncă mai rapid decît oricînd în timp de pace, că economia americană continuă să atragă milioane de imigranţi şi mii de investitori străini]. Dat fiind declinul preţurilor materiilor prime *[importate]*, refluxul ratei de schimb înalte, de nesusţinut, a dolarului, la începutul anului 1985, scăderile ratei dobînzilor şi impactul tuturor acestor trei tendinţe asupra inflaţiei şi încrederii oamenilor de afaceri, nu este surprinzător ca unii economişti profesionişti să fie optimişti în ce priveşte viitorul.

Totuşi, din punctul de vedere al marii strategii americane şi al fundamentului economic pe care trebuie să se sprijine o strategie efectivă pe termen lung, tabloul este mai puţin trandafiriu. În primul rînd, cortegiul de dimensiuni mondiale al obligaţiilor militare pe care Statele Unite şi le-au asumat din 1945 şi capacitatea de a duce aceste poveri sînt, evident, diminuate faţă de acum cîteva decenii, cînd partea lor din producţia globală industrială şi Produsul Naţional Brut era mult mai mare, agricultura nu era în criză, balanţa de plăţi era mult mai sănătoasă, bugetul guvernului era, de asemenea, echilibrat şi S.U.A. nu erau atît de greu îndatorate restului lumii. În acest sens, există o analogie posibilă, pe care o fac unii politologi, între poziţia Statelor Unite de azi şi cea a anteriorilor „hegemoni în declin".

[Există multe situaţii similare între îngrijorările din cercurile preocupate de viitor în Statele Unite de azi şi cele care prevalau în primii ani ai secolului în Marea Britanie, mai ales în legătură cu degringolada industrială şi influenţa ei asupra puterii şi poziţiei în lume]. Este, însă, greu de imaginat că declinul capacităţii industriale americane ar putea fi atît de sever : baza industrială este, pur şi simplu, mult mai largă decît era a Marii Britanii edwardiene ; şi — un fapt important — „industriile legate de producţia militară" nu numai că au fost susţinute de repetatele comenzi ale Pentagonului, dar s-au dezvoltat în paralel cu trecerea de la produse material-intensive la cele ale tehnologiei de vîrf, ceea ce, pe termen lung, va reduce bazarea Occidentului pe materii prime critice. Chiar şi aşa, foarte marea proporţie de, să spunem, semiconductori asamblaţi peste hotare şi transportaţi, apoi, în Statele Unite, eroziunea suferită de poziţia americană în transporturile de mărfuri navale şi în industria constructoare de vase ori închiderea atît de multor mine şi cîmpuri americane pentru extracţia petrolului nu pot fi decît dăunătoare în cazul unui alt război de durată. Dacă precedentele istorice au vreo validitate, cea mai critică constrîngere la orice creştere a producţiei de război a fost, de obicei, pe planul forţei de muncă calificate, ceea ce, încă o dată, nu poate face decît să surprindă în legătură cu declinul masiv, pe termen lung, al numărului de gulere albastre *[expresie desemnînd pe muncitori]*. O problemă cu totul diferită, dar egală ca importanţă, pentru elaborarea unei mari strategii corespunzătoare, se referă la impactul dezvoltării economice lente asupra consensului social-politic american. Ceea ce, într-o măsură, miră pe mulţi europeni este că Statele Unite, în secolul XX, au căutat să prevină apariţia unei politici „de clasă". (...) „Decalajul veniturilor" între bogaţi şi săraci în

Statele Unite este semnificativ mai mare decît în oricare altă societate industrială și, tot așa, cheltuielile pentru servicii sociale reprezintă o proporție mai mică din Produsul Național Brut, în comparație cu alte țări. Lipsa unei politici „de clasă", în pofida evidentelor disparități socio-economice, a fost impulsionată de faptul că dezvoltarea generală a Statelor Unite, începînd din anii '30, a oferit o îmbunătățire a situației individuale a majorității populației, dar faptul cel mai neliniștitor rămîne că *treimea* cea mai săracă a societății americane nu a fost „mobilizată" să devină votantă cu regularitate în alegeri. Dat fiind diferențele pe planul ratei natalității între grupurile etnice albe, pe de o parte, și grupurile negrilor și hispanicilor, pe de altă parte, ca să nu mai menționăm schimbarea fluxului de emigranți spre Statele Unite și — dat fiind metamorfozele economice care duc la pierderea a milioane de locuri de muncă cu venituri relativ înalte în industrie și crearea de milioane de locuri de muncă prost plătite în servicii — ar fi neînțelept să se presupună că normele prevalînd în politica economică americană (cheltuieli guvernamentale reduse, impozite scăzute pentru bogați) ar putea fi menținute, în condițiile în care țara intră într-o perioadă de dificultăți economice susținute, provocate de o cădere a cursului dolarului și un ritm de creștere redus. Ceea ce sugerează că o politică americană, care răspunde sfidărilor externe prin sporirea cheltuielilor militare și reacționează la crizele bugetare devorînd din actualele cheltuieli sociale, riscă să provoace o eventuală contralovitură politică. Ca și în cazul altor puteri, la care m-am referit, nu există răspunsuri simple la constantele tensiuni trilaterale între apărare, consum și investiții în rezolvarea priorităților naționale.

Aceasta ne aduce, inevitabil, la delicata legătură dintre creșterea economică lentă și cheltuielile militare înalte. Dezbaterea asupra „științei economice a cheltuielilor militare" este extrem de controversată și repune în discuție amploarea și varietatea economiei americane, stimulentul care poate veni de la mari contracte guvernamentale și rapida mișcare tehnică în domeniul cercetării pentru armament, dovezile neindicînd, pur și simplu, vreo direcție anume. Dar ceea ce este semnificativ pentru scopurile noastre este dimensiunea comparativă. Chiar dacă, așa cum s-a subliniat adeseori, cheltuielile militare reprezentau 10 la sută din Produsul Național Brut în timpul Administrației Eisenhower *[1953—1961]* și 9 la sută în timpul Administrației Kennedy *[1961—1963]*, partea relativă a producției globale și avuției Statelor Unite a fost, în acel timp, de circa *două ori* mai mare decît în prezent și, în mod deosebit, economia americană nu era, atunci, confruntată cu sfidările actuale din planul producției tradiționale și din cel al tehnologiei de vîrf. Mai mult, dacă Statele Unite continuă, în prezent, să aloce 7 la sută sau mai mult din Produsul Național Brut pentru cheltuieli militare, în timp ce rivalii lor economici, mai ales Japonia, alocă o proporție cu mult mai mică, atunci *ipso-facto*, ultima va avea, potențial, mai multe fonduri „libere" pentru investiții civile; dacă Statele Unite continuă să investească o sumă masivă a activităților lor de cercetare și dezvoltare *[R & D]* în producția cu caracter militar, în timp ce japonezii și vest-germanii se concentrează pe R & D comercial și, dacă cheltuielile Pentagonului deviază majoritatea cercetătorilor și inginerilor de la proiectarea și producția de bunuri pentru piața mondială, în timp ce personalul similar din alte țări este, prioritar, angajat în crearea de produse mai bune pentru consumatorul civil, atunci pare inevitabil ca partea americană din producția industrială mondială să fie într-un declin constant și, de asemenea, ca ritmul de creștere economică să fie mai mic decît în acele țări care se dedică pieței și sînt mai puțin dornice să-și canalizeze resursele în domeniul militar. Este inutil să spunem că aceste tendințe plasează Statele Unite în situația de a-și diminua pretențiile în ceea ce reprezintă cea mai acută dilemă pe termen lung. Pur și simplu, fiindcă S.U.A. sînt super-puterea globală cu, de departe, cele mai extinse angajamente militare, comparativ cu o putere regională, cum ar fi Japonia ori Germania occidentală, solicitîndu-i mult mai mari forțe militare — în același fel cum Spania imperială a simțit nevoia de o armată mai mare decît contemporanii ei, iar Anglia victoriană a persistat în a avea o flotă mai mare decît oricare altă țară. În plus, deoarece U.R.S.S. este privită *[în S.U.A.]* ca principala amenințare militară a intereselor americane pe glob și, în mod clar, consacră o mai mare proporție din Produsul său Național Brut pentru apărare, factorii de decizie americani sînt, așadar, îngrijorați că ar putea „pierde" cursa înarmărilor cu Uniunea Sovietică. Dar cea mai sensibilă chestiune pe care acești factori de decizie pot, de asemenea, să o perceapă este că povara armamentelor debilitează și economia sovietică; iar, dacă cele două superputeri continuă să aloce proporții și mai mari din avuția lor națională în domeniul neproductiv al armamentelor, problema critică ar putea să fie, în curînd, următoarea: „A cui economie va fi *mai rapid* în declin, față de state care se dezvoltă, precum Japonia, China etc ?" Investiții mici în armament ar putea face o putere globală supratensionată, ca Statele Unite, să se simtă vulnerabilă în sine; dar, investiții foarte mari în armamente, în timp ce aduc o mai mare securitate pe termen scurt, ar putea să erodeze competitivitatea comercială americană, astfel încît țara va fi *mai puțin* în siguranță pe termen lung.

Aici, de asemenea, precedentele istorice nu sînt încurajatoare, pentru că a existat o dilemă comună ce a confruntat țările care, anterior, au ocupat poziția de „Numărul 1", și anume, chiar dacă puterea lor economică relativă era în reflux, sfidările externe în creștere, la adresa poziției lor, le-au obligat să aloce din ce în ce mai mult din resursele lor în sectorul militar, ceea ce a influențat asupra investițiilor productive și, cu timpul, a dus la o spirală în jos a unei dezvoltări economice tot mai lente, la impozite mai mari, la confruntări interne, care se adînceau în privința priorităților asupra alocațiilor, ca și la o capacitatea slăbită de a duce povara cheltuielilor militare. Dacă acesta, evident, a fost modelul în istorie, ești tentat să-l parafrazezi pe George Bernard Shaw *[1856—1950]* care a făcut o remarcă usturătoare *[în 1909, referindu-se la un orășel, pe atunci înfloritor, din vecinătatea Londrei, în timp ce situația economică din alte locuri era sub o puternică presiune]* și să spui: „Roma s-a prăbușit, Babilonul s-a prăbușit, va veni și rîndul lui Scarsdale" *[mică localitate la nord-nord-est de New York]*.

Drept urmare, în cel mai larg sens posibil, singurul răspuns la întrebarea dezbătută, cu intensitate sporită, de public, dacă Statele Unite își pot păstra poziția existentă, este „nu" — deoarece, pur și simplu, nu i-a fost nici unei societăți dat să rămînă *permanent* înaintea tuturor celorlalte, pentru că aceasta ar implica o înghețare a modelelor diferențiate ale ritmului de creștere, avansului tehnologic și evoluțiilor militare care există din timpuri imemoriale. Pe de altă parte, referirea la precedentele istorice *nu* înseamnă ca Statele Unite să fie destinate să dea înapoi spre o relativă obscuritate, în felul în care s-au petrecut lucrurile cu puteri principale, precum Spania și Olanda, sau să se dezintegreze, ca Imperiile roman și austro-ungar; pur și simplu, sînt prea mari în raport cu primele și, presupunem, mai omogene decît ultimele. Chiar analogia britanică, mult favorizată în literatura actuală politico-științifică, nu este valabilă dacă ignoră diferențele la *scară* (...) Chiar cînd se află în declin pentru a-și ocupa partea lor „naturală" din avuția și puterea mondială, vreme îndelungată, în viitor, Statele Unite vor fi încă o foarte semnificativă putere într-o lume multipolară, pur și simplu din cauza dimensiunii lor.

Sarcina care îi confruntă pe oamenii politici americani în deceniile următoare este, în consecință, să recunoască că sînt în desfășurare tendințe majore și că este necesar să „dirijeze" afacerile, astfel încît eroziunea *relativă* a poziției Statelor Unite să aibă loc lent și lin și să nu fie accelerată de politici care aduc doar avantaje pe termen scurt și dezavantaje pe fermen mai lung. Aceasta implică, începînd cu Casa Albă, o apreciere că schimbarea tehnologică și socio-economică are loc în lume mai rapid decît oricînd în trecut, că există o cu mult mai diversă, politic și cultural, comunitate internațională, decît s-a presupus, și că aceasta sfidează remediile simpliste (...), că echilibrul de putere, economic și producțiv, nu mai este atît de favorabil îndreptat în direcția Statelor Unite, ca în 1945, și că, inclusiv în domeniul militar, există semne ale unei anumite redistribuiri a echilibrelor, departe de un sistem bipolar, spre un sistem multipolar în care conglomerarea puterii americane, economice și militare, se pare că va rămîne mai mare decît cea avută de către oricare altă putere, luată individual, nefiind, totuși, atît de disproporționată ca în deceniile imediat următoare celui de-al doilea război mondial. Acesta în sine nu este un lucru rău, dacă ne amintim observațiile lui Henry Kissinger *[încă din 1957, cînd a pledat pentru adoptarea doctrinei nucleare a „răspunsului flexibil", consilier și secretar executiv al Consiliului Național al Securității, 1969—1975, secretar al Departamentului de Stat, 1973—1977]* despre dezavantajele desfășurării politicii în ceea ce, întotdeauna, a fost privit drept o lume bipolară (...) În toate discuțiile despre eroziunea poziției conducătoare americane este necesar să se repete că declinul este relativ și nu absolut și, deci, perfect natural, iar singura amenințare serioasă a intereselor Statelor Unite poate parveni de la eșecul adaptării la noua ordine mondială.

Prezentare în limba română, note și comentarii — Eugen Preda

(Va urma)